

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

**Regulace odměňování insolvenčního správce v ČR
a v některých dalších zemích**
(disertační práce)

Doktorand: Mgr. Ing. Klára Zezulková Vítková
Školitel: Doc. JUDr. Jiřina Kotoučová, Ph.D.
Studijní program: Mezinárodní ekonomické vztahy

Praha, 2022

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem disertační práci na téma „Regulace odměňování insolvenčního správce v ČR v některých dalších zemích“ zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu, ze kterých jsem čerpala.

V Praze dne 4. 8. 2022

.....

Klára Zezulková Vítková

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. JUDr. Jiřině Kotoučové, Ph.D., za její cenné rady a připomínky při vedení této práce a celému kolektivu katedry podnikového a evropského práva za neúnavnou podporu a podnětné a přátelské prostředí během studia. Chtěla bych poděkovat také svým rodičům Pavle a Jiřímu a sestře Alžbětě, kteří v můj úspěch věřili i ve chvílích, kdy já už sama ne. Nezměrný dík patří také mému muži Ondřejovi, který sdílí mou vášeň pro insolvenční právo a debaty o něm kdykoliv a kdekoliv. A konečně bych chtěla poděkovat svým přátelům a kolegům, kteří dlouhá léta bravurně zvládali, že jsem místo na oslavy chodila do knihovny.

Abstrakt

Disertační práce se zabývá tématem právní regulace odměňování profese insolvenčního správce za výkon funkce v insolvenčním řízení. Insolvenční správce představuje unikátní procesní subjekt insolvenčního řízení, který při odlišných způsobech řešení úpadku plní řadu důležitých úkolů dohledového, kontrolního i výkonného charakteru.

Disertační práce si v úvodu vytyčuje za cíl vypracovat první komplexní pojednání o teorii i praxi odměňování insolvenčních správců v ČR a detailně analyzovat historickou i existující právní úpravu. Pro účely svého výzkumu autorka vytyčuje čtyři hypotézy doplněné dílčími výzkumnými otázkami, jejichž potvrzení či vyvrácení vyhodnocuje v závěru práce.

Úvodní kapitoly shrnují aktuální stav poznání a dostupnost odborné literatury. Autorka popisuje historický vývoj právní úpravy odměňování správcovských profesí v konkursních a vyrovnacích řízeních a sleduje legislativní trendy. Zatímco u likvidačních způsobů řešení úpadku v historii dominovaly výkonnostní modely odměňování dané podílem na výtěžku zpeněžení, u sanačních postupů se v průběhu času vystřídala řada různých modelů.

Čtvrtá a nejrozsáhlejší kapitola se věnuje ústřednímu tématu disertační práce, kterým je analýza české právní úpravy odměňování insolvenčních správců. Zatímco třetí kapitola čtenáře uvádí do problematiky procesního postavení insolvenčního správce, postupů administrace jednotlivých způsobů řešení úpadku a z nich vyplývajících charakteristických úkolů, čtvrtá kapitola na ni navazuje detailní analýzou klíčových aspektů odměňování za plnění uložených úkolů. Autorka průběžně prezentuje výsledky své analýzy judikatorní praxe soudů provedené na rozsáhlém vzorku případů. Výzkumné otázky testuje na výsledcích kvantitativní studie zabývající se odměňováním insolvenčních správců u fenoménu spojeného oddlužení manželů.

Pátá kapitola nabízí komparaci právních úprav vybraných zahraničních jurisdikcí (Německo, Nizozemí a Rakousko), na níž autorka demonstuje diametrálně odlišné přístupy k řešení zvoleného tématu a porovnává výši odměny ve srovnatelných procesních scénářích. V šesté kapitole autorka formuluje svá legislativní doporučení vyplývající ze zjištěných nedostatků současného stavu ve formě úvah *de lege ferenda*.

V závěru disertační práce autorka rekapituluje nejdůležitější výsledky svého výzkumu. Zejména se jedná o znepokojivou tendenci dosahování diametrálně odlišných závěrů různými soudy a přetrvávající mezery v právní úpravě způsobené nedostatečnou synchronizací novelizací insolvenčního zákona a vyhlášky č. 313/2007 Sb.

Klíčová slova: insolvenční správce, odměna, Německo, Rakousko, Nizozemí

Abstract

The dissertation deals with the legal regulation of the remuneration of the profession of insolvency practitioner for the function performance in insolvency proceedings. The insolvency practitioner is a unique subject of insolvency proceedings which does a number of tasks of a supervisory, control and executive nature within various methods of bankruptcy resolution.

In the introduction, the dissertation aims to draft the first comprehensive paper on the theory and practice of remuneration of insolvency practitioners in the Czech Republic and to analyse in detail the historical and existing legislation. For the purposes of her research, the author sets out four hypotheses supplemented by partial research questions, the confirmation or refutation of which she evaluates at the end of the thesis.

The introductory chapters summarize the current state of knowledge and the availability of specialized literature. The author describes the historical development of the legal regulation of the remuneration of practitioners' professions in liquidation and settlement proceedings and monitors legislative trends. While liquidations have historically been dominated by performance models given by the share of the proceeds of monetization, in the course of remedial procedures a number of different models have alternated over time.

The fourth and most extensive chapter deals with the central topic of the dissertation, which is the analysis of the Czech legislation on the remuneration of insolvency practitioners. While the third chapter introduces the reader to the issue of the procedural position of the insolvency practitioner, the procedures of administration of individual methods of bankruptcy and the resulting characteristic tasks, the fourth chapter follows it with a detailed analysis of key aspects of remuneration for performing assigned tasks. The author continuously presents the results of her analysis of the case law of courts conducted on a large sample of cases. He tests the research questions on the results of a quantitative study dealing with the remuneration of insolvency practitioners in the phenomenon of joint-spouses discharge from debt.

The fifth chapter offers a comparison of legal regulations of selected foreign jurisdictions (Germany, the Netherlands and Austria), in which the author demonstrates diametrically different approaches to solving the chosen topic and compares the amount of remuneration in comparable procedural scenarios. In the sixth chapter, the author formulates her legislative recommendations resulting from the identified shortcomings of the current situation in the form of *de lege ferenda* considerations.

At the end of the dissertation, the author summarizes the most important results of her research. In particular, this is a worrying tendency for different courts to reach diametrically different conclusions and persistent gaps in legislation caused by insufficient synchronization of amendments to the Insolvency Act and Decree No. 313/2007 Coll.

Keywords: insolvency practitioner, remuneration, Germany, Austria, the Netherlands

Seznam použitých zdrojů

AInsO	Rakouský spolkový zákon o insolvenčním řízení, zveřejněn v BGBl. I Nr. 337/1914, ve znění pozdějších předpisů (<i>Insolvenzordnung</i>)
DInsA	Nizozemský zákon z 30. září 1893 o úpadku a zastavení plateb (Insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
DPH	Daň z přidané hodnoty
EŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů
InsO	Německý insolvenční zákon ze dne 5. 10. 1994, zveřejněn v BGBl. I S. 2866, ve znění pozdějších předpisů (<i>Insolvenzordnung</i>)
InsVV	Německá vyhláška o odměňování v insolvenčním řízení ze dne 19. 8. 1998, zveřejněná v BGBl. I S. 2205, ve znění pozdějších předpisů (<i>Insolvenzrechtliche Vergütungsverordnung</i>)
InsZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
Konkursní vyhláška o odměně	Vyhláška č. 476/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání
KSBR	Krajský soud v Brně
KSCB	Krajský soud v Českých Budějovicích
KSHK	Krajský soud v Hradci Králové
KSLB	Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci
KSPA	Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích
KSPH	Krajský soud v Praze
KSPL	Krajský soud v Plzni
KSOL	Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci
KSOS	Krajský soud v Ostravě
KSUL	Krajský soud v Ústí nad Labem
LZPS	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

MSPH	Městský soud v Praze
NSČR	Nejvyšší soud České republiky
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ1950	Zákon č. 142/1950 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů
ŘK1914	Císařské nařízení č. 337/1914 ř. z., jímž se zavádí řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůrcí, ve znění pozdějších předpisů
ŘK1931	Zákon č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řady konkursní, vyrovnací a odpůrcí, ve znění pozdějších předpisů
ÚS	Ústavní soud České republiky
VSOL	Vrchní soud v Olomouci
VSPH	Vrchní soud v Praze
Vyhláška o odměně	Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů
Vyhláška č. 488/2012 Sb.	Vyhláška č. 488/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů
Vyhláška č. 398/2013 Sb.	Vyhláška č. 398/2013 Sb., kterou se mění vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění vyhlášky č. 488/2012 Sb.
Vyhláška č. 133/2019 Sb.	Vyhláška č. 133/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška o standardech	Vyhláška č. 121/2019 Sb., o materiálním vybavení a o standardech výkonu funkce insolvenčního správce
ZIS	Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů
ZoA	Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
ZoSP	Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů
ZKV	Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů

Obsah

Obsah	- 11 -
1 ÚVOD.....	- 14 -
1. 1 Zdůvodnění výběru tématu	- 14 -
1. 2 Aktuální stav poznání.....	- 17 -
1. 2. 1 Monografie	- 17 -
1. 2. 2 Články v recenzovaných časopisech	- 19 -
1. 2. 3 Články v ostatních časopisech.....	- 20 -
1. 2. 4 Elektronické zdroje.....	- 22 -
1. 2. 5 Shrnutí	- 22 -
1. 3 Metodologie	- 23 -
1. 3. 1 Použité metody	- 23 -
1. 3. 2 Charakter výzkumu	- 26 -
1. 4 Hypotézy a výzkumné otázky	- 29 -
1. 4. 1 Hypotéza č. 1: Právní úprava odměňování insolvenčních správců vyvolává v aplikační praxi systémové problémy	- 29 -
1. 4. 2 Hypotéza č. 2: Systémové problémy v aplikační praxi jsou řešeny judikaturou insolvenčních soudů jednotně	- 30 -
1. 4. 3 Hypotéza č. 3: Způsob určení odměny na základě způsobu řešení úpadku je vhodný přístup	- 30 -
1. 4. 4 Hypotéza č. 4: Odměna insolvenčního správce podle české právní úpravy je ekvivalentní odměně insolvenčního správce podle právní úpravy ve srovnávaných zemích.....	- 31 -
2 HISTORICKÝ VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY ODMĚŇOVÁNÍ INSOLVENČNÍCH SPRÁVCŮ V ČESKÉ REPUBLICE	- 32 -
2. 1 Císařské nařízení č. 337/1914 ř.z., jímž se zavádí řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůrcí, a související předpisy	- 32 -
2. 2 Zákon č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řady konkursní, vyrovnací a odpůrcí, a související předpisy	- 34 -
2. 3 Zákon č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád, a související předpisy	- 39 -
2. 4 Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, a související předpisy	- 40 -
2. 5 Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, a související předpisy	- 40 -
2. 6 Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), a související předpisy	- 42 -

2. 7 Trendy	- 45 -
3 POSTAVENÍ A ÚKOLY INSOLVENČNÍHO SPRÁVCE	- 47 -
3. 1 Postavení insolvenčního správce.....	- 47 -
3. 1. 1 Insolvenční správce jako veřejnoprávní orgán, nebo jako podnikatel?...	- 47 -
3. 1. 2 Význam postavení insolvenčního správce pro jeho odměnu	- 52 -
3. 2 Úkoly insolvenčního správce	- 53 -
3. 2. 1 Obecné úkoly insolvenčního správce	- 54 -
3. 2. 2 Specifické úkoly v likvidačním konkursu	- 56 -
3. 2. 3 Specifické úkoly v sanačním konkursu	- 58 -
3. 2. 4 Specifické úkoly v reorganizaci	- 59 -
3. 2. 5 Specifické úkoly v oddlužení	- 61 -
4 ANALÝZA PRÁVNÍ ÚPRAVY ODMĚŇOVÁNÍ INSOLVENČNÍCH SPRÁVCŮ V ČR.....	- 64 -
4. 1 Kritická reflexe zvolené legislativní konstrukce.....	- 64 -
4. 2 Charakter nároku na odměnu	- 66 -
4. 2. 1 Vznik nároku na odměnu.....	- 66 -
4. 2. 2 Záloha na odměnu	- 67 -
4. 3 Způsoby určení odměny	- 68 -
4. 3. 1 Odměna z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi věřitele.....	- 69 -
4. 3. 2 Odměna za přezkum přihlášek	- 88 -
4. 3. 3 Měsíční paušální odměna	- 90 -
4. 3. 4 Odměna určená úvahou soudu.....	- 116 -
4. 4 Odměna při změně způsobu řešení úpadku.....	- 117 -
4. 5 Minimální odměna	- 118 -
4. 5. 1 Konkurs	- 118 -
4. 5. 2 Oddlužení	- 126 -
4. 5. 3 Reorganizace	- 127 -
4. 6 Odměna v případě více insolvenčních správců	- 128 -
4. 7 Moderační právo soudu.....	- 133 -
4. 8 Plátce nároků správce.....	- 134 -
4. 8. 1 Úhrada z majetkové podstaty	- 135 -
4. 8. 2 Úhrada ze složené zálohy na náklady insolvenčního řízení	- 139 -
4. 8. 3 Úhrada z prostředků státu	- 142 -

4. 8. 4 Dopady do státního rozpočtu.....	- 149 -
5 KOMPATIVNÍ ANALÝZA VYBRANÝCH ZAHRANIČNÍCH MODELŮ ODMĚŇOVÁNÍ.....	- 156 -
5. 1 Německo	- 156 -
5. 1. 1 Základní principy.....	- 156 -
5. 1. 2 Způsob určení odměny	- 158 -
5. 1. 3 Výše odměny	- 160 -
5. 1. 4 Výhody a nevýhody ve srovnání s českým systémem	- 162 -
5. 2 Nizozemí	- 163 -
5. 2. 1 Základní principy.....	- 163 -
5. 2. 2 Způsob určení odměny	- 164 -
5. 2. 3 Výše odměny	- 166 -
5. 2. 4 Výhody a nevýhody ve srovnání s českým systémem	- 166 -
5. 3 Rakousko.....	- 167 -
5. 3. 1 Základní principy.....	- 167 -
5. 3. 2 Způsob určení odměny	- 168 -
5. 3. 3 Výhody a nevýhody ve srovnání s českým systémem	- 169 -
6 DOPORUČENÍ DE LEGE FERENDA.....	- 171 -
6. 1 Úkolový model odměňování insolvenčních správců	- 172 -
6. 2 Rozpracování atributů moderačního práva soudu.....	- 175 -
7 ZÁVĚR	- 179 -
8. LITERATURA.....	- 187 -
8. 1 Monografie a jiné knižní publikace.....	- 187 -
8. 2 Články	- 189 -
8. 3 Elektronické zdroje	- 192 -
8. 4 Judikatura	- 196 -
8. 5 Právní předpisy.....	- 204 -

1 ÚVOD

1. 1 Zdůvodnění výběru tématu

Insolvenční řízení řeší úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli se záměrem dosáhnout co nejvyššího a zásadně poměrného uspokojení věřitelů dlužníka [§ 2 písm. a) InsZ]. Jedná se tedy o kolektivní řízení, jehož management vyžaduje zvláštní procesní instituty. Zatímco běžné civilní nalézací řízení má v rukou soudce, administrace insolvenčního řízení osobě insolvenčního soudce nikdy zcela nenáležela. Posláním soudce je insolvenční řízení spíše formálně vést a vykonávat rozhodovací pravomoc. Pro účely „terénní“ práce spočívající typicky ve vyhledávání a zpeněžení majetku dlužníka, respektive následné distribuce dosaženého výtěžku mezi věřitele, se historicky vyvinul zvláštní procesní subjekt – správce konkursní podstaty, resp. později insolvenční správce [§ 9 písm. d) InsZ]. A ten logicky má za svou činnost právo na odměnu (§ 38 InsZ).

Třebaže se autorka ve své disertační práci bude nevyhnutelně věnovat postavení a úkolům svěřeným insolvenčnímu správci, hlavním tématem jejího výzkumu bude otázka jeho odměňování. Tato otázka totiž v praxi představuje naprosto zásadní problém s citelnými celospolečenskými dopady. Mezi léty 2008 až 2020 bylo podle statistických údajů Ministerstva spravedlnosti zahájeno přibližně 319 000 insolvenčních řízení a zhruba ve 219 000 z nich bylo rozhodnuto o úpadku – a byl tedy ustanoven insolvenční správce s právem na odměnu [§ 136 odst. 2 písm. b) InsZ]. Napříč všemi zahájenými (skončenými i běžícími) insolvenčními řízeními bylo insolvenčními soudy dosud vydáno více než 111 000 rozhodnutí o odměně insolvenčního správce.

Vyjde-li autorka ze zjednodušeného předpokladu, že průměrná výše odměny za insolvenční řízení činí 45 000 Kč (bez DPH)¹, byla v letech 2008 až 2020 všem insolvenčním správcům pouze na odměně přiznána částka ve výši téměř 5 mld. Kč (bez DPH). S DPH by celková částka byla více než 6 mld. Kč.²

¹ V případě oddlužení se jedná o nejtypičtější výši odměny náležící za 60 měsíců trvání splátkového kalendáře (bez DPH á 750 Kč měsíčně), zatímco v případě konkursu se jedná o minimální prováděcími předpisy garantovanou výši odměny (rovněž bez DPH). Odhad nezahrnuje odměnu z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty, ani odměnu za počet přezkoumaných přihlášek pohledávek; odměnou za reorganizace se z důvodu zanedbatelného podílu na celkovém počtu případu autorka nezabývala.

² Zároveň je nutno vzít v úvahu, že se jedná jen o část celkových transakčních nákladů řešení ekonomických selhání dlužníků v prostředí ČR.

Přes nepopiratelný ekonomický význam otázky odměňování insolvenčních správců pro efektivitu insolvenčních procesů dosud nebylo toto téma v české právní teorii prakticky vůbec prozkoumáno (srov. kap. 1. 2 Aktuální stav poznání). Pokud se nějaká odborná diskuse odehrála, dělo se tak nikoliv na úrovni monografií či článků v recenzovaných periodících, nýbrž v rovině nahodilých diskusních příspěvků pronášených na odborných seminářích a obdobných platformách. V zásadě jediné náznaky hlubších úvah lze nalézt pouze v rozhodovací praxi insolvenčních soudů.

Otázka systému odměňování insolvenčních správců přitom představuje komplexní problém, neboť se dotýká celé řady subjektů.

Systém odměňování bezprostředně ovlivňuje míru motivace ke vstupu a řádnému výkonu profese insolvenčního správce. InsZ pojímá insolvenční správce jako vysoce kvalifikované odborníky na insolvenční právo s multioborovým rozhledem a žádá od nich zásadně osobní výkon funkce (§ 40 InsZ), přičemž tito odborníci pochopitelně očekávají adekvátní ohodnocení.

Na druhé straně ovšem stojí věřitelé, pro které odměna insolvenčního správce představuje nezanedbatelný náklad insolvenčního řízení, který je nutno vzít do úvahy při odhadu čisté obchodní hodnoty majetkové podstaty dlužníka. Věřitelé přistupují k odměně insolvenčního správce jako k nutnému kompromisu, který za cenu přenesení určitých výdajů na externího odborníka maximalizuje výnos z majetkové podstaty (tj. maximalizace míry uspokojení vlastních pohledávek) a minimalizuje nutnost vlastního zapojení a řešení konfliktních situací s konkurenčními věřiteli (tj. minimalizace interních nákladů).

Do rovnice vstupuje i stát. Jeho povinností je totiž zajistit dodržování lidských práv. Nesprávné nastavení systému odměňování insolvenčních správců má přitom potenciál zasáhnout do celé řady z nich – příliš vysoké transakční náklady mohou představovat překážku realizace práva na soudní ochranu (čl. 36 LZPS) a zásah do vlastnického práva (čl. 11 LZPS), příliš nízká (nebo dokonce žádná) odměna zase může vyvolat diskuse o porušení zákazu nucených prací (čl. 9 LZPS) či nemožnosti realizovat právo na svobodnou volbu povolání (čl. 26 LZPS).

Zákonodárce pak čelí nelehkému úkolu nalézt optimální nastavení systému odměňování insolvenčních správců. Při hledání široce akceptovatelného kompromisu musí vzít do úvahy oprávněné zájmy všech zainteresovaných subjektů a výsledek adaptovat procesnímu průběhu insolvenčního řízení takovým způsobem, který zajistí i to, že přiznanou výši odměny za odvedenou práci bude z čeho doopravdy uhradit. Rostoucí

komplexnost insolvenčního řízení navíc neustále zvyšuje počet procesních situací, na jejichž řešení nedává existující právní úprava odměňování insolvenčních správců žádnou odpověď. Důsledkem je různorodá rozhodovací praxe insolvenčních soudů, které se tato disertační práce také věnuje.

Disertační práce je členěna do sedmi základních kapitol.

První kapitola je věnována úvodu do problematiky, shrnutí současného stavu poznání a představení metodologie, kterou autorka v práci používá. Tato kapitola také specifikuje cíle disertační práce a výzkumné otázky, které si autorka položila za účelem jeho dosažení.

Obsahem druhé kapitoly je stručný nástin historického vývoje právní úpravy odměňování insolvenčních správců (resp. správců konkursní podstaty) v ČR za účelem zmapování dřívějších i současných modelů odměňování a podchycení hlavních trendů v této oblasti.

Třetí kapitola vymezuje postavení a úkoly insolvenčního správce. Pro účely dalšího výkladu autorka považuje za důležité vyjasnit základní atributy této profese, konkrétně zda insolvenční správce vystupuje v postavení podnikatele racionálně fungujícího v klasickém tržním prostředí, či naopak veřejnoprávními normami regulovaného veřejnoprávního orgánu s netržní charakteristikou. Současně se zabývá identifikací konkrétních úkonů, za jejichž faktický výkon mu právní předpisy odměnu přiznávají.

Čtvrtá kapitola se pak zaměřuje právě na vlastní analýzu problematických aspektů právní úpravy, která se v současnosti aplikuje. V úvodních podkapitolách autorka zkoumá institucionální otázky (např. kdy vzniká insolvenčnímu správci právo na odměnu a jaký charakter mají související soudní rozhodnutí), které se týkají celého systému odměňování insolvenčních správců bez ohledu na specifika konkrétního insolvenčního řízení. Dále se autorka věnuje již konkrétním aspektům systému (tj. způsobům určení odměny) a nejasnostem vznikajících při jejich aplikaci. Autorka nezanedbává ani roli insolvenčního soudu při určování odměny insolvenčního správce. A konečně autorka zkoumá, kdo vůbec odměnu insolvenčního správce hradí a jaké případné dopady do státního rozpočtu platná právní úprava vyvolává. V rámci této kapitoly autorka prezentuje

i svůj kvantitativní výzkum na téma odměny insolvenčního správce za spojené³ oddlužení manželů.

Pátá kapitola se s ohledem na zaměření práce pak věnuje komparaci získaných poznatků o české právní úpravě s vybranými zahraničními právními úpravami. Autorka ke komparativní analýze vybrala německou, nizozemskou a rakouskou právní úpravu.

V šesté kapitole pak autorka nabídne svá doporučení *de lege ferenda*.

V sedmé, závěrečné kapitole autorka shrne poznatky, které svým výzkumem získala.

1. 2 Aktuální stav poznání

Pokud jde o rešerši literaturu, využila autorka především metodu vyhledávání podle klíčových slov (*protocol driven*).⁴ Klíčová slova autorka hledala jak v elektronických databázích (především pokud šlo o monografie), tak ručně v recenzovaných i nerecenzovaných časopisech.⁵

1. 2. 1 Monografie

Za 30 let účinnosti ZKV a později InsZ byla v ČR publikována pouze jediná monografie (ať už vědeckého nebo populárně-naučného charakteru), která by se odměnou insolvenčního správce (resp. správce konkursní podstaty) zabývala uceleně. Příslušná monografie nicméně vyšla až v listopadu 2021, jejím autorem je Jirmásek, který účel své publikace trefně glosuje slovy „*Mou ambicí nebylo nic menšího než sepsat komentář, který začíná tam, kde ostatní komentáře končí.*“⁶ Jirmásek svou publikací završuje dlouholeté úsilí vyplývající z publikování řady článků na téma vybraných praktických

³ Autorka v práci rozlišuje společné oddlužení manželů, což je termín InsZ, od spojeného oddlužení manželů, což je vlastní termín autorky. Společné a spojené oddlužení manželů přitom nejsou stejná řízení – vizte vymezení těchto pojmů v kap. 4. 3. 3. 1. 3. 1 Výše měsíční paušální odměny.

⁴ GREWAL, A. – KATARIA, H. – DHAWAN, I.: Literature search for research planning and identification of research problem. *Indian Journal of Anaesthesia*, č. 9/2016. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5037943/>. Jakkoliv autorka vnímá, že se jedná o publikaci týkající se medicínského, nikoliv právního výzkumu, zrovna metodiku provádění rešerše považuje za univerzální věc.

⁵ Rada časopisů (ale zdaleka ne všechny) sice novější čísla zveřejňuje na internetu, ale starší čísla je nutno studovat klasicky fyzicky v knihovně. Na tomto místě by autorka chtěla poděkovat personálu Národní knihovny ČR, který jí ochotně objednal a připravil k prostudování ty desítky ročníků asi tak tučtu časopisů, prostřednictvím meziknihovní výpůjčky zajistil i ty publikace, které Národní knihovna nemá ve svém fondu (zejm. více než sto let staré komentáře k císařskému nařízení z roku 1914, které v celé ČR existují pouze v jediném výtisku), a při vlastní práci ve studovně autorku povzbuzoval.

⁶ JIRMÁSEK, T. Odměna insolvenčního správce. 1. vyd, Praha : C. H. Beck, 2021, s. 5.

problémů aplikační praxe (podrobněji níže). Jeho komentář je tedy vynikajícím praktickým manuálem zobrazujícím aktuální stav rozhodovací praxe k datu vydání.

V jiných knižních publikacích se toto téma objevuje pouze okrajově – v rámci komentářů k InsZ (resp. ZKV) a přehledech judikatury. To je podle autorky dáno také zvolenou legislativní konstrukcí, kdy základní parametry sice obsahuje InsZ (resp. ZKV), ale podrobná úprava je svěřena podzákonnému předpisu (Vyhlášce o odměně, resp. Konkursní vyhlášce o odměně). V českém právním prostředí však komentářová literatura k podzákonným předpisům nemá tradici (neexistuje k Vyhlášce o odměně a neexistovala ani ke Konkursní vyhlášce o odměně).

Pokud jde o komentáře k ZKV, většina z nich se problematice odměny správce konkursní podstaty věnuje pouze stručně (a deskriptivně). To platí jako pro Steinera⁷, tak pro Zoulíka⁸ a Kotoučovou⁹. Jediné trochu rozsáhlejší pojednání publikovali Zelenka s Maršíkovou¹⁰. Z jiných monografií než komentářů k ZKV lze jmenovat publikaci od Kozla¹¹. Několik rozhodnutí zabývajících se odměnou správce konkursní podstaty se objevuje v (obsáhlém) přehledu judikatury k ZKV od Krčmáře¹².

Komentářová literatura k InsZ je o něco bohatší jak rozsahem, tak hloubkou provedeného zkoumání. Klasický deskriptivní přístup zvolili Zelenka¹³ a Maršíková¹⁴. O něco analytičtěji pojali problematiku Kotoučová spolu s Moravcem¹⁵. Celou řadu zajímavých myšlenek lze pak nalézt v komentáři od Kozáka¹⁶. Poměrně slušným

⁷ Který se omezil na tři prosté věty (STEINER, V.: *Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář k zákonu*. Praha: Linde Praha, 1995, s. 74).

⁸ ZOULÍK, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 68-70.

⁹ KOTOUČOVÁ, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002, s. 116-118.

¹⁰ ZELENKA, J. – MARŠÍKOVÁ, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související. Komentář*. 2. podstatně přepracované a doplněné vydání podle stavu k 1. 2. 2002. Praha: Linde Praha, 2002, s. 171-179. U nich je třeba vyzdvihnout také praktické zaměření komentáře.

¹¹ KOZEL, R.: *Problémy konkursního řízení a jejich řešení. Praktická příručka*. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2003, s. 74-75.

¹² KRČMÁŘ, Z.: *Přehled judikatury ve věcech konkursu a vyrovnání*. Praha: ASPI, 2005. Rozhodnutí k odměně konkursního správce lze nalézt na s. 546, 570-571 a 625-627. Je však nutno zdůraznit, že se jedná pouze o výňatky ze soudních rozhodnutí bez jakéhokoliv komentáře.

¹³ ZELENKA, J. a kol.: *Insolvenční zákon (zákon č. 182/2006 Sb.). Poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2008, s. 84-87.

¹⁴ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon: ve znění zákona č. 64/2017 Sb. s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy*. Praha: Leges, 2018, s. 72-80.

¹⁵ HÁSOVÁ, J. – MORAVEC, T. a kol.: *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 135-138. Zejm. ve starších vydáních komentáře se nachází cenné srovnání s předchozí právní úpravou v ZKV.

¹⁶ KOZÁK, J. – DADAM, A. – PACHL, L. – BUDÍN, P.: *Insolvenční zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 69-159.

příspěvkem do diskuse je v tomto ohledu i nejnovější Sprinzův komentář¹⁷. Nejrozsáhleji a nejkompexněji se problematikou odměny insolvenčního správce zabývá komentář od Mlejnkové¹⁸. Z jiných monografií přichází v úvahu publikace od Schelleové¹⁹ a od Smolíka²⁰. Oba autoři se však omezili na popis zákonné úpravy, ne její kritické zkoumání. Z (dvou existujících) přehledů judikatury se rozhodnutí na téma odměny insolvenčního správce objevují pouze v Pachlově výboru²¹.

1. 2. 2 Články v recenzovaných časopisech

Pokud jde o množství recenzovaných odborných článků, je třeba mít na paměti, že v České republice (na rozdíl od Německa²² i Rakouska²³) neexistuje (a nikdy neexistoval) recenzovaný odborný časopis zaměřený výlučně na insolvenční (konkursní) právo. Recenzované články z odvětví insolvenčního (konkursního) práva je tak třeba hledat v právních časopisech bez specifického zaměření (Právní rozhledy, Bulletin advokacie či Časopis pro právní vědu a praxi) či se zaměřením na obchodní a občanské právo (historicky Právo a podnikání, Právní praxe v podnikání, Právní rádce či Obchodní právo, v současnosti Obchodněprávní revue, Soukromé právo) nebo exekuční právo (Komorní listy). Jakkoliv je v těchto časopisech insolvenční (konkursní) problematika relativně častým předmětem zkoumání, téměř žádné z publikovaných článků se nezabývaly přímo odměňováním insolvenčních správců (resp. správců konkursní podstaty).

V Právních rozhledech vyšel od roku 1993, kdy byla zahájena jejich činnost, jediný článek, který se zabýval odměnou správce konkursní podstaty (od Sojky²⁴), a žádný, který by řešil odměnu insolvenčního správce. Z článků publikovaných v Bulletinu advokacie od roku 1993, kdy začal po revoluci (opět) vycházet, se odměnou insolvenčního správce (resp. správce konkursní podstaty) do hloubky nezabýval žádný

¹⁷ SPRINZ, P. – JIRMÁSEK, T. – ŘEHÁČEK, O. – VRBA, M. – ZOUBEK, H. a kol.: *Insolvenční zákon*. 1. vyd. (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2020, s. 107-110.

¹⁸ MLEJNKOVÁ, I. a kol.: *Praktický průvodně insolvenčním řízením. Insolvenční zákon. Komentář*. [online] Praha : Verlag Dashöfer, 2021 [cit. 15. 4. 2022].

¹⁹ SCHELLEOVÁ, I.: *Insolvenční zákon. Poznámky, prováděcí předpisy, související předpisy*. Praha: EUROUNION, 2006, s. 55-56.

²⁰ SMOLÍK, P.: *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 73-74.

²¹ PACHL, L.: *Insolvenční zákon s judikaturou*. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 53-61. V přehledu od Hášové, Moravce a Valenty (HÁSOVÁ, J. – MORAVEC, T. – VALENTA, P.: *Vybrané instituty insolvenčního zákona v rozhodnutích Nejvyššího soudu*. Praha: C. H. Beck, 2019. 232 s.) téma odměny zpracováno není.

²² Kde vychází takových časopisů dokonce několik – Deutsche Zeitschrift für Wirtschafts- und Insolvenzrecht (v nakladatelství De Gruyter), Zeitschrift für das gesamte Insolvenzrecht (v nakladatelství Wolters Kluwer) a Neue Zeitschrift für Insolvenz- und Sanierungsrecht (v nakladatelství C. H. Beck).

²³ Kde se této problematice věnuje časopis Zeitschrift für Insolvenzrecht und Kreditschutz.

²⁴ SOJKA, D.: Odměna správce konkurzní podstaty. *Právní rozhledy*, č. 8/1997, s. 416.

z nich a alespoň povrchně jen 5 – od Schelleové²⁵, Landy a Schelleho²⁶, Strnada²⁷, Maška²⁸ a Řeháčka²⁹. Žádný z článků, které od roku 1993 vyšly v Časopise pro právní vědu a praxi, se nezabýval otázkou odměny insolvenčního správce (či správce konkursní podstaty). Ani v časopise Obchodní právo, který vychází od roku 1992, není možné nalézt stať věnovanou odměně insolvenčního správce (či správce konkursní podstaty). Pokud jde o Soukromé právo, které vychází od roku 2016, odměna insolvenčního správce nebyla výlučným tématem žádného z publikovaných textů – okrajově se jím zabývali Jirmásek a Plavjaniková³⁰. V Komorních listech, časopisu zaměřeného na exekuční právo, který vydává Exekutorská komora ČR od roku 2009, zpracoval téma odměny insolvenčního správce (ovšem jako komparovaný prvek k odměně soudního exekutora) zpracoval jen Jícha³¹ v jediném článku. Pro úplnost autorka dodává, že odměnou insolvenčního správce (resp. správce konkursní podstaty) se nezabývá ani žádný z článků, které od roku 1989 vyšly v časopise Právník.

1. 2. 3 Články v ostatních časopisech

Při zjišťování současného stavu poznání však není možné opomenout i nerecenzované odborné časopisy. V této kategorii existují dokonce dva časopisy specializované přímo na insolvenční (konkursní) právo, a to Bulletin Komory specialistů pro krizové řízení a insolvenční ČR a Konkursní noviny. Vzhledem k tomu, že charakter obou časopisů je spíše populárně-naučný, jsou členěny výrazněji než výše jmenovaná periodika a obsahují spíše rozhovory, statistické údaje a krátké komentáře k aktuálním problémům či soudním rozhodnutím než delší statě.

²⁵ SCHELLEOVÁ, I: Správce konkursní podstaty. *Bulletin advokacie*, č. 4/1995. Schelleová pouze popsala příslušná ustanovení ZKV a Konkursní vyhlášky o odměně při představení podstaty správce konkursní podstaty.

²⁶ LANDA, M. – SCHELLE, K.: Náklady konkurzu a náklady správce podstaty (z pohledu advokáta). *Bulletin advokacie*, č. 10/2003, s. 17-25. Autoři se však věnovali téměř výlučně jen nákladům správce konkursní podstaty, nikoliv jeho odměně.

²⁷ STRNAD, Z.: Bariéry vstupu do oddlužení po 1. 6. 2019. *Bulletin advokacie*, č. 5/2019, s. 17-18

²⁸ MAŠEK, J.: Povolení oddlužení. *Bulletin advokacie*, č. 5/2019, s. 28-29

²⁹ ŘEHÁČEK, O.: Splnění oddlužení. *Bulletin advokacie*, č. 5/2019, s. 30-32. Strnad, Mašek i Řeháček řešili odměnu insolvenčního správce pouze stručně v souvislosti s tzv. minimální splátkou v oddlužení po Oddlužovací novele.

³⁰ JIRMÁSEK, T. – PLAVJANIKOVÁ, K.: Práva a povinnost insolvenčního správce k bytu tvořícímu majetkovou podstatu dlužníka. *Soukromé právo*, č. 7-8/2018, s. 10-25. Odměnu insolvenčního správce autoři řešili v souvislosti s uspokojováním pohledávek souvisejících se správou domu a pozemku (podle § 298 odst. 8 InsZ ve znění účinném od 1. 12. 2017).

³¹ JÍCHA, L.: Srovnání odměňování soudních exekutorů a insolvenčních správců. *Komorní listy*, č. 3/2016, s. 9-14

V Bulletinu Komory specialistů pro krizové řízení a insolvenční ČR bylo během let 1998 až 2009, kdy vycházel, téma odměny správce konkursní podstaty řešeno opakovaně³². Zabýval se jím Petráň³³ a několikrát i Sojka³⁴. Sama komora v něm publikovala stanovisko k návrhu Konkursní vyhlášky o odměně.³⁵ Několikrát se v časopisu objevily také výňatky ze soudních rozhodnutí týkajících se odměňování správců konkursní podstaty.³⁶

Pokud jde o Konkursní noviny, které vychází nepřetržitě od roku 1998, i v nich se téma odměny insolvenčního správce (správce konkursní podstaty) objevilo vícekrát. Aktuální otázkou odměny za přezkum přihlášek se ve svém článku zabývali Fabian s Cergelovou³⁷. V rámci rubriky „Insolvenční poradna“ se jím zabývali Koutný³⁸, Hepperová³⁹ a Krhut⁴⁰. V rubrice „Výběr z judikatury“ se opakovaně objevily výňatky ze soudních rozhodnutí na toto téma⁴¹. V jednom čísle se objevila i anketa nazvaná „Ohodnocení insolvenčních správců“⁴² a v dalších rozhovory na téma „Uživí insolvenční správce?“⁴³ a „Je odměna insolvenčních správců již dostatečná?“⁴⁴.

³² Což bylo dáno i tím, že většina jeho příspěvatelů i čtenářů byli správci konkursní podstaty.

³³ PETRÁŇ, O.: Zaměřeno na odměňování správců konkursní podstaty. *Bulletin Komory specialistů pro krizové řízení*, č. 3/1998, s. 1-3.

³⁴ SOJKA, D.: Odměna správce konkursní podstaty. *Bulletin Komory specialistů pro krizové řízení*, č. 3/1997, s. 4-6, SOJKA, D.: Správce konkursní podstaty a náhrada nákladů sporu. *Bulletin Komory specialistů pro krizové řízení*, č. 3/1998, s. 6-8.

³⁵ KSKŘI: Stanovisko Komory specialistů pro krizové řízení a insolvenční v ČR k návrhu vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 465/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů. *Bulletin Komory specialistů pro krizové řízení*, č. 2/2000, s. 6-7.

³⁶ V č. 6/2002 byla noticka o usnesení VSPH ze dne 25. 10. 2001, sp. zn. 1 Ko 57/2001, podle kterého se soud při přezkoumávání konečné zprávy nezabývá tím, zda odměna správce konkursní podstaty podléhá dani z přidané hodnoty. Ve stejném čísle pak byl publikován plný text nálezu Ústavního soudu, ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01, č. 403/2002 Sb., který se týkal problematiky státní úhrady nároků správce konkursní podstaty (a který je rozebrán v kap. 4. 8. 3. 1 Vývoj právní úpravy úhrady nároků správce státem).

³⁷ FABIAN, P. – CERGELOVÁ, E.: Náleží insolvenčnímu správci odměna podle počtu přezkoumaných přihlášek, nebo podle počtu přihlášených věřitelů? *Konkursní noviny*, č. 11/2020, s. 25 an.

³⁸ KOUTNÝ, J.: Insolvenční poradna: *Konkursní noviny*, č. 5/2021, s. 20. Tématem dotazu byla odměna z rozdělení mimořádného příjmu v oddlužení (kterému se autorka v této práci věnuje v kap. 4. 3. 1. 2. 4 Mimořádný příjem v oddlužení).

³⁹ HEPPEROVÁ, E.: Insolvenční poradna. *Konkursní noviny*, č. 6/2014, s. 18-19.

⁴⁰ KRHUT, R.: Insolvenční poradna. *Konkursní noviny*, č. 8/2013, s. 17.

⁴¹ V č. 6/2019 byl na s. 16-18 publikován výňatek z rozhodnutí NSČR ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 29 NSCR 27/2017, které řešilo otázku odměny z rozdělení mimořádného příjmu v oddlužení. V č. 12/2019 pak byl na s. 14-16 publikován výňatek z rozhodnutí NSČR ze dne 29. 7. 2019, sp. zn. 29 NSČR 180/2017, které se zabývalo otázkou odměny insolvenčního správce při zpeněžení předmětu zajištění ještě v průběhu exekuce (a kterému se autorka věnuje v kap. 4. 3. 1. 2. 3 Výtěžek zpeněžení majetku v exekuci).

⁴² V č. 2/2021 na s. 17-20

⁴³ V č. 9/2015 na s. 18-21.

⁴⁴ V č. 2/2013 na s. 20-21.

1. 2. 4 Elektronické zdroje

Z elektronických zdrojů je třeba vyzdvihnout sérii článků od Jirmáska⁴⁵, které od dubna 2020 vychází na webových stránkách společnosti INSOLVENCE 2008. Ačkoliv se jedná o texty nerecenzované a dostupné pouze elektronicky, autor v nich věnuje značný prostor analýze (nikoliv pouze deskripci) konkrétních soudních rozhodnutí, úvahám nad vhodností zvolených řešení a zasazení daného rozhodnutí do kontextu.

Podnětným příspěvkem do diskuse je i stanovisko společnosti TPA Valuation & Advisory s.r.o., které se zabývá ekonomickou analýzou práce insolvenčních správců⁴⁶.

1. 2. 5 Shrnutí

Z provedené rešerše vyplývá, že za celou dobu účinnosti InsZ (více než 13 let) nebyla publikována jediná knižní monografie a jediný článek v recenzovaném odborném časopise, který by se zabýval výlučně odměnou insolvenčního správce. Současný stav české právní vědy v otázce odměny insolvenčního správce je tak možno shrnout

⁴⁵ JIRMÁSEK, T.: Odměna insolvenčního správce z počtu věřitelů nebo přezkoumaných přihlášek? K jednotě soudního rozhodování. *Insolvenční zóna* [24. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/odmena-insolvencni-spravce-z-poctu-veritelu-nebo-prezkoumanych-prihlasek-k-jednote-soudniho-rozhodovani/>, JIRMÁSEK, T.: K výši odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce při úmrtí jednoho ze spoluodlužujících se dlužníků (manželů). *Insolvenční zóna* [5. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/k-vysi-odmeny-a-nahrady-hotovych-vydaju-insolvencniho-spravce-po-umrti-jednoho-ze-spoluodluzujicich-se-dluzniku-manzelu/>, JIRMÁSEK, T.: NBZ: Odměna insolvenčního správce v konkursu, v němž nedošlo ke zpeněžení majetkové podstaty. *Insolvenční zóna* [30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/odmena-insolvencniho-spravce-v-konkursu-v-nemz-nedoso-ke-zpenzeni-majetkove-podstaty/>, JIRMÁSEK, T.: NBZ: Neuspokojení odměny insolvenčního správce v důsledku porušení pořadí uspokojení přednostních pohledávek. *Insolvenční zóna* [5. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/nbz-neuspokojeni-odmeny-insolvencniho-spravce-v-dusledku-poruseni-poradi-uspokojeni-prednostnich-pohledavek/>, JIRMÁSEK, T.: NBZ: Určení odměny insolvenčního správce za zpeněžení mimořádného příjmu v oddlužení plněním splátkového kalendáře. *Insolvenční zóna* [25. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/nbz-urceni-odmeny-insolvencniho-spravce-za-zpenzeni-mimoradneho-prijmu-v-oddluzeni-plnenim-splatkového-kalendare/>, JIRMÁSEK, T.: Přiznání zálohy na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce. *Insolvenční zóna* [1. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/priznani-zalohy-na-odmenu-a-hotove-vydaje-insolvencniho-spravce/>, JIRMÁSEK, T.: NBZ: Podruhé a jinak k výši odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce po úmrtí jednoho ze spoluodlužujících se dlužníků (manželů). *Insolvenční zóna* [10. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/podruhe-a-jinak-k-vysi-odmeny-a-nahrady-hotovych-vydaju-insolvencniho-spravce-po-umrti-jednoho-ze-spoluodluzujicich-se-dluzniku-manzelu/>, JIRMÁSEK, T.: NBZ: Odměna insolvenčního správce v oddlužení, nedojde-li ke zpeněžení předmětu zajištění. *Insolvenční zóna* [24. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/nbz-odmena-insolvencniho-spravce-v-oddluzeni-nedojdeli-ke-zpenzeni-predmetu-zajisteni/>

⁴⁶ Z roku 2018 (TPA Valuation & Advisory s.r.o.: *Odpověď na otázky* [17. 4. 2018]. Dostupné z: <http://www.zizlavsky.cz/storage/attachment/76668fac21dd8e9642f6c55ec90826d6.pdf>) a jeho novelizace z roku 2020 (TPA Valuation & Advisory s.r.o.: *Stanovisko č. 69/2020/TPA. Posouzení odměny insolvenčního správce v oddlužení řešeném splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty (aktualizace stanoviska č. 66/2020/TPA)*. [29. 4. 2020] Dostupné z: https://www.asis.cz/wp-content/uploads/2020/12/Stanovisko-odmena-IS-pri-oddluzeni_aktualizace_TPA_KOMPLET_podpisy_FINAL_30_4_2020.pdf)

lakonickým cimrmanovským „víme, že nevíme nic“ – což je tristní zvláště ve srovnání s Německem a Rakouskem, kde na téma odměny insolvenčního správce existuje celá řada monografií a nespočet recenzovaných odborných článků.

Stejně tak z provedené rešerše vyplývá, že není možné stavět ani na publikacích k odměně správce konkursní podstaty, neboť ani ty (téměř) neexistují.

V podstatě jediným funkčním zdrojem poznání jsou tak soudní rozhodnutí, která (logicky) identifikují a nabízejí možná řešení problematických aspektů aplikace InsZ a Vyhlášky o odměně. K jejich rešerši přitom autorka použila především metodu „sněhové koule“ (*snowballing*).⁴⁷ Autorka systematicky prozkoumala rozhodnutí NSČR, která jsou veřejně dostupná na jeho stránkách (www.nsoud.cz), a následně v insolvenčním rejstříku (případně v databázi Salvia Kraken) vyhledala rozhodnutí nižších soudů, na které se NSČR odkazoval (ať už pozitivně nebo negativně) atd. V tomto ohledu autorka spoléhala na publicitu insolvenčního rejstříku, ve kterém lze (alespoň po určitý časový úsek) nalézt i rozhodnutí prvostupňových soudů (která jsou v jiných agendách dostupná jen velmi obtížně – pokud vůbec). Tento aspekt právní úpravy insolvenčního řízení umožňuje získání relativně velkého vzorku a (do určité míry) i kvantitativní analýzu. Autorka však předesílá, že se jedná o náročnou práci, neboť insolvenční rejstřík sice umožňuje vyhledávání podle události „Usnesení o odměně správce“, ale obsah každého nalezeného rozhodnutí je třeba prozkoumat ručně.

1. 3 Metodologie

1. 3. 1 Použité metody

Nutnost vycházet při zpracování zvoleného tématu především z judikatury (textu soudních rozhodnutí) přitom ovlivňuje i použité metody.

K obecným principům každé právní kultury patří zásada „v obdobných případech obdobně“⁴⁸. Jakkoliv tedy soudní rozhodnutí vyšších soudů nejsou v kontinentálním právu formálně obecně závazná, klíčovým z nich lze přičíst *quasiprecedenční* význam.⁴⁹ Především konstantní (ustálená) judikatura totiž „značně ovlivňuje aplikaci včetně interpretace objektivního práva, které je explicitně vyjádřené v normativních aktech“⁵⁰.

⁴⁷ GREWAL, A. – KATARIA, H. – DHAWAN, I.: Literature search (op. cit).

⁴⁸ BOGUSZAK, J.: K teorii tvorby práva (hodnoty, normy, právní principy). In: Právnická fakulta UK 1348–1998, jubilejní sborník. Praha: Karolinum, 1998, s. 164 a násl.

⁴⁹ GERLOCH, A.: *Teorie práva*. 5. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2009, s. 71.

⁵⁰ HARVÁNEK, J. – ONDRÝSEK, R.: Justiciální tvorba práva. *Časopis pro právní vědu a praxi*, č. 1/2014, s. 9. Harvánek a Ondrýsek přitom výstižně poukazují na problém, že na konstantní judikaturu bývá často odkazováno, „aniž by bylo najisto postavené, co se pod tento pojem vlastně podřazuje“. S tímto se autorka

Normativní síla této judikatury však spočívá spíše v argumentaci⁵¹ – proto autorka v práci realizovala kvalitativní výzkum judikatury metodou obsahové analýzy (*content analysis*).

Pod metodu obsahové analýzy spadá celá řada analytických přístupů⁵². Vzhledem k tomu, že ke zkoumanému tématu téměř neexistuje odborná literatura a tato práce má sloužit jako první komplexní pojednání o něm, zvolila autorka primárně obsahovou analýzu konvenční (*conventional content analysis*)⁵³. Autorka tedy abstrahovala z rozhodnutí vyšších soudů argumenty, se kterými následně vedla polemiku, a své zkoumání uzavřela závěrem, zda přístup soudů k dané otázce považuje za správný a proč. Tuto metodu autorka využívá zejména v kap. 3. 1 (Postavení insolvenčního správce) a v kap. 4 (Analýza právní úpravy odměňování insolvenčních správců v ČR).

V ČR sice odborná literatura neexistuje, ale ve státech, které si autorka vybrala ke srovnání, ano. Autorka proto využila i obsahovou analýzu řízenou (*directed content analysis*), která je vhodná právě účely doplnění či rozvoje již existující teorie.⁵⁴ Tuto metodu (mezi jinými) tak autorka využívá v kap. 5 (Komparativní analýza vybraných zahraničních modelů odměňování).

Problematika odměňování insolvenčních správců má zřejmý ekonomický rozměr – otázka toho, jak mají být vykládány právní normy, které ji upravují, je nutně spojena s otázkou, jaký finanční dopad a na koho bude mít ta která interpretace. Tímto aspektem se autorka zabývala v kap. 4. 8 (Plátce nároků správce), přičemž aplikovala ekonomickou analýzu práva. Konkrétně zvolila analýzu dopadů práva (*legal impact analysis*), jejímž cílem je „*identifikace a kvantifikace dopadů práva na měřitelné proměnné*“⁵⁵. Základní měřitelnou proměnou je přitom výše výdajů na odměnu a náhradu hotových výdajů ze státního rozpočtu – autorka si totiž klade otázku, zda se zákonodárcovy předpoklady

plně ztotožňuje – v rozhodnutích, které pro účely zpracování disertační práce zkoumala, soud nezdědka uvedly, že „podle ustálené judikatury toho a toho soudu“ se věc má tak a tak, aniž by následně odkázaly na konkrétní pasáže konkrétních rozhodnutí, ze kterých tento závěr dovozují [nebo sice identifikaci rozhodnutí uvedly, ale to (už) nebylo veřejně přístupné (ani v insolvenčním rejstříku ani v jiných databázích)]. Stejně tak se ale v rozhodnutích objevoval i opačný jev – založení závěru na pouhé citaci jiných soudních rozhodnutí. Takový přístup podle Matese „*svědčí o tom, že nižší instance chápou rozhodnutí vyšších stupňů, bez ohledu na sofistikovanou jurisprudenci, jako závaznou*“ (MATES, P.: Jiné prameny práva. *Jurisprudence*, č. 1/2013, s. 24).

⁵¹ KÜHN, Z.: Role judikatury v ČR. In: KÜHN, Z. – BOBEK, M. – POLČÁK, R. (eds.): *Judikatura a právní argumentace. Teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2006, s. 11.

⁵² HSIEH, H.-F. – SHANNON, S. E.: Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, č. 9/2005, s. 1277.

⁵³ Ibid, s. 1279.

⁵⁴ Ibid, s. 1281.

⁵⁵ VELJANOVSKI, C. G. The Economic Approach to Law: A Critical Introduction. *British Journal of Law and Society*, č. 2/1980, s. 166.

o dopadech konkrétní úpravy (výslovného zakotvení úhrady nezaplacených nároků insolvenčního správce kvůli nepostačujícímu výtěžku z majetkové podstaty státem) na státní rozpočet naplnily.⁵⁶ Právě v procesu hodnocení dopadů regulace (RIA) „by ekonomická analýza práva měla najít své uplatnění“⁵⁷.

Autorka jinak samozřejmě využívá i další, obvyklé metody – deskripci, syntézu, indukci a dedukci.

Deskriptivní metoda slouží k popisu určitého fenoménu a jeho charakteristik – odpovídá na otázku „co“, nikoliv „jak“ nebo „proč“.⁵⁸ Vzhledem k zaměření práce ji autorka používá především v kap. 2. 1 až 2. 6 (Historický vývoj právní úpravy odměňování insolvenčních správců v ČR) a v kap. 3. 2 (Úkoly insolvenčního správce). Účelem obou těchto kapitol je totiž poskytnout východiska pro další analýzu bez jejich vlastního hodnocení – autorka neanalyzuje, zda byly změny právní úpravy správné a (proč či) zda insolvenční správce má nebo nemá mít ty úkoly, které mu InsZ přiřazuje, pouze je identifikuje. Dále ji autorka využívá napříč prací k úvodnímu popisu platné právní úpravy.

Poznatky získané metodou obsahové analýzy pak autorka zpracovává v kap. 6 (Doporučení *de lege ferenda*) také metodou syntézy, tj. skládáním jednotlivých, dosud izolovaných prvků⁵⁹. V této kapitole autorka, vycházejíc z podrobného studia judikatury k české právní úpravě, prezentuje vlastní představu o tom, jak by měl vypadat systém odměňování insolvenčních správců v ČR.

Dále autorka používá metodu indukce, tj. zkoumání problematiky od zvláštního k obecnému.⁶⁰ Metodou indukce autorka identifikuje historické trendy v nastavení systému odměňování insolvenčních správců v kap. 2. 7 (Trendy). Dále s touto metodou autorka pracuje i v kap. 4 (Analýza právní úpravy odměňování insolvenčních správců v ČR) a v kap. 5 (Komparativní analýza vybraných zahraničních modelů odměňování), kde ji kombinuje také s (komplementární) metodou dedukce, tj. zkoumáním od obecného ke zvláštnímu⁶¹. Autorka z odůvodnění jednotlivých soudních rozhodnutí pomocí

⁵⁶ Právě otázky typu „Jaké jsou předpokládané dopady regulace?“, „Opravdu nastaly?“ či „Bylo dosaženo cíle, který právní regulace sledovala?“ jsou standardním setem, který analýza dopadů práva využívá (ibid, s. 168).

⁵⁷ BROULÍK, J.: Různé role ekonomie v tvorbě a aplikaci práva. *Jurisprudence*, č. 2/2015, s. 22.

⁵⁸ NASSAJI, H.: Qualitative and descriptive research: Data type versus data analysis. *Language Teaching Research*, č. 2/2015, s. 129.

⁵⁹ KNAPP, V.: *Vědecká propedeutika pro právníky*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003, s. 75.

⁶⁰ Ibid, s. 72.

⁶¹ Ibid.

indukce formuluje obecné pravidlo, jehož aplikaci následně zkoumá na jiných soudních rozhodnutích pomocí dedukce.

Závěr své disertační práce (kap. 6) hodlá autorka věnovat doporučením *de lege ferenda*. S ohledem na dosavadní absenci doktríny k tomu autorka využije další z metod určených pro kvalitativní výzkum, a to metodu zakotvené teorie (*grounded theory*). Jakkoliv si autorka v úvodu stanovuje určité hypotézy a klade určité výzkumné otázky, nemá být výsledkem její práce potvrzení či vyvrácení určité vědecké teorie (když ty v oblasti odměňování insolvenčních správců neexistují), ale její odvození ze studované problematiky rovněž pomocí indukce⁶².

1. 3. 2 Charakter výzkumu

Pokud jde o charakter výzkumu, využívá autorka v práci výzkum doktrinální, empirický i komparativní.

Doktrinální výzkum lze podle autorky označit za výzkum práva *de lege lata*. Jeho (hlavním) cílem je popsat právní stav a jeho aplikaci⁶³. Proto autorka používá primárně tento typ výzkumu v úvodních kapitolách práce [kap. 2 (Historický vývoj právní úpravy odměňování insolvenčních správců v ČR) a kap. 3 (Postavení a úkoly insolvenčního správce)]. Účelem obou těchto kapitol je poskytnout východiska pro další analýzu. Kap. 2 má čtenáři zprostředkovat základní představu o historickém vývoji odměňování insolvenčních správců (správců konkursní podstaty) v ČR, tj. o již využitých (a případně i opuštěných) konceptech, jejichž (ne)existence bude následně reflektována v kap. 4 (Analýza právní úpravy odměňování insolvenčních správců v ČR) a především kap. 6 (Doporučení *de lege ferenda*). Dlužno však dodat, že i v rámci doktrinálního výzkumu se autorka neomezuje na pouhou deskripci, ale prezentuje kritickou analýzu [zejm. v kap. 3. 1 (Postavení insolvenčního správce) při úvahách o správnosti závěrů ÚS a jejich významu pro systém odměňování insolvenčních správců] a kreativní syntézu [zejm. v kap. 2. 7 (Trendy)].⁶⁴

⁶² SBARAINI, A. – CARTER, S. M. – EVANS, R. W. – BLINKHORN, A.: How to do a grounded theory study: a worked example of a study of dental practices. *BMC Medical Research Methodology*, č. 11/2011, s. 3.

⁶³ Výzkumník shromažďuje a analyzuje právní úpravu z právních předpisů a judikatury (tzv. primárních zdrojů). Často tak činí z historické perspektivy a za pomoci tzv. sekundárních zdrojů (článků a komentářů). Srov. DOBINSON, I. – JOHNS, F. Qualitative Legal Research. In: McCONVILLE, M. – CHUI, W. H.: *Research Methods for Law*. Edinburgh: Edinburgh University Press 2007, s. 18–19.

⁶⁴ SMEJKAL, H. – ŠIPULOVÁ, K.: Empirický výzkum v právu. *Jurisprudence*, č. 6/2016, s. 33.

Empirický výzkum naopak spočívá v identifikaci a posouzení problémových aspektů zkoumaného jevu, zhodnocení existující politiky a artikulaci nutnosti změn a navržení jejich konkrétní podoby (tj. právě vede k doporučením *de lege ferenda*).⁶⁵ Proto ho autorka používá v hlavní části práce, tj. v kap. 4 (Analýza právní úpravy odměňování insolvenčních správců v ČR) a v kap. 6 (Doporučení *de lege ferenda*).

V této souvislosti si autorka dovoluje poznamenat, že empirický výzkum nemusí být nutně kvantitativní [byť i ten autorka samozřejmě používá, srov. kap. 4. 3. 3. 1. 3. 2 (Kvantitativní analýza Výše měsíční paušální odměny) a kap. 4. 8 (Plátce nároků správce)], může být i kvalitativní (což v práci autorky převládá). K tomu, aby byl výzkum empirický, vyžaduje (jen) data. „Data“ však neznamená „čísla“, je však jen jiný termín pro „fakta o světě“, která mohou být různého charakteru⁶⁶.

A konečně autorka využívá komparativní výzkum [zejm. v kap. 5 (Komparativní analýza vybraných zahraničních modelů odměňování)]. Podstatou komparativního výzkumu je srovnávání práva jednoho státu s právem jiného státu – zkoumání jedné skupiny dat ve vztahu k jiné a zhodnocení jejich podobností a odlišností.⁶⁷ Hezký a srozumitelný návod, jak realizovat komparativní výzkum, dává Van Hoecke⁶⁸.

Podle Van Hoecke je třeba si v první řadě odpovědět na otázku, proč by vůbec disertační práce měla obsahovat srovnání. Autorka vnímá, že zahraniční právní úpravy mohou poskytnout doporučení do budoucna (*best practice*), ale i cenné informace o „slepých uličkách“ či aplikačních problémech spojených s tím kterým řešením (*worst practice*).⁶⁹

Pokud jde o výběr komparovaných právních systémů, autorka zvolila Německo, Rakousko a Nizozemí. Jedná se o země, které patří do kontinentálního systému práva, tedy, u nichž lze očekávat relativní podobnost jejich insolvenčních systémů s českým. Autorka dále vzala v úvahu historické sejetí českého práva s rakouským – česká úprava

⁶⁵ DOBINSON, I. – JOHNS, F. Qualitative Legal Research (op. cit.), s. 20.

⁶⁶ „Tato fakta mohou být historická nebo současná, založená na legislativě nebo case law, výsledky rozhovorů nebo průzkumů, výstupy sekundární rešerše nebo primárního sběru dat. Data mohou být přesná nebo vágní, relativně jistá nebo velmi nejistá, získaná přímým pozorováním nebo zprostředkovaně. Mohou být antropologická, získaná interpretací, sociologická, ekonomická, právní, politická, biologická, fyzická nebo přírodní.“ (EPSTEIN, L. – KING, G.: The Rules of Inference. The University of Chicago Law Review, č. 1/2002, s. 2-3).

⁶⁷ EBERLE, E.: The Methodology of Comparative Law. *Roger Williams University Law Review*, č. 1/2011, s. 52.

⁶⁸ VAN HOECKE, M.: Methodology of Comparative Legal Research. *Law and Method*, č. 12/2015, s. 1-35.

⁶⁹ WILSON, G.: Comparative Legal Scholarship. In: McCONVILLE, M. – CHUI, W. H.: *Research Methods for Law*. Edinburgh: Edinburgh University Press 2007, s. 87.

insolvenčního (konkursního) práva na rakouské významně navazuje (ostatně až do roku 1931 platil na území Československa rakouský konkursní, vyrovnávací a odpůrcí řád). Stejně tak česká doktrína historicky navazovala na rakouskou.⁷⁰ S Německem sdílí ČR velkou kulturně-právní blízkost, německá právní úprava často slouží jako zdroj inspirace.⁷¹ Pokud jde o Nizozemí, jeho právní úprava sanačních procesů je v insolvenčním prostředí považována za vysoce moderní. A konečně se jedná o německy mluvící země, což autorce s ohledem na její znalosti německého jazyka umožňuje studovat jak primární, tak sekundární zdroje z těchto zemí v jejich originálním znění.

Van Hoecke výstižně uvádí, že samotná metoda komparativního výzkumu záleží na výzkumných otázkách a cílech.⁷² Cílem komparativního výzkumu v této práci je přispět k vytvoření doporučení *de lege ferenda*. Autorka pro použila funkční metodu (*functional method*) – při srovnávání jí zajímá, jaká jsou praktická řešení konkrétních problémů v jí vybraných zemích.⁷³ K postižení podobností a odlišností pak autorka použila metodu analytickou (*analytical method*).⁷⁴ Vzhledem k tomu, že srovnání pouze samotných textů právních předpisů, které upravují odměňování insolvenčních správců, bez aplikační praxe neumožňuje zjištění, zda je taková úprava vhodnou inspirací pro českou právní úpravu, využila autorka i kontextuální metodu (*law-in-context method*), přičemž se zaměřila na právní kontext. Autorka se tedy neomezuje pouze na právní předpisy (*law in books*), ale pracuje i s judikaturou a doktrinálními prameny (*law in action*).⁷⁵

Pokud jde o úroveň srovnání, autorka v podstatě začíná na mikroúrovni (*micro level*), když zkoumá konkrétní právní pravidla, ale končí na makroúrovni (*macro level*), když tato zjištění v souhrnu poskytují obraz o podobnostech a rozdílech celých systémů odměňování insolvenčních správců.⁷⁶ Komparandem je přitom zahraniční právní úprava, komparátem je česká právní úprava a jako *tertium comparationis* slouží právě konkrétní

⁷⁰ Ve starších pracích jsou hojně citovány rakouské zdroje a většinou jen v originálním znění (srov. např. URFUS, V.: *Vznik a počátky konkursního práva v Čechách*. Praha: ČSAV, 1960. 76 s.).

⁷¹ Jako zářný příklad slouží zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, jehož důvodová zpráva k části věnované deliktům se na konkrétní ustanovení německého BGB přímo odkazuje. Stejně tak bylo studium německého Gesetz zur Fortentwicklung Sanierungs- und Insolvenzrechts (StaRUG) cenným přínosem při přípravě návrhu českého zákona o preventivní restrukturalizaci.

⁷² VAN HOECKE, M.: *Methodology of Comparative Legal Research* (op. cit.), s. 9.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid, s. 22.

⁷⁵ Sacco tyto prvky označuje za právní formanty (*legal formants*). Srov. SACCO, R.: *Legal Formants: A Dynamic Approach to Comparative Law* (Installment II of II). *American Journal of Comparative Law*, č. 2/1991, s. 22.

⁷⁶ VAN HOECKE, M.: *Methodology of Comparative Legal Research* (op. cit.), s. 21.

aspekt právní úpravy odměňování (tj. např. způsob určení odměny, výše odměny, plátce odměny apod.).

V kap. 4. 3. 3. 1. 3 (Odměna za spojené oddlužení manželů) pak autorka využila výzkumu kvantitativního. Ten se zabývá sběrem a analýzou strukturovaných dat, které lze číselně vyjádřit a je vhodný k zodpovězení otázek „co“ nebo „jak“ (např. jaký podíl, v jakém rozsahu, kolik apod.)⁷⁷, tedy přesně otázek, které si autorka v předemtné kapitole ve vztahu k aplikační praxi soudů klade.

1. 4 Hypotézy a výzkumné otázky

Tato disertační práce má představovat první komplexní pojednání o odměňování insolvenčních správců v ČR od roku 1989. Cílem autorky je na základě podrobné analýzy existující právní úpravy odměňování insolvenčních správců v ČR a její aplikace a srovnání s vybranými zahraničními právními úpravami formulovat doporučení *de lege ferenda* k její novelizaci. Za tímto účelem si autorka stanovila několik hypotéz a výzkumných otázek.

1. 4. 1 Hypotéza č. 1: Právní úprava odměňování insolvenčních správců vyvolává v aplikační praxi systémové problémy

V prvé řadě je třeba zjistit, jak (ne)problematická je v aplikační praxi existující právní úprava odměňování insolvenčních správců v ČR. Pokud by totiž k žádným problémům v aplikační praxi nedocházelo, byla by potřeba doporučení *de lege ferenda* významně snížena (jakkoliv by ani tak nebyla vyloučena – to, že je nějaká úprava neproblematická, ještě nutně neznamená, že je také, zejm. ve srovnání se zahraničními úpravami, tou nejefektivnější cestou k dosažení cíle).

Tuto hypotézu bude autorka testovat prostřednictvím následujících výzkumných otázek:

(1) Docházelo či dochází v soudní praxi ke sporům o výklad právní úpravy odměňování insolvenčních správců v ČR? Jednalo či jedná se o spory o výklad základních stavebních prvků systému odměňování insolvenčních správců [zejm. základu pro výpočet odměny, způsobu výpočtu odměny, výše odměny, (ne)honorování konkrétní činnosti insolvenčního správce]? Podařilo se tyto spory vyřešit, a pokud ano, za jak dlouho?

⁷⁷ GOERTZEN, M. J.: Introduction to Quantitative Research and Data. *Library Technology Reports*, č. 3/2017, s. 12.

(2) Vedou postupné novelizace právní úpravy odměňování insolvenčních správců k odstraňování detekovaných nedostatků?

1. 4. 2 Hypotéza č. 2: Systémové problémy v aplikační praxi jsou řešeny judikaturou insolvenčních soudů jednotně

Klíčovou roli při zjišťování obsahu právních norem upravujících odměňování insolvenčních správců v ČR hrají insolvenční soudy. Významným prvkem pro hodnocení, zda právní úprava vyžaduje úpravy, je přitom právě míra jednotnosti soudního rozhodování o ní. Velké rozdíly v soudní praxi významným způsobem zvyšují právní nejistotu jejích adresátů a zvyšují potřebu novelizace její tak, aby se snížila variabilita možností jejího výkladu.⁷⁸ Jak již totiž bylo vysvětleno výše, jednotnost soudní praxe patří mezi základní zásady každého demokratického právního státu.

Tuto hypotézu bude autorka testovat prostřednictvím následujících výzkumných otázek:

(1) Přistupují prvostupňové (krajské) soudy k výkladu právní úpravy odměňování insolvenčních správců shodně?

(2) Přistupují odvolací (vrchní) soudy k výkladu právní úpravy odměňování insolvenčních správců shodně?

(3) Následují soudy nižších stupňů judikaturu NSČR?

1. 4. 3 Hypotéza č. 3: Způsob určení odměny na základě způsobu řešení úpadku je vhodný přístup

Absence odborné literatury a doktríny vede autorku k závěru, že příprava opravdu promyšlených doporučení *de lege ferenda* vyžaduje kritické zkoumání nejen jednotlivých

⁷⁸ Lze namítnout, že se hypotézy č. 1 a 2 částečně překrývají. Z pohledu autorky nicméně sledují odlišné cíle a též analýza provedená za účelem ověření výzkumných otázek je zaměřena na zkoumání odlišných prvků. Hypotéza č. 1 se obecně věnuje problému existence interpretačních sporů mezi různými odbornými skupinami věnujícími se insolvenčnímu právu (insolvenčními správci, insolvenčními soudci, legislativci, akademiky aj.). Jejím účelem je obecně identifikovat a vyhodnotit, zda jsou pravidla odměňování insolvenčních správců upravena dostatečně jednoznačně a precizně, že vylučují výkladové pochybnosti. Sleduje přitom vliv legislativy, která má možnost tyto problémy vyřešit, konzervovat, prohloubit nebo vytvořit nové. V daném ohledu je zde přítomen silný prvek uvažování *de lege ferenda*. Hypotéza č. 2 se následně zaměřuje na relativně úzký, ale klíčový okruh institucí pověřených závazným výkladem příslušných právních norem. Pro hypotézu č. 2 je specifické, že vytyčené výzkumné otázky sledují jak rovinu horizontální (tj. přístup soudů na stejné úrovni soudní soustavy bez kompetence zavazovat svým výkladem jiné soudy), tak rovinu vertikální (tj. autoritativní působení soudů vyšších instancí do rozhodovací praxe soudů nižších stupňů). Svým způsobem tedy hypotéza č. 2 přejímá okruh interpretačních problémů identifikovaných při ověřování hypotézy č. 1 a sleduje, jakým způsobem s nimi insolvenční soudy při tvorbě judikatorní praxe naložily.

prvků systému odměňování insolvenčních správců, ale i jeho základní struktury, tedy navázání způsobu určení odměny (a její výše) na způsob řešení úpadku.

Tuto hypotézu bude autorka testovat prostřednictvím následujících výzkumných otázek:

(1) Existují problémy při aplikaci právní úpravy odměňování insolvenčních správců v ČR, které by byly vyvolány navázáním způsobu určení odměny na způsob řešení úpadku?

(2) Jsou podle existující právní úpravy odměňování insolvenčních správců v ČR stejné úkony honorovány stejně ve všech způsobech řešení úpadku? Pokud ne, jsou tyto rozdíly ospravedlnitelné?

(3) Navazovala právní úprava i historicky způsob určení odměny insolvenčního (konkursního) správce na způsob řešení úpadku?

(4) Závisí odměna insolvenčního správce na způsobu řešení úpadku i ve srovnávaných zahraničních úpravách?

1. 4. 4 Hypotéza č. 4: Odměna insolvenčního správce podle české právní úpravy je ekvivalentní odměně insolvenčního správce podle právní úpravy ve srovnávaných zemích

Autorka vnímá, že důležitým aspektem systému odměňování insolvenčních správců je i absolutní výše odměny za výkon funkce v insolvenčním řízení. Chce se však vyhnout arbitrárnímu hodnocení, zda konkrétní výše je či není adekvátní. Pro řádné vyhodnocení této otázky by totiž bylo zapotřebí nejprve důkladně analyzovat ekonomiku profese insolvenčního správce (tj. zda za výkon funkce obdrží ekvivalentní výnos v poměru k náročnosti a užitečnosti odvedené práce). Z toho ovšem vyplývá podmínka, že nejprve dojde k detailní analýze postavení, úkolů a kompetencí insolvenčních správců napříč srovnávanými zeměmi. Takový výzkum ovšem dalece přesahuje cíle této práce.

Autorka se tedy bude zabývat pouze komparací absolutních výší odměn s německou, rakouskou a nizozemskou právní úpravou náležitých za administraci jednotlivých způsobů řešení úpadku.

Tuto hypotézu bude autorka testovat prostřednictvím následující výzkumné otázky:

(1) Získá insolvenční správce podle právní úpravy v ČR a ve srovnávaných zemích za administraci srovnatelného případu srovnatelnou odměnu?

2 HISTORICKÝ VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY ODMĚŇOVÁNÍ INSOLVENČNÍCH SPRÁVCŮ V ČESKÉ REPUBLICE

Následující kapitola se bude zabývat historickým vývojem právní úpravy odměňování insolvenčních správců v českých zemích, respektive historicky existujících profesí různých správců konkursní podstaty. Účelem je zejména zmapování legislativního trendu a odpověď na otázku, zda historická právní úprava odvozovala způsob určení odměny primárně z konkrétního způsobu řešení úpadku, či z jiného atributu.

2.1 Císařské nařízení č. 337/1914 ř.z., jímž se zavádí řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůrcí, a související předpisy

Retrospektivu historických právních úprav odměňování profese správců je vhodné začít již u císařského nařízení č. 337/1914 ř. z., jímž se zavádí řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůrcí, který byl následně do československého právního řádu recipován zákonem č. 11/1918 Sb. z. a n (dále jen „ŘK1914“). Tento předpis využíval institutu tzv. správce podstaty, která vystupovala ve vztahu ke konkursnímu komisaři (tj. soudci konkursního soudu pověřenému k výkonu agendy v daném soudním obvodu) v pozici externího odborníka a typicky respektovaného advokáta⁷⁹ coby „*zachovalá, spolehlivá a obchodu znalá osoba*“ (§ 80 řádu konkursního ŘK1914). Hlavním účelem správce podstaty byl výkon plné správy a právního jednání činěného na vrub jmění dlužníka (§ 83 řádu konkursního ŘK1914), a to do soudem stanovené hodnoty fakticky zcela samostatně.

Císařské nařízení č. 337/1914 ř. z. explicitně zakládalo nárok správci podstaty na „*náhradu svých hotových výdajů jakož i na odměnu za svou námahu*“ (§ 82 řádu konkursního ŘK1914), který byl uplatňován u konkursního komisaře. Tento právní předpis současně předpokládal vydání prováděcího právního předpisu, kterým bude stanoven tarif se sazbami pro úhrnnou odměnu správce podstaty. Diskrece normotvůrce přitom měla být omezena několika ekonomickými atributy. V první řadě se mělo jednat o celkovou hodnotu majetkové podstaty, výtěžku dosaženému ve prospěch věřitelů a ke stavu řízení v okamžiku ukončení správy jmění dlužníka. Konkursní komisař přitom disponoval právem zvýšit tuto odměnu v těch případech, jestliže byly „*náležitě obstarané práce spojeny s mimořádnou námahou, byly-li neobyčejného rozsahu nebo provázeny*

⁷⁹ Molnár uvádí, že do této funkce byli v cca 87 % případů ustanovováni advokáti, v cca 8 % případů osoby znalá obchodu a v cca 5 % případů notáři. Srov. MOLNÁR, P.: *Vývoj úpadkového práva v Českých zemích v letech 1627 až 1991*. Diplomová práce: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta. [online][cit. 9. 2. 2022], s. 32-33.

zvláštním úspěchem“ (§ 126 řádu konkursního ŘK1914). Tatáž zákonná pravidla se stejnou konstrukcí norem platila i pro tzv. vyrovnávacího správce působícího ve vyrovnávacím řízení (§ 33 a 34 řádu vyrovnacího ŘK1914).

K přijetí prováděcího právního předpisu a regulaci odměny správce podstaty do rozpadu Rakouska-Uherska nedošlo. Výnos ministerstva práv č. 90 z 18. 12. 1914 věstníku ministerstva práv pouze lakonicky deklaroval, že konkursní komisaři rozhodují o nárocích správců podstaty, aniž však jakkoliv specifikoval výši odměny. Oproti tomu pozdější československá jurisprudenc v roce 1924 přistoupila alespoň k podrobnější specifikaci odměny vyrovnávacího správce. Ust. § 4 vládního nařízení č. 152/1924 Sb. stanovilo, že tato odměna se vypočítává ze „*sumy obnosů k uspokojení věřitelů*“, a to rozdělené podle dvou kategorií. Z první kategorie definované pohledávkami podstaty typově odpovídajícím nákladům řízení (§ 46 řádu konkursního ŘK1914) měl vyrovnávací správce obdržet fixní 0,5 % odměnu.

Naproti tomu z tzv. vyrovnací částky, která fakticky představovala míru uspokojení nepřednostních věřitelů, měl vyrovnací správce obdržet výkonnostní odměnu. Její procentuální sazba byla dána dvěma parametry. Čím vyšší míry uspokojení nepřednostních věřitelů dlužník dosáhl, tím vyšší základní procentuální sazba pro výpočet odměny byla využita. Pro představu: při dosažení minimální zákonem požadované 35% míry uspokojení nepřednostních věřitelů činila tato sazba 4-5 % z objemu získaných prostředků, zatímco při 75% a vyšší míře uspokojení činila sazba 6-7 %. S rostoucím objemem splacených finančních prostředků postupně snižoval procentuální podíl připadající na vyrovnávacího správce, přičemž jakékoliv další uspokojení nad 500.000 Kč honoroval již jen fixní částkou 300-700 Kč za každých dalších 50.000 Kč vyrovnací částky (tj. efektivně honorovaných 0,006-0,014% sazbou).

Při vyrovnací částce	do 10.000 Kč včetně	za další částku od				za každých dalších 50.000 Kč nad 500.000 Kč
		10.000 Kč až do 25.000 Kč včetně	25.000 Kč až do 50.000 Kč včetně	50.000 Kč až do 100.000 Kč včetně	100.000 Kč až do 500.000 Kč včetně	
35—40%	4—5%, nejméně 250 Kč	3—4%	2—3%	1—1 ¹ / ₂ %	1/2—3/4%	více o 800 Kč
41—45%	4 ¹ / ₂ —5 ¹ / ₂ %, nejméně 300 Kč	3 ¹ / ₂ —4 ¹ / ₂ %	2 ¹ / ₂ —3 ¹ / ₂ %	1 ¹ / ₂ —2%	1—1 ¹ / ₄ %	více o 400 Kč
46—50%	5—6%, nejméně 350 Kč	4—5%	3—4%	2—2 ¹ / ₂ %	1 ¹ / ₂ —1 ³ / ₄ %	více o 500 Kč
51—75%	5 ¹ / ₂ —6 ¹ / ₂ %, nejméně 400 Kč	4 ¹ / ₂ —5 ¹ / ₂ %	3 ¹ / ₂ —4 ¹ / ₂ %	2 ¹ / ₂ —3%	2—2 ¹ / ₄ %	více o 600 Kč
přes 75%	6—7%, nejméně 450 Kč	5—6%	4—5%	3—3 ¹ / ₂ %	2 ¹ / ₂ —2 ³ / ₄ %	více o 700 Kč

Obrázek: Sazby odměn vyrovnacích správců. Ust. § 4 vládního nařízení č. 152/1924 Sb.⁸⁰

Odměna vyrovnávacího správce byla přímo odvozena od míry úspěšnosti dlužníka ve splacení svých dluhů. Lze tedy dovodit, že vyrovnací správce byl přímo ekonomicky motivován maximalizovat míru uspokojení věřitelů dlužníka. Z tabulky uvedené v § 4 vládního nařízení č. 152/1924 Sb. totiž vyplývá, že existují zásadní rozdíly v efektivních procentuálních sazbách odměn vyrovnávacího správce u dlužníků, kteří uhradili svým věřitelům buď mandatorní minimum, nebo naopak maximum výše pohledávek. Tyto sazby se pohybují ve volatilním pásmu 20-550%, přičemž konkrétní sazba závisí čistě na míře poskytnutého uspokojení (pro tyto účely je srovnáváno vždy u srovnatelně zadlužených dlužníků).

2. 2 Zákon č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrcí, a související předpisy

Vývojově přelomovým předpisem v odvětví insolvenčního (konkursního) práva se bezesporu stal zákon č. 64/1931 Sb. z. a n. (dále jen „ŘK1931“), který se později stal inspirací i pro moderní úpravu. Profese správce podstaty byla přejmenována na správce

⁸⁰ Stejnopis sbírky zákonů a nařízení státu československého. Ročník 1924 [online]. Informační systém ASPI.cz. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1924/077-1924.pdf> [cit. 18. 3. 2022].

konkursní podstaty, institut konkursního komisaře byl zachován s tím, že do něj konkursní soudy typicky ustanovovaly své soudce (§ 77 řádu konkursního ŘK1931). Kvalifikační předpoklady pro výkon profese správce konkursní podstaty se oproti předchozí úpravě částečně změnily, přičemž do této funkce byla ustanovována „*osoba bezúhonná a spolehlivá, která má k tomu potřebné znalosti a není s úpadcem v takovém osobním poměru*“ (§ 78 odst. 2 řádu konkursního ŘK1931).⁸¹

Pro nároky správce konkursního správce využíval zákon č. 64/1931 Sb. z. a n. totožnou formulaci jako císařské nařízení č. 337/1914 ř. z., tedy že správce konkursní podstaty má nárok na „*náhradu svých hotových výdajů jakož i na odměnu za svou námahu*“ (§ 80 odst. 1 řádu konkursního ŘK1931). I text dalších ustanovení zákona je doslovným přepisem dřívější právní úpravy císařského nařízení č. 337/1914 ř. z.. Nemá tedy smysl v této kapitole výklad opakovat.

Mechanismus výpočtu odměny správce konkursní podstaty (resp. jeho varianty označované za „vyrovnacího správce“ pro účely vyrovnacích řízení) upravovalo vládní nařízení č. 115/1931 Sb. z. a n., o výběru a úhrnné odměně správců konkursní podstaty, vyrovnacích správců a znalců v řízení konkursním a vyrovnacím. Základ pro výměru odměny se lišil podle toho, zda byl úpadek řešen konkursem nebo vyrovnáním. V případě konkursu tvořil základ výpočtu úhrnná částka, které bylo v konkursu docíleno zpeněžením jmění náležejícího do konkursní podstaty, a nedošlo-li ke zpeněžení majetku, pak jeho obecná cena.⁸² V případě vyrovnání se vycházelo z hodnoty, kterou obdrželi neprivilegované věřitelé (tj. třetí třída⁸³ věřitelů bez přednostního práva k uspokojení svých pohledávek). Třebaže by z normativní části tohoto předpisu vyplývalo, že mechanismus výpočtu bude pro oba způsoby řešení úpadku diametrálně odlišný, přílohy A i B specifikující výši odměny pro konkursní i vyrovnací správce shodně stály na míře uspokojení neprivilegovaných věřitelů.

Z porovnání způsobů výpočtu odměny konkursního a vyrovnacího správce lze odvodit určité základní teze normotvůrce. Sazebník odměn v případě konkursního

⁸¹ Molnár rovněž zde uvádí, že dominantní profesí vykonávající funkci správců konkursních podstaty zůstávali advokáti (cca 81-85 % případů) následovaní notáři (cca 8 % případů). Shodou okolností, či spíše snad právě proto, že tyto profese neměly na rozdíl od jiných kvalifikovaných osob možnost odmítnout ustanovení z jiných než důležitých důvodů. Srov. MOLNÁR, P.: *Vývoj úpadkového práva v Českých zemích v letech 1627 až 1991*. Diplomová práce: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta. [online][cit. 9. 2. 2022], s. 38.

⁸² § 20 vládního nařízení č. 115/1931 Sb. z. a n.

⁸³ První třídu tvoří především pohledávky věřitelů z titulu výdajů na úpadečův pohřeb, ošetřovného před smrtí, platy zaměstnanců a výživného (§ 54 řádu konkursního ŘK1931). Druhou třídu tvoří daně, poplatky, cla a jiné povinné odvody (§ 55 řádu konkursního ŘK1931).

správce pracoval s pětistupňovou škálou uspokojení věřitelů, jejíž poslední stupeň odpovídá procesním scénářům, kdy bylo dosaženo více než 30% míry uspokojení neprivilegovaných věřitelů. Stejná pětistupňová škála u vyrovnacího správce přitom začíná až na 45 % a až její poslední stupeň počítá s více než 75% mírou uspokojení neprivilegovaných věřitelů. Z toho lze vyvodit, že normotvůrce předpokládal, že v konkursu bude typicky dosaženo několikanásobně nižšího uspokojení věřitelů. Tento deficit vůči konkursním správcům logicky kompenzoval tím, že nastavil základní procentuální sazby určující odměnu konkursního správce několikanásobně výše než u vyrovnacího správce.

Kvota konkursních věřitelů třetí třídy	Hotovosti dosažené zpeněžením jmění náležejícího do konkursní podstaty nebo jeho obecná cena, nedojde-li k zpeněžení, do 10.000 Kč včetně	Za další částku od				Za každých dalších započatých 50.000 Kč nad 500.000 Kč více o Kč
		10.000 Kč až do 25.000 Kč včetně	25.000 Kč až do 50.000 Kč včetně	50.000 Kč až do 100.000 Kč včetně	100.000 Kč až do 500.000 Kč včetně	
do 5 ⁰ / ₀	10 – 12 ⁰ / ₀ nejméně 500 Kč	8 – 10 ⁰ / ₀	6 – 8 ⁰ / ₀	4 – 6 ⁰ / ₀	3 – 5 ⁰ / ₀	800.—
5 – 10 ⁰ / ₀	12 – 14 ⁰ / ₀ nejméně 600 Kč	10 – 12 ⁰ / ₀	8 – 10 ⁰ / ₀	6 – 8 ⁰ / ₀	5 – 7 ⁰ / ₀	1000.—
10 – 20 ⁰ / ₀	14 – 16 ⁰ / ₀ nejméně 700 Kč	12 – 14 ⁰ / ₀	10 – 12 ⁰ / ₀	8 – 10 ⁰ / ₀	7 – 9 ⁰ / ₀	1200.—
20 – 30 ⁰ / ₀	16 – 18 ⁰ / ₀ nejméně 800 Kč	14 – 16 ⁰ / ₀	12 – 14 ⁰ / ₀	10 – 12 ⁰ / ₀	9 – 11 ⁰ / ₀	1400.—
přes 30 ⁰ / ₀	18 – 20 ⁰ / ₀ nejméně 900 Kč	16 – 18 ⁰ / ₀	14 – 16 ⁰ / ₀	12 – 14 ⁰ / ₀	11 – 12 ⁰ / ₀	1600.—

Obrázek: Sazba úhrnných odměn konkursních správců. Příloha A vládního nařízení č. 115/1931 Sb.⁸⁴

Provázání výše odměny správce konkursní podstaty s mírou uspokojení neprivilegovaných věřitelů nepředstavuje jedinou odlišnost oproti přístupu používaného v moderním insolvenčním právu. Zásadní odlišností je, že normotvůrce nastavil sazby progresivním, nikoliv degresivním způsobem, jak je dnes obvyklé. Tím dochází k akcentování zásluhových prvků, které motivují správce konkursní podstaty dosáhnout maximální míry uspokojení věřitelů, neboť tím bezprostředně dochází i k maximalizaci

⁸⁴ Stejnopis sbírky zákonů a nařízení státu československého. Ročník 1931. [online]. Informační systém ASPI.cz. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1931/053-1931.pdf> [cit. 18. 3. 2022].

výše jeho vlastní odměny. Na daném místě lze pro srovnání uvést, že moderní insolvenční právo zcela opustilo zásluhový mechanismus opírající se o procentuální míru uspokojení pohledávek a staví spíše na výkonnostním mechanismu vyplývajícím z celkového objemu finančních prostředků získaných ve prospěch majetkové podstaty (v konkursu), případně na paušálních odměnách zcela nezávislých na interakci s věřiteli (v reorganizaci i oddlužení).

V případě vyrovnacího správce lze naopak konstatovat, že byl zcela převzat mechanismus zavedený již vládním nařízením č. 152/1924 Sb., a to s velice podobnými parametry. Vzorec výpočtu odměny se nadále opírá o pětistupňovou hierarchii odvíjející se od míry uspokojení nepřednostních věřitelů, a používá zcela totožné procentuální sazby odměny. Rozdíl nicméně tkví v odstupňování hierarchie. Zatímco vládní nařízení č. 152/1924 Sb. přiznávalo odměnu vyrovnacího správce už při dosažení 35% míry uspokojení nepřednostních věřitelů, vládní nařízení č. 115/1931 Sb. posouvá základní hodnotu na 45 %. Výsledkem je rozdílná, respektive rovnoměrnější distribuce intervalů pro stanovení odměny.

Kvota věřitelů, jejich pohledávky nemají přednostní právo	Jmění použité pro uspokojení věřitelů, jejich pohledávky nemají přednostní právo, do 10.000 Kč včetně	Za další částku od				Za každých dalších započatých 50.000 Kč nad 500.000 Kč více o Kč
		10.000 Kč až do 25.000 Kč včetně	25.000 Kč až do 50.000 Kč včetně	50.000 Kč až do 100.000 Kč včetně	100.000 Kč až do 500.000 Kč včetně	
45 – 50 ⁰ / ₀	4 – 5 ⁰ / ₀ nejméně 250 Kč	3 – 4 ⁰ / ₀	2 – 5 ⁰ / ₀	1 – 1 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	1/2 – 3 ¹ / ₄ ⁰ / ₀	300 –
50 – 55 ⁰ / ₀	4 ¹ / ₂ – 5 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ nejméně 300 Kč	3 ¹ / ₂ – 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	2 ¹ / ₂ – 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	1 ¹ / ₂ – 2 ⁰ / ₀	1 – 1 ¹ / ₄ ⁰ / ₀	400 –
55 – 60 ⁰ / ₀	5 – 6 ⁰ / ₀ nejméně 350 Kč	4 – 5 ⁰ / ₀	3 – 4 ⁰ / ₀	2 – 2 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	1 ¹ / ₂ – 1 ³ / ₄ ⁰ / ₀	500 –
60 – 75 ⁰ / ₀	5 ¹ / ₂ – 6 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ nejméně 400 Kč	4 ¹ / ₂ – 5 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	3 ¹ / ₂ – 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	2 ¹ / ₂ – 3 ⁰ / ₀	2 – 2 ¹ / ₄ ⁰ / ₀	600 –
přes 75 ⁰ / ₀	6 – 7 ⁰ / ₀ nejméně 450 Kč	5 – 6 ⁰ / ₀	4 – 5 ⁰ / ₀	3 – 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	2 ¹ / ₂ – 2 ³ / ₄ ⁰ / ₀	700 –

Obrázek: Sazba úhrnných odměn vyrovnacích správců. Příloha B vládního nařízení č. 115/1931 Sb.⁸⁵

⁸⁵ Stejnopis sbírky zákonů a nařízení státu československého. Ročník 1931. [online]. Informační systém ASPI.cz. Dostupné z WWW: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1931/053-1931.pdf> [cit. 18. 3. 2022].

Z historického pohledu představuje zajímavou odbočku novelizace provedená vládním nařízením č. 191/1936 Sb., o výběru a úhrnné odměně vyrovnacích správců v zemědělském vyrovnacím řízení. Při výběru osoby vyrovnacího správce totiž došlo k upřednostnění zemědělců nebo odborníků na zemědělský úvěr před advokáty či notáři. Po nahlédnutí do tabulky sazeb odměn pro dané případy je též zřejmé, že došlo k plošnému snížení odměn o 20-40 % oproti sazebníku obsaženého ve vládním nařízení č. 115/1931 Sb. Současně došlo i k dalšímu snížení odměny v případě, že byl vyrovnací správce ustanoven do funkce ve více zemědělských vyrovnacích řízeních. Konkrétně se jednalo o zkrácení celkové výše odměny o 10 % pro vyrovnací správce současně či postupně ustanovené do 2 až 3 zemědělských vyrovnacích řízení; při 4 až 6 vyrovnáních snížení činilo již 15 % a při více než 6 vyrovnáních pak 25 %. Důvodem přijetí takového opatření byla zjevně snaha zmírnit dopady katastrofální neúrody, která v roce 1934 postihla prakticky celé Československo a která si vynutila přijetí celé řady vládních nařízení mířících na podporu zemědělců a nezaměstnaných.⁸⁶

Kvota věřitelů, jejichž pohledávky nemají přednostní právo	Jména použité pro uspokojení věřitelů, jejichž pohledávky nemají přednostní právo, do 10.000 Kč	Za další částku od				za každých dalších započatých 50.000 Kč nad 500.000 Kč více o
		10.000 Kč až do 25.000 Kč včetně	25.000 Kč až do 50.000 Kč včetně	50.000 Kč až do 100.000 Kč včetně	100.000 Kč až do 500.000 Kč včetně	
35—40%	2·4—3·2% nejméně 120 Kč	1·6—2·4%	0·8—1·6%	0·4—0·6%	0·2—0·4%	80 Kč
40—45%	2·8—3·6% nejméně 160 Kč	2—2·8%	1·2—2%	0·6—0·8%	0·25—0·6%	160 Kč
45—50%	3·2—4% nejméně 200 Kč	2·4—3·2%	1·6—2·4%	0·8—1·2%	0·4—0·6%	240 Kč
50—55%	3·6—4·4% nejméně 240 Kč	2·8—3·6%	2—2·8%	1·2—1·6%	0·8—1%	320 Kč
55—60%	4—4·8% nejméně 280 Kč	3·2—4%	2·4—3·2%	1·6—2%	1·2—1·4%	400 Kč
60—75%	4·4—5·2% nejméně 320 Kč	3·6—4·4%	2·4—3·6%	2—2·4%	1·6—1·8%	450 Kč
přes 75%	4·8—5·6% nejméně 360 Kč	4—4·8%	3·2—4%	2·4—2·8%	2—2·2%	560 Kč

Obrázek: Sazba úhrnných odměn vyrovnacích správců v zemědělském vyrovnacím řízení.

Příloha vládního nařízení č. 191/1936 Sb.⁸⁷

⁸⁶ Např. vládní nařízení č. 142/1934 Sb., o dalších dočasných opatřeních při vymáhání pohledávek proti zemědělcům a nezaměstnaným v okresích zvlášť těžce postižených neúrodou, nebo vládní nařízení č. 142/1934 Sb., o úlevách při splácení pohledávek za zemědělci.

⁸⁷ *Stejnopis sbírky zákonů a nařízení státu československého. Ročník 1936.* [online]. Informační systém ASPI.cz. Dostupné z WWW: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1936/050-1936.pdf> [cit. 18. 3. 2022].

Závěrem lze doplnit, že tento předpis obecně pamatoval též na situace, kdy nebylo z libovolného důvodu možné určit základ pro výpočet odměny (např. nepostačoval-li výtěžek zpeněžení ani zčásti k uspokojení právě nepriviligovaných věřitelů). V konkursu se v takovém případě odměna vypočítávala vždy z nejnižší položky sazebníku (§ 20 odst. 1 vládního nařízení č. 115/1931 Sb.). Současně přinášel relativně moderní institut moderace odměny nesankčního charakteru, kdy v případě předčasně ukončených konkursních či vyrovnacích řízení mohla být konečná výše odměny přiměřeně snížena (§ 21 vládního nařízení č. 115/1931 Sb.).

Zvláštností bylo, že režim odměňování správců konkursní podstaty byl ještě v roce 1932 modifikován neobvyklým prováděcím předpisem, který jim ukládal specifickou benefiční povinnost vydat 5 % z výše své odměny ve prospěch chudých, respektive „*ve prospěch péče o mládež chudou, opuštěnou a zanedbanou*“.⁸⁸ Tento předpis byl nicméně v poválečném období upraven v souvislosti s přijetím zákona č. 193/1946 Sb., o úpravě některých poměrů sirotčích pokladen, kdy došlo ke změně rozpočtového určení těchto dávek.

2. 3 Zákon č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád, a související předpisy

Rok 1950 přinesl zásadní kvalitativní pokles v porovnání s tehdy dosud udržovanou vysokou úrovní teorie konkursního práva a profesionalizací správců konkursních podstat. Přijetím zákona č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád)(dále jen „OSŘ1950“), došlo k faktickému zániku insolvenčního práva v Československu, neboť instituty konkursu a vyrovnání byly z právního řádu zcela odstraněny.

Přechod ekonomiky na centrálně plánované hospodářství nicméně nadále vyžadoval existenci alespoň jednoho formálního administrativního postupu, který by zvládal řešit ekonomická selhání účetních jednotek v socialistickém hospodářství. Výsledkem bylo převzetí výrazně zjednodušené konkursní úpravy pro účely civilního práva procesního v institutu tzv. exekuční likvidace.⁸⁹ V něm formálně působil procesní subjekt nazvaný správce podstaty, jehož hlavní úkol spočíval zejména ve zjištění a zpeněžení majetku dlužníka a rozvrhu výtěžku zpeněžení mezi věřitele (§ 582 až 589 OSŘ1950).

⁸⁸ § 1 vládního nařízení č. 171/1932 Sb. z. a. n., o dávce za jmenování správcem konkursní podstaty (vyrovnacím správcem).

⁸⁹ ZOULÍK, F.: *Vývoj insolvenčních řízení*. Právní fórum, 2009, roč. 6, č. 4, s. 157.

Za výkon této funkce vznikal správci podstaty nárok na odměnu a na náhradu hotových výdajů, která se měla odvíjet od sazeb stanovených nařízením ministra spravedlnosti (§ 582 odst. 3 OSŘ1950). Do konce roku 1952 se alespoň nadále aplikovalo vládní nařízení č. 115/1931 Sb., neboť dle § 180 nařízení ministra spravedlnosti č. 192/1950 Sb. přechodně platilo, že se pro účely stanovení odměn nadále vycházelo z existujících právních předpisů.

Definitivní odklon přinesl až nový jednací řád pro soudy publikovaný jako nařízení ministra spravedlnosti č. 95/1952 Sb., který upravil odměnu správce podstaty. Za správu podstaty soud mohl přiznat správci odměnu v částce od 1 000 Kčs do 10 000 Kč. Byl-li předmětem exekuční likvidace rozsáhlý majetek, vyžadující zvláště obtížné činnosti správce podstaty, mohl soud přiznat odměnu až do částky 50 000 Kč (§ 142). V této odměně však nebyla zahrnuta odměna za účast v nalézacích a exekučních řízeních, konaných ve prospěch likvidační podstaty, ani odměna za činnosti vykonávané ve správním řízení. Za tyto úkony příslušela správci podstaty zvláštní odměna stanovená podle předpisů platných pro tyto úkony (§ 143).

2. 4 Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, a související předpisy

Vrchol úpadku insolvenčního práva definitivně nastal s nabytím účinnosti zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“), kdy celé insolvenční právo existovalo v pouhých třech ustanoveních zákon. F. Zoulík uvádí, že s praktickou aplikací nového institutu se vůbec nepočítalo, neboť mělo být pouze formální součástí československého právního řádu kvůli mezinárodním závazkům.⁹⁰ Nový institut likvidace majetku ani vůbec nepředpokládal zapojení zvláštní profese správce, tím méně pochopitelně upravoval pravidla pro stanovení jeho odměny.

2. 5 Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, a související předpisy

S obnovením tržní ekonomiky bylo obnoveno odvětví insolvenčního práva. Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“), rovněž znovuzavedl institut správce konkursní podstaty a zakotvil jej jako profesi vykonávanou zprvu odborně způsobilými fyzickými osobami, které při výkonu funkce postupují s odbornou péčí, později též veřejnými obchodními společnostmi, jejichž společníci splňovali příslušné kvalifikační požadavky.

⁹⁰ Ibid.

Ust. § 8 ZKV zakládalo správci konkursní podstaty nárok na odměnu a na náhradu hotových výdajů, a to v obou případech eventuálně zvýšenou o daň z přidané hodnoty. Konkrétní způsob výpočtu byl tradičně stanoven na úrovni prováděcích právních předpisů, a to konkrétně vyhláškou ministerstva spravedlnosti č. 476/1991 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání. Znovu přitom došlo k diferenciaci odměny podle způsobu řešení úpadku. Podle § 6 vyhlášky č. 476/1991 Sb. tvořila základ pro určení odměny v konkursu částka, které bylo dosaženo zpeněžením konkursní podstaty, zatímco ve vyrovnání částka použitá k uspokojení věřitelů. Zprvu jednoduchý prováděcí právní předpis obsahující jednoduchý degresivní model byl však postupně obohacován o další dílčí prvky.

Normotvůrce přitom úvodem zvolil řešení, dle kterého činila odměna správce konkursní podstaty v konkursu rovný trojnásobek toho, co ve vyrovnání, a to při stejném výtěžku. Zásadní koncepční změnu ovšem přinesla vyhláška č. 277/1996 Sb., kterou byl původní algoritmus výpočtu odměny za vyrovnání ve výši třetiny konkursní odměny nahrazen strukturovaným degresivním modelem odměny správce konkursní podstaty. Mimořádně překvapivé je, že přitom došlo k úplnému odchýlení od původního paradigmatu. Zatímco dosavadní sazba odměny ve vyrovnání byla třetinová oproti konkursu, nové sazby byly naopak nastaveny ve prospěch vyrovnání a několikanásobně zvýšeny. Vedle toho byla zavedena minimální garantovaná výše odměny v konkursu i vyrovnání ve shodné výši 10 000 Kč, která správci konkursní podstaty náležela i v případě, že nebyl zpeněžen žádný majetek.

Další novelizace provedená vyhláškou č. 229/2000 Sb. znamenala zásadní změnu v politice odměňování správců konkursní podstaty. Dominantním projevem bylo řádové zvýšení odměny správce konkursní podstaty, která se inspirovala výrazně příznivějšími procentuálními sazbami odměn ve vyrovnání (např. v segmentu výtěžku zpeněžení do 3 mil. Kč vzrostla procentuální sazba odměny z 2 % na 15 %. Současně výrazně vzrostla minimální garantovaná výše odměny v konkursu z 10 000 Kč na 45 000 Kč a ve vyrovnání z 10 000 Kč na 20 000 Kč. Poprvé v historii se též objevuje paušální odměna za počet věřitelů v řízení ve výši 500 Kč za věřitele. Tato paušální odměna byla následně ještě vyhláškou č. 278/2006 Sb. zvýšena na 1 000 Kč.

2. 6 Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), a související předpisy

Přijetím insolvenčního zákona došlo k revoluční diverzifikaci způsobů odměňování insolvenčních správců v důsledku vzniku zcela nových institutů řešení úpadku (reorganizace, oddlužení), které nebyly nikdy součástí právního řádu platného v českých zemích. Nicméně též v konkursu poprvé došlo ke stanovení rozdílných procentuálních sazeb pro výpočet odměny za zpeněžení zajištěného a nezajištěného majetku, přičemž zpeněžení zajištěného majetku bylo pro svou předpokládanou jednoduchost honorováno podstatně méně. V reorganizaci i oddlužení se poprvé naplno projevil model paušálních měsíčních odměn nijak nezáviselých na hodnotě získané zpeněžením majetku dlužníka, případně míry uspokojení věřitelů.

Obecná část odůvodnění návrhu pozdější vyhlášky č. 313/2007 Sb. (Vyhláška o odměně), sice stručně, nicméně výstižně za hlavní princip navrhované právní úpravy uvádí následující: „*V navrhované vyhlášce je způsob určení výše odměny insolvenčního správce konstruován rozdílně pro různé formy řešení úpadku tak, aby byla zohledněna úloha insolvenčního správce v jednotlivých fázích insolvenčního řízení a jeho role v jednotlivých druzích způsobu řešení úpadku, včetně závažnosti jednotlivých úkolů, které insolvenční správce v průběhu řízení vykonává, a jejich časové náročnosti.*“⁹¹ Reálně tím dotvrzuje odklon od tradice prvorepublikové právní úpravy a pokračuje v trendu nastaveném vyhláškou č. 476/1991 Sb., neboť hlavním kritériem pro určení odměny zcela přestává být míra uspokojení věřitelů, která až na tradiční procentuální tarif užívaný při zpeněžování majetkové podstaty zcela ustoupila nezásluhovým paušálním schémátům.

Tezi o paušálních schématech je nutno blíže rozvést. Zásluhová schémata obecně honorují příslušníky právnických profesí k podání nadstandardního výkonu, důslednému plnění svěřených úkolů nebo nadstandardním uspokojení požadavků klientů. Tento mechanismus je zvláště patrný v tržním prostředí, kde poskytování kvalitních služeb je faktickou podmínkou pro setrvání na trhu a udržení klientů. Problém nastává na dvou úrovních. Zaprvé, insolvenční správci se nepohybují v tržním prostředí a nesoupeří s jinými insolvenčními správci o přidělení insolvenční věci kvalitou výkonu funkce, neboť přidělení obecně určí automatizovaný rotační mechanismus, který umožňuje nulovou diskreci insolvenčních soudů, neboť je odvozen od pořadí zápisu do příslušné části seznamu insolvenčních správců. To pochopitelně vede k situacím, kdy insolvenční

⁹¹ Důvodová zpráva k návrhu vyhlášky o odměně insolvenčního správce. *Bulletin Komory specialistů pro krizové řízení*, č. 3/1997, s. 18-19.

správce dostane přidělena i takovou kauzu, o kterou by za normálních okolností nestál a která není schopna plně využít jeho profesních dovedností a odborné kvalifikace. Druhá část problému potom spočívá v reálné schopnosti ovlivnit svou činností výsledek insolvenčního řízení. V řadě případů ani vynaložení maximálního úsilí jednoduše nevede k rychlému, hospodárnému a co nejvyššímu uspokojení věřitelů ve smyslu základních zásad insolvenčního řízení [§ 5 písm. a) InsZ].⁹²

Kombinace obou výše uváděných prvků pravděpodobně vedla normotvůrce k závěru, že nelze legitimně zavést zásluhový model odměňování insolvenčních správců v případech, ve kterých nejsou schopni vlastním přičiněním ovlivnit ekonomický výsledek insolvenčního řízení. Zároveň nelze vyloučit, že existovaly obavy, aby zásluhové prvky nemotivovaly insolvenční správce vyvíjet přílišný tlak na dlužníky opřený o hrozbu zrušení schváleného oddlužení. Například ve spotřebitelských úpadech by takový tlak mohl mít podobu hledání lépe placeného zaměstnání nehledě na osobní a rodinné poměry dlužníka⁹³, případně dokonce tlak na financování splácení pohledávek vytvářením nových dluhů. Vcelku rozumně došel normotvůrce k závěru, že v takových případech jsou paušální modely odměňování výhodnější, a postupně nastavil minimální požadovaný standard výkonu funkce insolvenčního správce⁹⁴, respektive účinné postupy výkonu státního dohledu⁹⁵.

Nejen výchozí stav lze považovat za významný pro účely další analýzy odměňování insolvenčních správců, neboť tato právní úprava se dynamicky vyvíjela. Obecně lze předestřít, že následné novelizace vyhlášky č. 313/2007 Sb. reálně vždy zvyšovaly původní sazby odměny. Oproti historické právní úpravě naštěstí disponujeme vedle pouhého normativního textu též různými průběžnými verzemi expedovanými do meziresortního připomínkového řízení a jejich odůvodněními, ze kterých lze odvodit důvod navrhovaných změn, ale i případný vývoj konkrétního legislativního procesu.

Vyhláškou č. 488/2012 Sb. došlo k výraznému zvýšení a podrobnější hierarchizaci sazeb odměny za zpeněžení zajištěného majetku z původně paušálních 2 %

⁹² V případě korporátních insolvencí jde typicky o situace, kdy se dlužník nachází ve stavu hlubokého úpadku a nevlastní žádný majetek ke zpeněžení. U spotřebitelských insolvencí se analogicky jedná o fyzické osoby, jejichž majetkové poměry a příjmová perspektiva je přesně dána a nepřipouští zlepšení (např. situace starobních či invalidních důchodců, u nichž nelze legitimně očekávat ani požadovat navýšení příjmů prací či podnikáním).

⁹³ Například práce v zahraničí, práce přesčas či práce v nebezpečných provozech.

⁹⁴ Zejm. přijetím vyhlášky č. 121/2019 Sb., o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce.

⁹⁵ Zejm. přijetím novely č. 64/2017 Sb., která založila kontrolní a sankční kompetence Ministerstva spravedlnosti.

na 9 % s postupnou degresí. Předkladatel původně navrhoval základní výši degresivní sazby odměny za zpeněžení zajištěného majetku ve výši 12 %. Vycházel přitom ze sazby odměny exekutora (tj. max. 15 %) a hledala se adekvátní výše odměny, která by současně neznamenal snížení rentability poskytování úvěrů bankami, neboť Česká bankovní asociace v dané věci vyjádřila silné stanovisko bank.⁹⁶ Další zainteresovaný subjekt, Komora specialistů pro krizové řízení a insolvenční řízení, navrhovala sjednocení výše odměny s exekutory, tj. degresivních 15 %, a to s poukazem na to, že insolvenční správce musí oproti exekutorovi plnit i další úkoly (např. vedení účetnictví, plnění povinností na úsecích daní, poplatků, pojistného na sociálním zabezpečení pojistného na veřejné zdravotní pojištění, popř. vykonávat práva a povinnosti zaměstnavatele atd.). Zpeněžení zajištěného majetku označovalo za stejně náročné jako zpeněžení majetku nezajištěného. Komora specialistů pro krizové řízení a insolvenční řízení rovněž navrhla i zavedení minimální garantované odměny za insolvenční řízení na 35 000 Kč. Ani jednomu návrhu nebylo vyhověno.

Vyhláška č. 398/2013 Sb. následně zvedla též procentuální sazby za zpeněžení nezajištěného majetku v konkursu, a to zejména v nejnižším pásmu (tj. při výtěžku do 10 mil. Kč) z 15 % na 25 %. Původní návrh přitom počítal dokonce se zvýšením základní degresivní sazby u zpeněžování nezajištěného majetku na 30 %.⁹⁷ Tento návrh předkladatel odůvodňoval snahou o zvýšení motivace insolvenčního správce k efektivnímu zpeněžování nezajištěného majetku. Vedle toho navrhovatel neúspěšně navrhl snížit paušální odměny v reorganizaci na polovinu původní výše poukazem na to, že se rovněž snížila vstupní bariéra pro přípustnost reorganizace ze 100 mil. Kč obratu na 50 mil. Kč obratu, a to s cílem snížit transakční náklady dlužníků na nákladech řízení. Naopak v oddlužení předkladatel inicioval zvýšení odměny za společné oddlužení manželů o 50 % s tím, že by navíc byla vyplácena již od povolení oddlužení.

V roce 2017 došlo k dosud nevídané situaci, kdy bylo do výpočtu výše odměny zasaženo přímo na úrovni zákona. Novela insolvenčního zákona publikovaná jako zákon

⁹⁶ Odůvodnění návrhu vyhlášky č. 488/2012 Sb. *Elektronická knihovna připravované legislativy*. [online]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK8ZLHRCYR> [cit. 20. 3. 2022].

⁹⁷ Ministerstvo pro místní rozvoj připomínku v této věci formulovalo následovně: „*Nejsme toho názoru, že je zvýšení odměny insolvenčních správců natolik motivační a že povede k tomu, aby efektivněji pracovali. V případě, že insolvenční správci svou práci řádně nevykonávají, doporučujeme raději zvýšit jejich počet. Případně pokud se zjistí, že je insolvenční správce v dané věci liknavý, nedodrží lhůty atd., mělo by dojít k jeho odvolání u předmětného insolvenčního řízení. V případě opakování stejného pochybení u dalších insolvenčních řízení by měl být vyškrtnut ze seznamu insolvenčních správců.*“. Srov. Odůvodnění návrhu vyhlášky č. 398/2013 Sb. *Elektronická knihovna připravované legislativy*. [online]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK9AQJRWMMW> [cit. 20. 3. 2022].

č. 64/2017 Sb. snížila výši odměny insolvenčního správce za přezkum přihlášených pohledávek v oddlužení na čtvrtinu výše, která by insolvenčnímu správci náležela za přezkum přihlášky pohledávky v konkursu (tj. na 250 Kč). Důvodová zpráva žádný konkrétní důvod neudává, ale lze se domnívat, že zákonodárce vycházel z představy, že přezkum přihlášek pohledávek v převážně spotřebitelských oddluženích, kde pohledávky vznikají na základě standardizovaných adhezních smluv, je kvůli opakujícím se smluvním dokumentacím jednodušší.⁹⁸

Poslední existující modifikace vyhlášky č. 313/2007 Sb. (tj. vyhláška č. 133/2019 Sb.) reagovala za tzv. oddlužovací novelu insolvenčního zákona (tj. zákon č. 31/2019 Sb.) a na jí provedenou koncepční změnu spočívající v zavedení preferovaného způsobu oddlužení kombinací splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.⁹⁹ Aby se předešlo vzniku excesivních odměn vypočítávaných současně ze sazebníku pro oddlužení plněním splátkového kalendáře i oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, byla zavedena redukovaná tabulka začínající na degresivním 15 % základu odměny. Řadu činností insolvenčního správce již kryla paušální měsíční odměna náležící při oddlužení plněním splátkového kalendáře, a proto u doplňkového zpeněžování majetkové podstaty vzala za základ redukovaná tabulka sazeb (tj. degresivních 15 %) a redukovaná výše garantované minimální odměny (25 000 Kč). Pro doplnění normotvůrce již jen odstranil existující mezeru a zavedl určité dílčí odměny za do té doby nijak neuhonorované úkony insolvenčního správce. To obnášelo zejména zavedení odměny za redistribuci prostředků získaných jinak než zpeněžením v oddlužení ve výši 4 % a odměnu za dobu trvání přerušení průběhu oddlužení ve výši 30 % standardní paušální odměny.

2. 7 Trendy

Historický vývoj odměňování insolvenčních správců podléhal v zásadě třem hlavním trendům. Prvorepubliková právní úprava primárně vycházela ze zásluhových prvků, které odvíjely výši odměny konkursních i vyrovnacích správců od míry uspokojení neprivilegovaných věřitelů. Lze konstatovat, že se použité modely u obou způsobů řešení úpadku prakticky neodlišovaly, snad pouze co do nastavení procentuálních sazeb. Po přechodu na centrálně plánovanou ekonomiku, zániku svobodných povolání a nahrazení

⁹⁸ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 64/2017 Sb., s. 168, [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=126110> [cit. 20. 3. 2022].

⁹⁹ Důvodová zpráva k návrhu vyhlášky č. 133/2019 Sb. *Elektronická knihovna připravované legislativy*. [online]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBA9D2E21> [cit. 20. 3. 2022].

existujících institutů konkursu a vyrovnání spíše administrativními postupy došlo nejprve k výraznému zjednodušení pravidel odměňování (triviální paušální model), později k úplnému zrušení jakýchkoliv pravidel odměňování.

S obnovením tržní ekonomiky se normotvůrce fakticky vypořádal tím, že se inspiroval jurisprudencí třicátých let dvacátého století. V daném ohledu lze říci, že v devadesátých letech dvacátého století nedošlo k žádnému výraznému posunu v uvažování. Až s příchodem moderního insolvenčního práva a přijetím inovativních institutů oddlužení a reorganizace došlo k tomu, že normotvůrce dal přednost paušálnímu modelu odměňování insolvenčních správců. Nynější paušální model dominující v oddlužení i reorganizace staví na fixním určení výše měsíčních odměn, které nijak nezohledňují přínos insolvenčního správce k uspokojení věřitelů (vyjma odměny za zpeněžení majetku, ke kterému dochází v oddlužení spíše doplňkově a v reorganizacích z povahy věci nikdy).

Při zkoumání vývoje legislativy lze vysledovat ještě jeden trend. Pro prvorepublikovou jurisdikci byla charakteristická stabilita právní úpravy odměňování této profese. Co do příslušných pasáží normativního textu zůstalo vládní nařízení č. 152/1924 Sb. účinné ve stejném znění více než 7 let, vládní nařízení č. 115/1931 Sb. s výjimkou pozdějšího vyvinutí odchylné úpravy ve smyslu zemědělského vyrovnacího řízení více než 21 let, nařízení ministra spravedlnosti č. 95/1952 Sb. více než 11 let. První znaky relativní nestability právní úpravy odměňování správců konkursní podstaty vykazuje vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 476/1991 Sb., která byla v průběhu 16 let své účinnosti novelizována třikrát. Rovněž třikrát byla novelizována aktuálně účinná vyhláška č. 313/2007 Sb., která ovšem v současné době čelí kritice kvůli zafixování paušálních odměn k cenové hladině z roku 2007, a to i přes nárůst indexu cen o desítky procent. Lze tedy očekávat, že v nejbližší době budou sílit tendence k valorizaci stávajících sazeb.

3 POSTAVENÍ A ÚKOLY INSOLVENČNÍHO SPRÁVCE

3. 1 Postavení insolvenčního správce

3. 1. 1 Insolvenční správce jako veřejnoprávní orgán, nebo jako podnikatel?

Všechna právnícká povolání zastávají v justičním systému specifické postavení. Obecně lze říci, že dané postavení zpravidla odpovídá povaze úkolů a činností, kterými se daná profese zabývá. Doménou soudců je autoritativní rozhodování sporů, k čemuž jsou vybaveni ústavními i institucionálními zárukami nestrannosti a nezávislosti na účastnících i jiných orgánech veřejné moci.¹⁰⁰ Účelem advokátů je naproti tomu poskytovat právní služby a právní pomoc klientům a všemožně hájit jejich zájmy.¹⁰¹ Existují tedy jakou soukromé podnikající osoby, které jsou vázány přísnými etickými normami regulujícími jejich jednání vůči klientům. Současně jim právní řád ukládá přísné povinnosti, zejména povinnost mlčenlivosti a vyvarování se střetu zájmů. Předmětem notářské činnosti je sice také poskytování právních služeb, avšak pouze státem pověřenou osobou a v konkrétní formě¹⁰² (zejm. vytvářením veřejných listin)¹⁰³. A konečně je třeba zmínit profesi soudních exekutorů (se kterou bývá profese insolvenčních správců často srovnávána), která existuje z důvodu zajištění vymahatelnosti práv oprávněných osob, které disponují exekučními tituly, a to proti povinným, které neplní dobrovolně uložené povinnosti.¹⁰⁴ Za tímto účelem zákonodárce vytvořil pro soudní exekutory exekutorské úřady a propůjčil jim monopol státu na užívání legálního násilí.

Oproti výše uvedeným právníckým profesím nejsou účel a základní úkoly insolvenčního správce výslovně uvedeny v žádném právním předpisu. Insolvenční zákon sice explicitně řadí insolvenčního správce mezi procesní subjekty insolvenčního řízení [§ 9 písm. d) InsZ], nedává nicméně přímou odpověď na otázku, jakým způsobem insolvenční správce svou profesi vykonává.

Důležité indicie pro pochopení postavení profese insolvenčních správců uvádí ZIS. Vedle jiného totiž stanoví, že licenci pro výkon činnosti insolvenčního správce získávají soukromoprávní osoby (fyzické či právnické), splní-li zákonem stanovené

¹⁰⁰ § 75 (hmotná nezávislost), § 79 (rozhodovací nezávislost a vázanost pouze zákonem) a § 118 (institucionální nezávislost na jiných orgánech veřejné moci) soudců stanovená zákonem č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁰¹ § 1 odst. 2 ZoA.

¹⁰² BÍLEK, P.: § 1. In: BÍLEK, P. – JINDŘICH, M. – RYŠÁNEK, Z. - BERNARD, P. a kol.: *Notářský řád a řízení o dědictví*. 5 vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 4.

¹⁰³ § 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

¹⁰⁴ § 1 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

předpoklady. Nad řádným výkonem činnosti insolvenčního správce bdí dohledový orgán, kterým je Ministerstvo spravedlnosti. Při zjištění pochybení je orgán dohledu oprávněn ve správním řízení nejen uložit pokutu, ale též odebrat tuto licenci (§ 13 odst. 2 ZIS).

Ani ZIS však nedává odpověď na otázku, kým insolvenční správce skutečně je a zda u této profese převládají soukromoprávní či veřejnoprávní atributy. Z odborné veřejnosti se tímto problémem v posledních letech zabývali zejména Pavliš¹⁰⁵ a Zezulka¹⁰⁶. Oba autoři dochází víceméně ke stejnému závěru, že na insolvenčního správce lze nahlížet různými úhly pohledu, podle toho, kterým vybraným atributům výkonu činnosti této profese dá pozorovatel přednost, ale v celkovém měřítku nebudou schopny uspokojivě vysvětlit její postavení.¹⁰⁷ Zezulka pregnančně uvádí, že snaha podřadit institut insolvenčního správce do jediné kategorie „*způsobuje v praxi nepřekonatelné interpretační problémy a různé další paradoxy*“¹⁰⁸ a předkládá věrohodné argumenty pro tvrzení, že insolvenčního správce je nutno vnímat jako specifický procesní subjekt, který v sobě hybridním způsobem paralelně kombinuje jisté charakteristiky veřejnoprávního orgánu i soukromoprávního podnikatelského subjektu.¹⁰⁹

Historicky se k postavení správce konkursní podstaty ještě v režimu zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, vyjádřil ÚS ČR v nálezu ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01, č. 403/2002 Sb. (dále jen „*Pl. ÚS 36/01*“).¹¹⁰ ÚS v souladu s tehdejšími názorem doktríny i judikatury odmítl tezi správce konkursní podstaty jako zástupce věřitelů nebo zástupce úpadce a dovedl, že jde o zvláštní veřejnoprávní orgán. Využil k tomu test spočívající v ověření prvků veřejného účelu, způsobu ustanovení a pravomoci. Odpovídající veřejný účel spatřoval ve veřejném zásahu do řešení majetkových vztahů, způsob ustanovení v autoritativním rozhodnutí soudu a pravomoc ve výkonu řady oprávnění heteronomní povahy zakotvených v zákoně o konkursu

¹⁰⁵ Který si položil otázku „*Jaké je vlastně postavení insolvenčních správců co do podnikatelského charakteru jejich činnosti? Jedná se spíše o podnikatele nebo o „prodlouženou ruku státu“ – orgán veřejné moci?*“ (PAVLIŠ, M.: Je insolvenční správce podnikatelem? *Konkursní noviny*, 3/2017, s. 20).

¹⁰⁶ Který se zaměřil na analýzu jednotlivých atributů výkonu činnosti insolvenčního správce a organizace této profese a pokusil se z nich odvodit univerzální teorii, která by sjednocovala a vysvětlovala všechny prvky výkonu této profese (ZEZULKA, O.: O postavení insolvenčního správce. *Právní rozhledy*, č. 21/2019, s. 748-757).

¹⁰⁷ ZEZULKA, O.: O postavení insolvenčního správce (op. cit.), s. 750.

¹⁰⁸ *Ibid.*, s. 752.

¹⁰⁹ ZEZULKA, O.: *Postavení insolvenčního správce v insolvenčním řízení a dohlédací činnost soudu*. Praha, 2020, s. 36. Disertační práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Vedoucí práce: Prof. JUDr. Alena Winterová, CSc. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/121513> [cit. 16. 8. 2021]

¹¹⁰ Institut insolvenčního správce bezprostředně vychází z institutu správce konkursní podstaty. Autorka ve shodě s většinou odborné veřejnosti zastává názor, že historická judikatura je stále částečně relevantní i pro poměry insolvenčního zákona, existuje-li mezi příslušnými instituty stále podobnost v zákonné úpravě. Srov. nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01.

a vyrovnání. ÚS výslovně uvedl, že „výkon funkce správce konkursní podstaty není [...] podnikáním ani provozováním jiné hospodářské činnosti a nelze jej tudíž z pohledu ústavního podřadit pod rámeček vymezený čl. 26 Listiny“.

Tento závěr však ÚS v dalších rozhodnutích poněkud zrelativizoval. V nálezu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, sice podpořil¹¹¹ teorii insolvenčního správce jako zvláštního veřejnoprávního orgánu, ale specificky stran jeho pozice při uznávání pohledávek věřitelů. ÚS (v odst. 25) uvedl, že „i když insolvenční zákon výslovně neuvádí, jakou povahu má úkon insolvenčního správce [...], je [...] přirozeně nezbytné zkoumat [ho] podle materiálního hlediska, tj. podle jeho skutečné povahy a účinků“. ÚS tedy podle názoru autorky připustil, že to, zda insolvenční správce vystupuje jako veřejnoprávní orgán, je třeba posuzovat individuálně ve vztahu ke konkrétnímu úkonu (tj. že některá činnost insolvenčního správce může mít i jiný než veřejnoprávní charakter). Pokud jde o uznávání pohledávek věřitelů, ÚS uzavřel, že insolvenční správce „autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech věřitelů, kteří se nenacházejí v rovnoprávném postavení s insolvenčním správcem, obsah rozhodnutí nezávisí na jejich vůli“¹¹², a proto je jeho stanovisko k pohledávce na přezkumném jednání nutně považovat za rozhodnutí. Naopak ve vztahu k jednání insolvenčního správce se členy věřitelského orgánu ÚS uzavřel, že při něm insolvenční správce „nevystupuje v pozici orgánu veřejné moci a autoritativně nerozhoduje (ani v materiálním smyslu) o právech a povinnostech subjektů“ (srov. usnesení ÚS ze dne 12. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 3089/11).

V nálezu ze dne 9. 2. 2016, sp. zn. Pl. ÚS. 17/15, kterým zrušil část vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 355/2013 Sb., o úředních hodinách provozovny, o označování sídla a provozovny a o činnostech, které je insolvenční správce povinen zajišťovat v provozovně, se ÚS dostal ještě dále. ÚS uvedl, že přijetím vyhlášky č. 101/2015 Sb. regulujícím organizační aspekty profese insolvenčního správce (provozovny) „došlo též k zásahu do práva na podnikání ve smyslu čl. 26 odst. 1 Listiny, neboť v intencích zákona o insolvenčních správcích a souvisejících předpisů je jen na insolvenčních správcích, aby sami uplatnili své schopnosti a dovednosti a zhodnotili své ekonomické možnosti. [...] Ministerstvo spravedlnosti tak nejen stanoví podmínky

¹¹¹ Autorka však považuje za důležité zdůraznit, že odůvodnění nálezu nebylo plénem přijato jednomyslně. Soudci naopak zpracovali hned 3 disenty, ve kterých se vymezili proti veřejnoprávnímu pojetí insolvenčního správce.

¹¹² Odst. 27 nálezu.

a omezení podnikání, ale bez zákonného zmocnění ukládá insolvenčním správcům i povinnost.“ Tento závěr má však podle autorky zásadní limity.

Dle jejího názoru totiž ÚS nevzal v úvahu specifické prvky takového „podnikání“. Insolvenční správci se totiž pohybují mimo klasické tržní prostředí, neboť intenzita výkonu této profese ve vztahu ke každému způsobu řešení úpadku závisí pouze na počtu zřízených provozoven, kterými je podmíněn zápis do příslušné části seznamu insolvenčních správců. Existuje tedy pouze přímá úměra mezi počtem zapsaných provozoven a počtem přidělených insolvenčních kauz (§ 25 odst. 2 InsZ). Distribuční systém nezohledňuje kvalitu prováděné činnosti, odbornou nebo osobnostní kvalifikaci ani cenovou politiku insolvenčního správce (což by v tržním prostředí byly rozhodující atributy).

Autorka má za to, že ÚS nereflektoval skutečnost, že právní předpisy používají nejen termín „výkon funkce“ insolvenčního správce, ale též „výkon činnosti“ insolvenčního správce. Z předpokladu racionálního zákonodárce pak plyne, že se tyto dva pojmy od sebe svým obsahem musí (alespoň částečně) odlišovat – „výkon činnosti“ „se používá pro označení souhrnu všech činností insolvenčního správce obecně“¹¹³, zatímco „výkon funkce“ „zpravidla představuje konkrétní činnost insolvenčního správce (procesního subjektu) v jednotlivém insolvenčním řízení“¹¹⁴. Aplikováno na fungování provozovny insolvenčního správce lze podle autorky dojít k závěru, že (ne)přítomnost insolvenčního správce na provozovně sama o sobě představuje výkon činnosti – výkonem funkce se stává teprve ve chvíli, kdy insolvenční správce začne vykonávat úkony, které mají souvislost s konkrétním řízením. Pak by podle autorky bylo tvrdit, že při výkonu činnosti má insolvenční správce podnikatele, zatímco při výkonu funkce je orgánem veřejné moci *sui generis*.

Zároveň se však autorka neztotožňuje ani s výhradami uváděnými Zezulkou, podle kterého výkon této činnosti nesplňuje všechny atributy soukromoprávního podnikání, jak jej definuje § 420 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Dané ustanovení označuje za podnikatele toho, kdo „samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku“. Zezulka podnikání insolvenčního správce vytýká zejména absenci prvku samostatnosti, neboť nerozhoduje ani o povaze

¹¹³ RICHTER, M.: § 2. In: RICHTER, M. – BENÝŠEK, J. – ČUJAN, R.: *Zákon o insolvenčních správcích a předpisy související. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 6.

¹¹⁴ Tamtéž.

poskytovaných služeb, ani o ceně, za kterou je ochoten je poskytovat.¹¹⁵ Veřejnoprávní regulaci však podléhají všechny právnické profese, aniž by to mělo nějaký vliv na závěr o jejich (ne)podnikatelském charakteru. I advokát, u kterého podle autorky není pochyb o tom, že je podnikatelem, je povinen některé služby poskytnout za určitou (maximální) cenu – typickým příkladem je ostatně sepsání a podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení a poskytnutí služeb s tím souvisejících, za který i advokát může žádat odměnu max. ve výši 4 000 Kč¹¹⁶ plus DPH (§ 390 odst. 1 ve spojení s § 390a odst. 3 InsZ).

Při hodnocení postavení insolvenčního správce je třeba dále zohlednit, kdo je odpovědný za újmu, kterou insolvenční správce způsobí při výkonu své funkce. Obecně totiž platí, že soukromé subjekty odpovídají osobně, zatímco za újmu způsobenou při výkonu veřejné moci nese odpovědnost stát¹¹⁷. Jakkoliv jsou insolvenční správci často srovnáváni s exekutory (i právě při diskusích o odměně¹¹⁸), jejich postavení je podle autorky zásadně odlišné. Soudní exekutor bez pochyby patří mezi osoby, které vykonávají veřejnou správu, a za jejichž pochybení tudíž nese primární odpovědnost stát.¹¹⁹ Oproti tomu § 37 InsZ explicitně uvádí, že za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobí při výkonu své funkce, odpovídá insolvenční správce osobně a pro tyto účely je jeho povinností být na své náklady pojištěn (§ 23 InsZ). Celou problematiku (ne)odpovědnosti státu za škodu způsobenou insolvenčním správcem pregnantně shrnuje Kachramanová: „*Dosavadní přístupy sice připouštějí, že rozsah oprávnění insolvenčního správce do určité míry, resp. v některých případech vykazuje určité prvky veřejnoprávního charakteru, insolvenční správce však není orgánem státu ani úřední*

¹¹⁵ ZEZULKA, O.: *Postavení insolvenčního správce v insolvenčním řízení a dohlédací činnost soudu* (op. cit.), s. 31.

¹¹⁶ Resp. 6 000 Kč v případě společného oddlužení manželů.

¹¹⁷ § 1 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

¹¹⁸ K tomu vizte např. JÍCHA, L.: Srovnání odměňování soudních exekutorů a insolvenčních správců. *Komorní listy*, č. 3/2016, s. 9-14. Autorka nicméně vnímá zásadní vnitřní rozpory v argumentaci tohoto autora, kdy na jedné straně řadí obě profese mezi orgány veřejné moci, ačkoliv následně uvádí řadu důvodů, které to fakticky vylučují (absence rozhodovací pravomoci u insolvenčního správce, nižší míru odpovědnosti a vlivu na vedení řízení aj.).

¹¹⁹ VOJTEK, P.: § 3. In: VOJTEK, P. – BIČÁK, J.: *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 43. Příkopa pak poukazuje na skutečnost, že odpovědnost státu za škodu způsobenou činností soudního exekutora dovozovala doktrína i soudní praxe již od počátku účinnosti exekučního řádu (PŘÍKOPA, V.: *Odpovědnost státu za nezákonné rozhodnutí soudního exekutora*. *Komorní listy*, č. 1/2015 s. 23).

osobou ve smyslu zákona o odpovědnosti za výkon veřejné moci a odpovědnost státu přímo za jeho činnost nelze ani jinak dovodit.“¹²⁰

Na základě výše uvedeného má tak autorka za to, že pro účely práva na odměnu podle § 38 InsZ je insolvenčního správce třeba považovat za veřejnoprávní orgán *sui generis*, neboť tato odměna správci z logiky věci náleží za jeho činnost v konkrétním insolvenčním řízení, tj. za výkon funkce (nikoliv výkon činnosti, ve vztahu k němuž ho lze považovat za podnikatele).

3. 1. 2 Význam postavení insolvenčního správce pro jeho odměnu

Právě povaha postavení profese přitom určuje základní charakteristiky systému jeho odměňování. Institucionálně nezávislým soudcům podrobně určují výši platu právní normy až na úrovni zákona¹²¹, zatímco u advokátů, notářů i soudních exekutorů postačují podzákoné právní předpisy¹²². Na rozdíl od notářů a soudních exekutorů je však advokacie českým právním řádem vnímána jako tzv. svobodné povolání. Zdůraznění soukromoprávní povahy se promítá i do způsobu odměňování, která vedle mimosmluvních (tarifních) odměn připouští i smluvní odměny. Etický kodex advokátů dokonce připouští vedle klasické smluvní odměny i odměnu ve formě tzv. success-fee (tj. odměna stanovená přiměřeným podílem na hodnotě nebo výsledku věci teprve až v případě úspěchu).¹²³

Koneckonců ÚS otázku postavení správce konkursní podstaty v Pl. ÚS 36/01 neřešil izolovaně, naopak si ji položil jako předběžnou při řešení ústavněprávních kautel odměňování a úhrady nákladů spojených s výkonem veřejných funkcí. V posuzované věci se zabýval tím, zda správci konkursní podstaty náleží odměna za výkon funkce i v konkursu, ve kterém navrhovatel nesložil zálohu na náklady konkursního řízení, ani nedošlo ke zpeněžení majetku (tj. neexistovaly prostředky, které by stačily na úhradu nákladů spojených s výkonem funkce správce konkursní podstaty). ÚS konstatoval, že absence normy, která by stanovila povinnost určitého subjektu odměnu a náhradu

¹²⁰ KACHRAMANOVÁ, L.: Předpoklady odpovědnosti státu za činnost způsobenou insolvenčním správcem. *Obchodněprávní revue*, č. 10/2017, s. 273.

¹²¹ § 28 an. zákona č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu.

¹²² U advokátů se jedná o vyhlášku č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), u notářů o vyhlášku č. 196/2001 Sb. o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif), a u soudních exekutorů se jedná o vyhlášku č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.

¹²³ Čl. 10 usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), ve znění pozdějších předpisů.

hotových výdajů správce konkursní podstaty, zakládá neodůvodněnou nerovnost úpravy této profese vůči jiným. Tuto mezeru v zákoně přitom ÚS nemohl překlenout ústavně konformním výkladem, třebaže přímočaře vyslovil názor, že za adekvátní řešení by považoval úhradu takových nároků ze strany státu.¹²⁴ Autorka pouze předesílá, že zákonodárce na tuto skutečnost explicitně zareagoval až s přijetím pozdějšího insolvenčního zákona (podrobněji viz kap. 4. 8. 3. 1 Vývoj právní úpravy úhrady nároků správce státem).

3. 2 Úkoly insolvenčního správce

Výkon funkce insolvenčního správce v insolvenčním řízení předpokládá plnění celé řady různorodých úkolů. Z teoretického hlediska existuje rozdíl mezi výkonem procesních povinností a procesních oprávnění insolvenčního správce, v praxi se však tyto rozdíly víceméně stírají. Výše uvedené je důsledkem procesního postavení insolvenčního správce, jemuž jednotlivé úkoly vyplývají jak z textu insolvenčního zákona, tak z rozhodnutí insolvenčního soudu [rozhodnutí o klíčových otázkách insolvenčního řízení a rozhodnutí vydaných v rámci kontinuálního výkonu dohlédací činnosti (tj. podle § 11 InsZ)] a věřitelských orgánů.¹²⁵ Při realizaci konkrétních úkolů pak insolvenční správce musí dbát své povinnosti postupovat při výkonu funkce svědomitě a s odbornou péčí (§ 36 odst. 1 InsZ), která v řadě případů vyžaduje aktivní intervenci do běhu události.

Ke kategorizaci úkolů insolvenčního správce lze přistoupit různými způsoby. Zezulka je v podstatě na základě kritéria samostatnosti insolvenčního správce při jejich výkonu rozděluje na výlučné, sdílené a iniciované¹²⁶. Vzhledem k tomu, že pravidla pro určení odměny insolvenčního správce se však odvíjí od způsobu řešení úpadku, rozdělila je autorka pro účely této práce do kategorií právě podle způsobů řešení úpadku. Vedle

¹²⁴ Odkázal přitom na srovnatelný princip využívaný § 23 ZoA, kdy odměnu advokáta ustanoveného podle zvláštních právních předpisů hradí stát.

¹²⁵ Úkoly a pokyny ukládané insolvenčnímu správci při výkonu dohlédací činnosti insolvenčního soudu tvoří mimořádně komplexní sadu případů, které ani fakticky nelze taxativním výčtem popsat. Srov. KOZÁK, J.: § 11. In: KOZÁK, J. – DADAM, A. – PACHL, L. – BUDÍN, P.: *Insolvenční zákon* (op. cit.), s. 50.

¹²⁶ ZEULKA, O.: *Postavení insolvenčního správce v insolvenčním řízení a dohlédací činnost soudu* (op. cit.), s. 61–62. Za výlučné přitom označuje úkoly, při jejichž plnění je správce víceméně nezávislý a postupuje samostatně přímo podle zákonných pravidel (např. výkon popěrného práva). Za sdílené pak ty, k jejichž realizaci insolvenční správce potřebuje pasivní či aktivní součinnost jiných procesních subjektů (např. souhlas věřitelského výboru). A konečně iniciovanými rozumí ty, které vyžadují kvalifikovanou výzvu k zahájení a provedení určitého úkonu (výzva zajištěného věřitele týkající se nakládání s předmětem zajištění, uložení povinnosti v rámci dohlédací činnosti insolvenčního soudu). Z toho lze podle Zezulky současně odvodit, zda je insolvenční správce při plnění daného úkolu vázán pokyny či rozhodnutím jiného procesního subjektu, které by vytyčovaly obecné limity plnění konkrétních úkolů, či pouze zákonnými omezeními.

specifických úkolů pro konkurs, reorganizaci a oddlužení však samozřejmě existují i obecné úkoly, které insolvenční správce plní v každém insolvenčním řízení (zejm. v jeho úvodních fázích). Ve specifických úkolech se přitom vedle charakteristických rysů různých způsobů řešení úpadku projevuje i míra svěřeni dispozičních oprávnění vůči majetkové podstatě.

3. 2. 1 Obecné úkoly insolvenčního správce

Bez ohledu na způsob řešení úpadku vykonává insolvenční správce v úvodní fázi řízení dva klíčové úkoly – soupis majetkové podstaty a přezkum přihlášek pohledávek. Soupis majetkové podstaty lze charakterizovat jako zjištění rozsahu majetkové podstaty, jejíž zpeněžení potenciálně poslouží k uspokojení pohledávek věřitelů. Druhý úkol spočívá v ověřování uplatněných pohledávek věřitelů (s cílem zařazení věřitelů do správných kategorií, příp. vyloučení věřitelů s neexistujícími pohledávkami).

Po svém ustanovení do funkce začíná insolvenční správce prakticky okamžitě zjišťovat rozsah majetkové podstaty. Pro tento účel je oprávněn požadovat všestrannou součinnost nejen po dlužníku (§ 210 odst. 1 InsZ), nýbrž i po orgánech veřejné moci (§ 43 odst. 2 InsZ). Výchozí bod pro splnění tohoto úkolu představuje seznam majetku vyhotovovaný dlužníkem, a to typicky coby povinná příloha insolvenčního návrhu. Insolvenční správce je oprávněn být vpuštěn na místa, kde má dlužník umístěn majetek náležící do majetkové podstaty. To zpravidla předpokládá provedení prohlídky bytu, sídla nebo a jiných místností dlužníka, skříní nebo jiných schránek v nich umístěných, kde má dlužník svůj majetek (§ 212 odst. 2 InsZ). Výsledek vyhledávání majetku vtělí insolvenční správce do elektronického formuláře „Soupis majetkové podstaty“¹²⁷.

V této souvislosti je vhodné uvést, že významnou náležitostí soupisu majetkové podstaty je údaj o výši ocenění sepisovaného majetku, případně informace o upuštění o ocenění u bezcenných věcí. Ocenění typicky provádí sám insolvenční správce, který oceňuje jednotlivé věci cenou obvyklou a vychází při tom z údajů uvedených v účetnictví dlužníka (§ 219 odst. 1 InsZ). Obtížně ocenitelné věci, věci sloužící coby předmět zajištění nebo podnik dlužníka ovšem oceňuje k tomuto účelu oslovený znalec; totéž platí pro věci, jejichž znalecké ocenění si vymíní věřitelský výbor (§ 219 odst. 2 až 4 InsZ).

¹²⁷ Všechny formuláře lze nalézt na stránkách insolvenčního rejstříku (*Insolvenční rejstřík* [online]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR>)

V takovém případě insolvenční správce¹²⁸ zvolí znalce a formuluje znalecký úkol, ve kterém specifikuje použití metody ocenění dlužníkovy majetku¹²⁹, a následně převezme vyhotovený znalecký posudek. Není ovšem výjimkou, že insolvenční správce naráží na odpor dlužníka poskytnout k provedení ocenění potřebnou součinnost¹³⁰. Za zásadní problém pro účely zpeněžování majetku přitom autorka považuje fakt, že hodnota ocenění uvedená v soupise (ať už byla zjištěná insolvenčním správcem nebo znalcem) je často výrazně vyšší než cena dosažená zpeněžením¹³¹ (přitom však zejm. zajištění věřitelé z ceny určené znaleckým posudkem při udělování svých pokynů často vychází).

Vzhledem k tomu, že součástí majetkové podstaty je i plnění z neúčinných právních úkonů (§ 205 odst. 4 InsZ)¹³², je insolvenční správce povinen při zjišťování a sepisování majetkové podstaty „s využitím své kvalifikace a znalostí detailů dlužníkovy situace a jeho předchozích kroků upozornit věřitele na možnosti vyplývající z dlužníkových předchozích nestandardních kroků“¹³³ (tj. identifikovat takové úkony) a případně vyvedené plnění znovu získat¹³⁴. V případě úspěchu v soudním sporu je insolvenční správce tímto způsobem schopen do majetkové podstaty začlenit i majetek ve vlastnictví třetích osob.

Zjišťování věcí náležících do majetkové podstaty lze vnímat jako identifikaci „aktiv“ dlužníka. Přezkum přihlášených pohledávek lze oproti tomu označit za nástroj ke zjišťování jeho „pasiv“. Insolvenční správce zkoumá přihlášky pohledávek a jejich

¹²⁸ Resp. v případě ocenění pro účely reorganizace insolvenční soud (RICHTER, M. – VÍTKOVÁ, K.: Vybrané problémy oceňování v reorganizaci v kontextu nového zákona o znalcích. *Bulletin advokacie*, č. 12/2020, s. 38).

¹²⁹ V případě běžných věcí se oceňuje cenou obvyklou. V případě oceňování podniků pro účely reorganizace a ověření testu nejlepšího zájmu věřitelů je situace výrazně komplikovanější. V praxi se hledá likvidační hodnota určená některou z běžně využívaných metod (podrobněji srov. SIGMUND, A.: Specifika oceňování podniku v insolvenční. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 40-41). Zásadním problémem však je, že různí znalci využívají různé oceňovací standardy – někteří za cenu majetkové podstaty označují její tržní (obvyklou) cenu, jiní až její diskontovanou likvidační hodnotu. Podle Žaluda přitom přímo z InsZ plyne, že by se měl využívat první přístup (ŽALUDA, V.: Oceňování majetkové podstaty pro účely reorganizace z právního pohledu. In: SCHÖNFELD, J. – KUDĚJ, M. – HAVEL, B. – SPRINZ, P. a kol.: *Insolvenční praxe. Problémy a výzvy pro léta dvacátá*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 124).

¹³⁰ To se stalo právě v řízení, které autorka zkoumala ve své výše zmíněné publikaci.

¹³¹ Na základě analýzy vzorku 615 insolvenčních řízení z let 2012 až 2013 zjistil Smrčka, že reálně dosažená výše výtěžku zpeněžení dosahovala 40 % odhadní ceny. Tuto skutečnost přisuzuje mimo jiné nedobrému úsudku znalců, ale i insolvenčních správců. Srov. SMRČKA, L.: Skutečný stav insolvenční praxe v České republice 2008 – 2013. In.: KISLINGEROVÁ, E. a kol. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 26.

¹³² Ať už se jedná o plnění z úkonů bez přiměřeného protiplnění (§ 240 InsZ), úkonů zvýhodňujících (§ 241 InsZ) nebo úkonů úmyslně zkracujících (§ 242 InsZ).

¹³³ LOUDA, L. – HEJNÝ, M.: Možnosti postupu vůči nekalým úkonům dlužníka. SCHÖNFELD, J. – KUDĚJ, M. – HAVEL, B. – SPRINZ, P. a kol.: *Insolvenční praxe* (op. cit.), s. 105.

¹³⁴ Což se děje v incidenčním sporu [§ 159 odst. 1 písm. d) InsZ] zahájeném na základě odpůrcí žaloby (§ 239 InsZ).

přílohy a porovnává je s účetnictvím dlužníka (§ 188 odst. 1 InsZ). Jeho úkolem je zjistit, zda jsou uplatněné nároky v celé šíři po právu. Pokud dojde k závěru, že ne, má využít svého popěrného práva a vyvolat incidenční spor o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky (§ 192 odst. 1 InsZ).¹³⁵

I v průběhu řízení je insolvenční správce k některým úkonům povinen bez ohledu na způsob řešení úpadku. Insolvenční správce konkrétně musí pravidelně¹³⁶ soud a věřitelský orgán informovat o průběhu řízení (§ 36 odst. 2 InsZ) a plnit úkoly uložené mu soudem v rámci dohlédací činnosti (§ 11 odst. 2 InsZ).

3. 2. 2 Specifické úkoly v likvidačním konkursu

Úkoly insolvenčního správce v konkursu předurčuje skutečnost, že konkurs představuje obecně likvidační způsob řešení úpadku. Ten spočívá v kompletním zpeněžení majetkové podstaty dlužníka s tím, že věřitelé budou uspokojeni z výnosu zpeněžení (§ 244 InsZ). Pro účely definitivní likvidace ekonomické podstaty dlužníka přechází od prohlášení konkursu na insolvenčního správce dispoziční oprávnění k majetkové podstatě [§ 229 odst. 3 písm. c) InsZ], což znamená oprávnění nakládat s majetkem dlužníka, zejména jej spravovat (§ 230 InsZ) a zpeněžovat (§ 283 InsZ).

Třebaže účel správy majetkové podstaty v insolvenčním zákoně není explicitně stanoven, lze jej dovodit z jednotlivých úkolů a oprávnění insolvenčního správce po prohlášení konkursu. Insolvenční správce má po prohlášení konkursu zajistit, aby nedocházelo k znehodnocení majetkové podstaty [§ 230 odst. 1 písm. a) InsZ], aby byla majetková podstata využívána v souladu se svým určením [§ 230 odst. 1 písm. b) InsZ] a aby byly vymoženy pohledávky dlužníka [§ 230 odst. 1 písm. d) InsZ]. Pokud to lze rozumně očekávat, může (má) činit úkony k rozmnožení majetkové podstaty [§ 230 odst. 1 písm. c) InsZ]. Obecně lze dle názoru autorky vyvodit, že účelem správy je minimalizovat pokles hodnoty majetkové podstaty předtím, než dojde k jejímu zpeněžení¹³⁷, a že by tedy insolvenční správce až na výjimky sám neměl aktivně podnikat.

¹³⁵ Podle profesní zkušenosti autorky je ovšem praktickým problémem těchto incidenčních sporů jejich nákladnost a délka trvání, což lze zejména u zjevně protiprávních nároků pouze stěží považovat za optimální procesní řešení. Praxe tudíž vyvinula postup, ve kterém insolvenční správci předem osloví dotčené věřitele a sdělí jim své stanovisko k přihlášené pohledávce. Tímto neformálním postupem insolvenční správce nezřídká dosáhne zpětvzetí části či celé přihlášky, ohledně které by se věřitel vystavoval riziku popření, bez nutnosti absolvovat zdoluhavý soudní spor.

¹³⁶ Pokud soud neurčí jinak, tak nejméně jednou za 3 měsíce.

¹³⁷ V tomto se lze odkázat na usnesení NSČR ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 197/2003, ve kterém soud odůvodnil ukončení provozování podniku dlužníka „potřebou odvrátit újmu hrozící (ke škodě konkursních věřitelů) na majetku konkursní podstaty“.

V sanačním konkursu (vizte dále) ovšem insolvenční správce [podle autorky právě s odkazem na § 230 odst. 1 písm. c) InsZ] může dočasně převzít kontrolu nad provozem obchodního závodu (§ 261 InsZ), ale musí tím vždy směřovat k jeho definitivnímu zpeněžení a uspokojení věřitelů.¹³⁸ Tomu odpovídají jeho oprávnění vypovídat smlouvy uzavřené dlužníkem (zejm. nájemní, podnájemní a leasingové smlouvy), a tím postupně omezovat výdaje majetkové podstaty.

Klíčovým úkolem insolvenčního správce v libovolném konkursním scénáři¹³⁹ je zpeněžení majetkové podstaty. Tím InsZ rozumí „*převedení veškerého majetku, které do ní náleží, na peníze za účelem uspokojení věřitelů*“ (§ 283 odst. 1 InsZ). K tomu slouží hned několik (taxativně určených)¹⁴⁰ postupů vyjmenovaných v § 286 InsZ, jejichž realizaci InsZ typicky podmiňuje souhlasem věřitelského výboru, případně insolvenčního soudu. Zvolí-li insolvenční správce veřejnou dražbu podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, musí nejprve vyhledat dražebníka a uzavřít s ním smlouvu o provedení dražby (totéž analogicky platí v dražbě provedené soudním exekutorem podle zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád)(dále jen „EŘ“). V případě prodeje věci postupem stanoveným pro výkon rozhodnutí v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, podává insolvenční správce nejprve návrh na prodej věci u okresního soudu, přičemž v řízení o prodeji je jediným účastníkem. Podle autorky je v praxi nejvyhledávanějším postupem prodej majetku mimo dražbu (tzv. „z volné ruky“).¹⁴¹ Tomu ze zkušenosti autorky často předchází inzerce prodávané věci (např. na webových portálech) a v případě nemovitých věcí bývají využívány služby realitních kanceláří.¹⁴²

¹³⁸ Konečným smyslem provozu podniku je zachovat jeho hodnotu pro účely zpeněžení, a tím zajistit vyšší míru uspokojení věřitelů (srov. usnesení NSČR ze dne 31. 10. 2018, sp. zn. 29 NSČR 11/2014).

¹³⁹ I v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty (§ 408 odst. 1 a 4 InsZ) a oddlužení plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (§ 409 odst. 2 InsZ).

¹⁴⁰ Rozsudek NSČR ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 ICdo 26/2013, ve kterém soud uzavřel, že „*majetek zapsaný v majetkové podstatě lze zpeněžit pouze některým ze způsobů uvedených v § 286 insolvenčního zákona*“. Zpeněžení jiným (zákonem nedovoleným) způsobem (a to i na základě pokynu zajištěného věřitele) pak představuje porušení povinností insolvenčního správce (srov. usnesení NSČR ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 29 NSČR 179/2016). Dlužno ovšem dodat, že tato rozhodnutí se týkají právní úpravy účinné do 30. 6. 2017, za které ještě nebyla jedním z dovolených způsobů exekutorská dražba [nyní § 286 odst. 1 písm. d) InsZ].

¹⁴¹ Autorka se domnívá, že důvodem je flexibilita postupu, kdy není insolvenční správce odkázán při prodeji na třetí osobu a formální pravidla provádění dražeb. To platí i přesto, že insolvenční soudy zhusta stanovují konkrétní podmínky prodeje, typicky minimální prodejní cenu. Shodně též ŠEVČÍK, D. – ŠEBESTA, J.: Majetková podstata a její zpeněžení. *Bulletin advokacie*, č. 9/2012, s. 33-35.

¹⁴² Jakkoliv autorka připomíná, že od 23. 8. 2019 by takovou činnost měl insolvenční správce vykonávat osobně nebo prostřednictvím zaměstnance [§ 12 písm. a) Vyhlášky o standardech].

3. 2. 3 Specifické úkoly v sanačním konkursu

Jakkoliv insolvenční zákon terminologicky nerozlišuje konkursy na sanační a likvidační¹⁴³, považuje autorka za vhodné je, vzhledem k poněkud rozdílným úkolům insolvenčního správce, rozlišovat.¹⁴⁴ Účelem této procesní strategie není zachovat majetek dlužníka, nýbrž připravit dosud životaschopný podnik či jeho část ke zpeněžení jedinou smlouvou¹⁴⁵ a převést jej na nového vlastníka, který bude následně schopen pokračovat¹⁴⁶ v jeho normálním provozování. Úkolem insolvenčního správce je řádně spravovat a provozovat příslušný podnik v majetkové podstatě od prohlášení konkursu do jeho zpeněžení způsobem, který zachová jeho provozní hodnotu. Po tuto přechodnou dobu¹⁴⁷ reálně insolvenční správce vykonává činnost statutárního orgánu a zabývá se obchodním vedením obchodní korporace.

Tuto skutečnost lze odvodit z § 261 odst. 1 InsZ, které stanoví, že prohlášením konkursu nekončí provoz dlužníkového podniku (nestanoví-li zvláštní předpisy jinak¹⁴⁸), a současně z § 246 odst. 1 věty druhé InsZ, která insolvenčnímu správci ukládá povinnost vykonávat akcionářská práva spojená s akciemi zahrnutými do majetkové podstaty, rozhodovat o obchodním tajemství a jiné mlčenlivosti, vystupovat vůči dlužníkovým zaměstnancům jako zaměstnavatel, zajišťovat provoz dlužníkového podniku, vést účetnictví a plnit daňové povinnosti. Provoz podniku zde obnáší zejména rozhodování o výrobních,

¹⁴³ Otázkou vhodnosti pojetí konkursu se již za účinnosti ZKV zabýval Raban. Česká právní úprava byla (a do značné míry stále je) příkladem klasického pojetí konkursu jako „*likvidace majetku úpadce v zájmu ochrany zájmů věřitelů, které spočívaly v co nejrychlejší zajištění jeho majetku, odříznutí úpadce od dalších dispozic s majetkem, konzervace stávajícího stavu a jeho co nejrychlejší přeměnu na peněžní ekvivalent*“, což Raban dosti kritizoval (RABAN, P.: Moderní pojetí konkursu a jeho obraz v některých světových insolvenčních systémech. *Právní rozhledy*, č. 9/2002, s. 429). Do ZKV byly postupnými novelizacemi začleněny některé prvky, které odpovídají naopak modernímu pojetí konkursu (sanačnímu), zejm. právě možnost správce provozovat podnik i po prohlášení konkursu, které později převzal InsZ.

¹⁴⁴ Příkladem sanačního konkursu může být insolvenční řízení s loterijní společností SAZKA, a.s., vedené u Městského soudu v Praze pod sp. MSPH 60 INS 628/2011.

¹⁴⁵ Průběh takové složité transakce z pohledu kupujícího velmi zajímavě popsali Brožek s Buchtou. Mj. uvedli (stejně jako autorka výše), že se „*v praxi nejčastěji používá prodej mimo dražbu*“ (BROŽEK, T. – BUCHTA, M.: Specifika nabývání závodu z majetkové podstaty v konkursu. *Bulletin advokacie*, č. 10/2020, s. 64-69.)

¹⁴⁶ Jakkoliv § 261 odst. 1 písm. a) InsZ je formulováno tak, že prodejem podniku jednou smlouvou „*provoz dlužníkového podniku skončí*“, je třeba mu rozumět tak, že „*končí dlužníkovu provozování závodu (jeho panství nad ním), nikoliv samotný provoz zpeněženého závodu (jen je nadále provozován osobou od dlužníka odlišnou)*“ [SEDLÁČEK, P. – ZOUBEK, H.: § 261. In: SPRINZ, P. – JIRMÁSEK, T. – ŘEHÁČEK, O. – VRBA, M. – ZOUBEK, H. a kol.: *Insolvenční zákon* (op. cit.), s. 697].

¹⁴⁷ Již ve vztahu k ZKV NSČR v usnesení ze dne 20. 5. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1712/2008 uzavřel, že „*pojmovým znakem úpravy umožňující za trvání konkursu další provozování úpadcovu podniku nutně její dočasnost*“ s tím, že „*v určité fázi konkursního řízení musí být majetek tvořený úpadcovým podnikem vždy zpeněžen (lhostejno, zda při zachování provozu úpadcovu podniku nebo po jeho ukončení)*“.

¹⁴⁸ Ukončení provozu podniku jako důsledek samotného prohlášení konkursu je typické pro svobodná povolání či některé koncesované provozy [pro konkrétní výčet srov. HÁSOVÁ, J. – MORAVEC, T.: § 261. In: HÁSOVÁ, J. – MORAVEC, T. a kol.: *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení* (op. cit.), s. 1019]

provozních a obchodních záležitostech podniku a zajištění jeho financování [§ 228 písm. e) InsZ]. Ve vztahu k otázce odměny insolvenčního správce autorka považuje za potřebné zdůraznit, že pokud insolvenční správce nakládá s majetkovou podstatou některým ze způsobů uvedených v § 228 InsZ, nese náklady na ni z odměny, neboť se jedná o činnost, ke které je povinován ze zákona.¹⁴⁹

Insolvenční správce tedy řídí nejen výrobu, ale i odbyt produktů podniku, což fakticky představuje flexibilní rozprodej dílčích částí majetkové podstaty. K takovému jednání se dokonce nevyžaduje souhlas insolvenčního soudu ani věřitelského výboru, a to za podmínky, že jde o prodej věcí bezprostředně ohrožených zkázou nebo znehodnocením, respektive věcí běžně zcizovaných při pokračujícím provozu podniku¹⁵⁰. Žižlavský mezi takové věci využívané v běžném obchodním styku řadí například zásoby materiálu, nedokončenou výrobu, zboží, pohledávky z obchodního styku a peníze na běžném účtu. Naopak za ně nepovažuje dlouhodobý majetek (pozemky, budovy, stroje, software či licence) nebo finanční majetek (akcie).¹⁵¹

3. 2. 4 Specifické úkoly v reorganizaci

Institut reorganizace staví insolvenčního správce do specifického postavení. Insolvenční správce v tomto scénáři obecně nemá dispoziční oprávnění, pokud mu nejsou svěřena insolvenčním soudem po omezení oprávnění dlužníka [§ 229 odst. 3 písm. d) a 332 odst. 3 InsZ].¹⁵² Rozsah přenesených oprávnění může být velmi variabilní a insolvenční soud ve svém rozhodování požívá značnou diskreci. V praxi dochází k omezování typových právních jednání dlužníka (např. uzavírání nových smluv) nebo omezování právních jednání přesahujících určitou hodnotu (např. uzavírání smluv s potenciálně závažnými dopady na provoz podniku dlužníka).¹⁵³ Vedle výše uvedených oprávnění přenesených rozhodnutím insolvenčního soudu rovněž existují oprávnění svěřená reorganizačním

¹⁴⁹ Srov. např. usnesení VSOL ze dne 24. 3. 2015, sp. zn. 3 VSOL 1293/2014, ve kterém soud tento závěr učinil k jiné činnosti uvedené v § 228 InsZ [konkrétně vymáhání pohledávek podle § 228 písm. a) a l) InsZ], či usnesení VSPH ze dne 8. 6. 2017, sp. zn. 1 VSPH 2073/2016, ve kterém soud totéž uzavřel ohledně vedení účetnictví podle § 228 písm. j) InsZ.

¹⁵⁰ Srov. rozsudek NSČR ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4749/2010, ve kterém soud uvedl, že „uzavírali správce konkursní podstaty při provozování podniku úpadkyně se třetími osobami (obchodními partnery) kupní smlouvy [...] jako prodávající, nejde z jeho strany o zpeněžení majetku [...], nýbrž právě a jen o pokračování v provozování podniku úpadkyně“.

¹⁵¹ ŽIŽLAVSKÝ, M.: Kvadratura kruhu – společný zájem věřitelů a pokyny zajištěného věřitele při provozu podniku dlužníka v insolvenční. *Bulletin advokacie*, č. 7-8/2013, s. 43.

¹⁵² Stojí za zmínku, že k omezení dispozičních oprávnění lze přistoupit právě též na návrh insolvenčního správce, třebaže předpokladem úspěchu je, že návrh sleduje zájem věřitelů.

¹⁵³ SPRINZ, P.: § 332. In: SPRINZ, P. – JIRMÁSEK, T. – ŘEHÁČEK, O. – VRBA, M. – ZOUBEK, H. a kol.: *Insolvenční zákon* (op. cit.), 840.

plánem. Zde platí, že úkolem insolvenčního správce je konvalidovat právní jednání dlužníka. Nedá-li insolvenční správce takový souhlas, je právní jednání dlužníka neplatné (§ 354 odst. 4 InsZ).

V kontrastu s tím nicméně na insolvenčního správce obecně přechází působnost valné hromady nebo členské schůze dlužníka, jejichž funkce se tímto pozastavuje (§ 333 odst. 1 InsZ), a to až do nabytí účinnosti reorganizačního plánu (§ 353 odst. 2 InsZ). Tato situace ovšem nastává pouze v případě, že reorganizace probíhá z iniciativy věřitelů.¹⁵⁴ Účelem takového pravidla je zejména vyloučit negativní vliv společníků dlužníka na průběh reorganizace dlužníka, ve kterém již ztratili své reziduální nároky.

Insolvenční správce tedy vystupuje spíše v podpůrné a dohledové roli. Obecně vyjmenovává řadu svěřených úkolů § 331 InsZ. Dle tohoto ustanovení vykonává insolvenční správce dohled nad činností dlužníka, pokračuje ve zjišťování a soupisu majetkové podstaty, vede incidenční spory, sestavuje a doplňuje seznam věřitelů a podává zprávy věřitelskému výboru. Vedle toho pochopitelně plní i další úkoly a provádí činnosti, které mu uloží insolvenční soud v rámci dohlédací činnosti. Z tohoto výčtu nicméně nevyplývá zásadní rozdíl oproti obecně uloženým úkolům, a proto je potřeba specifické úkoly hledat v jiných ustanoveních insolvenčního zákona.

Ve fázi po povolení reorganizace do schválení reorganizačního plánu insolvenční správce například odstraňuje informační deficit věřitelského výboru i insolvenčního soudu tím, že vyhotovuje zprávu o hospodářské situaci dlužníka (§ 323 odst. 1 InsZ)¹⁵⁵ a upozorňuje na potenciálně nepoctivý záměr věřitele navrhuje reorganizaci (§ 323 odst. 2 InsZ). Vedle toho ze své pozice procesního subjektu sleduje průběh reorganizace a poskytuje vyjádření insolvenčnímu soudu, čímž efektivně odstraňuje jeho informační deficit.

Specifické úkoly insolvenčního správce vyvstávají ve fázi provádění schváleného reorganizačního plánu.¹⁵⁶ I zde rovněž vykonává dohled nad činností dlužníka, přičemž se zaměřuje na doplňování seznamu majetku a závazků podle stavu řízení a na evidování činnosti dlužníka s dispozičními oprávněními (§ 354 odst. 2 InsZ). Za klíčové lze

¹⁵⁴ Hovoříme o situacích, kdy byla reorganizace povolena na návrh věřitele (§ 323 odst. 1 InsZ) nebo věřitelský výbor odňal dlužníku přednostní právo na sestavení reorganizačního plánu (§ 339 odst. 3 InsZ).

¹⁵⁵ Pravidelné průběžné informování však autorka vnímá jako jiný, obecný úkol (vizte kap. 3. 2. 1 Obecné úkoly insolvenčního správce).

¹⁵⁶ Jejich přehledný a podrobný výčet podává Dančišin [DANČIŠIN, M.: § 354. In: MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Praktický průvodně insolvenčním řízením. Insolvenční zákon* (op. cit.)]

považovat zejména sledování, zda dlužník řádně plní restrukturalizované pohledávky svých věřitelů podle reorganizačního plánu a průběžně uspokojuje privilegované pohledávky provozního charakteru (náklady samotné reorganizace). Současně sleduje provoz podniku dlužníka, zejména zda zůstává životaschopný a generuje adekvátní výnosy (zisk). Při zjištění vad by se insolvenční správce měl nejprve zasadit o nápravu, a to ideálně informováním dlužníka. U závažných vad přichází do úvahy iniciace přeměny reorganizace v konkurs [§ 363 odst. 1 písm. d) až g) InsZ]. O své činnosti a zjištěních periodicky informuje insolvenční soud i věřitelský výbor, a to v minimálně čtvrtletním intervalu.

Dostí specifický úkol vyplývá pro insolvenčního správce z § 354 odst. 1 věty první InsZ. Toto pravidlo ukládá, aby zajistil, aby byly provedeny procesní úkony spojené s účinností reorganizačního plánu. Tím se rozumí zejména provedení příslušných vkladů do veřejných rejstříků i seznamů (typicky provedení změn v obchodním rejstříku a založení reorganizačního plánu do sbírky listin).¹⁵⁷ Lze se domnívat, že zákonodárce tím chtěl dovést splnění této povinnosti neutrálním subjektem pro případ, že dlužník bude liknavě přistupovat k plnění svých závazků ze schváleného reorganizačního plánu. To platí zejména tam, kde tento plán předpokládá změny v kapitálové struktuře, v jejichž důsledku ztrácí dosavadní společníci majetkovou účast na obchodní korporaci.

3. 2. 5 Specifické úkoly v oddlužení

Specifické úkoly insolvenčního správce v oddlužení vyplývají ze skutečnosti, že oddlužení má spíše sociální než ekonomický účel.¹⁵⁸ Důsledkem této skutečnosti je, že se insolvenční správce při plnění svých úkolů často setkává s problémy osobního a rodinného charakteru ovlivňujícími příjmy dlužníků (např. ztráta zaměstnání, narození potomků, dlouhodobá zdravotní indispozice apod.).

Hned v úvodních fázích následujících povolení oddlužení insolvenční správce podrobně zjišťuje nejen majetkové poměry dlužníka (tj. zjišťuje a sepisuje majetkovou podstatu), ale i osobní poměry dlužníka. K tomu vedle standardních způsobů (např.

¹⁵⁷ ARABASZ, J. – BOGUSKÝ, P.: § 354. In: SPRINZ, P. – JIRMÁSEK, T. – ŘEHÁČEK, O. – VRBA, M. – ZOUBEK, H. a kol.: *Insolvenční zákon* (op. cit.), s. 919.

¹⁵⁸ Havel oddlužení definuje jako „jeden ze způsobů řešení úpadku, při kterém jsou konsolidovány dlužníkovy dluhy tak, aby byli nezajištění věřitelé uspokojeni částečně a zajištění v zásadě zcela a od zbytku dluhů byl dlužník osvobozen“ (HAVEL, B.: Oddlužení – zbraň, nebo hrozba? *Právní rozhledy*, č. 2/2007, s. 50). Smolík na to navazuje s tím, že „nejde jen o „pouhý“ způsob řešení úpadku dlužníka v rámci pojmů a institutů soukromého majetkového práva, ale rovněž o řešení sociální krizové situace dlužníka“ (SMOLÍK, P.: *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 6). Další vývoj InsZ jim podle autorky jednoznačně dává za pravdu.

nahlédnutí do veřejných registrů) slouží osobní setkání s dlužníkem (§ 410 odst. 2 InsZ), případně prohlídka dlužníkovy obydli (§ 11 Vyhlášky o standardech).¹⁵⁹ Výsledek šetření zaznamená do zprávy pro oddlužení, která představuje komplexní zdroj informací o sociální a ekonomické situaci dlužníka o reálné perspektivě uspokojení věřitelů různými způsoby oddlužení. Na základě této zprávy mohou věřitelé informovaně hlasovat o způsobu oddlužení, třebaže v praxi typicky činí tuto volbu insolvenční soud při výkonu působnosti věřitelského výboru (§ 402 odst. 1 ve spojení s § 66 InsZ).

Statisticky nejčteněji probíhá oddlužení periodickým srážením z příjmů dlužníka (97,7 % případů)¹⁶⁰. V průběhu plnění splátkového kalendáře insolvenční správce od plátců příjmů přijímá srážky, které následně podle schváleného distribučního schématu rozděluje¹⁶¹ mezi nezajištěné věřitele v poměru výše jejich pohledávek. Stojí za zmínku, že při paralelní administraci stovek až tisíců oddlužení najednou neidentifikují insolvenční správci částky připadající na jednotlivé věřitele manuálně, ale využívají k tomu specializovaný software.

Za základní úkol insolvenčního správce při oddlužení plněním splátkového kalendáře, resp. nově oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (v části týkající se realizace splátkového kalendáře), lze podle autorky beze vší pochybnosti označit výkon dohledu nad činností dlužníka a informování insolvenčního soudu i věřitelského výboru o svých zjištěních (§ 412 odst. 2 InsZ).¹⁶² Obsah této povinnosti blíže specifikuje § 15 Vyhlášky o standardech (účinné od 23. 8. 2019). Z výčtu úkolů, které obsahuje, jasně vyplývá, že dohled insolvenčního správce nad dlužníkem pojímá jako aktivní činnost.

Podle § 15 Vyhlášky o standardech má tak insolvenční správce (optimálně) získávat detailnější informace k výši příjmů dlužníka, sledovat poměry na místním trhu

¹⁵⁹ VESELÝ, P.: Prohlídka obydli dlužníka v oddlužení. *Epravo.cz* [5. 6. 2018], 2018 Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prohlidka-obydli-dluznika-v-oddluzeni-107660.html> [cit. 16. 8. 2021]

¹⁶⁰ Statistická data poskytnutá Ministerstvem spravedlnosti za roky 2008-2020.

¹⁶¹ Specifické požadavky na výplatu jednotlivých splátek stanovuje § 16 Vyhlášky o standardech.

¹⁶² Materiální obsah této povinnosti byl dlouho předmětem odborné diskuse, kdy se různé části odborné veřejnosti pohybovaly od čistě pasivního dohledu nad plněním povinností dlužníka stanovených § 412 odst. 1 InsZ až po aktivní zjišťování a ověřování skutečností, které by mohly mít za následek získání mimořádných příjmů či věcí ve vlastnictví dlužníka ve prospěch majetkové podstaty. V základní rovině však alespoň obecně nevznikaly pochybnosti o tom, že insolvenční správce minimálně zjištěné (závažné) nedostatky indikuje insolvenčnímu soudu, který uváží, zda jsou dány důvody pro zrušení schváleného oddlužení [SPRINZ, P. – CHYTIL, P.: § 412. In: SPRINZ, P. – JIRMÁSEK, T. – ŘEHÁČEK, O. – VRBA, M. – ZOUBEK, H. a kol.: *Insolvenční zákon* (op. cit.), s. 1121.]

práce v okolí bydliště dlužníka a posuzovat¹⁶³, zda lze po dlužníkovi spravedlivě požadovat dosáhnout vyššího výdělku [§ 15 písm. a)], respektive v případě jeho nezaměstnanosti posuzovat, zda dlužník o obstarávání zaměstnání a o získání příjmu dostatečně usiluje [§ 15 písm. b)].¹⁶⁴ Obdobným způsobem se má chovat ke dlužníku, který má příjem z podnikání nebo jiné samostatně výdělečné činnosti [§ 15 písm. c)].

Vedle dohledu nad příjmovou stránkou dlužníkovy hospodaření předpokládá Vyhláška o standardech i určitou míru kontroly nad jeho výdaji. Úkolem insolvenčního správce je například ověřovat, zejména zda dlužník zaplatil veřejnoprávní závazky, případně zda mu nevznikly závazky po splatnosti či nedošlo ke změnám ve výživném nebo v počtu vyživovaných osob [§ 15 písm. d)].

Součástí dohledu nad dlužníkem je pak podle § 15 písm. e) Vyhlášky o standardech kontinuální dohled nad trváním poctivého záměru¹⁶⁵ dlužníka (ačkoliv tak InsZ nestanovuje výslovně). Jakkoliv posuzování (ne)poctivého záměru dlužníka má soud činit ex offio (§ 418 odst. 3 InsZ), lze si jen obtížně představit, že by k takové procesní události došlo jinak než po aktivním zapojení insolvenčního správce.¹⁶⁶

¹⁶³ Je nicméně nutné zdůraznit, že insolvenční správce sám nerozhoduje o tom, zda dlužník plní svou povinnost podle § 412 odst. 1 písm. a) InsZ, pouze vystavuje dlužníka riziku přenesení břemene tvrzení a dokazování v eventuálním řízení o zrušení schváleného oddlužení [§ 418 odst. 1 písm. a) InsZ].

¹⁶⁴ Autorka považuje za vhodné poznamenat, že část odborné veřejnosti vyjádřila obavy, zda takové pojetí dohledu insolvenčního správce již nevybočuje z jeho postavení v rámci insolvenčního řízení. Vystala totiž otázka, zda by insolvenční správce neměl aktivně směřovat dlužníka směrem k obstarání vyššího příjmu, a to až na úrovni pomoci při hledání nového zaměstnání. Srov. SEDLÁČKOVÁ, H.: Insolvenční správce by měl dlužníka osobně znát a vědět, jaký má potenciál. *Česká justice* [16. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2020/10/insolvenčni-spravce-by-mel-dlužníka-osobně-znat-vedet-jaky-ma-potencial/> [cit. 16. 8. 2021].

¹⁶⁵ Nepoctivost však nelze a priori zaměňovat s nedbalostí, lehkomyšlností či marnotratností, které nezřídka představují hlavní důvody úpadku jinak poctivého dlužníka snažícího se o řešení své negativní finanční situace (srov. usnesení NSČR ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 29 NSČR 32/2011).

¹⁶⁶ Insolvenční správce je ostatně oprávněn navrhnout nařízení soudního jednání k projednání této věci, je na něj předvolán a současně disponuje i aktivní procesní legitimací podat opravný prostředek vůči rozhodnutí insolvenčního soudu (§ 418 odst. 7 a 8 InsZ).

4 ANALÝZA PRÁVNÍ ÚPRAVY ODMĚŇOVÁNÍ INSOLVENČNÍCH SPRÁVCŮ V ČR

4. 1 Kritická reflexe zvolené legislativní konstrukce

Úvodem je potřeba zmínit, že převládajícím historickým trendem je regulace odměny insolvenčního správce (případně historických analogií této profese) kombinací primární a sekundární legislativy. Nárok na odměnu za výkon funkce byl vždy založen právními předpisy na úrovni zákonů, zatímco konkretizace výpočtu odměny byla ponechána prováděcí normotvorbě buď na úrovni vládních nařízení, nebo nyní vyhláškami ústředních orgánů státní správy. Na jejich vzájemný vztah je nutné pohlížet optikou ústavního práva, kdy právní normy nižší právní síly nemohou být v rozporu s normami vyšší právní síly, respektive mohou být ministerstvy vydány výhradně na základě zákona a v jeho mezích (*secundum et intra legem*) za podmínky existence zmocňovacího ustanovení (čl. 79 odst. 3 Ústavy ČR). Nejvyšší soud koneckonců formálně potvrdil, že Vyhláška o odměně je v intencích § 38 odst. 5 InsZ oním zvláštním předpisem, podle kterého se odměna insolvenčního správce stanoví, a to i na základě zmocnění obsaženého v § 431 písm. b) InsZ.¹⁶⁷

Jak již bylo zmíněno výše, právní prameny pravidel odměňování insolvenčních správců v ČR se vyskytují na úrovni zákonů a vyhlášek. Tuto koncepci lze podrobit zkoumání na základě různých atributů. Za první z nich lze zvolit atribut flexibility právní úpravy (opozitum rigidity), což představuje schopnost jednoduché a rychlé adaptace textu normotvůrcem. Proti němu pak stojí atribut stability, který sleduje reálnou četnost legislativních úprav. Pro doplnění je však ještě nutné vzít do úvahy i kvalitativní atribut závažnosti, kterým lze odvodit míru úprav do existujícího věcného řešení a odlišit jím nepodstatné dílčí změny od koncepčních zásahů.

Třebaže lze logicky předpokládat, že vyšší míra flexibility právní úpravy daná povahou prováděcích právních předpisů s mírnějšími podmínkami legislativního procesu nutně způsobuje její nižší stabilitu, neplatí takový závěr bezpodmínečně. Například Vyhláška o odměně i Konkursní vyhláška o odměně byly od roku 1991 novelizovány 8krát, analogické německé předpisy byly za stejné období novelizovány rovněž 8krát,

¹⁶⁷ Usnesení NSČR ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 27/2010, uveřejněné pod číslem 64/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

třebaže německý InsO ponechává sekundární normotvorbě¹⁶⁸ širší prostor, neboť na úrovni zákona klade minimální omezení.¹⁶⁹ Rovněž je zajímavé, že i přes značnou podobnost ekonomik ČR a Německa a řešení podobných ekonomických krizí byly příslušné předpisy novelizovány jiným způsobem a v jiných letech, což nabízí vysvětlení, že příslušné úpravy byly motivovány spíše politickými než ekonomickými důvody (případně rekonstrukcí insolvenčního práva v Německu v roce 1999 a v ČR v roce 2006).¹⁷⁰

Kvalitativní analýza naproti tomu indikuje, že legislativní změny pravidel odměňování insolvenčních správců a správců konkursní podstaty víceméně vždy přinášely zvyšování stávajících sazeb odměn či zavádění nových odměn za různé procesní úkony. Příčina tkví částečně v nutnosti valorizovat odměny v reakci na růst indexu cen, částečně pak v postupném zvyšování administrativního zatížení insolvenčních správců například přebíráním některých agend původně svěřených insolvenčním soudům. Z důvodových zpráv je patrné, že normotvůrce postupně revidoval svůj opatrný až restriktivní přístup k odměňování této profese. Patrně nejvýraznější zvýšení odměn tím pádem nastalo v roce 2000, kdy došlo k 4,5násobnému zvýšení minimální odměny a navýšení sazebníku konkursních odměn o 7,5-10násobek původních hodnot. Nabytím účinnosti InsZ v roce 2008 došlo ke kompletnímu nahrazení Konkursní vyhlášky o odměně novou Vyhláškou o odměně, která logicky upravila odměnu insolvenčního správce v nových způsobech řešení úpadku (v podrobnostech vizte kap. 2.5 a 2.6). Následné novelizace Vyhlášky o odměně s jedinou výjimkou¹⁷¹ vždy následovaly novelizací samotného InsZ, zpravidla koncepční změny v institutu oddlužení.

¹⁶⁸ Bundesministerium der Justiz. *Insolvenzrechtliche Vergütungsverordnung*. [online]. Dostupný z: <https://www.gesetze-im-internet.de/insvv/BJNR220500998.html> [cit. 15. 4. 2022].

¹⁶⁹ Srov. § 63 odst. 1 německého Insolvenzordnung: „*Der Insolvenzverwalter hat Anspruch auf Vergütung für seine Geschäftsführung und auf Erstattung angemessener Auslagen. Der Regelsatz der Vergütung wird nach dem Wert der Insolvenzmasse zur Zeit der Beendigung des Insolvenzverfahrens berechnet. Dem Umfang und der Schwierigkeit der Geschäftsführung des Verwalters wird durch Abweichungen vom Regelsatz Rechnung getragen.*“ [překlad: „Insolvenční správce má právo na odměnu za vedení a na náhradu účelně vynaložených nákladů. Standardní sazba odměny se vypočítává na základě hodnoty insolvenční podstaty v době ukončení insolvenčního řízení. Odchyly od standardní sazby zohledňují rozsah a náročnost obchodního vedení správce.“]

¹⁷⁰ VÍTKOVÁ, K – ZEZULKA, O.: The Flexibility of Regulatory Approaches to Remuneration of Insolvency Practitioners from the Czech and German Perspective. In: *Právo v podnikání vybraných členských států Evropské Unie – sborník příspěvků k XII. ročníku mezinárodní vědecké konference*. 1st ed. Praha: TROAS, s.r.o., 2020, 270.

¹⁷¹ Motivem přijetí vyhlášky č. 488/2012 Sb. byla spíše nutnost zvýšení odměny po vyhodnocení praktických zkušeností se zpeněžováním majetku, který byl předmětem zajištění. Srov. Odůvodnění návrhu vyhlášky č. 488/2012 Sb. *Elektronická knihovna připravované legislativy*. [online][cit. 20. 3. 2022] dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK8ZLHRCYR>.

Autorka zde dochází k závěru, že zvolená legislativní konstrukce spočívající v kombinaci zákona a vyhlášky představuje standardní řešení, které poskytuje vyvážený poměr stability a flexibility, zejména umožňuje-li pružně reagovat na průběžné novelizace InsZ nebo makroekonomické události. S ohledem na ústavní limity normotvorby je přesun všech pravidel odměňování na úroveň prováděcích předpisů nepředstavitelný, zatímco opačný přesun na úroveň zákona by výrazně zpolitizoval otázku nastavení modelů odměňování a prodloužil (či dokonce zablokoval) legislativní proces novelizací.

4. 2 Charakter nároku na odměnu

4. 2. 1 Vznik nároku na odměnu

Právní základ nároku na odměnu insolvenčního správce představuje § 38 odst. 1 InsZ. K reálnému vzniku tohoto nároku, který legitimizuje převod peněžních prostředků z prostředků jinak náležících do majetkové podstaty (nebo státního rozpočtu) přímo do vlastnictví insolvenčního správce, ovšem musí být splněna řada procesních podmínek. Následující kapitoly se budou podrobněji zabývat otázkou, za co konkrétně náleží insolvenčnímu správci odměna, a to ve smyslu provedených procesních úkonů, splněných úkolů předvídaných InsZ či obecně řádným výkonem funkce. Předtím je ovšem nutné vyřešit otázku, kdy tento nárok vzniká. Nejprve tedy autorka vysvětlí, ve které procesní fázi insolvenčního řízení a jakými procesními úkony insolvenčního správce i insolvenčního soudu je podmíněn.

Obecně lze uvést, že nárok insolvenčního správce na odměnu je řešen v závěrečné fázi insolvenčního řízení. Nezávisle na způsobu řešení úpadku dochází při vydávání rozhodnutí, kterým se insolvenční řízení končí, k nesankčnímu zproštění insolvenčního správce jeho funkce. Toto pravidlo lze nalézt v reorganizaci v § 364 odst. 4 InsZ a v oddlužení v § 405 odst. 3 a § 418 odst. 5 InsZ (zastavení řízení u předčasně skončeného neúspěšného oddlužení) či § 413 odst. 1 InsZ (vyslovením splnění nebo nesplnění oddlužení). V konkursu se uplatňuje částečně odchylný postup, neboť nárok na odměnu zakládá již příslušný výrok usnesení o schválení konečné zprávy. V konkursu totiž insolvenční správce předkládá vyúčtování odměny a výdajů již společně s konečnou zprávou (§ 303 odst. 1 InsZ), případně společně se zprávou o dosavadních výsledcích projednání konkursu, došlo-li k úmrtí dlužníka a insolvenční řízení má být zastaveno (§ 310 odst. 2 InsZ). Lze tedy shrnout, že vznik nároku na odměnu je podmíněn dvěma procesními úkony – předložením vyúčtování své odměny insolvenčním správcem a

následným rozhodnutím insolvenčního soudu o přiznání odměny. Pro účely dalšího výkladu lze přitom předestřít, že vyúčtováním odměny není insolvenční soud vázán a může se od výpočtu provedeného na základě Vyhlášky o odměně odchýlit tím, že ji za podmínek § 38 odst. 3 InsZ zvýší nebo sníží.

Ani předčasné ukončení výkonu funkce insolvenčního správce z důvodu jeho odvolání nebo zproštění (§ 38 odst. 5 InsZ) nezakládá nárok na odměnu insolvenčního správce před finálním rozhodnutím o odměnách všech insolvenčních správců činných v daném insolvenčním řízení. Ani schválení zprávy o činnosti odvolaného či zproštěného insolvenčního správce neumožňuje schválit vyúčtování jeho odměny, nanejvýše rozhodnout o vyplacení zálohy na odměnu postupem podle § 38 odst. 4 InsZ.¹⁷²

4. 2. 2 Záloha na odměnu

Vznik vlastního nároku na odměnu nicméně nelze dovozovat z existence rozhodnutí, kterým insolvenční soud podle § 38 odst. 4 InsZ povolil správci toliko vyplacení zálohy na takovou (budoucí) odměnu. Dle ustálené judikatury se v daném případě nejedná o konečné rozhodnutí o odměně správce, nýbrž pouze o souhlas insolvenčního soudu s vyhrazením části finančních prostředků jinak náležících do majetkové podstaty insolvenčnímu správci. Insolvenční soud tak dokonce činí pouze ve formě rozhodnutí vydaného při výkonu dohlédací činnosti insolvenčního soudu podle § 10 písm. b) InsZ ve spojení s § 11 odst. 1 InsZ.¹⁷³

Skutečnost, zda bude čerpání zálohy povoleno či nikoliv, závisí pouze na uvážení insolvenčního soudu a vyhodnocení, zda takový postup zabezpečí řádný průběh insolvenčního řízení.¹⁷⁴ Nejenže proti takovému rozhodnutí není odvolání přípustné, nýbrž je insolvenční soud může i bez návrhu kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení změnit či přiznat čerpání zálohy opakovaně.¹⁷⁵ K definitivnímu zúčtování vyplacených záloh dochází až v závěru insolvenčního řízení při rozhodování o odměně a náhradě hotových výdajů insolvenčního správce. Případná existence přeplatku nezavazuje insolvenční soud ke zvýšení odměny, nýbrž podléhá běžnému vyúčtování a insolvenční správce je povinen jej vrátit.¹⁷⁶

¹⁷² Srov. usnesení VSOL ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 3 VSOL 262/2015, a usnesení VSOL ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. 1 VSOL 1317/2016.

¹⁷³ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2020, sp. zn. 29 NSČR 130/2019, nebo usnesení VSPH ze dne 14. 5. 2020, sp. zn. 2 VSPH 505/2020.

¹⁷⁴ Srov. usnesení VSOL ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 2 VSOL 776/2017.

¹⁷⁵ Srov. usnesení VSPH ze dne 27. 9. 2018, sp. zn. 2 VSPH 1164/2018.

¹⁷⁶ Srov. usnesení NSČR ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 738/2007.

Jirmásek ve svém článku uvádí typově nejčastější procesní situace, ve kterých insolvenční soudy přiznávají zálohu.¹⁷⁷ Obecně lze vysledovat dva základní scénáře. V prvním scénáři dochází k přiznávání záloh současně s takovým rozhodnutím o způsobu řešení úpadku, se kterým je spojena paušální měsíční odměna, jejíž výše je z povahy věci zcela nesporná a je kryta buď průběžnými platbami dlužníka (v mezidobí od povolení reorganizace do schválení reorganizačního plánu, resp. v mezidobí od povolení do schválení oddlužení), nebo pravidelnými měsíčními příjmy majetkové podstaty (po schválení oddlužení). Druhý scénář předpokládá, že insolvenční soud rozhoduje o vydání výtěžku zpeněžení zajištěným či nezajištěným věřitelům a vyčleňuje jeho část ve výši budoucí předpokládané odměny (např. při vydávání výtěžku z mimořádného příjmu v oddlužení nebo při vydávání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli). Další scénáře závisí na různých procesních situacích, kdy insolvenční soud například svolí k převedení zálohy na náklady insolvenčního řízení, aniž by v této fázi řízení dovedl odhadnout konečnou výši odměny, nebo na odůvodněnou žádost insolvenčního správce ve specifických případech.

4. 3 Způsoby určení odměny

Původně autorka zamýšlela strukturovat analýzu současné právní úpravy odměňování insolvenčního správce podle způsobů řešení úpadku. V návaznosti na provedenou rešerši se však ukázalo, že vhodnějším přístupem bude systemizace podle konkrétních způsobů určení odměny (tj. podle konkrétních složek odměny).

V aktuálně účinném znění InsZ a Vyhlášky o odměně lze identifikovat tři způsoby určení odměny insolvenčního správce (tři složky odměny) – odměnu z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi věřitele (zvlášť pro zajištěné a zvlášť pro nezajištěné), odměnu za přezkum přihlášek pohledávek a měsíční paušální odměnu. Odměna insolvenčního správce při každém způsobu řešení úpadku se přitom v současné skládá vždy z minimálně dvou těchto složek. Přitom sporné aspekty se (až na několik málo výjimek) týkají dané složky obecně, nikoliv dané složky v návaznosti na konkrétní způsob řešení úpadku.

Pokud by tedy autorka následující text rozdělila do kapitol podle způsobu řešení úpadku, musela by se často (alespoň ve stručnosti) opakovat a v podrobnostech odkazovat na výklad provedený na jiném místě. Takový přístup by podle autorky vedl ke

¹⁷⁷ JIRMÁSEK, T.: Přiznání zálohy na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce. *Insolvenční zóna* [1. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/priznani-zalohy-na-odmenu-a-hotove-vydaje-insolvencniho-spravce/>.

znepřehlednění textu, proto zvolila strukturaci podle jednotlivých způsobů určení odměny (s tím, že pokud se výkladová otázka vztahuje podle ke konkrétnímu řešení úpadku, je to v textu indikováno).

4. 3. 1 Odměna z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi věřitele

První složka odměny insolvenčního správce je jeho odměna z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi věřitele. Vyhláška o odměně přitom rozlišuje, zda se jedná o výtěžek zpeněžení předmětu zajištění, který se vydává zajištěným věřitelům (§ 1 odst. 2 Vyhlášky o odměně), nebo výtěžek zpeněžení (nezajištěné části) majetkové podstaty, který se vydává nezajištěným věřitelům (§ 1 odst. 3 Vyhlášky o odměně). V obou případech se však odměna insolvenčního správce určuje jako procentuální podíl na výtěžku příslušném výtěžku zpeněžení majetkové podstaty (resp. její části – předmětu zajištění). V následujícím textu se tak autorka zaměří na neuralgické body výkladu pojmu „výtěžek zpeněžení určený k rozdělení mezi věřitele“. Ty jsou jak obecného, tak konkrétního charakteru.

V prvé řadě je třeba věnovat pozornost otázce, co vše (tj. jaké konkrétní pohledávky) „výtěžek zpeněžení určený k rozdělení mezi věřitele“ (ne)zahrnuje, tedy jak se obecně určí základ pro výpočet odměny insolvenčního správce.

Dále bude třeba zkoumat, zda konkrétní kroky insolvenčního správce ve vztahu ke konkrétní majetkové hodnotě (ne)představují „zpeněžení majetkové podstaty“.

Legální definici pojmu „zpeněžení majetkové podstaty“ poskytuje § 283 odst. 1 InsZ (jehož znění se od 1. 1. 2008 nezměnilo). Podle tohoto ustanovení se zpeněžením majetkové podstaty rozumí „*převedení veškerého majetku, který do ní náleží, na peníze za účelem uspokojení věřitelů*“ včetně „*využití bankovních kont dlužníka a jeho peněžní hotovosti*“ a „*úplatné postoupení dlužnických pohledávek*“.

Nutným předpokladem pro to, aby se mohlo jednat o zpeněžení majetkové podstaty, je pak samozřejmě to, aby zpeněžovaná hodnota náležela do majetkové podstaty. Obsah majetkové podstaty přitom specifikují § 205 InsZ (z pohledu vlastnického práva) a 206 InsZ (z pohledu právní povahy majetkové hodnoty). Při hodnocení, zda se ve vztahu k dané majetkové hodnotě jedná o zpeněžení ve smyslu § 283 InsZ, tedy autorka neopomine otázku, zda je daná majetková hodnota součástí majetkové podstaty.

Ve vztahu k některým majetkovým hodnotám uvedeným v § 206 InsZ spory o to, zda se v jejich případě vůbec jedná o „zpeněžení“ ve smyslu § 283 InsZ, typicky

nevznikají (např. věci movité a nemovité, podnik, soubor věcí a věci hromadné, obchodní podíl atd.). Naopak některé z nich (zejm. peněžní prostředky, pohledávky a různé druhy pracovněprávních nároků) jsou předmětem neustálých konfliktů. A právě těm bude autorka věnovat svou pozornost.

4. 3. 1. 1 Základ pro výpočet odměny

4. 3. 1. 1. 1 „Čistý“ nebo „hrubý“ výtěžek zpeněžení jako základ pro výpočet odměny?

V prvních letech účinnosti Vyhlášky o odměně se vedl zásadní spor o to, zda částka připadající na odměnu insolvenčního správce je již zahrnuta do základu pro výpočet odměny. Vyhláška o odměně ve znění do 31. 12. 2013 totiž uváděla pouze to, že odměna insolvenčního správce se určí jako *„součet odměny určené z výtěžku zpeněžení připadajícího na zajištěného věřitele a odměny určené z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi nezajištěné věřitele“*.

K této problematice existovaly dva přístupy.

První přístup prosazoval výpočet odměny insolvenčního správce z „čistého“ výtěžku, tj. rozdílu mezi příjmy majetkové podstaty a náklady majetkové podstaty včetně odměny insolvenčního správce. Toto řešení prezentuje například usnesení VSPH ze dne 14. 8. 2012, sp. zn. 3 VSPH 88/2012, ve kterém VSPH výslovně konstatoval, že *„odměna představuje 2 % [...] z výtěžku zpeněžení zajištění pozůstávajícího po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením dle § 298 odst. 3 IZ a odečtení částky připadající na odměnu správce“*, tj. zde z „čistého“ výtěžku zpeněžení předmětu zajištění.¹⁷⁸

Druhý přístup odměnu insolvenčního správce vypočítával z „hrubého“ výtěžku, tj. rozdílu mezi příjmy majetkové podstaty a náklady majetkové podstaty bez odměny insolvenčního správce. Tento se promítl například do usnesení VSOL ze dne 20. 6. 2012, sp. zn. 3 VSOL 160/2012, ve kterém VSOL označil za správný takový postup prvostupňového soudu, který *„od výtěžku zpeněžení ve výši [...] odečetl náklady spojené se zpeněžením ve výši [...]“* a (pouze) z této částky spočítal odměnu insolvenčního správce. Ještě explicitněji se v této věci vyjádřilo usnesení VSOL ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 2 VSOL 432/2013, kde se VSOL opřel o interpretaci § 298 odst. 2 InsZ a dospěl

¹⁷⁸ Srov. také usnesení VSPH ze dne 10. 12. 2012, sp. zn. 2 VSPH 576/2012, usnesení VSPH ze dne 27. 5. 2013, sp. zn. 2 VSPH 1535/2012.

k závěru, že „dikce tohoto zákonného ustanovení [...] svědčí spíše pro výklad, podle něhož se výše odměny určuje z hrubého výtěžku zpeněžení“.¹⁷⁹

Je zřejmé, že první přístup vyžadoval nepoměrně komplikovanější výpočet než druhý přístup¹⁸⁰ (v podstatě soustavu rovnic o více neznámých). V kontextu toho, že Vyhláška o odměně se podle autorky od počátku snaží být stručným a aplikačně jednoduchým předpisem, se první přístup paradoxně jeví až nesmyslně obtížný. Druhý přístup pak lépe odpovídá zásadě co nejvyššího uspokojení věřitelů [§ 5 písm. a) InsZ], neboť základ pro výpočet odměny insolvenčního správce je podle něj nižší a tedy efektivně zvyšuje podíl věřitelů na dosaženém výtěžku.

Další vývoj ukázal, že zákonodárce opravdu zamýšlel určovat odměnu insolvenčního správce druhým, jednoduchým přístupem, tedy z „hrubého“ výtěžku zpeněžení. Vyhláškou č. 398/2013 Sb. byla do § 1 odst. 1 Vyhlášky o odměně totiž doplněna druhá věta – „pro účely výpočtu odměny podle věty první zahrnuje výtěžek zpeněžení určený k vydání věřitelům i částku připadající na odměnu insolvenčního správce“.¹⁸¹ Vzhledem k přechodným ustanovením Vyhlášky č. 398/2013 Sb. se však jednalo o řešení pouze do budoucna.

V řízeních, která byla zahájena a ve kterých bylo rozhodnuto o způsobu řešení úpadku přede dnem nabytí účinnosti Vyhlášky č. 398/2013 Sb., si s ambivalentním zněním textu Vyhlášky o odměně musela nadále poradit soudní praxe.

VSPH i přes novelizaci Vyhlášky o odměně ve vztahu k jejímu staršímu znění prosazoval první přístup. VSPH například nesdílel názor insolvenčního správce, podle kterého by „jeho odměna měla být vypočtena z částky [...] představující hrubý výtěžek zpeněžení, jímž se míní výsledek dosažený poté, kdy se od celkového příjmu majetkové podstaty [...] odečtou toliko výdaje majetkové podstaty [...]“.¹⁸² V jiném případě přímo uvedl, že uvedl, že „pro výpočet odměny je rozhodným výtěžkem částka určená k vydání

¹⁷⁹ Pro doplnění lze též poukázat na usnesení VSPH ze dne 6. 1. 2012, sp. zn. 1 VSPH 1374/2011, ve kterém soud považoval za základ pro výpočet odměny insolvenčního správce výtěžek zpeněžení po odečtení pouze nákladů na zpeněžení a nákladů na správu. Srov. též VSOL ze dne 25. 7. 2012, sp. zn. 2 VSOL 348/2012, a usnesení VSPH ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. 1 VSPH 314/2012.

¹⁸⁰ Konkrétní vzorce vcelku pochopitelným a přístupným způsobem prezentuje Tomáš (TOMÁŠ, M.: Výpočet odměny insolvenčního správce v konkursu. *Epravo.cz* [6. 11. 2014]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vypocet-odmeny-insolvenčního-spravce-v-konkursu-95710.html?mail> [cit. 3. 8. 2021])

¹⁸¹ Předkladatel novely uznal, že „stávající znění vyhlášky připouští dvojí výklad“ a že je tedy nutné „výpočet vyjasnit, a to jasným určením, že do základu pro výpočet odměny patří i částka připadající na odměnu insolvenčního správce“ (Odůvodnění Vyhlášky č. 398/2013 Sb., s. 2, *Elektronická knihovna připravované legislativy*, dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK9AQJRW MW> [cit. 3. 8. 2021]). K tomuto novelizačnímu bodu neuplatnilo připomínku žádné připomínkové místo (ibid).

¹⁸² Srov. usnesení VSPH ze dne 16. 9. 2014, sp. zn. 1 VSPH 1353/2014.

zajištěnému věřiteli, tedy částka pozůstávající po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením zajištěného majetku a odměny insolvenčního správce.¹⁸³ A pro vyloučení jakýchkoliv pochyb později explicitně shrnul, že „*pro výpočet odměny je rozhodným výtěžkem (čistá) částka určená k vydání zajištěnému věřiteli*“.^{184,185}

Naopak VSOL se nehledě na Vyhlášku č. 398/2013 Sb. nadále držel své teze, že odměna náleží insolvenčnímu správci z „hrubého“ výtěžku zpeněžení. VSOL poukázal na princip spravedlnosti, který se „*projevuje i tím, že insolvenčnímu správci za výkon jeho funkce přísluší spravedlivá odměna*“, a transparentnosti, který se „*neslučuje se složitými procesními postupy, včetně pravidel pro určení výše nároků (soukromých) osob, které v rámci procesu na základě pověření soudem vykonávají veřejnoprávní funkci*“.¹⁸⁶ Na základě toho uzavřel, že základem pro výpočet odměny insolvenčního správce je „*výtěžek zpeněžení předmětu zajištění po odpočtu nákladů spojených s jeho správou a zpeněžením*“ (tj. „hrubý“ výtěžek zpeněžení).¹⁸⁷

Tento výklad se podařilo odbourat až usnesením NSČR ze dne 31. 1. 2017, sp. zn. 29 NSČR 7/2015, ve kterém se soud (práve i s poukazem na novelizaci Vyhlášky o odměně Vyhláškou č. 398/2013 Sb. a její odůvodnění) jasně přiklonil k druhému popsanému řešení. NSČR výslovně konstatoval, že „*je při zpeněžení zajištěného i nezajištěného majetku v konkursu zahrnuta do základu pro výpočet odměny i částka připadající na odměnu insolvenčního správce*“.

Jakkoliv se výše uvedené může zdát jako historický problém, subjektům insolvenčního řízení trvalo několik let, než si zcela zvykly na skutečnost, že novelizované znění Vyhlášky o odměně už základ pro výpočet odměny insolvenčního správce určuje jednoznačně. Stále se tak objevovala řízení, ve kterých insolvenční správci požadovali vyšší odměny z „čistého“ výtěžku zpeněžení (srov. např. usnesení VSPH ze dne 6. 6. 2016,

¹⁸³ Srov. usnesení VSPH ze dne 15. 9. 2014, sp. zn. 1 VSPH 1798/2014. Pro úplnost autorka uvádí, že ústavní stížnost proti tomuto rozhodnutí byla odmítnuta (usnesením ÚS ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. I. ÚS 3980/14).

¹⁸⁴ Srov. usnesení VSPH ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 4 VSPH 159/2016.

¹⁸⁵ V usnesení VSPH ze dne 18. 1. 2017, sp. zn. 2 VSPH 2459/2014, soud uvedl, že základem pro výpočet odměny insolvenčního správce ze zpeněžení zajištění je „*částka pozůstávající po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením zajištěného majetku a rovněž odměny insolvenčního správce*“.

¹⁸⁶ Srov. usnesení VSOL ze dne 30. 11. 2015, sp. zn. 3 VSOL 681/2015.

¹⁸⁷ *Ibid.*

sp. zn. 3 VSPH 2452/2015¹⁸⁸, či usnesení VSPH ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. 3 VSPH 1704/2016¹⁸⁹, usnesení VSOL ze dne 26. 6. 2018, sp. zn. 1 VSOL 381/2018¹⁹⁰).

4. 3. 1. 1. 2 *Hyperocha jako součást základu pro výpočet odměny?*

Další problém, který autorka identifikovala, je otázka, zda se do základu pro výpočet odměny insolvenčního správce počítá i hyperocha. Situace, kdy výtěžek zpeněžení majetkové podstaty převyší výši uspokojovaných pohledávek (vč. všech souvisejících výdajů, tedy i odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce), totiž není zcela neobvyklá, především pokud jde o zpeněžení předmětu zajištění a uspokojování zajištěných pohledávek. V dalším výkladu se proto autorka zaměřuje na vliv vzniku přebytku výtěžku zpeněžení (hyperochy) zajištěného majetku na odměnu insolvenčního správce.

Je třeba zdůraznit, že subjekt, kterému hyperocha náleží, se určuje v závislosti na způsobu řešení úpadku, a jsou jím buď nezajištění věřitelé (v případě konkursu, oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, oddlužení kombinací¹⁹¹ a ve vztahu k zatajenému majetku i v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře¹⁹²), nebo dlužník (ve vztahu k ostatnímu majetku v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře).

Základ pro výpočet odměny insolvenčního správce je podle autorky v prvním případě (tj. při vydání hyperochy nezajištěným věřitelům) jasný. Insolvenčnímu správci náleží odměna i z hyperochy, a to tak, že z té části výtěžku, který bude vydán zajištěným věřitelům, mu má být přiznána odměna podle § 1 odst. 2 Vyhlášky o odměně a z části nad to (tj. z hyperochy) podle pravidel § 1 odst. 3 Vyhlášky o odměně. Stejný názor ostatně

¹⁸⁸ Jednalo se o řízení, ve kterém byl úpadek dlužníka řešen oddlužením zpeněžením majetkové podstaty a při zpeněžení zajištěného majetku bylo dosaženo hyperochy. VSPH odmítl postup insolvenčního správce, který si odměnu ze zpeněžení zajištěného majetku vypočet tak, že nárok zajištěného věřitele (vzhledem k hyperoše představovaný celou výší jeho pohledávky) považoval pouze za 91 % základu pro výpočet odměny (přestože podle § 1 odst. 1 Vyhlášky o odměně ve znění účinném od 1. 1. 2014 měl představovat celých 100 % základu).

¹⁸⁹ VSPH poukázal na to, že „výpočet předložený Správcem, podle něhož je třeba na výtěžek zpeněžení vydávaný zajištěnému věřiteli pohlížet jako na základ snížený o jeho odměnu s tím, že teprve součet vydávaného výtěžku zpeněžení a jeho odměna představují v celku základ pro výpočet odměny, nemá v právu a patrně je inspirován právní úpravou citovaného ustanovení účinného do 31. 12. 2013“.

¹⁹⁰ VSOL se odkázal na výše uvedené usnesení NSČR ze dne 31. 1. 2017, sp. zn. 29 NSČR 7/2015, a zdůraznil, že „principem každého soudního řízení je transparentnost, která se neslučuje se složitými procesními postupy, včetně pravidel pro určení výše nároků (soukromých) osob, které v rámci řízení na základě pověření soudem vykonávají veřejnoprávní funkci“.

¹⁹¹ Srov. usnesení NSČR ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 29 NSČR 97/2016.

¹⁹² Srov. usnesení NSČR ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 29 NSČR 79/2018, podle kterého „nebyl-li však zajištěný majetek uveden v seznamu majetku [...] pak hyperocha ze zpeněžení takového majetku podléhá stejnému režimu jako jakýkoliv jiný majetek, který dlužník v seznamu majetku neuvedl [...] použije k mimořádným splátkám nezajištěným věřitelům nad rámec splátkového kalendáře“.

zastávají i insolvenční soudy (srov. např. usnesení VSOL ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 3 VSOL 1177/2016¹⁹³).

Autorka má za to, že i ve druhém případě (tj. při vydání hyperochy dlužníkovi) není situace komplikovaná: Vyhláška o odměně od počátku (a v nezměněné podobě) taxativně uvádí, že „výtěžkem zpeněžení určeným k rozdělení mezi nezajištěné věřitele“ se rozumí „výtěžek zpeněžení určený k rozdělení mezi nezajištěné věřitele zahrnuté do rozvrhu a výtěžek zpeněžení určený k uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů postavených na roveň pohledávkám za podstatou“. Již jen z textu Vyhlášky o odměně je podle autorky tedy jasné, že by hyperocha určená k vydání dlužníkovi neměla představovat součást základu výpočtu odměny insolvenčního správce. Stejný závěr zaujala i soudní praxe, kdy NSČR lakonicky konstatoval, že „text dané normy [§ 1 odst. 4 Vyhlášky o odměně] nezbuzuje žádné pochybnosti o tom, že přebytek výtěžku zpeněžení, který se vydává dlužníkům, není významný pro určení odměny insolvenčního správce“¹⁹⁴ (srov. též usnesení VSPH ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 1 VSPH 1715/2014¹⁹⁵, usnesení VSPH ze dne 3. 12. 2015, sp. zn. 4 VSPH 2226/2015¹⁹⁶).

4. 3. 1. 1. 3 DPH z odměny jako součást odměny?

Třetí plochou obecně je pak otázka DPH z odměny insolvenčního správce. Pokud jde o odpověď na otázku, zda se limit pro úhradu nároků insolvenčního správce se vztahuje na odměnu vč. DPH, nebo jen na „čistou“ odměnu (tj. odměnu bez DPH), odkazuje se autorka na kap. 4. 8. 3. 2 (Limity úhrady nároků insolvenčního správce státem). Na tomto místě se autorka bude zabývat otázkou, zda se z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty hradí odměna insolvenčního správce vč. DPH, nebo bez ní.

Jasnou odpověď podle autorky poskytuje už sám InsZ. Podle § 38 odst. 1 věty poslední InsZ platí, že „je-li insolvenční správce plátcem daně z přidané hodnoty, náleží mu k odměně a k náhradě hotových výdajů částka odpovídající této dani“ (k tomu srov. i úvahy a judikaturu uvedené právě v kap. 4. 8. 3. 2). Z toho autorka dovozuje, že DPH je

¹⁹³ VSOL přesně popsal, že „odměna insolvenčního správce za zpeněžení předmětu zajištění se však vypočte [...] jen z hodnoty plnění, které je zajištěnému věřiteli vydáváno [...]. Kladný rozdíl mezi celkovým výtěžkem zpeněžení a částkou určenou k vydání zajištěnému věřiteli [...] bude použit na uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, za což pak insolvenčnímu správci přísluší odměna podle ustanovení § 1 odst. 3 vyhlášky“.

¹⁹⁴ Srov. usnesení NSČR ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 29 NSCR 22/2015.

¹⁹⁵ VSPH pregnančně konstatoval, že „částku [...] určenou k vrácení dlužníkům (hyperocha) nelze považovat za částku, která byla použita k rozdělení mezi nezajištěné věřitele zahrnuté do rozvrhu, protože z této částky nebylo mezi zajištěné věřitele nic rozděleno“.

¹⁹⁶ VSPH výstižně uvedl, že „hyperochu nelze považovat za částku, která bude vydána věřitelům“.

součástí odměny insolvenčního správce a částka připadající na DPH musí být, stejně jako zbylá část odměny insolvenčního správce, také hrazena z výtěžku zpeněžení. Důsledkem opačného závěru by totiž byla situace, kdy by část nákladů spojených se zpeněžením majetkové podstaty (DPH z odměny insolvenčního správce) nesl subjekt, který by z provedené činnosti neměl přímý prospěch:

V případě zpeněžení předmětu zajištění by tento náklad nesli pouze nezajištění věřitelé. Zajištěnému věřiteli by byl vydán výtěžek o částku připadající na DPH z odměny insolvenčního správce vyšší, avšak nárok insolvenčního správce na úhradu DPH by stále trval jako pohledávka za majetkovou podstatou [§ 168 odst. 2 písm. a) InsZ], která by byla hrazena z příjmů majetkové podstaty připadající na nezajištěné věřitele. To by podle názoru autorky odporovalo zásadě spravedlivosti podle § 5 písm. a) InsZ (stejně např. usnesení VSPH ze dne 20. 10. 2010, sp. zn. 3 VSPH 834/2010¹⁹⁷, usnesení VSPH ze dne 17. 12. 2010, sp. zn. 2 VSPH 663/2010¹⁹⁸, či usnesení VSPH ze dne 9. 4. 2013, sp. zn. 2 VSPH 1613/2012¹⁹⁹, či usnesení VSPH ze dne 10. 2. 2015, sp. zn. 3 VSPH 2368/2014²⁰⁰).

4. 3. 1. 2 Distribuce finančních prostředků jako sporný způsob zpeněžení majetkové podstaty

Jako předmět zásadních sporů vnímá autorka otázku, zda lze distribuci finančních prostředků (obecně) považovat za zpeněžení majetkové podstaty a, v návaznosti na to, jaká odměna za ni náleží, resp. má náležet.

Napříč insolvenčními řízeními lze identifikovat několik typických zdrojů, ze kterých do majetkové podstaty plynou přímo peněžní prostředky (a nikoliv hodnoty, u kterých je k převedení na peněžní prostředky nutný další krok). Sám § 283 odst. 1 InsZ hovoří o bankovních kontech dlužníka, jeho peněžní hotovosti a úplatě za postoupení dlužníkových pohledávek, jejichž využití výslovně označuje za zpeněžení majetkové

¹⁹⁷ VSPH s poukazem právě na § 38 odst. 1 větu poslední InsZ a § 5 písm. a) InsZ uzavřel, že „není žádný důvod, aby daň z přidané hodnoty z této dílčí odměny byla hrazena k tíži nezajištěných věřitelů (a nezajištěných věřitelů pohledávek postavených na roveň pohledávkám za podstatou) a aby se tedy jejich uspokojení snižovalo jak o daň z přidané hodnoty příslušející k odměně správce vypočtené z výtěžku určeného k rozdělení mezi tyto věřitele, tak o daň z přidané hodnoty příslušející k odměně správce vypočtené z výtěžku připadajícího na zajištěného věřitele“.

¹⁹⁸ VSPH argumentoval zcela totožně jako v usnesení ze dne 20. 10. 2010, sp. zn. 3 VSPH 834/2010. Dovolání proti tomuto usnesení VSPH zamítl NSČR usnesením ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 NSCR 28/2011.

¹⁹⁹ VSPH argumentoval zcela totožně jako v usnesení ze dne 20. 10. 2010, sp. zn. 3 VSPH 834/2010.

²⁰⁰ VSPH uvedl, že prvostupňový soud „správně při výpočtu vycházel z toho, že [...] od výtěžku zpeněžení třeba vedle NS a NZ odečíst i odměnu insolvenčního správce navýšenou o DPH“.

podstaty. Existuje ale i celá řada dalších zdrojů, které je třeba podrobit zkoumání. Podle autorky se jedná především o zálohu na náklady insolvenčního řízení, plnění na úhradu dlužníkových pohledávek, výtěžek zpeněžení majetkové hodnoty v exekuci, dědický podíl, peněžní dar, peněžité plnění z neúčinných právních úkonů²⁰¹ a zatajené finanční prostředky.

4. 3. 1. 2. 1 *Záloha na náklady insolvenčního řízení*

4. 3. 1. 2. 1. 1 *Záloha složená dlužníkem*

Nutnou podmínkou pro to, aby se vůbec mohlo jednat o zpeněžení majetkové podstaty, je, aby příslušná majetková hodnota vůbec náležela do majetkové podstaty. V první řadě je tak třeba vymežit, zda je záloha součástí majetkové podstaty.

Podle § 205 odst. 1 InsZ v případě dlužnického insolvenčního návrhu náleží do majetkové podstaty mj. „*majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení*“. Vzhledem k tomu, že dlužník nepatří mezi osoby, které musí zálohu na náklady insolvenčního řízení uhradit obligatorně (tzn. spolu s podáním insolvenčního návrhu), dochází k (případně) úhradě jemu uložené povinnosti složit zálohu až po zahájení insolvenčního řízení, tedy z majetku, který podle § 205 odst. 1 InsZ stejně náleží do majetkové podstaty.²⁰² Toto ustanovení však identifikuje zdroj finančních prostředků pro platbu zálohy, nikoliv její charakter. Podle § 297 odst. 1 InsZ lze zálohu na náklady insolvenčního řízení použít ke krytí určitých pohledávek, pokud k tomu nestačí výtěžek zpeněžení majetkové podstaty.²⁰³ Tyto pohledávky InsZ uvádí taxativně – odměna a hotové výdaje insolvenčního správce, pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria ze smluv podle § 122 odst. 2 InsZ, pohledávky věřitelů z úvěrového

²⁰¹ Pokud je plnění představováno jinými movitými či nemovitými věcmi, nevzniká podle autorky problém – insolvenční správce je zcizí (v případě pohledávek úplatně postoupí) a odměna se určí podle § 1 Vyhlášky o odměně.

²⁰² Tato skutečnost ovšem vyvolala konflikt s povinností dlužníka zdržet se takového nakládání s majetkovou podstatou, které by mělo za následek podstatnou změnu v její skladbě nebo jejím využití nebo určení, příp. nikoliv zanedbatelné zmenšení, kterou mu ukládá § 111 InsZ. V usnesení ze dne 1. 9. 2010, č. j. 1 VSPH 723/2010-A-12, VSPH jasně konstatoval, že „*úhradu zálohy na náklady insolvenčního řízení [...] však jistě nelze považovat za činnost, která by byla v neprospěch věřitelů*“, a tedy za činnost, kterou by dlužník porušil svou povinnost podle § 111 InsZ.

²⁰³ Jirmásek pro tento závěr předkládá ještě další argument. Podle Jirmáska totiž „*pokud by dlužníkem složená záloha nebyla příjmem majetkové podstaty a postačoval-li by výtěžek zpeněžení na uspokojení pohledávek uvedených v ust. § 297 odst. 1 InsZ, musela by nutně být záloha po skončení insolvenčního řízení vrácena dlužníkovi, třebaže se nemusí dostat ani na uspokojení všech přednostních pohledávek, tím méně pak na nezajištěné věřitele*“ (JIRMÁSEK, T.: Důsledky zaplacení fakultativní zálohy na náklady insolvenčního řízení třetí osobou. [online] *Insolvenční zóna* [22. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/dusledky-zaplaceni-fakultni-zalohy-na-naklady-insolvenčního-řízení-třetí-osobou/> [cit. 9. 5. 2021].

financování a náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty. Všechny tyto pohledávky patří mezi pohledávky za majetkovou podstatou [srov. § 168 odst. 1 písm. e) a f) a odst. 2 písm. a) a b) InsZ]. Podle autorky si lze jen těžko představit, že by mohly být uspokojovány insolvenčním správcem z majetku, který není součástí majetkové podstaty. Zároveň platí, že dlužník (na rozdíl od jiných osob, které zálohu složily) nemá právo uplatnit náhradu zálohy jako pohledávku za majetkovou podstatou [§ 108 odst. 5 a § 168 odst. 1 písm. d) InsZ]. To vše autorku vede k závěru, že při platbě zálohy dlužníkem v podstatě dochází jen ke změně ve skladbě majetkové podstaty, kdy je z ní záloha placena, ale zároveň se do ní vrací jako její příjem (srov. i usnesení VSPH ze dne 3. 7. 2013, č. j. 3 VSPH 1681/2012-B-37²⁰⁴).

Je zřejmé, že ve vztahu k záloze je vyloučeno její „převedení na peníze“, neboť se již o peníze jedná. Čistě jazykově složená záloha nepředstavuje ani „bankovní konto dlužníka“, neboť se skládá na účet soudu, který ji následně převede na účet majetkové podstaty, ani jeho „peněžní hotovost“, neboť se nejedná o hotovost. Vzhledem k tomu, že důvodová zpráva k § 283 odst. 1 InsZ o záměrech zákonodárce mlčí²⁰⁵, není možné se při identifikaci účelu úpravy opřít o výslovně vyjádřený úmysl zákonodárce. Autorka má však za to, že zákonodárce směřoval k tomu, aby za zpeněžení majetkové podstaty bylo považováno i využití jakýchkoliv finančních prostředků dlužníka, přičemž výslovným uvedením termínů „bankovní konto“ a „peněžní hotovost“ chtěl dát pouze najevo, že není rozhodující forma těchto finančních prostředků (tj. zda se jedná o bezhotovostní nebo hotovostní prostředky).

„Využití“ finančních prostředků (resp. přesněji „využití za účelem uspokojení věřitelů“) pak podle autorky může být představováno rozumně pouze jejich přímou distribucí mezi věřitele. Jiné způsoby „využití“ (např. nákup nějakých věcí a jejich následné převedení na peníze) podle autorky nejsou s ohledem na zásady insolvenčního řízení a postavení insolvenčního správce (jehož úkolem zásadně není obchodování s majetkovou podstatou) akceptovatelné.

Na základě výše uvedeného tak autorka došla k závěru, že i distribuce zálohy na náklady insolvenčního řízení složené dlužníkem mezi věřitele představuje zpeněžení majetkové podstaty, a insolvenční správce má tudíž nárok na odměnu z takového úkonu.

²⁰⁴ Soud konstatoval, že záloha na náklady insolvenčního řízení složená dlužníkem je relevantním příjmem majetkové podstaty.

²⁰⁵ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 182/2006 Sb., s. 212-213, [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=14719> [cit. 20. 4. 2022].

Tento závěr však není v soudní praxi přijímán bezvýhradně. Existuje řada rozhodnutí, která ho podporují. Například VSPH došel k závěru, že „za zpeněžení ve smyslu § 283 odst. 1 IZ nutno považovat též peněžní prostředky dlužníka složené na zálohu na náklady insolvenčního řízení (§ 108 IZ), neboť i ty patří dlužníkovi a tvoří jeho majetkovou podstatu (§ 206 odst. 1 písm. a) IZ“²⁰⁶, k čemuž se přiklonil též ve své pozdější rozhodovací činnosti tím, že uzavřel, „dlužníkem složená záloha na náklady insolvenčního řízení, stejně jako jiné insolvenčním správcem převzaté finanční prostředky dlužníka, jsou majetkem dlužníka náležejícím do majetkové podstaty (§ 206 odst. 1 písm. a) IZ), který se v konkursu považuje za součást výtěžku zpeněžení podstaty ve smyslu § 283 odst. 1 IZ“.²⁰⁷ Rovněž VSOL rozhodl, že „bude do příjmové stránky konkursu (a výtěžku zpeněžení) zahrnuta i dlužníkem zaplacená záloha“.²⁰⁸ Stejně tak ale existují rozhodnutí, která zálohu na náklady insolvenčního řízení za výtěžek zpeněžení majetkové podstaty nepovažují (srov. např. usnesení VSOL ze dne 30. 9. 2011, sp. zn. 3 VSOL 304/2011²⁰⁹).

4. 3. 1. 2. 1. 2 Záloha složená věřitelem

Odpověď na otázku, zda do majetkové podstaty náleží i záloha složená věřitelem, je však složitější. InsZ totiž počítá s tím, že majetek třetích osob náleží do majetkové podstaty pouze ve výjimečných případech, především jako plnění z neúčinných právních úkonů (srov. § 205 odst. 4 InsZ). Skutečnost, že InsZ zálohu neuvádí v tomto demonstrativním výčtu, však, právě s ohledem na jeho neuzavřenou povahu, ještě nutně neznamená, že se o součást majetkové podstaty nejedná. Výše zmíněný § 297 odst. 1 InsZ totiž nerozlišuje mezi dlužnickou a věřitelskou zálohou. Autorka (stejně jako Jirmásek²¹⁰) se proto domnívá, že i věřitelská záloha je součástí majetkové podstaty.

Pro úplnost je však třeba uvést, že na rozdíl od situace, kdy je záloha složena dlužníkem, věřiteli proti ní vzniká privilegovaná pohledávka z titulu jejího vrácení [§ 108 odst. 5 ve spojení s § 168 odst. 1 písm. d) InsZ]. Nutno ovšem poznamenat, že podle autorky tato pohledávka vzniká pouze v případě fakultativní věřitelské zálohy²¹¹ –

²⁰⁶ Srov. usnesení VSPH ze dne 23. 5. 2011, sp. zn. 1 VSPH 456/2011.

²⁰⁷ Srov. usnesení VSPH ze dne 14. 5. 2014, sp. zn. 3 VSPH 56/2013.

²⁰⁸ Srov. usnesení VSOL ze dne 29. 1. 2013, sp. zn. 2 VSOL 728/2012.

²⁰⁹ Kde soud výslovně rozlišoval mezi zálohou na úhradu výdajů insolvenčního správce podle § 39 odst. 1 InsZ a zálohou na náklady insolvenčního řízení podle § 108 InsZ (bez ohledu na jejího původce) na straně jedné a výtěžkem zpeněžení na straně druhé.

²¹⁰ JIRMÁSEK, T.: Důsledky zaplacení fakultativní zálohy na náklady insolvenčního řízení třetí osobou. *Insolvenční zóna* [online][22. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencizona.cz/clanky/dusledky-zaplaceni-fakultni-zalohy-na-naklady-insolvenčního-řízení-třetí-osobou/> [cit. 11. 8. 2021].

²¹¹ I po zaplacení obligatorní zálohy totiž může soud po věřiteli jako insolvenčním návrhovateli požadovat uhrazení další, fakultativní zálohy (srov. § 108 odst. 2 InsZ).

obligatorní zálohu je totiž věřitel povinen zaplatit ze zákona, nikoliv na základě rozhodnutí soudu, a spolu s podáním insolvenčního návrhu, nikoliv až po zahájení insolvenčního řízení (srov. § 108 odst. 1 InsZ). Podle autorky se však jedná o nezamýšlený důsledek postupné novelizace právní úpravy zálohy na náklady insolvenčního řízení. Jak je podrobně rozebráno v kap. 4. 2. 2, historicky byla záloha plně fakultativní, obligatorní záloha se objevila až s účinností novely č. 64/2017 Sb. od 1. 7. 2017. Textace § 168 odst. 1 písm. e) InsZ se však s touto novelou nezměnila, což vytvořilo (podle autorky nezamýšlenou) dvojkolejnost i pro věřitelské zálohy.

Důsledkem výše uvedeného statusu věřitelské zálohy coby součásti majetkové podstaty je tedy logicky vznik nároku insolvenčního správce na odměnu za její „zpeněžení“, respektive přesněji za redistribuci zálohy mezi privilegovanější věřitele než je insolvenční navrhovatel (v konkursu podle hierarchie v § 305 odst. 2 InsZ). Je pochopitelně otázkou, zda pouhá redistribuce finančních prostředků zakládá legitimní nárok na odměnu za zpeněžení v plné výši, nicméně zákonodárce toto výslovně stanovil. Je-li nicméně majetková podstata zcela nepostačující k uspokojení věřitelů, zpravidla je záloha použita výhradně ke krytí nákladů insolvenčního řízení, tedy k uspokojení pohledávek insolvenčního správce. V tomto případě je pak propočítávání procentuální sazba odměny irelevantní, neboť insolvenční správce na každý pád obdrží minimální paušální odměnu garantovanou Vyhláškou o odměně.

V obou scénářích je insolvenční správce správně upřednostněn před insolvenčním navrhovatelem, neboť svou úkoly vyplývající z jeho funkce vykonal, a nelze mu klást k tíži, že se majetkové podstata při pozdějším prozkoumání ukázala být nedostatečnou. Je-li účelem zálohy zafinancovat náklady na vedení insolvenčního řízení v úvodní fázi insolvenčního řízení, je tento úkol splněn bez ohledu na případné neprovedení zpeněžení. Návratnost zálohy na náklady insolvenčního řízení tedy zcela správně není věřiteli garantována.

4. 3. 1. 2. 2 Dobrovolná úhrada dluhu insolvenčního dlužníka (třetí osobou)

V insolvenčních řízeních není neobvyklé, že třetí osoba zašle na účet majetkové podstaty peněžní částku.

První typovým případem je věřitel hradící svůj dluh vůči dlužníkovi. Podle autorky není sporu o tom, že takto získané peněžní prostředky náleží do majetkové podstaty: Dochází pouze ke změně struktury majetkové podstaty, kdy z ní zmizí

dlužníková pohledávka [§ 206 odst. 2 písm. h) InsZ] a současně s tím se v ní objeví dlužníkovy peněžní prostředky [§ 206 odst. 2 písm. a) InsZ].

Další typovým případem je situace, kdy třetí osoba (ať už přímo či prostřednictvím dlužníka) hradí (alespoň část) dlužníkovu dluhu úhradou přímo na účet majetkové podstaty.²¹² Autorka předepisuje, že tuto situaci je třeba důsledně odlišovat od úhrady dlužníkovu dluhu třetí osobou přímo věřiteli – v takovém případě peněžní prostředky vůbec nevstupují do majetkové podstaty a k jejich distribuci dochází zcela mimo insolvenční řízení, tudíž se pojmově nejedná se o zpeněžení ve smyslu § 283 InsZ (a insolvenčnímu správci tak nemůže náležet žádná náležitá odměna).

4. 3. 1. 2. 3 *Výtěžek zpeněžení majetku v exekuci*

Podání insolvenčního návrhu (zvláště u fyzických osob) nezřídka slouží jako obrana před bezprostředně hrozícím zpeněžením majetku (především nemovitostí zajištěných zástavním právem) v probíhajícím exekučním řízení.²¹³ Na takový postup dlužníka exekutoři pravidelně reagují podáním návrhu na předběžné opatření podle § 82 InsZ, ve kterém požadují suspendování účinků zahájeného insolvenčního řízení podle § 109 odst. 1 písm. c) InsZ tak, aby mohlo ke zpeněžení majetku dojít v exekučním (a nikoliv insolvenčním) řízením (a tedy aby exekutor získal nárok na odměnu, která je s tím spojená). Vymožené plnění po odečtení nákladů exekuce (vč. své odměny) vydá soudní exekutor podle § 46 odst. 7 EŘ insolvenčnímu správci.²¹⁴ Autorka považuje za nesporné,

²¹² To se děje pravidelně v řízeních, kde je řešen úpadek dlužníka-fyzické osoby oddlužením. Blízcí lidé dlužníka se tím často snaží dosáhnout dřívějšího skončení řízení.

²¹³ Za všechny např. řízení sp. zn. KsBR 32 INS 1023/2019. V tomto řízení dlužník podal insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení dne 23. 1. 2019, neboť, jak vyplynulo z návrhu soudního exekutora na vydání předběžného opatření, na den 25. 1. 2019 bylo nařízeno dražební jednání k prodeji nemovitosti. Poté, co ještě týž den insolvenční soud návrhu vyhověl, vzal dlužník svůj insolvenční návrh zpět. Stejný model použili jiní dlužníci i v řízeních sp. zn. KsLB 87 INS 4089/2019 (fyzická osoba) či KsBR 45 INS 4860/2019 (fyzická osoba) či MSPH 98 INS 11345/2019 (právnícká osoba). Výjimkou není ani situace, kdy dlužník se stejným záměrem podá dokonce několik insolvenčních návrhů: Dražební jednání bylo nařízeno na 13. 4. 2017, dlužník podal (vadný) insolvenční návrh dne 10. 4. 2017 (řízení bylo vedeno pod sp. zn. KsCB 41 INS 7560/2017). Dražební jednání bylo poté třikrát odročeno a pokaždé dlužník podal den před jeho konáním (vadný) insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení (řízení byla vedena pod sp. zn. KsCB 25 INS 9615/2017, KsCB 25 INS 19671/2017 a KsCB 41 INS 15524/2018). Řízení sp. zn. KsBR 38 INS 5074/2018, KsBR 37 INS 15048/2018, KsBR 29 INS 7018/2019, KsBR 26 INS 29008/2019 a KsBR 30 INS 12604/2020, která byla všechna vedena s týmhž dlužníkem, ukazují, že tato taktika není cizí ani právníckým osobám.

²¹⁴ Jakkoliv i o správnosti tohoto řešení se historicky vedly spory. NSČR totiž dlouhodobě zastával názor, že jakkoliv má soudní exekutor nárok na odměnu z vymoženého plnění, má postupovat tak, že celé vymožené plnění (bez odpočtu nákladů exekuce, tj. i své odměny) vydá insolvenčnímu správci a pohledávku z titulu odměny si přihlásí do insolvenčního řízení (srov. usnesení NSČR ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014, č. 35/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ze dne 23. 4. 2015, sp. zn. 26 Cdo 1179/2015, či ze dne 9. 3. 2016, sp. zn. 20 Cdo 197/2016). Tuto praxi změnil až ÚS nálezem ze dne 6. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16, a na něj navazujícím nálezem ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. III. ÚS

že z pohledu insolvenčního práva tak do majetkové podstaty v průběhu insolvenčního řízení přibude příjem. Tím však zároveň vzniká otázka, zda z takového příjmu náleží odměna též insolvenčnímu správci, tj. zda přerozdělení takových finančních prostředků představuje „zpeněžení majetkové podstaty“. Vzhledem k tomu, že v naprosté většině případů je předmětem zpeněžení zajištěný majetek, zaměří se autorka v následujícím výkladu na otázku odměny ze zpeněžení zajištěného majetku (tj. odměny podle § 1 odst. 2 Vyhlášky o odměně). Autorka má však za to, že dále nastíněné závěry jsou obecně použitelné i na zpeněžení nezajištěného majetku v exekuci.

Jakkoliv se může zdát, že se jedná o podružný problém, není to podle názoru autorky pravda. Průměrná výše odměny z rozdělení výtěžku zpeněžení zajištěného majetku zpeněženého v exekučním řízení činila v níže jmenovaných prvostupňových rozhodnutích cca 90 000 Kč (vč. DPH). To je v řízeních, kde je úpadek dlužníka řešen oddlužením plněním splátkového kalendáře (nebo i kombinací), již dosti zásadní částka.

Již výše zkoumala autorka otázku, zda distribuce finančních prostředků mezi věřitele představuje zpeněžení majetkové podstaty. Pakliže rozdělení zálohy na náklady insolvenčního řízení, plnění poskytnutého na úhradu dlužnických dluhů třetí osobou a (od 1. 6. 2019) i mimořádného příjmu samotného dlužníka takové zpeněžení představuje, není podle názoru autorky rozumný důvod pro opačný závěr ve vztahu k rozdělení výtěžku zpeněžení předmětu zajištěného v exekuci. InsZ a Vyhláška o odměně totiž odměnu insolvenčního správce váží na rozdělení výtěžku zpeněžení *per se* – bez ohledu na původ rozdělovaných finančních prostředků.

Prvostupňové soudy tento problém řešily několika (protichůdnými) cestami. Převažující většina insolvenčním správcům přiznala odměnu tak, jak požadovali v návrhu na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli, a to odměnu ze zpeněžení zajištěného majetku (podle § 1 odst. 2 Vyhlášky o odměně v příslušném znění) v plné výši (srov. např. usnesení KSBR ze dne 11. 6. 2015, č. j. KSBR 31 INS 25461/2013-B-21²¹⁵, usnesení KSUL ze dne 16. 9. 2015, č. j. KSUL 70 INS 17156/2014-B-16²¹⁶, usnesení

1731/16. Podle ÚS byl postup obecných soudů protiústavní, neboť obecné soudy „nepostupovaly v souladu s obecnými výkladovými pravidly, neboť neaplikovaly zvláštní, pozdější kogentní právní úpravu plynoucí z exekučního řádu, ale postupovaly podle obecné, dřívější právní úpravy podle insolvenčního zákona, aniž by svůj odklon dostatečně odůvodnily“.

²¹⁵ Soudní exekutor vymohl plnění ve výši 1 320 826,20 Kč a soud z toho přiznal insolvenčnímu správci odměnu ve výši 143 779,14 Kč (vč. DPH). Pro přesnost autorka uvádí, že soud v uvedeném rozhodnutí nepřiznal insolvenčnímu správci odměnu výslovně, avšak částka určená k vyplacení zajištěnému věřiteli o ni byla ponížena. V řízení dosud nebylo pravomocně rozhodnuto o odměně insolvenčního správce.

²¹⁶ Soudní exekutor vymohl plnění ve výši 970 973 Kč a soud z toho přiznal insolvenčnímu správci odměnu ve výši 105 738,96 Kč (vč. DPH).

KSBR ze dne 2. 10. 2015, č. j. KSBR 29 INS 29653/2014-B-10²¹⁷, usnesení KSCB ze dne 29. 10. 2015, č. j. KSCB 25 INS 19630/2014-B-15²¹⁸, usnesení KSUL ze dne 4. 1. 2017, č. j. KSUL 74 INS 20646/2014-B-22²¹⁹, usnesení KSPH ze dne 27. 12. 2017, č. j. KSPH 68 INS 26136/2016-B-30²²⁰, usnesení KSBR ze dne 18. 5. 2018, č. j. KSBR 32 INS 29156/2016-B-13²²¹, usnesení KSPH ze dne 18. 6. 2018, č. j. KSPH 64 INS 810/2017-B-12²²², usnesení KSPL ze dne 6. 3. 2019, č. j. KSPL 65 INS 3074/2018-B-15²²³).

Dále existovala i určitá (malá) část soudů, která odměnu insolvenčnímu správci sice přiznala, ale nikoliv podle § 1 odst. 2, ale podle § 5 Vyhlášky o odměně (tj. určenou volnou úvahou soudu a obvykle v řádově nižší výši, než na jakou by insolvenční správce měl nárok podle § 1 odst. 2 Vyhlášky o odměně). Klíčovým argumentem se v daném ohledu stalo, že třebaže insolvenční správce věc náležící do majetkové podstaty přímo nezpeněžil, i přesto mu vznikla povinnost zajistit redistribuci finančních prostředků.²²⁴

A konečně třetí skupina soudů insolvenčním správcům nepřiznala odměnu žádnou. V kontrastu s výše uvedený byl tento závěr paradoxně založen na vyhodnocení, že jednoduše nedošlo ke zpeněžení majetkové podstaty.²²⁵ Jiná argumentace spočívala v konstatování, že nelze ze strany věřitelů považovat za legitimní, aby bylo jejich

²¹⁷ Soudní exekutor vymohl plnění ve výši 799 849,17 Kč a soud z toho přiznal insolvenčnímu správci odměnu ve výši 71 986 Kč (vč. DPH).

²¹⁸ Soudní exekutor vymohl plnění ve výši 215 077,31 Kč a soud z toho přiznal insolvenčnímu správci odměnu ve výši 23 421,92 Kč (vč. DPH).

²¹⁹ Soudní exekutor vymohl plnění ve výši 194 636 Kč a soud z toho přiznal insolvenčnímu správci odměnu ve výši 21 195,86 Kč (vč. DPH).

²²⁰ Soudní exekutor vymohl plnění ve výši 9 142 936,74 Kč a soud z toho přiznal insolvenčnímu správci odměnu ve výši 242 000 Kč (vč. DPH). Na základě dohody insolvenčního správce se zajištěným věřitelem se jednalo o polovinu odměny, na kterou by insolvenční správce měl nárok podle § 1 odst. 2 Vyhlášky o odměně.

²²¹ Soudní exekutor vymohl plnění ve výši 458 467,18 Kč a soud z toho přiznal insolvenčnímu správci odměnu ve výši 32 155,95 Kč (vč. DPH).

²²² Soudní exekutor vymohl plnění ve výši 728 295 Kč a soud z toho přiznal insolvenčnímu správci odměnu ve výši 79 311,33 Kč (vč. DPH).

²²³ Zajištěný věřitel namítal, že insolvenční správce nárok na odměnu nemá, ale prvostupňový soud s odkazem na usnesení VSPH ze dne 27. 9. 2018, sp. zn. 2 VSPH 1164/2018, stručně uzavřel, že „se ztotožňuje s názorem insolvenčního správce“ s tím, že „správce nikterak nezavinil, že majetek nezpeněžoval“.

²²⁴ KSHK přiznal insolvenčnímu správci odměnu ve výši 6 050 Kč (vč. DPH) podle § 5 Vyhlášky o odměně s odůvodněním, že „insolvenční správce předmět zajištění nezpeněžil, neboť se v dané věci jedná o prostředky na vkladovém účtu“, avšak byl „povinen zajistit distribuci složených finančních prostředků“. Srov. usnesení KSHK ze dne 12. 7. 2018, č. j. KSHK 33 INS 21416/2016-B-19.

²²⁵ Např. KSBR insolvenčnímu správci odměnu nepřiznal „s ohledem na skutečnost, že nemovitý majetek dlužníka nebyl zpeněžován v rámci insolvenčního řízení“. Srov. usnesení KSBR ze dne 22. 7. 2016, č. j. KSBR 29 INS 24406/2014-B-26.

uspokojení zkráceno nutností nést současně náklady na odměnu exekutora i insolvenčního správce.^{226,227}

Stejně nesjednocenou strukturu měla rozhodovací praxe vrchních soudů: Vyskytovaly se jak případy, kdy vrchní soud insolvenčnímu správci přiznal odměnu podle § 1 odst. 2 Vyhlášky o odměně v plné výši (srov. např. usnesení VSPH ze dne 19. 4. 2017, sp. zn. 2 VSPH 1410/2016²²⁸, či usnesení VSPH ze dne 25. 5. 2017, sp. zn. 2 VSPH 896/2017²²⁹), tak případy, kdy byla odměna insolvenčnímu správci určena podle § 5 Vyhlášky o odměně (srov. např. usnesení VSPH ze dne 27. 9. 2018, sp. zn. 2 VSPH 1164/2018²³⁰), i případy, kdy insolvenční správce za rozdělení výtěžku zpeněžení předmětu zajištění realizovaného v exekučním řízení nedostal odměnu vůbec žádnou (srov. usnesení VSOL ze dne 23. 2. 2016, sp. zn. 1 VSOL 1355/2015²³¹, usnesení VSOL ze dne 21. 9. 2017, sp. zn. 4 VSOL 869/2017²³²).

Nepřiznání odměny soudy odůvodňovaly v zásadě třemi argumenty:

V první řadě uváděly, že se nejedná o zpeněžení majetkové podstaty ve smyslu § 283 odst. 1 InsZ. Tuto námitku však autorka vypořádala již výše.

Na to navazoval argument, že se nejedná o zpeněžení v insolvenčním řízení. S tím však autorka nesouhlasí. Zpeněžení majetkové podstaty totiž představují

²²⁶ MSPH založil svůj závěr na tom, že „podstatu práce – tedy prodej nemovitostí obstaral soudní exekutor před zahájením insolvenčního řízení“, přičemž je „nemyslitelné, aby věřitelé platili dvě odměny. Jednu exekutorovi a jednu insolvenčnímu správci“. Podle MSPH „odměna za vydání výtěžku náleží insolvenčnímu správce právě a především, za činnost, kterou odvedl v rámci zpeněžování, nikoliv za pouhý rozvrh“. Srov. usnesení MSPH ze dne 9. 3. 2017, č. j. MSPH 96 INS 3276/2015-B-32.

²²⁷ KSBR poznamenal, že „ke zpeněžení dlužníkovu majetku došlo ještě před rozhodnutím o dlužníkovu úpadku, před ustanovením insolvenčního správce [...]. Insolvenční správce tak nevyvinul a ani vyvinout nemohl jakoukoli činnost ke zpeněžení předmětného majetku. Naopak zpeněžení dlužníkovu majetku bylo provedeno soudním exekutorem, který od výtěžku zpeněžení odečetl svoji odměnu. Pokud by insolvenční soud v dané věci odečetl od výtěžku zpeněžení také odměnu insolvenčního správce, pak by byly za stejnou činnost odměněni dva subjekty“. Srov. usnesení KSBR ze dne 28. 7. 2017, č. j. KSBR 44 INS 18143/2016-B-10.

²²⁸ VSPH uzavřel, že „insolvenčnímu správci náleží odměna dle ust. § 1 odst. 2 či 3 vyhlášky bez ohledu na to, zda fakticky činil úkony ke zpeněžení majetku náležejícího do majetkové podstaty“.

²²⁹ Kde soud dospěl k závěru, že „insolvenčnímu správci náleží odměna dle ust. § 1 odst. 2 či 3 vyhlášky bez ohledu na to, zda fakticky činil úkony ke zpeněžení majetku náležejícího do majetkové podstaty“.

²³⁰ VSPH dospěl ke stejnému závěru jako prvostupňový soud (potvrdil insolvenčnímu správci odměnu ve výši 6 050 Kč vč. DPH), avšak na základě jiné právní konstrukce. Zatímco prvostupňový soud využil § 5 Vyhlášky o odměně, VSPH určil odměnu podle § 1 odst. 2 Vyhlášky o odměně s tím, že „není podstatné, jakým způsobem bylo tohoto výtěžku [určené pro vydání zajištěným věřitelům] dosaženo“. Za použití moderačního práva podle § 38 odst. 3 InsZ však takto určenou odměnu snížil.

²³¹ VSOL zrušil prvostupňové rozhodnutí s tím, že o vydání výtěžku zajištěnému věřiteli má být rozhodnuto „bez odpočtu odměny insolvenčního správce, neboť nebylo zpeněžováno v insolvenčním řízení a nejedná se o zpeněžení majetkové podstaty ve smyslu ustanovení § 283 odst. 1 IZ“.

²³² Kde soud uvedl, že „přiznání odměny rovněž insolvenčnímu správci brání i základní zásady insolvenčního řízení, neboť odečtení dvojí odměny za jediné zpeněžení zajištěného majetku by bylo v rozporu s ustanovením § 5 písm. a) IZ“ s tím, že „pouze převzetí výtěžku zpeněžení provedeného exekutorem [...] za vymožení pohledávek, za které by správci náležela odměna, nelze považovat“.

samostatně jak prodej předmětu zajištění, tak distribuce získaných finančních prostředků věřitelům. Zatímco první se sice ve zkoumaném případě skutečně děje v exekučním, nikoliv insolvenčním řízení, druhé se již odehrává v insolvenčním řízení.

A konečně soudy argumentovaly nemožností přiznat „dvojí odměnu za jediné zpeněžení“. Je pravdou, že ve výše uváděných případech měl nárok na odměnu pouze jeden subjekt (insolvenční správce), zatímco ve zkoumané situaci by nárok na odměnu vznikla dvěma subjektům (exekutorovi i insolvenčnímu správci). Podle názoru autorky však není správná interpretace, že se v takovém případě jedná o dvojí odměnu za jedno zpeněžení. Exekutorovi totiž odměna náleží za jinou činnost (jiné zpeněžení) než insolvenčnímu správci – exekutor realizuje prodej předmětu zajištění, zatímco insolvenční správce distribuci získaných peněžních prostředků. Autorka vnímá, že Vyhláška o odměně ve vztahu k odměně nerozlišuje náročnost jednotlivých způsobů zpeněžení majetkové podstaty, z čehož vyplývá, že základ pro odměnu insolvenčního správce je ve zkoumaném případě stejný, jako kdyby insolvenční správce realizoval celý proces prodeje předmětu zajištění vč. následné distribuce získaných prostředků sám. To je ale otázka přiměřenosti výše odměny, nikoliv existence práva na ni *per se*.

Roztříštěnou soudní praxi sjednotil NSČR v usnesení ze dne 29. 7. 2019, sp. zn. 29 NSCR 180/2017, č. 39/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 39/2020“), ve kterém se přiklonil k závěru, že insolvenčnímu správci odměna za rozdělení výtěžku zpeněžení předmětu zajištění v exekuci nenáleží. NSČR konstatoval, že se „*postupy předjímanými [...] v § 46 odst. 7 exekučního řádu se má dostat (dostává se) do majetkové podstaty dlužníka již tzv. čistý výtěžek zpeněžení předmětu zajištění [...]“*, a je tedy „*vyloučeno uvažovat o odečtení jakéhokoli dalšího nákladu spojeného se zpeněžením, jež se událo v exekuci“*. Soud dospěl závěru, že „*z téže příčiny je vyloučeno uvažovat o odměně insolvenčního správce jakkoli navázané [...] na zpeněžení předmětu zajištění, k němuž nedošlo v rámci insolvenčního řízení“*. Je však třeba zdůraznit, že soud akcentoval možnost zvýšení konečné odměny insolvenčního správce podle § 38 odst. 3 InsZ „*v souvislosti s mimořádnými aktivitami, které byl [insolvenční správce] případně nucen vyvinout při správě exekučního výtěžku zpeněžení předmětu zajištění v době od jeho předání (vydání) do majetkové podstaty dlužníka do rozhodnutí o jeho vydání zajištěnému věřiteli“*. Tento názor NSČR prezentoval i v dalších navazujících rozhodnutích (srov. např. usnesení NSČR ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 20 Cdo

3202/2019²³³, ze dne 28. 11. 2019, sp. zn. 29 NSCR 44/2019²³⁴, či ze dne 29. 7. 2020, sp. zn. 29 NSCR 7/2019²³⁵).

Autorka se domnívá, že systémovějším řešením, které by v případě správné aplikace prvostupňovými soudy vedlo ke stejnému výsledku, by byla konstrukce, že insolvenčnímu správci odměna podle § 1 odst. 2 Vyhlášky o odměně náleží, avšak soud ji má za využití § 38 odst. 3 InsZ přiměřeně snížit. Autorka totiž souhlasí s tím, že by neodpovídalo zásadám insolvenčního řízení, pokud by insolvenční správce dostal stejnou odměnu za (pouhou) distribuci finančních prostředků jako za organizaci a realizaci celého procesu prodeje předmětu zajištění vč. následné distribuce získaného výtěžku. To však je, jak již bylo řečeno, otázka výše odměny, nikoliv samotné existence nároku.

Bez ohledu na svůj názor na R 39/2020 považuje autorka za tristní skutečnost, že i po jeho vydání se stále objevují rozhodnutí, ve kterých je insolvenčnímu správci přiznána odměna z rozdělení výtěžku zpeněžení zajištěného majetku zpeněženého v exekučním řízení v plné výši podle § 1 odst. 2 Vyhlášky o odměně, tj. ve stejné výši, jako kdyby předmět zajištění zpeněžoval insolvenční správce sám v insolvenčním řízení (srov. např. usnesení MSPH ze dne 20. 2. 2020, č. j. MSPH 98 INS 19069/2018-B-19²³⁶, či usnesení KSHK ze dne 3. 2. 2020, č. j. KSHK 41 INS 1425/2019-B-21²³⁷). Autorka by naopak ráda vyzdvihla ta řízení, ve kterých insolvenční správci odměnu v souladu s ustálenou judikaturou NSČR ani nepožadovali (srov. např. řízení sp. zn. KSOS 37 INS 1006/2019, sp. zn. MSPH 92 INS 2916/2019²³⁸, sp. zn. KSBR 26 INS 11294/2019²³⁹, KSOS 39 INS 26376/2019²⁴⁰, KSPH 67 INS 4044/2017).

²³³ Ve kterém exekuční senát NSČR námitku dovolatele, že dojde k dvojímu odečtení odměny ze zpeněžení (nejdříve soudním exekutorem a poté insolvenčním správcem) vypořádal právě odkazem na R 39/2020.

²³⁴ NSČR odmítl dovolání insolvenčního správce s tím, že „*je napadené rozhodnutí souladné se závěry obsaženými v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2019, sen. zn. 29 NSČR 180/2017*“.

²³⁵ Odvolací soud určil insolvenčnímu správci odměnu podle § 1 odst. 2 Vyhlášky o odměně, přičemž ji ale za použití § 38 odst. 3 InsZ snížil jen na několik tisíc korun. Insolvenční správce v dovolání poukázal na skutečnost, že mu byla odměna snížena o více než 96 % zákonného nároku, aniž by porušil jakoukoliv povinnost. NSČR však uvedl, že ani na základě této argumentace „*potřebu korigovat závěry vyslovené v R 39/2020 neshledává*“.

²³⁶ Ve kterém soud plně vyhověl návrhu insolvenčního správce a přiznal z plnění ve výši 3 282 426,42 Kč, které vymohl soudní exekutor, mu přiznal celkovou odměnu ve výši 297 970,09 Kč.

²³⁷ Ve kterém soud plně vyhověl návrhu insolvenčního správce a přiznal z plnění ve 1.896.000,00 Kč, které vymohl soudní exekutor (a ze kterého se ovšem ještě odečítaly náklady exekuce, mu přiznal celkovou odměnu ve výši 116.441,49 Kč.

²³⁸ V návrhu na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli (B-11) insolvenční správce uvedl, že „*v návaznosti na rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky spis. zn. 29 NSCR 180/2017 nepožaduje žádnou odměnu z tohoto výtěžku*“.

²³⁹ Insolvenční správce v návrhu (B-33) uvedl, že odměna „*nebyla uplatněna v souladu s Rozhodnutím NS č. j. 29 NSČR 180/2017*“.

²⁴⁰ V návrhu (B-5) insolvenční správce uvedl, že „*dle ustálené judikatury [...] nemá v daném případě insolvenční správce nárok na odměnu z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění*“.

4. 3. 1. 2. 4 Mimořádný příjem v oddlužení

Mimořádný příjem dlužníka v oddlužení představuje majetek nebo finanční prostředky, které původně nebyly sepsány do majetkové podstaty, protože jich dlužník nabyl až v průběhu oddlužení. Dlužník je i přesto povinen vydat tyto hodnoty insolvenčnímu správci ke zpeněžení a uspokojení nezajištěných věřitelů. Úplná typologie mimořádných příjmů neexistuje, insolvenční zákona nabízí pouze demonstrativní výčet uvedený v § 412 odst. 1 písm. b) InsZ, který navíc nerozlišuje mezi druhy věcí a směřuje movité i nemovité věci (tedy hodnoty peněžní i nepeněžní povahy). Například Krhut považuje za mimořádný příjem pouze takový (peněžní) tok ve prospěch dlužníka, který zvyšuje hodnotu jmění dlužníka a který je neočekávaný (a typicky jednorázový)²⁴¹. V daném pojetí do této kategorie nepatří úvěr či zápůjčka, neboť i přes obdržení disponibilních prostředků nezvyšují jmění, ale ani náhrada škody, neboť jejím účelem je toliko kompenzovat snížení jmění v důsledku předcházejícího protiprávního jednání či protiprávního stavu. Na druhou stranu třebaže finanční bonusy zdravotního personálu v souvislosti s epidemií covid-19 splňují výše uvedená kritéria mimořádného příjmu, VSPH rozhodl, že jejich postižení by bylo ve zjevném rozporu s dobrými mravy a principy spravedlnosti, což překonává i zásady insolvenčního řízení a obsah právních předpisů, které na tuto situaci nebyly připraveny.²⁴² VSOL nicméně zaujal přesně opačné stanovisko – mimořádnou odměnu jednoduše posoudil jako součást mzdy dlužníka a žádosti o snížení výše splátek nevyhověl.²⁴³ Až později byla tato otázka definitivně vyřešena zvláštními ustanoveními zákona č. 286/2021 Sb. účinnými od 1. 7. 2021, které explicitně umožnily postižení odměn zdravotnického personálu z jedné poloviny. Z hlediska odměny insolvenčního správce je nicméně rozhodující, že tyto mimořádné příjmy byly fakticky vypláceny jako složka mzdy v rámci existujícího pracovněprávního poměru (tj. typicky nikoliv separátně). Žádný zvláštní nárok na odměnu zde nevznikl.

Soudní praxe k obecné otázce, zda insolvenčnímu správci náleží odměna za redistribuci mimořádného příjmu, přistupovala různě. Například VSOL dovodil, že *„Vydání hodnot získaných dědictvím do majetkové podstaty a jejich rozvrh mezi věřitele je zpeněžením, za něž náleží insolvenční správce odměna, bez ohledu na to, jak aktivně se podílela na získání této hodnoty.“*²⁴⁴ K témuž závěru VSOL již došel i pro účely tzv.

²⁴¹ KRHUT. R. – *Netypické příjmy v oddlužení*. In Konference Insolvence 2021, 8. ročník odborné konference zaměřené na insolvenční právo. Sborník. Praha : Insolvence 2008 a.s., 2021, s. 46-47.

²⁴² Srov. usnesení VSPH ze dne 5. 1. 2021, sp. zn. 4 VSPH 1515/2020.

²⁴³ Srov. usnesení VSOL ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 2 VSOL 166/2021.

²⁴⁴ Srov. usnesení VSOL ze dne 15. 12. 2016, sp. zn. 1 VSOL 1200/2016-B-36.

zatajeného majetku, kdy se opřel o skutečnost, že insolvenční správce vyvinul činnost analogickou zpeněžování v konkursu.²⁴⁵ VSPH nejprve zaujal názor, že při absenci specifické úpravy nelze postupovat analogicky podle konkursních pravidel, nýbrž je nutno postupovat podle § 5 Vyhlášky o odměně, která vyhláškou neupravené situace „univerzálně pokrývá“.²⁴⁶ Později VSPH, opřen o novou judikaturu v mimokonkursních poměrech, došel k závěru, že absence reálného zpeněžení a vynaložení činností s tím typicky spojených (zveřejnění prodeje, výběr dražebníka, kontrola postupu prodeje) neodůvodňuje přiznání mimořádné odměny.²⁴⁷

Definitivního sjednocení došla soudní praxe až rezolutním usnesením NSČR ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 29 NSČR 27/2017, dle kterého „*přímo za zpeněžení majetkové hodnoty (pokud k němu došlo) dle § 412 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona insolvenčnímu správci odměna nenáleží*“.²⁴⁸ NSČR zde vyšel z předpokladu, že paušální měsíční odměna pokrývá veškerou činnost insolvenčního správce v rámci plnění běžných povinností v oddlužení plněním splátkového kalendáře. Připustil nicméně, že není vyloučeno zvýšení celkové odměny insolvenčního správce za řízení podle § 38 odst. 2 InsZ, zatímco analogická, resp. extensivní aplikace § 5 Vyhlášky o odměně přípustná není.

Od režimu mimořádného příjmu je potřeba odlišovat režim hyperochy. Jak již bylo vysvětleno výše, zatímco mimořádný příjem představuje čisté zvýšení objemu prostředků majetkové podstaty, dosažení hyperochy je pouhou transformací existující věci na peněžní prostředky, a to navíc primárně v důsledku primárního uspokojování zajištěného věřitele. V konkrétní věci KSHK coby prvostupňový soud přesto určil insolvenčnímu správci odměnu z hyperochy určené k rozdělení nezajištěným věřitelům. Důvodem nevyplacení hyperochy dlužníky byla skutečnost, že se jednalo o dlužníkem zatajený majetek, ohledně kterého mu vznikla povinnost vydat jej ke zpeněžení. Insolvenční soud následně přiznal odměnu podle § 1 odst. 2 Vyhlášky o odměně.²⁴⁹

Výše uvedené výkladové problémy definitivně vyřešila pro oddlužení probíhající v režimu kombinace způsobů oddlužení po 1. červnu 2019 až nový § 3 odst. 2 písm. c) Vyhlášky č. 133/2019 Sb., která specificky zavedla odměnu z výtěžku zpeněžení

²⁴⁵ Srov. usnesení VSOL ze dne 20. 10. 2015, sp. zn. 1 VSOL 1071/2015-B-13.

²⁴⁶ Srov. usnesení VSPH ze dne 14. 12. 2015, sp. zn. 4 VSPH 1139/2015-B-36.

²⁴⁷ Srov. usnesení VSPH ze dne 13. 6. 2015, sp. zn. 1 VPSH 2264/2016-B-33.

²⁴⁸ Srov. též usnesení VSPH ze dne 5. 11. 2019, sp. zn. 3 VSPH 1467/2017.

²⁴⁹ Konkrétně se jednalo o odměnu ve výši 23 425,63 Kč vč. DPH. Srov. usnesení KSHK ze dne 4. 2. 2020, č. j. KSHK 42 INS 2405/2015-B-72.

dosaženého jinými způsoby (tj. například právě redistribucí hotovosti vydané dlužníkem jako mimořádný příjem).

4. 3. 1. 3 Procentuální výše odměny

Odměna z výtěžku zpeněžení je následně dána procentuální sazbou, která rozlišuje zpeněžování zajištěného a nezajištěného majetku. V obou případech Vyhláška o odměně využívá degresivního nastavení procentuálních sazeb, které se snižují se zvyšující se hodnotou zpeněžované věci. Významné přitom je, že použité tabulky jsou vzájemně zcela odlišné, což platí pro výchozí i vrcholové procentuální hodnoty, počet stupňů i velikost intervalů odstupňování.

Schéma procentuálního sazebníku při zpeněžování nezajištěného majetku v konkursu a oddlužení zpeněžením majetkové podstaty stojí na osmistupňové škále (§ 1 odst. 3 Vyhlášky o odměně). Výchozí sazbou je 25 % při výtěžku do 500 000 Kč, která se snižuje posloupností 20 % - 15 % - 13 % - 10 % - 5 % - 1 % až do vrcholové hodnoty 0,5 % při výtěžku přesahujícím 250 mil. Kč. Analogické zpeněžování nezajištěného majetku ovšem probíhá v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty podle diametrálně odlišného, šestistupňového sazebníku [§ 3 odst. 2 písm. b) Vyhlášky o odměně]. Ta začíná na hodnotě 15 % při výtěžku do 500 000 Kč a snižuje se posloupností 9 % - 4 % - 3 % - 2 % až na finální 1 % z výtěžku překračujícího 50 mil. Kč. Pro tentýž způsob řešení úpadku se rovněž aplikuje speciální 4% sazba odměny z výtěžku zpeněžení dosaženého jinými způsoby. V daném ohledu hovoříme nikoliv o klasických postupech uvedených v § 286 InsZ, nýbrž typicky spíše o pouhé redistribuci hotových peněz obdržených coby mimořádný příjem od dlužníka podle § 412 odst. 1 písm. b) InsZ.

Procentuální sazebník při zpeněžování zajištěného majetku je všeobecně jednodušší, neboť je shodný pro všechny způsoby řešení úpadku, a stojí pouze na pětistupňové škále, ve které je výchozí sazbou 9 % při dosažení výtěžku do 1 mil. Kč. Ta se snižuje posloupností 4 % - 3 % - 2 % a končí na 1 % při výtěžku přesahujícím 500 mil. Kč.

4. 3. 2 Odměna za přezkoumání přihlášek

Za vcelku triviální problém lze v kontextu výše uvedeného považovat stanovení odměny z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů. Na základě § 2a Vyhlášky o odměně činí odměna za každou přezkoumanou přihlášku pohledávky věřitele částku

1 000 Kč, a to do maximální odměny 1 mil. Kč (tj. za přezkum tisícovky přihlášek).²⁵⁰ Nicméně v případě oddlužení § 38 odst. 1 InsZ přiznává insolvenčním správcům (od účinnosti novely č. 64/2017 Sb.) pouze čtvrtinu této odměny. Mezi odbornou veřejností tedy neexistuje pochybnost, že základní sazba v oddlužení činí 250 Kč za každou přezkoumanou přihlášku pohledávky; co nicméně dosud nikdo řešil, je otázka, zda i maximální limit odměny ve výši 1 mil. Kč je snížen na čtvrtinu původní výše. Autorka se domnívá, že nikoliv, neboť § 38 odst. 1 InsZ hovoří výhradně o výši odměny z počtu přihlášek pohledávek. Tato otázka nicméně nemá žádný praktický význam, neboť v oddlužení nebyl takový počet přihlášek ani zdaleka dosažen.²⁵¹

U rozdílné výše odměny za přezkum přihlášky pohledávky v konkursu a oddlužení lze nicméně pochybovat o legitimitě důvodů pro tuto úpravu. Důvodová zpráva neudává vůbec žádnou, tím méně přesvědčivou argumentaci pro takové řešení.²⁵² Mezi odbornou veřejností se spekuluje, že důvodem byl předpoklad navrhovatele, že přezkum obsahově se opakujících přihlášek pohledávek vzniklých z typově stejných závazků (úvěr, zápůjčka, nájem) se pro insolvenční správce stává kvůli opakující se smluvní dokumentaci (zejm. stejným obchodním podmínkám systémových věřitelů) rutinní záležitostí. Toto přesvědčení autorka příliš nesdílí – insolvenční správce je ve skutečnosti povinen řádně a svědomitě přezkoumat všechny pohledávky. Nemůže spoléhat na to, že vyplývají ze stejných smluvních podmínek. Navíc nutně neplatí premisa, že spotřebitelské závazky jsou jednodušší než podnikatelské závazky, a to například i kvůli rozsáhlejší veřejnoprávní regulaci ochrany spotřebitele.

Výkladové problémy se nicméně nevyhnuly ani této oblasti. V praxi se vyskytla kategorie věřitelů, která více svých pohledávek za dlužníkem neuplatňovala jedinou přihláškou pohledávky (třebaže mohla), nýbrž paralelně hned několika přihláškami. Vznikl trvalý rozpor, zda insolvenčnímu správci vzniká odměna za přezkum všech přihlášek pohledávek jediného věřitele, nebo zda se mají považovat za jedinou přihlášku formálně toliko rozdělenou do více dílčích podání.

VSPH v jednom svém konkrétním rozhodnutí došel k závěru, že není důvod rozlišovat způsob výpočtu odměny insolvenčního správce za situace, kdy věřiteli nic

²⁵⁰ V insolvenčních řízeních skončených v letech 2008 až 2021 se vyskytlo 7 případů insolvenčních řízení, ve kterých byl překročen tento limit. Zdroj: statistická data poskytnutá Ministerstvem spravedlnosti za roky 2008-2021.

²⁵¹ Maximum v oddlužení představovalo 123 přihlášených věřitelů (v insolvenčních řízeních skončených v letech 2008 až 2021). Zdroj: statistická data Ministerstva spravedlnosti.

²⁵² Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 64/2017 Sb., s. 151, [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=126110> [cit. 20. 5. 2022].

nebrání přihlašovat veškeré dílčí pohledávky jediným podáním, respektive doplnit jednou podané přihlášky pohledávky.²⁵³ Svou argumentaci zde vystavěl na teleologickém výkladu § 38 odst. 1 InsZ, když konstatoval, že „*§ 2a vyhlášky neodpovídá závěr, podle něhož insolvenční soud měl povolit správci zálohu na odměnu za přezkoumané přihlášky pohledávek [...] (jen) proto, že věřitel [...] přihlásil své pohledávky vůči dlužníku na dvou formulářích přihlášky pohledávky, zatímco zbylých 12 přihlášených věřitelů (každý z nich) tak učinil (jen) jediným formulářem, když formulář přihlášky pohledávky umožňuje přihlásit i více (všechny) pohledávky každého z přihlášených věřitelů*“.²⁵⁴ Jenže VSPH v jiném rozhodnutí konstatoval, že každá pohledávka je individuálním nárokem uplatnitelným samostatnou přihláškou a insolvenční správce by měl být odměňován za skutečně vykonanou práci, tedy za počet přezkoumaných pohledávek“.²⁵⁵ Ani Jirmásek²⁵⁶ nedochází definitivního řešení, ba naopak elegantně předkládá hned 9 potenciálních modelů odměňování insolvenčních správců za přezkum přihlášek pohledávek. S ohledem na přesvědčivost odůvodnění analyzovaných rozhodnutí se i Jirmásek přiklání spíše k nevyvratitelné právní domněnce, že věřitel podává v insolvenčním řízení jedinou pohledávku, která zakládá nárok insolvenčního správce za odměnu.

4. 3. 3 Měsíční paušální odměna

Následující podkapitoly se vztahují k institutům oddlužení a reorganizace, ve kterých normotvůrce založit nárok insolvenčního správce na odměnu za výkon funkce na paušální bázi. Autorka se bude nejdříve zabývat procesní situací, ve které je úpadek dlužníka řešen oddlužením plněním splátkového kalendáře, za což náleží paušální měsíční odměna již od povolení oddlužení (což se s ohledem na typický postup podle § 148 odst. 3 InsZ kryje již s okamžikem zjištění úpadku). Následně se autora bude věnovat paušální měsíční odměně za výkon funkce v reorganizaci.

²⁵³ Srov. usnesení VSPH ze dne 16. 11. 2017, sp. zn. 1 VSPH 1301/2017.

²⁵⁴ Srov. usnesení VSPH ze dne 14. 5. 2020, sp. zn. 2 VSPH 505/2020.

²⁵⁵ Srov. usnesení VSPH ze dne 3. 6. 2020, sp. zn. 3 VSPH 596/2020-B-24.

²⁵⁶ JIRMÁSEK, T.: Odměna insolvenčního správce z počtu věřitelů nebo přezkoumaných přihlášek? K jednotě soudního rozhodování. *Insolvenční zóna* [online]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/odmena-insolvencni-spravce-z-poctu-veritelu-nebo-prezkoumanych-prihlasek-k-jednote-soudniho-rozhodovani/> [cit. 2. 5. 2022].

4. 3. 3. 1 Oddlužení

4. 3. 3. 1. 1 Odměna za období od povolení do schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře

Jakkoliv se nyní může zdát samozřejmé, že insolvenčnímu správci náleží měsíční paušální odměna (750 Kč v případě jednotlivce, resp. 1 125 Kč v případě společného oddlužení manželů) i náhrada hotových výdajů (150 Kč v případě jednotlivce, resp. 225 Kč v případě společného oddlužení manželů) i za období od povolení do schválení oddlužení, jedná se o úpravu, kterou se řídí až řízení, v nichž bylo rozhodnuto o způsobu řešení úpadku po 1. 1. 2014.

Až do účinnosti Vyhlášky č. 398/2013 Sb. od 1. 1. 2014 totiž insolvenčnímu správci náležela při oddlužení plněním splátkového kalendáře měsíční paušální odměna i náhrada hotových výdajů až „za každý započatý kalendářní měsíc trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře“ [§ 3 písm. a) Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013]. Nebylo přitom zřejmé, zda je činnost insolvenčního správce v období od ustanovení do schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře kryta odměnou podle § 3 písm. a) Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013, nebo má být honorována separátně (a případně jakým způsobem a v jaké výši).

Úplně původně byly soudy k přiznání takových nároků skeptické (srov. usnesení VSPH ze dne 16. 7. 2010, sp. zn. 1 VSPH 373/2010²⁵⁷). Vrchní soudy však později zaujaly jednotný postoj – odměnu (v paušální výši) i náhradu hotových výdajů (ve skutečné výši) za uvedené období insolvenčním správcům přiznávaly. Tento přístup se ustálil jak v praxi VSPH (srov. např. usnesení VSPH ze dne 22. 6. 2010, sp. zn. 1 VSPH 464/2010²⁵⁸, ze dne 25. 8. 2010, 1 VSPH 620/2010²⁵⁹, ze dne 11. 3. 2011, sp. zn. 3 VSPH

²⁵⁷ Soud uzavřel, že „pokud jde o náhradu nákladů správce za období od rozhodnutí o úpadku [...], soud je toho názoru, že tyto náklady jsou kryty paušálně přiznanou náhradou nákladů [za období od schválení oddlužení], a proto správci nelze přiznat náhradu nákladů ještě za období předcházející měsíci, v němž nastaly účinky oddlužení“.

²⁵⁸ VSPH, že odměna se insolvenčnímu správci přiznává pouze jedenkrát, nikoliv dvakrát, „když oddlužením prochází jedno SJM, a nikoliv dvě majetkové podstaty“.

²⁵⁹ Soud dospěl k závěru, že „pokud jde o náhradu správcem požadovaných nákladů za období od rozhodnutí o úpadku [...] do doby, než jsou jeho náklady kryty paušální částkou 150,-Kč (tj. do posledního dne měsíce předcházejícího měsíci, v němž nastaly účinky schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře), odvolací soud je toho názoru, že tyto náklady v souzené věci vznikly během řádného výkonu funkce správce [...], jemuž proto v souladu s § 38 odst. 2 ve spojení s § 168 odst. 2 písm. a) IZ úhrada těchto nákladů náleží“.

161/2011²⁶⁰, ze dne 19. 5. 2011, sp. zn. 3 VSPH 1239/2010²⁶¹, ze dne 1. 12. 2014, sp. zn. 2 VSPH 806/2014²⁶², ze dne 5. 8. 2015, sp. zn. 1 VSPH 748/2015²⁶³, ze dne 7. 8. 2015, sp. zn. 4 VSPH 1519/2015²⁶⁴, ze dne 17. 8. 2016, sp. zn. 2 VSPH 1087/2015²⁶⁵, ze dne 20. 10. 2016, sp. zn. 4 VSPH 1750/2016²⁶⁶, ze dne 2. 2. 2017, sp. zn. 1 VSPH 1652/2016²⁶⁷, ze dne 19. 4. 2017, sp. zn. 3 VSPH 2367/2016²⁶⁸, ze dne 20. 7. 2017, č. j. 3 VSPH 1238/2017²⁶⁹, ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. 3 VSPH 1220/2017²⁷⁰, ze dne 10. 8. 2017, sp. zn. 3 VSPH 1129/2017²⁷¹, ze dne 21. 12. 2017, sp. zn. 2 VSPH 2073/2017²⁷²,

²⁶⁰ Soud zdůraznil, že paušální odměna a náhrada hotových výdajů „náleží insolvenčnímu správci teprve za období jeho činnosti po schválení oddlužení splátkovým kalendářem, a tedy nehonoruje jeho činnost a nekryje jeho výdaje za předcházející období následující po rozhodnutí o úpadku dlužníka (dlužníků)“. Za období od povolení do schválení oddlužení „správci přiznal nárok na přiměřenou odměnu a náhradu hotových výdajů“.

²⁶¹ VSPH s odkazem na předchozí rozhodnutí nárok insolvenčního správce na odměnu a náhradu hotových výdajů za období od povolení do schválení oddlužení dovedl (s tím, že „tyto správcovy nároky nejsou kryty paušálními částkami stanovenými v § 3 písm. b) a § 7 odst. 4 prováděcí vyhlášky“). Soud uzavřel, že se o tomto nároku správce rozhoduje podle § 5 Vyhlášky o odměně. Pokud jde o náhradu hotových výdajů, ty soud „insolvenčnímu správci přiznává v prokázané (důvodně vynaložené) výši, s limity dle § 7 odst. 1 až 3 téže vyhlášky“.

²⁶² VSPH téměř doslovně zopakoval svou argumentaci z usnesení VSPH ze dne 19. 5. 2011, sp. zn. 3 VSPH 1239/2010.

²⁶³ VSPH se odkázal na svá předchozí rozhodnutí, v nichž „konstantně dovozoval, že insolvenční správce má právo na odměnu, již mu soud určí v přiměřené výši dle § 5 vyhlášky [...], a na náhradu svých hotových výdajů, již mu soud přiznává v prokázané (důvodně vynaložené) výši“.

²⁶⁴ Ačkoliv VSPH odvolání insolvenčního správce odmítl (neboť směřovalo proti rozhodnutí o výši zálohy na odměnu, ne proti konečnému rozhodnutí o odměně), předem prvostupňový soud upozornil, že podle ustálené judikatury VSPH „měl přede dnem 1. 1. 2014 insolvenční správce právo na odměnu a na náhradu svých hotových výdajů účelně vynaložených v souvislosti s řádným výkonem funkce též za období od rozhodnutí o úpadku (a povolení oddlužení) do rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, neboť tyto nároky (tehdy) nebyly kryty paušálními částkami stanovenými v § 3 písm. b) a § 7 odst. 4 vyhlášky“.

²⁶⁵ VSPH uzavřel, že „ve své judikatuře opakovaně vyslovil názor, že insolvenční správce má právo na odměnu a na náhradu svých hotových výdajů účelně vynaložených v souvislosti s řádným výkonem funkce též za období od rozhodnutí o úpadku (a povolení oddlužení) do rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, neboť tyto nároky nejsou kryty paušálními částkami stanovenými v § 3 písm. b) a § 7 odst. 4 vyhlášky“.

²⁶⁶ VSPH zopakoval svou argumentaci ze svého usnesení ze dne 17. 8. 2016, sp. zn. 2 VSPH 1087/2015.

²⁶⁷ VSPH téměř doslovně zopakoval svou argumentaci z usnesení VSPH ze dne 19. 5. 2011, sp. zn. 3 VSPH 1239/2010.

²⁶⁸ Soud přiznal správci měsíční paušální odměnu za období od rozhodnutí o úpadku do schválení oddlužení v plné výši, přestože toto období trvalo celých 13 měsíců. Soud zdůraznil, že „nestandardní dobu trvání mezi přezkumným jednáním do schválení oddlužení nelze klást k tíži správci, který uvedenou situaci nezavinil a nadále plnil své povinnosti“.

²⁶⁹ I v tomto rozhodnutí se VSPH co do závěru i argumentace odkázal na své usnesení ze dne 19. 5. 2011, sp. zn. 3 VSPH 1239/2010. Soud dodal, že správnosti jeho závěrů „ostatně zřetelně přisvědčuje i ona změna vyhlášky zavedená s účinností od 1. 1. 2014“, jejímž „zřejmým smyslem“ bylo „upravit pro daný způsob oddlužení správcovy nároky komplexně (se zřetelem na výše uvedenou judikaturu), tj. i za správcovu činnost v době předcházející schválení oddlužení až do jeho skončení“.

²⁷⁰ Kde se soud plně dokázal na své předchozí usnesení ze dne 20. 7. 2017, č. j. 3 VSPH 1238/2017.

²⁷¹ Odvolací soud potvrdil názor prvostupňového soudu, který „ve vztahu k činnosti Správce před rozhodnutím o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře zcela správně dovedl, že na odměnu a náhradu hotových výdajů s tím spojených má nárok“.

²⁷² VSPH uzavřel, že „soudní judikatura ustálena v závěru, že [...] paušálními částkami není insolvenčnímu správci poskytována odměna a náhrada hotových výdajů za činnost konanou od rozhodnutí o úpadku do schválení oddlužení splátkovým kalendářem [...], má také za toto období předcházející schválení oddlužení

ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 1 VSPH 1925/2017²⁷³, či ze dne 6. 2. 2020, sp. zn. 2 VSPH 1085/2018²⁷⁴), ta v praxi VSOL (srov. např. usnesení VSOL ze dne 21. 9. 2012, sp. zn. 3 VSOL 482/2012²⁷⁵, ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 1 VSOL 518/2013²⁷⁶, ze dne 8. 11. 2013, sp. zn. 3 VSOL 866/2013, ze dne 26. 6. 2014, sp. zn. 2 VSOL 292/2014²⁷⁷, ze dne 30. 10. 2015, sp. zn. 2 VSOL 544/2015²⁷⁸; respektive v celé řadě rozhodnutí zahrnujících usnesení VSOL ze dne 28. 1. 2016, sp. zn. 1 VSOL 756/2015, ze dne 10. 5. 2017, sp. zn. 2 VSOL 394/2017, ze dne 10. 5. 2017, sp. zn. 2 VSOL 437/2017, ze dne 27. 7. 2017, sp. zn. 2 VSPH 693/2017, ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 2 VSOL 904/2017, ze dne 18. 9. 2018, sp. zn. 2 VSOL 542/2018, ze dne 18. 9. 2018, sp. zn. 2 VSOL 559/2018, či ze dne 28. 6. 2019, sp. zn. 2 VSOL 270/2019²⁷⁹, resp. zvláště též usnesením VSOL ze dne 27. 2. 2018,

právo na odměnu, již mu insolvenční soud určí podle § 5 vyhlášky v přiměřené výši [...], a na náhradu svých hotových výdajů, již mu soud na základě příslušného vyúčtování přizná v prokázané (důvodně vynaložené) výši“.

²⁷³ VSPH uvedl, že „je toho názoru (s odkazem na ustanovení § 38 IZ a § 5 vyhlášky), že správci lze přiznat též přiměřenou odměnu a náhradu skutečně vynaložených nákladů za dobu od rozhodnutí o úpadku do schválení oddlužení“.

²⁷⁴ VSPH doslovně zopakoval argumentaci ze svého usnesení ze dne 21. 12. 2017, sp. zn. 2 VSPH 2073/2017.

²⁷⁵ VSOL uvedl, že se „shoduje s názorem, který vyjádřil Vrchní soud v Praze [...], podle něhož má insolvenční správce nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů i za dobu od rozhodnutí o úpadku do doby, než jsou jeho náklady a odměna kryty paušálními částkami, vykonával-li po tuto dobu řádně svoji funkci“.

²⁷⁶ VSOL uvedl, že „pokud jde o odměnu a náhradu hotových výdajů správce za období od rozhodnutí o úpadku [...] do doby, než jsou odměna a náklady kryty paušální částkou [...], pak odvolací soud uzavírá, že insolvenční správce má nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů i za toto období, neboť tato odměna a výdaje nejsou kryty následně měsíční paušální náhradou stanovenou pro dobu trvání splátkového kalendáře“. Soud pregnančně poukázal na skutečnost, že i v tomto období „správce řádně vykonává svoji funkci a vznikají mu náklady s výkonem této funkce související“ a že pokud by mu nebyly uhrazeny, insolvenční správce by „musel nést náklady za toto období ze svých prostředků, což je nežádoucí právě s ohledem na to, že byly vynaloženy v souvislosti s úkony činěnými v zájmu dlužníka i věřitelů“. Absence nároku na odměnu za toto období by pak podle soudu vedla „k absurdnímu závěru, že pokud by byla funkce insolvenčního správce před schválením oddlužení splátkovým kalendářem ukončena [...], pak by insolvenční správce za svoji dosud vykonanou činnost neměl nárok na žádnou odměnu“.

²⁷⁷ VSOL konstatoval, že „oba vrchní soudy sdílejí názor, že pokud s odměnou insolvenčního správce za období před schválením oddlužení vyhláška č. 313/2007 Sb. nepočítá, a upravuje jen odměnu a hotové výdaje po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, je nutné ji určit úvahou soudu s přihlédnutím ke kritériím dle § 5 vyhlášky a správci přiznat prokázané účelně vynaložené náklady“.

²⁷⁸ VSOL konstatoval, že prvostupňový soud „přiznal správně odměnu a náhradu hotových výdajů i za období před schválením oddlužení“, ovšem že náhradu hotových výdajů měl, na rozdíl od odměny, přiznat správci „dle obecné úpravy, tj. v prokázané výši dle § 7 odst. 1 až 3 cit. vyhlášky (nikoliv dle § 7 odst. 4 cit. vyhlášky, který se v tehdejší znění výslovně vztahoval jen k období po schválení oddlužení)“.

²⁷⁹ Ve všech případech VSOL argumentoval stejně jako ve svém usnesení ze dne 26. 6. 2014, sp. zn. 2 VSOL 292/2014.

sp. zn. 2 VSOL 1235/2017²⁸⁰). Ostatně tato soudní praxe byla jedním z argumentů pro změnu textu Vyhlášky o odměně.²⁸¹

S tímto závěrem se autorka plně ztotožňuje. Je to právě období od rozhodnutí o povolení oddlužení do schválení oddlužení, ve kterém insolvenční správce činí celou řadu důležitých a časově náročných úkonů (především první soupis majetkové podstaty a přezkum pohledávek). Zároveň je třeba připomenout, že novelizované znění Vyhlášky o odměně se vztahovalo až na řízení, ve kterých bylo o způsobu řešení úpadku (tj. o povolení oddlužení) rozhodnuto až po 1. 1. 2014, zatímco novelizované znění InsZ se vztahovalo i na předcházející řízení. Nepřiznání odměny za období od povolení do schválení oddlužení by tak znamenalo, že by existovala řízení, ve kterých má insolvenční správce za zcela stejnou činnost nárok na nižší odměnu než v jiných.

Jakkoliv autorka souhlasí s výsledkem, má za to, že z hlediska systematické práce s InsZ a Vyhláškou o odměně nezvolily soudy nejvhodnější postup. Ačkoliv autorka vnímá, že zvolená cesta nemá faktický vliv na konečnou výši odměny insolvenčního správce, nesystematická aplikace příslušných ustanovení zvyšuje riziko vzniku nekoncepčních závěrů (srov. analýzu pojmu „zpeněžení majetkové podstaty v kap. 4. 3. 1. 2 Distribuce finančních prostředků jako sporný způsob zpeněžení majetkové podstaty).

Co do právní konstrukce přicházely v úvahy dvě možnosti – „dourčení“ odměny za období od povolení do schválení oddlužení volnou úvahou soudu podle § 5 Vyhlášky o odměně, nebo zvýšení odměny určené podle § 3 písm. a) Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013 podle § 38 odst. 3 InsZ. Soudy (vizte výše uvedená rozhodnutí) využívaly první uvedenou cestu. Systematicky správným postupem by však podle autorky byl druhý postup. Ust. § 5 Vyhlášky o odměně se totiž aplikuje pouze tehdy, „nelze-li odměnu určit postupem podle § 1 až 4“. V (standardním) případě, že po povolení oddlužení došlo k jeho schválení, však odměnu insolvenčního správce bylo možné určit podle § 3 písm. a) Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013. Podle autorky tak nebyly dány podmínky pro využití § 5 Vyhlášky o odměně a mělo dojít k odpovídajícímu zvýšení odměny insolvenčního správce postupem podle 38 odst. 3 InsZ.

²⁸⁰ VSOL s poukazem na ustálenou judikaturu uzavřel, že „insolvenční soud ve vztahu k činnosti insolvenční správce za dobu od rozhodnutí o úpadku do schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře nesprávně dovedl, že insolvenční správce má nárok na odměnu za [toto] období [...] nemá, neboť tato odměna je kryta paušální částkou stanovenou pro dobu trvání splátkového kalendáře v ustanovení § 3 písm. b) vyhlášky“.

²⁸¹ Odůvodnění návrhu vyhlášky č. 133/2019 Sb. Elektronická knihovna připravované legislativy. [online] dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBA9D2E21> [cit. 20. 3. 2022].

4. 3. 3. 1. 2 Odměna za období trvání účinků schváleného oddlužení

Další otázkou, která, ač se týká primárně výkladu Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013, má dopady i do současnosti, je, odkdy dokdy „trvají účinky schválení oddlužení“, tj. za kolik měsíců náleží v oddlužení plněním splátkového kalendáře odměna podle § 3 písm. b) Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013.

Podle § 3 písm. b) Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013 totiž tato odměna náležela „za každý započatý kalendářní měsíc trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře“. Podle § 407 odst. 1 InsZ ve znění účinném od 1. 1. 2008 platí, že „účinky schválení oddlužení nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku“²⁸². Ve vztahu ke starším řízením dále platí, že dlužník je povinen měsíčně splácet „po dobu 5 let“ (§ 398 odst. 3 InsZ ve znění účinném do 31. 5. 2019).

V praxi ovšem dochází k tomu, že první měsíční splátka je obvykle stanovena až na další měsíc po vydání rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře (tj. prodleva na začátku řízení) a/nebo že rozhodnutí, kterým se insolvenční řízení končí, je vydáno několik měsíců po uplynutí 5 let splácení (tj. prodleva na konci řízení). Vystává tak otázka, zda insolvenčnímu správci náleží měsíční paušální odměna a náhrada hotových výdajů pouze za měsíce, ve kterých dlužník realizuje splátkový kalendář (tj. max. 60 měsíců), nebo i z období od schválení oddlužení do první splátky a /nebo od poslední splátky do skončení řízení.

Stejně jako u jiných problémových aspektů aplikace Vyhlášky o odměně došlo i zde k tomu, že tuto otázku řešily soudy nejednotně.

Existuje řada rozhodnutí, podle kterých odměna podle § 3 písm. b) Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013 náleží insolvenčnímu správci až od měsíce, ve kterém je dlužník povinen uhradit první splátku, do měsíce, ve kterém uhradí poslední splátku, tj. nejvýše za 60 měsíců (srov. např. usnesení VSOL ze dne 19. 5. 2017, sp. zn. 4 VSOL 419/2017²⁸³, usnesení VSPH ze dne 20. 7. 2017, sp. zn. 3 VSPH 1238/2017²⁸⁴,

²⁸² To je ostatně jen opakování obecné úpravy z § 89 odst. 1 InsZ, podle kterého „rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení jsou účinná okamžikem jejich zveřejnění v insolvenčním rejstříku“.

²⁸³ VSOL se odkázal právě na usnesení NSČR ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 NSČR 12/2013, č. 77/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ve kterém NSČR podle názoru VSOL dovodil, že „počátek plnění splátkového kalendáře je dán termínem první splátky, který je určený rozhodnutím o schválení oddlužení“.

²⁸⁴ VSPH uvedl, že „odměna byla správci nesprávně přiznána za 61 měsíců přesto, že splátkový kalendář byl plněn po dobu 60 měsíců [...]. Za měsíc duben [...] měla být správci přiznána odměna [...] v rámci doby od rozhodnutí o úpadku (a povolení oddlužení) do rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře“.

ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. 3 VSPH 1220/2017²⁸⁵, ze dne 21. 12. 2017, sp. zn. 2 VSPH 2073/2017²⁸⁶, ze dne 6. 2. 2020, sp. zn. 2 VSPH 1085/2018²⁸⁷).

Tento závěr jde však podle autorky přímo proti textu § 3 písm. b) Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013. Ten totiž za trvání (tj. počátek i konec) nároku insolvenčního správce na měsíční paušální odměnu výslovně navazuje na trvání účinků schválení oddlužení plnění splátkového kalendáře (tj. zveřejnění rozhodnutí o oddlužení), nikoliv na počátek splácení. Zároveň je třeba připomenout, že maximální rozsah toto nároku v textu nijak nelimituje (neprovazuje ho s 5letým obdobím pro splácení).

V kontextu výše uvedeného není podle autorky případný ani odkaz na usnesení NSČR ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 NSČR 12/2013, č. 77/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, na který soudy v rozhodnutích, které se přikláněly k odměně od první splátky (nikoliv od zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení), zhusta odkazovaly. Soudy především citovaly formulaci, že počátek běhu pětileté lhůty pro úhradu pohledávek podle § 398 odst. 3 InsZ (ve znění účinném do 30. 6. 2017) určuje vždy „*termín první splátky určený rozhodnutím o schválení oddlužení*“. Závěr, že stejný okamžik určuje i počátek nároku insolvenčního správce na měsíční paušální odměnu, však podle autorky opomíjí odlišnou právní úpravu. § 398 odst. 3 InsZ (ve znění účinném do 30. 6. 2017) pouze konstatuje, že „*při oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky*“ – aniž by výslovně stanovil okamžik, od kterého toto pětileté období začíná běžet. Oproti tomu § 3 písm. b) Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013 tento okamžik výslovně označuje – podle něho má insolvenční správce na měsíční paušální odměnu nárok „*za každý započatý kalendářní měsíc trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře*“.

Stejně tak podle autorky případný argument, že insolvenčnímu správci náleží měsíční paušální odměna až od termínu první splátky proto, že „*k realizaci splátkového kalendáře – a tedy i ke správcově činnosti s tím spojené – dochází teprve od [...] měsíce,*

²⁸⁵ Kde soud argumentoval stejně jako ve svém předchozím usnesení ze dne 20. 7. 2017, sp. zn. 3 VSPH 1238/2017.

²⁸⁶ VSPH uvedl, že jeho „*judikatura [...] ve vztahu k aplikované právní úpravě [...] je ustálena v závěru, že za dobu trvání oddlužení plněním splátkového kalendáře (který nebyl předčasně ukončen) náleží správci odměna a náhrada hotových výdajů toliko za dobu 60 měsíců, jež odpovídá počtu splátek, které dlužník v rámci splátkového kalendáře hraří*“.

²⁸⁷ VSPH argumentoval stejně jako ve svém usnesení ze dne 21. 12. 2017, sp. zn. 2 VSPH 2073/2017.

ke kterému soud [...] určuje termín úhrady první splátky“²⁸⁸. Je samozřejmě pravdou, že rozdělení pravidelných měsíčních splátek pro oddlužení mezi věřitele správce realizuje až poté, co je vůbec obdrží (tj. poprvé až v měsíci první splátky, nikoliv nutně v měsíci, ve kterém nastaly účinky schválení oddlužení). Distribuce příjmů dlužníka však není jediným úkolem insolvenčního správce v průběhu oddlužení plněním splátkového kalendáře. Mezi další patří zejm. dohled nad činností dlužníka (§ 412 odst. 2 InsZ ve znění účinném do 31. 5. 2019, resp. ve vztahu k oddlužení kombinací i po něm). Insolvenční správce tedy „pravidelně musí vyhodnocovat plnění povinností, které dlužník v rámci schváleného oddlužení má“²⁸⁹. Těchto povinností je přitom podle § 412 odst. 1 InsZ celá řada (srov. kap. 3. 2. 5 Specifické úkoly v oddlužení) a trvají, stejně jako nárok insolvenčního správce na měsíční paušální odměnu, „po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře“. Skutečnost, že insolvenční správce v prvním měsíci trvání účinků oddlužení schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře nutně nerozděluje mezi věřitele příjmy dlužníka, tedy neznamena, že nemá žádné povinnosti.

Autorka samozřejmě vnímá, že pokud je insolvenčnímu správci přiznána odměna i za období od povolení do schválení oddlužení, ztrácí se praktický význam určení přesného okamžiku vzniku nároku insolvenčního správce podle § 3 písm. b) Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013. Jak již však bylo vysvětleno v předcházející kapitole, do 1. 1. 2014 tento nárok nebyl zakotven v právních předpisech, záleželo tedy na postoji konkrétního soudu (soudce). A pokud soud nárok za toto období nepřiznal, bylo již podstatné, jak se staví k otázce výkladu § 3 písm. b) Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013.

Autorka se proto ztotožňuje s rozhodnutími, která nárok na měsíční paušální odměnu insolvenčnímu správci přiznaly již od měsíce, ve kterém bylo rozhodnutí o schválení oddlužení zveřejněno (bez zřetele k tomu, na který měsíc byla stanovena první splátka), tj. nejvýše za 61 měsíců (srov. např. usnesení VSPH ze dne 25. 8. 2010,

²⁸⁸ Usnesení VSPH ze dne 26. 1. 2021, sp. zn. 2 VSPH 294/2019.

²⁸⁹ ERBSOVÁ, H.: § 412. In: HÁSOVÁ, J. – MORAVEC, T. a kol.: *Insolvenční zákon. Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 1621.

sp. zn. 1 VSPH 620/2010²⁹⁰, usnesení VSOL ze dne 26. 5. 2015, sp. zn. 3 VSOL 1326/2014²⁹¹, či usnesení VSOL ze dne 27. 3. 2017, sp. zn. 1 VSOL 188/2017²⁹²).

4. 3. 3. 1. 3 Odměna za spojené oddlužení manželů

4. 3. 3. 1. 3. 1 Výše měsíční paušální odměny

Další otázkou, která, ač se týká výkladu Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013, má dopady i do současnosti, je výše měsíční paušální odměny za spojené oddlužení manželů.

Před účinností Koncepční novely od 1. 1. 2014 neměli manželé možnost podat společný návrh na povolení oddlužení. Každý z manželů jej musel podat zvlášť, a řízení tak byla zahájena odděleně. V dalším průběhu řízení však insolvenční soudy s odkazem na princip hospodárnosti řízení tato (dvě) řízení spojovaly ke společnému projednání (srov. jak usnesení vrchních soudů uvedená níže v této kapitole, tak např. usnesení VSPH ze dne 28. 4. 2014, sp. zn. 3 VSPH 1987/2013²⁹³). Takové řízení autorka označuje za „spojené oddlužení manželů“²⁹⁴. Tento postup následně posvětil i NSČR (srov. usnesení ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 29 NSČR 39/2011²⁹⁵, a ze dne 29. 2. 2012, sp. zn. 29 NSČR 54/2011²⁹⁶).

S tím byla samozřejmě spojena otázka, v jaké výši náleží insolvenčnímu správci v takovém řízení (měsíční paušální) odměna. Za společné oddlužení manželů (zahájené po účinnosti Koncepční novely podle § 394a InsZ) náleží insolvenčnímu správci podle

²⁹⁰ Kde soud konstatoval, že přestože první splátka byla stanovena až na červen, „náleží insolvenčnímu správci odměna a paušální náhrada hotových výdajů již za květen [...], jelikož v tomto měsíci nastaly účinky schváleného oddlužení“.

²⁹¹ Soud uvedl, že „odměna za měsíc květen [...] je již kryta paušální částkou v souladu s ustanovením § 3 písm. b/ vyhlášky, neboť v měsíci květnu [...] nastaly účinky schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře zveřejněním tohoto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku“.

²⁹² Soud zdůraznil, že „účinky schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře nastaly zveřejněním rozhodnutí v insolvenčním rejstříku dne 11.11. [...], takže insolvenčnímu správci náleží podle ustanovení § 3 písm. b) prováděcí vyhlášky měsíční odměna [...] již za dobu od listopadu [...] (nikoliv prosince [...]), [...], tedy za 61 měsíců“.

²⁹³ VSPH konstatoval, že „bylo třeba, aby insolvenční soud samostatně zahájené insolvenční věci obou manželů jimiž byly zahájeny jejich samostatné insolvenční věci, [...] spojil ke společnému řízení“.

²⁹⁴ A nikoliv za „společné oddlužení manželů“, neboť tento termín se v odborné literatuře ustálil jako pojmenování řízení, ve kterých je úpadek dlužníků řešen oddlužením na základě společného návrhu manželů na povolení oddlužení po účinnosti Koncepční novely (podle § 394a InsZ ve znění účinném od 1. 1. 2014).

²⁹⁵ NSČR bez jakékoliv poznámky akceptoval postup prvostupňového soudu, který obě řízení s manželi spojil ke společnému projednávání, a navázal na ně výkladem správné realizace tohoto postupu v insolvenčním rejstříku (zdůraznil, že je „povinnost insolvenčního soudu zveřejnit dané dokumenty v „připojených“ elektronických spisech též v insolvenčním rejstříku“).

²⁹⁶ Ve kterém NSČR navázal na předchozí usnesení ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 29 NSČR 39/2011, a dále rozvedl, jak má být takové řízení v insolvenčním rejstříku administrováno (soud zdůraznil, že „poté, co dojde ke spojení insolvenčních věcí ke společnému řízení, musí být z údajů obsažených v insolvenčním rejstříku v „připojeném“ elektronickém spisu již v pohledu „Detail insolvenčního řízení“ patrné, že došlo ke spojení věcí a pod jakou spisovou značkou jsou spojené věci dále vedeny“).

Vyhlášky o odměně ve znění účinném od 1. 1. 2014 měsíční paušální odměna ve výši 1 125 Kč a měsíční paušální náhrada hotových výdajů ve výši 225 Kč (vše plus DPH). Vyhláška o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013 však takovou úpravu (logicky vzhledem k absenci explicitního zákonného podkladu) neobsahovala.

Vrchní soudy dospěly k závěru, že za spojené oddlužení manželů náleží insolvenčnímu správci paušální odměna pouze jedenkrát, neboť oddlužením prochází společné jmění manželů jako takové, nikoliv sami manželé – a tedy že se faktický rozsah činnosti insolvenčního správce ve spojeném oddlužení manželů je stejný jako v řízení vedeném s jedním manželů (srov. zejm. usnesení VSPH ze dne 16. 7. 2010, sp. zn. 1 VSPH 373/2010²⁹⁷, usnesení VSPH ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 3 VSPH 514/2010²⁹⁸ usnesení VSPH ze dne 11. 3. 2011, sp. zn. 3 VSPH 161/2011²⁹⁹, usnesení VSPH ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. 3 VSPH 325/2011³⁰⁰). Zároveň ovšem soudy zdůraznily, že pokud tento předpoklad neodpovídá skutečnosti, je možné přistoupit ke zvýšení odměny insolvenčního správce podle § 38 odst. 3 InsZ.

S tímto přístupem se však autorka neztotožňuje. Základní východisko soudů, že administrace spojeného oddlužení manželů je pro insolvenčního správce stejné náročná jako administrace insolvenčního řízení jen s jedním z manželů, totiž podle autorky neodpovídá skutečnosti. Jakkoliv to může platit pro některé úkony (do určité míry např. pro soupis majetkové podstaty nebo pro přezkum přihlášek), je třeba si uvědomit, že (jak už bylo řečeno v kap. 3. 1 Postavení insolvenčního správce i 4. 3. 3. 1. 2 Odměna za období trvání účinků schváleného oddlužení) jedním ze základních úkolů insolvenčního správce po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře (resp. od 1. 6. 2019 oddlužení zpeněžením majetkové podstaty s plněním splátkového kalendáře) je dohled nad činností dlužníka (§ 412 odst. 2 InsZ ve znění účinném od 1. 1. 2008, resp. 1. 6.

²⁹⁷ VSPH výslovně uvedl, že „*režimem oddlužení prochází jedno společné jmění manželů, nikoliv každý z manželů separátně*“. Navazoval přitom na své starší rozhodnutí ze dne 15. 12. 2009, sp. zn. 1 VSPH 669/2009, ve kterém dospěl k závěru, že „*není a ani nemůže být rozdíl v tom, zda společné dluhy manželů se řeší v rámci insolvenčního řízení, jehož účastníkem je jeden z manželů, který podá návrh na povolení oddlužení a druhý k tomuto návrhu připojí svůj podpis, ve srovnání se situací, kdy oba manželé podají jako navrhovatelé a dlužníci společný insolvenční návrh (popřípadě každý z nich samostatně)*“.

²⁹⁸ VSPH uzavřel, že „*v případě společného jmění manželů není kvantitativně ani kvalitativně zásadního rozdílu mezi činností správce a výší jeho výdajů v oddlužení, jímž prochází jako dlužník jen jeden z manželů, oproti situaci, kdy oddlužením procházejí jako dlužníci oba manželé, a to dokonce i kdyby (ve zřejmém excessu z ustálených judikaturních závěrů) byla jejich řízení vedena samostatně*“.

²⁹⁹ Ve kterém VSPH argumentoval stejně jako ve svém starším usnesení ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 3 VSPH 514/2010.

³⁰⁰ VSPH zdůraznil, že podle jeho „*ustálené judikatury [...] při společném oddlužení manželů-dlužníků náleží insolvenčnímu správci (zásadně jedinému společnému správci) za každý měsíc výkonu funkce toliko jedna odměna ve výši 750,-Kč dle § 3 písm. b) vyhlášky č. 313/2007 Sb. a jedna paušální náhrada hotových výdajů ve výši 150,-Kč dle § 7 odst. 4 téže vyhlášky*“.

2019). Podle autorky přitom výkon takového dohledu nad dvěma osobami (při spojeném či společném oddlužení manželů) pojmově vyžaduje jiné (větší) množství času a úsilí než nad jednou osobou (tedy v případě, kdy proces oddlužení absolvuje jen jeden z manželů). Na druhou stranu se autorka nedomnívá, že tato náročnost je dvojnásobná, tedy že by insolvenční správce měl mít nárok na dvojnásobek měsíční paušální odměny a náhrady hotových výdajů, neboť řadu úkonů správce vykonává ve vztahu k majetku, nikoliv k osobě dlužníka. V tomto kontextu se tak autorce jeví řešení tohoto problému, které přinesla Vyhláška č. 398/2013 Sb. (tj. automatické navýšení odměny a náhrady hotových výdajů o 50 %), jeví jako přiměřené.

Nutno však přiznat, že neexistují žádná statistická data, která by ukázala, který z výše uvedených přístupů přesněji vystihuje skutečnou náročnost výkonu funkce insolvenčního správce ve společném (spojeném) oddlužení manželů. Studie společnosti TPA Valuation & Advisory s.r.o. sice dospěla k nějakým hodnotám ohledně časové náročnosti takového dohledu, avšak jednalo se o celkové průměrné hodnoty, nikoliv hodnoty, které by porovnávaly náročnost při společném (spojeném) oddlužení manželů a při individuálním oddlužení jednoho z manželů.³⁰¹

4. 3. 3. 1. 3. 2 Kvantitativní analýza výše měsíční paušální odměny

Z výše uvedeného vyplývá, že soudy vyšších stupňů byly sice striktní v tom, že v případě, že jsou řízení s manželi vedena odděleně, má dojít k jejich spojení, avšak ve vztahu k rozhodování o odměně insolvenčního správce za ně ponechaly prvostupňovým soudům poměrně velkou volnost (explicitním odkazem na možnost moderace podle § 38 odst. 3 InsZ). Oddlužení manželů se přitom na celkovém počtu oddlužení (které samo o sobě představuje s cca 86% podílem³⁰² nejčastější způsob řešení úpadku dlužníků) podílí 10 – 25 %.³⁰³ Autorka se proto rozhodla zjistit, jakým způsobem k této problematice přistoupily prvostupňové soudy.

³⁰¹ TPA Valuation & Advisory s.r.o.: *Odpověď na otázky* [online][17. 4. 2018]. Dostupné z: <http://www.zizlavsky.cz/storage/attachment/76668fac21dd8e9642f6c55ec90826d6.pdf>, s. 17 [cit. 25. 8. 2021].

³⁰² Podíl schválených oddlužení na součtu prohlášených konkursů, schválených reorganizačních plánů a schválených oddlužení, a to v letech 2008 až 2021. Zdroj: statistická data poskytnutá Ministerstvem spravedlnosti.

³⁰³ Bohužel ani zde neexistují přesná statistická data. Ministerstvo spravedlnosti má k dispozici údaje pouze za období od 1. 1. 2014 (tj. pro společná oddlužení manželů, nikoliv pro spojená oddlužení manželů). V letech 2014 až 2021 dlužníci podali 201 476 návrhů na povolení oddlužení, z toho 20 837 (tj. 10,3 %) tvořily společné návrhy manželů. Podle dotazníkového šetření mezi insolvenčními správci provedené v roce 2018 společností TPA Valuation & Advisory s.r.o. má být podíl oddlužení manželů dokonce 25 %

4. 3. 3. 1. 3. 2. 1 Výzkumné otázky

K tomu si autorka položila následující výzkumné otázky:

(1) Jak často přistupovaly insolvenční soudy ke zvýšení odměny insolvenčního správce za spojené oddlužení manželů v řízeních, na které dopadá Vyhláška o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013?

(2) Jaké průměrné zvýšení odměny v takových řízeních insolvenční soudy insolvenčním správcům přiznaly?

(3) Existovaly významné rozdíly v přístupu ke zvýšení odměny insolvenčního správce za taková řízení mezi jednotlivými insolvenčními soudy?

4. 3. 3. 1. 3. 2. 2 Metodologie

Metodicky autorka postupovala tak, že v insolvenčním rejstříku, který je veřejně přístupný na adrese www.isir.justice.cz, vyhledala všechny výskyty události „Usnesení o úpadku spojené s povolením oddlužení“ a „Usnesení o povolení oddlužení“ za období od 1. 3. 2013 do 31. 3. 2013 (dále také „vybraná řízení“) a následně ručně prověřila průběh řízení.

V prvním kroku bylo třeba určit časové období vyhledávání. Autorka vychází z toho, že k úpravě textu Vyhlášky o odměně došlo až od 1. 1. 2014, kdy nabyla účinnosti Vyhláška č. 398/2013 Sb. Ta explicitně stanovila vyšší měsíční paušální odměnu (1 125 Kč) a náhradu nákladů (225 Kč) insolvenčního správce pro řízení, ve kterých je oddlužením plněním splátkového kalendáře řešen úpadek manželů. Přejícná ustanovení Vyhlášky č. 398/2013 Sb. (čl. II odst. 1) zároveň stanovují, že pokud bylo insolvenční řízení zahájeno a bylo v něm rozhodnuto o úpadku před účinností Vyhlášky č. 398/2013 Sb., postupuje se v něm podle znění Vyhlášky o odměně účinného do 31. 12. 2013. Vzhledem k tomu, že se zkoumaný jev týká výlučně řízení, ve kterých je úpadek dlužníka řešen oddlužením, je rozhodnutím o způsobu řešení úpadku (a tedy „dělicí čarou“) ve smyslu čl. II odst. 1 Vyhlášky č. 398/2013 Sb. usnesení o povolení oddlužení [srov. § 4 odst. 2 písm. c) InsZ]. Do úvahy tak přicházela řízení, ve kterých bylo o povolení oddlužení rozhodnuto od 1. 1. 2008 do 31. 12. 2013. Podle statistických údajů Ministerstva spravedlnosti bylo v letech 2008 až 2013 vydáno 60 361 usnesení o povolení oddlužení. Takové množství řízení by však nebylo možné reálně prozkoumat, proto bylo nutné zkoumané časové období zkrátit.

(srov. TPA Valuation & Advisory s.r.o.: *Odpověď na otázky*, s. 20 [online][17. 4. 2018]. Dostupné z: <http://www.zizlavsky.cz/storage/attachment/76668fac21dd8e9642f6c55ec90826d6.pdf> [cit. 25. 8. 2021]).

Vzhledem k nutnosti studia samotných textů usnesení bylo při výběru časového období třeba zohlednit také to, že v případě meritorního skončení insolvenčního řízení jsou údaje o dlužníkovi po 5 letech od právní moci takového usnesení v insolvenčním rejstříku znepřístupněny (srov. § 425 odst. 1 InsZ) a veřejnost již řízení nemůže vyhledat. V souvislosti s tím, že v řízeních, která se řídí právní úpravou před Oddlužovací novelou, trvalo samotné plnění splátkového kalendáře 60 měsíců (srov. § 398 odst. 3 InsZ ve znění účinném do 31. 5. 2019)³⁰⁴, to znamená, že v roce 2021 již v insolvenčním rejstříku nejsou (až na výjimky)³⁰⁵ přístupné údaje o výše specifikovaných řízeních z let 2008 až 2010. V úvahu tak přicházela řízení, ve kterých bylo o povolení oddlužení rozhodnuto v letech 2011 až 2013.

Podle statistických údajů Ministerstva spravedlnosti bylo v roce 2011 oddlužení povoleno v 11 608 případech, v roce 2012 pak v 17 982 případech a v roce 2013 v 22 055 případech. Největší počet vzorků tak nabízel rok 2013. Vzhledem k výše uvedenému bylo také možné předpokládat, že v insolvenčním rejstříku budou zveřejněny údaje ještě o téměř všech takových řízeních. Měsíc (březen) byl pak zvolen náhodným výběrem (hodem kostkou).

V druhém kroku bylo třeba určit vyhledávanou událost. V úvahu přicházely události „Usnesení o úpadku“, „Usnesení o povolení oddlužení“, „Usnesení o úpadku spojené s povolením oddlužení“ a „Usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře“.

Událost „Usnesení o úpadku“ byla však nevhodná pro svou obecnost (neindikuje, jakým způsobem je úpadek dlužníka v daném řízení řešen). Stejně tak byla nevhodná událost „Usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře“, neboť ta obsahuje už jen rozhodnutí o formě oddlužení, nikoliv způsobu řešení úpadku.

Vzhledem k tomu, že podle § 148 odst. 3 InsZ ve znění účinném od 20. 7. 2009 je insolvenční soud povinen v případě, kdy dlužník společně s insolvenčním návrhem podal návrh na povolení oddlužení (což je zdaleka nejčastější způsob zahájení řízení, ve kterém

³⁰⁴ Za kratší dobu bylo oddlužení možné dosáhnout pouze za situace, kdy dlužník před uplynutím 60 měsíců splácel uhradil pohledávky nezajištěných věřitelů v plné výši. Přesný podíl takových řízení však není znám. Podle Zezulky uspokojilo před účinností Oddlužovací novely pohledávky nezajištěných věřitelů plně 24,3 % dlužníků. Tyto údaje však nerozlišují, kdy se tak stalo za 60 měsíců trvání splátkového kalendáře a kdy již v jeho průběhu. Srov. ZEZULKA, O. *Ekonomické aspekty institutu oddlužení* in VESELÁ, Jarmila et al. *Insolvence 2008-2020: data, názory, predikce*. Vydání první. Praha: Stálá konference českého práva, 2021, s. 136.

³⁰⁵ Dané například delší dobou rozhodování o úpadku dlužníka.

je úpadek dlužníka řešen oddlužením)³⁰⁶, spojit s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, zvolila autorka jako primární událost „Usnesení o úpadku spojené s povolením oddlužení“. Protože událost dokumentu nepřirazuje program, ale vybírá ji ručně soudní personál, rozhodla se autorka pro kontrolu realizovat i vyhledávání podle události „Usnesení o povolení oddlužení“.

Při řádné aplikaci právní úpravy by tak soud při rozhodování o odměně insolvenčního správce ve vybraných řízeních měl vycházet z právní úpravy účinné do 31. 12. 2013, a tedy při (případném) zvyšování odměny insolvenčního správce postupoval podle § 38 odst. 5 InsZ (resp. podle § 5 Vyhlášky o odměně) ve znění účinném do 31. 12. 2013. Na základě statistických listů Ministerstva spravedlnosti bylo následně ověřeno, že rozhodnutí o odměně insolvenčního správce bylo insolvenčním soudem vydáno průměrně po 5,05 letech (medián 5,36 roku) od povolení oddlužení, ke kterému došlo v průběhu března 2013.³⁰⁷ Tento výsledek lze označit za vcelku předvídatelný, když standardní doba oddlužení v příslušném režimu oddlužení činila 5 let plus několikaměsíční fáze od povolení do schválení oddlužení dedikovaná zejména k přihlašování a přezkumu přihlášených pohledávek. V daném vzorku případů tedy nejtypičtěji docházelo k rozhodování o odměně insolvenčních správců v období od března 2018 do března 2019, konkrétně v 77,9 % případů.³⁰⁸ Dalších 19,0 % případů skončilo předčasně, nejpravděpodobněji předčasným splacením všech dluhů (eventuálně úmrtím dlužníka).

Dne 25. 1. 2021 bylo v insolvenčním rejstříku zveřejněno 65 řízení, v nichž byla v období od 1. do 31. 3. 2013 zveřejněna událost „Usnesení o povolení oddlužení“, a 1 599 řízení, v nichž byla za stejné období zveřejněna událost „Usnesení o úpadku spojené s povolením oddlužení“. Validitu tohoto datasetu pak autorka ověřila porovnáním se statistickými údaji Ministerstva spravedlnosti. Podle Ministerstva spravedlnosti bylo za stejné období vydáno rozhodnutí o povolení oddlužení v 1 787 řízeních. Dataset, ze kterého autorka vycházela, tedy představoval 93,1 % veškerých řízení, která by v případě neexistence omezení doby zveřejnění údajů v insolvenčním rejstříku vyhovovala vyhledávacím kritériím.

³⁰⁶ Za zdroj posloužil dotaz na Ministerstvo spravedlnosti o statistických údajích o tom, v kolika případech bylo oddlužení povoleno na základě věřitelského návrhu.

³⁰⁷ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Otevřená data české justice. Insolvence. Dostupné z: <https://data.justice.cz/Insolvency/Forms/AllItems.aspx> [cit. 27. 7. 2022].

³⁰⁸ Tamtéž.

4. 3. 3. 1. 3. 2. 3 Výsledky a jejich interpretace

Tabulka č. 1 ukazuje, kolik oddlužení manželů bylo v březnu 2013 povoleno u jednotlivých insolvenčních soudů v ČR.

Tabulka č. 1 Oddlužení manželů povolená za období 1. – 31. 3. 2013

	Sum	MSPH	KSPH	KSHK	KSPA	KSPL	KSCB	KSUL	KSLB	KSOS	KSOL	KSBR
Dlužníci	1599	71	205	105	118	213	91	213	83	282	26	192
Manželé	756	21	97	58	53	120	45	116	38	112	11	85
*spojeno	497	16	70	42	46	77	39	105	28	16	6	52
*nespojeno	73	0	4	0	0	18	1	0	0	46	2	2
*rozpojeno	8	0	2	6	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Legenda: „Dlužníci“ = počet vybraných řízení; „Manželé“ = počet vybraných řízení, ve kterých dlužník uvedl, že je vdaný/ženatý; „*spojeno“ = počet vybraných řízení, ve kterých dlužník uvedl, že je vdaný/ženatý a která byla spojena ke společnému projednávání s insolvenčním řízením druhého z manželů; „*nespojeno“ = počet vybraných řízení, ve kterých dlužník uvedl, že je vdaný/ženatý, ale která nebyla spojena ke společnému projednávání s insolvenčním řízením druhého z manželů; „*rozpojeno“ = počet vybraných řízení, ve kterých dlužník uvedl, že je vdaný/ženatý a která byla nejdříve spojena ke společnému projednávání s insolvenčním řízením druhého z manželů, avšak později byla opět vyloučena k samostatnému projednávání

Z údajů uvedených v této tabulce je pro získání odpovědí na výzkumné otázky třeba věnovat pozornost počtu nespojených řízení. Jak již totiž bylo řečeno v úvodu této části, podle judikatury vyšších soudů má totiž soud řízení zahájená na základě individuálních návrhů každého z manželů spojit ke společnému projednávání, přičemž za takové řízení náleží insolvenčnímu správci odměna pouze jednou, avšak soud ji, s ohledem na zvýšenou pracnost takového spojeného řízení, může přiměřeně zvýšit. Pokud však soud řízení s manželi ke společnému projednávání nespojí, ač tak má učinit, vzniká tím ve vztahu k odměně insolvenčního správce stejná situace, jako kdyby insolvenčnímu správci přiznal v případě spojeného oddlužení manželů navýšení odměny o 100 % (insolvenční správce má totiž nárok na odměnu v plné výši separátně v řízení každého z manželů). Tím tato praxe zkresluje celková data.

Z tabulky č. 1 vyplývá, že tato praxe se ve velké míře objevovala u KSOS a KSPL. Pro další analýzu je však významné, že u KSOS se jednalo o systémový problém napříč senáty³⁰⁹ (k nespojení řízení došlo v 74,2 % případu, zatímco ke spojení v pouze v 25,8 % případů); u KSPL se naopak jednalo prakticky zcela o problém jednoho senátu³¹⁰.

³⁰⁹ Ke spojování řízení přistupovaly pouze senáty 14, 38, 39 a 40 INS.

³¹⁰ Konkrétně senátu 29 INS.

Z tabulky č. 1 je pak zřejmé, že téměř polovina dlužníků (47,3 %) z vybraných řízení byla při podávání návrhu na povolení oddlužení v manželském svazku. To však nutně neznamená, že se jedná o řízení, která budou následně vedená jako spojená (nebo nespojená nebo rozpojená) řízení s manželi. Před 1. 1. 2014 totiž nebylo nijak neobvyklé, že návrh na zahájení insolvenčního řízení podal pouze jeden z manželů³¹¹, a tudíž neexistovalo žádné řízení s druhým z manželů, se kterým by takové řízení mělo být spojeno. Ve zkoumaném období tato situace nastala konkrétně ve 23,5 % případů – v 756 z vybraných řízení uvedli dlužníci, že jsou ve vdání/ženatí, ale jen v 578 případech bylo zároveň³¹² vedeno insolvenční řízení i s druhým z manželů.

Je však důležité poukázat na rozdíly mezi jednotlivými soudy: Ačkoliv se podíl dlužníků, kteří v návrhu na povolení oddlužení uvedli, že jsou vdání/ženatí, na celkovém počtu dlužníků u všech insolvenčních soudů vyjma MSPH³¹³ pohyboval okolo průměrné hodnoty (47,3 %) ³¹⁴, variabilita situace, kdy bylo insolvenční řízení vedeno pouze s jedním z manželů, byla významně vyšší – od 11,1 % u KSCB po 44,6 % u KSOS (přičemž průměrná hodnota byla právě výše uvedených 23,5 %).

Rozdíly ve složení a chování dlužníků mezi jednotlivými soudními kraji tak paradoxně snižují (nikoliv však eliminují) negativní dopad systémové nesprávné praxe KSOS. Nespojená oddlužení manželů vedená KSOS se totiž na celkovém počtu oddlužení manželů podílí (v tomto ohledu pouze) 8 %. Kdyby se však stejný podíl nespojených oddlužení manželů (76,4 %) objevil u jiných soudů, byl by to (významně) větší problém – v případě KSPH by se taková řízení podílela na celkovém počtu oddlužení manželů 9,8 %, u KSPL by to bylo 12,2 % a u KSUL dokonce 13,5 %.

V dalším kroku analýzy bylo třeba přesně ohraničit dataset a kvantifikovat vliv výše popsané praxe nespojování řízení na jeho rozsah a distribuci, tedy eliminovat ta řízení (bez ohledu na to, zda byla spojená či nespojená), ve kterých byl úpadek manželů

³¹¹ Případně že insolvenční návrh byl podán věřitelem pouze proti jednomu z manželů.

³¹² Pro účely analýzy autorka za situaci, kdy bylo řízení s oběma manželi vedeno zároveň, považovala stav, kdy (1) insolvenční soud řízení s oběma manželi spojil ke společnému projednávání (nespojená oddlužení manželů), kdy (2) insolvenční soud řízení s oběma manželi nejdříve spojil ke společnému projednávání, ale později je vyloučil k samostatnému projednávání (rozpojená oddlužení manželů) a kdy (3) soud řízení s oběma manželi sice nespojil ke společnému projednávání, ale obě řízení byla zahájena ve stejném roce (bez ohledu na rok či odstup obou insolvenčních návrhů mezi sebou). K poslední kategorii by bylo samozřejmě možné přistoupit různými způsoby (např. stanovením maximálního možného odstupu obou návrhů), avšak s ohledem na položené výzkumné otázky autorka považuje zvolený přístup za funkční.

³¹³ Kde se jednalo pouze o 29,6 %. To je však dáno místní působností MSPH, u které se řeší nepoměrně více úpadků právnických osob než u ostatních insolvenčních soudů.

³¹⁴ Podílily se pohybovaly od 39,7 % u KSOS po 56,3 % u KSPL.

ve finále³¹⁵ řešen jiným způsobem než oddlužením plněním splátkového kalendáře. Vzhledem k tomu, že usnesení o odměně insolvenčního správce se vydává až na konci řízení, totiž pro odpovědi na výzkumné otázky byla důležitá pouze ta řízení, ve kterých byl konečným způsobem řešení úpadku oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Tabulka č. 2 navazuje na tabulku č. 1 a ukazuje, jakým způsobem byl řešen úpadek manželů ve vybraných řízeních v případě, že jejich řízení byla spojena ke společnému projednávání (tj. řízení z řádku „Manželé*spojeno“ z tabulky č. 1) nebo nebyla spojena ke společnému projednávání (tj. řízení z řádku „Manželé*nespojeno“ z tabulky č. 1).

Tabulka 2 *Finální způsob řešení úpadku ve spojených a nespojených řízeních manželů, v nichž bylo v období 1. – 31. 3. 2013 povoleno oddlužení*

Typ řízení	Způsob řešení úpadku	MSPH	KSPH	KSHK	KSPA	KSPL	KSCB	KSUL	KSLB	KSOS	KSOL	KSBR
SJM - spojeno	Konkurs + ZMP	0	0	0	6	0	2	10	4	2	0	0
	PSK	16	70	42	40	77	37	95	24	14	6	52
SJM - nespojeno	Konkurs + ZMP	0	1	0	0	2	0	0	0	5	0	0
	PSK	0	3	0	0	16	1	0	0	41	2	2

Zdroj: Vlastní zpracování

Legenda: „SJM - spojeno“ = počet vybraných řízení, ve kterých dlužník uvedl, že je vdaný/ženatý a která byla spojena ke společnému projednávání s insolvenčním řízením druhého z manželů; „SJM – nespojeno“ = počet vybraných řízení, ve kterých dlužník uvedl, že je vdaný/ženatý, ale která nebyla spojena ke společnému projednávání s insolvenčním řízením druhého z manželů; „Konkurs + ZMP“ = počet řízení, ve kterých byl úpadek manželů řešen konkursem nebo oddlužením zpeněžením majetkové podstaty (ať již od počátku, či až v průběhu); „PSK“ = počet řízení, ve kterých byl úpadek manželů řešen oddlužením plněním splátkového kalendáře

Pro účely odpovědi na výzkumné otázky je z tabulky č. 2 významný řádek „SJM – spojeno/PSK“, tedy počet řízení, ve kterých soud rozhodoval o (ne)zvýšení paušální odměny insolvenčního správce za společné oddlužení manželů – právě tato řízení představují dataset, který poskytl odpovědi na výzkumné otázky. Celkový rozsah datasetu je tedy 473 řízení.

Zároveň je z údajů uvedených v tabulce č. 2 zřejmé, že pokud by došlo k řádnému spojení věcí, byl by dataset větší o 65 řízení (13,7 %). Nesprávná praxe soudů tedy měla na rozsah datasetu nemalý vliv. Tabulka č. 2 také jasně ukazuje nerovnoměrnou distribuci

³¹⁵ Je totiž třeba mít stále na paměti, že se jedná pouze o řízení, v nichž byla ve zkoumaném období zveřejněna událost „Usnesení o úpadku spojené s povolením oddlužení“ nebo „Usnesení o povolení oddlužení“ – tedy o řízení, ve kterých bylo prvotním způsobem řešení úpadku oddlužení. Oddlužení však může být realizováno nejen plněním splátkového kalendáře, i zpeněžením majetkové podstaty – o tom se však rozhoduje až ve fázi po povolení oddlužení. Zároveň nesmí být opominuto, že i tito dlužníci nakonec mohli skončit v konkurzu. Bylo podstatné tato řízení odfiltrovat.

těchto dopadů, když 63,1 % takových řízení se nachází u jednoho jediného soudu (KSOS). I tato nerovnoměrnost ovlivňuje výsledky analýzy, když právě tento soud (jak bude ukázáno dále v tabulce č. 3) patřil mezi soudy, které pravidelně přistupovaly ke zvyšování paušální odměny insolvenčního správce za spojená oddlužení manželů.

Tabulka č. 3 již umožňuje odpovědět na první výzkumnou otázku, tedy jak často insolvenční soudy přistupovaly ke zvýšení paušální odměny insolvenčního správce za spojená oddlužení manželů, povolena v březnu 2013, realizovaná plněním splátkového kalendáře (tj. řízeních z řádku „SJM – spojeno/PSK“ z tabulky č. 2).

Tabulka 3 Rozhodování insolvenčních soudů o odměně insolvenčního správce za spojená oddlužení manželů plněním splátkového kalendáře povolena za období 1. – 31. 3. 2013

Spojená SJM	MSPH	KSPH	KSHK	KSPA	KSPL	KSCB	KSUL	KSLB	KSOS	KSOL	KSBR
PSK	16	70	42	40	77	37	95	24	14	6	52
*zvýšení paušálu	0	41	0	0	2	19	0	0	4	6	11
*podíl PSK se zvýšeným paušálem	0 %	59 %	0 %	0 %	3 %	51 %	0 %	0 %	29 %	100 %	21 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Legenda: „PSK“ = počet řízení „SJM – spojeno“ z tabulky č. 2, ve kterých byl úpadek manželů řešen oddlužením plněním splátkového kalendáře; „*zvýšení paušálu“ = počet řízení z řádku „PSK“, ve kterých soud přistoupil ke zvýšení měsíční paušální odměny insolvenčního správce; „*podíl PSK se zvýšeným paušálem“ = podíl řízení z řádku „*zvýšení paušálu“ na celkovém počtu řízení, ve kterých byl úpadek manželů projednáván společně a řešen oddlužením plněním splátkového kalendáře.

Odpověď na první výzkumnou otázku poskytuje řádek „PSK*zvýšení paušálu“: Za zkoumané období přistoupily insolvenční soudy ke zvýšení měsíční paušální odměny insolvenčního správce za spojené oddlužení manželů pouze v 17,5 % případů (v 83 řízeních ze 473), tedy zhruba v 1 z 6 případů. Otočeno to znamená, že soudy odměnu insolvenčního správce v takových případech programově nezvyšovaly (v 5 z 6 případů). To má podle autorky několik důvodů.

První je, že ve vztahu k měsíční paušální odměně insolvenčního správce za spojené oddlužení manželů judikatura nedovodila povinnost, ale pouze možnost soudu ji přiměřeně zvýšit. Zároveň vyšší soudy opakovaně explicitně uvedly (vizte kap. 4. 3. 3. 1. 3. 1 Vyše měsíční paušální odměny), že podle jejich názoru není rozdíl v náročnosti práce insolvenčního správce v případě spojeného oddlužení manželů a v případě, že je řízení vedeno pouze proti jednomu z manželů. Oproti jasnému příkazu ke spojování řízení vedených s manželi byl tak prvostupňovým soudům při rozhodování o odměně

insolvenčního správce za spojená oddlužení manželů ponechán široký manévrovací prostor.

Dalším z důvodů je podle názoru autorky právní konstrukce úhrady odměny insolvenčního správce: Odměna insolvenčního správce a náhrada jeho hotových výdajů představují pohledávku za majetkovou podstatou [§ 168 odst. 2 písm. a) InsZ] a jako takové se uspokojují ještě před pohledávkami nezajištěných věřitelů. V případě oddlužení plněním splátkového kalendáře jsou nezajištění věřitelé uspokojování průběžně (tj. zpravidla každý měsíc)³¹⁶.

Zároveň ale (standardně) platí, že částka, která je podle usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře každý měsíc vyčleněna ze splátky dlužníka na odměnu (a náhradu hotových výdajů) insolvenčního správce, představuje pouze zálohu (srov. § 38 odst. 4 InsZ)³¹⁷, neboť k závaznému určení výše odměny dochází³¹⁸ až na konci řízení.

Pokud tedy soud nezvýší částku, která má být alokována na odměnu insolvenčního správce a náhradu jeho hotových výdajů (tj. výši zálohy), již v usnesení, kterým schvaluje oddlužení plněním splátkového kalendáře, nemá reálný prostor ke zvýšení odměny insolvenčního správce na konci řízení, neboť v majetkové podstatě již nejsou žádné nevydané prostředky, ze kterých by toto zvýšení bylo možné uhradit. Je téměř nepředstavitelné, že by zvýšení odměny šlo k tíži věřitelů, kteří by byli nuceni vracet plnění z majetkové podstaty nabyté v dobré víře. Autorka se spíše kloní k závěru, že náklady neočekávané odměny by hradil stát v rozsahu § 8 Vyhlášky o odměně.

Vyhláška č. 398/2013 Sb., která zakotvila zvýšení měsíční paušální odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce do Vyhlášky o odměně, byla do

³¹⁶ Pro úplnost autorka podotýká, že od 1. 6. 2019, kdy nabyla účinnosti Vyhláška o standardech, je výplatu nízkých částek nepřevyšujících 150 Kč možno provádět i v delším intervalu než každý měsíc [§ 16 písm. i) Vyhlášky o standardech].

³¹⁷ Pouze pro úplnost (neboť se nejedná o otázku významnou pro tuto kapitolu) autorka upozorňuje na skutečnost, že k vyplacení zálohy (sám sobě) je insolvenční správce oprávněn pouze na základě rozhodnutí soudu (právě podle § 38 odst. 4 InsZ), které může a nemusí být součástí usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře (podle konkrétní textace je insolvenční správce oprávněn si zálohu rovnou vyplatit, nebo ji musí deponovat na účtu majetkové podstaty).

³¹⁸ Resp. mělo by. I ve zkoumaném vzorku se však vyskytovaly případy, kdy soud přiznal insolvenčnímu správci odměnu (nikoliv pouze zálohu na ni) již v průběhu insolvenčního řízení. Některé senáty KSPL (27 INS) a KSHK (40 a 45 INS) již v usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře přiznávaly insolvenčním správcům odměnu za období od povolení do schválení oddlužení (srov. např. usnesení KSPL ze dne 23. 8. 2012, č. j. KSPL 27 INS 4080/2010-B-12, usnesení KSHK ze dne 18. 3. 2013, č. j. KSHK 45 INS 3502/2011-B-36, či usnesení KSHK ze dne 18. 3. 2013, č. j. KSHK 40 INS 15753/2012-B-9).

meziresortního připomínkového řízení rozeslána dne 4. 9. 2013³¹⁹ a ve Sbírce zákonů byla zveřejněna 29. 11. 2013. Jakkoliv byla závěrečná usnesení o odměně insolvenčního správce téměř ve všech řízeních z datasetu vydána v roce 2018 (tedy za situace, když již bylo zcela zřejmé, že zákonodárce úvahy vyšších soudů o stejné náročnosti spojeného oddlužení manželů a řízení s individuálním dlužníkem nesdílí), usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře naopak vydána ještě před tím, než byl zveřejněn úmysl zákonodárce do výše odměny zasáhnout³²⁰. I pokud by tak soudy chtěly, byly v důsledku právní konstrukce úhrady odměny insolvenčního správce limitované, neboť by to vyžadovalo vydání nového rozhodnutí s propracovaným odůvodněním.

Konečně má pak autorka za to, že se na přístupu soudů podepsala i skutečnost, že dataset pochází z tzv. krizových let (2013 a 2014), kdy se insolvenční soudy potýkaly s nejvyšším nápadem historicky za celou dobu účinnosti InsZ.

Bez ohledu na možné příčiny však autorka nejednotnost přístupu soudů považuje za zásadní problém. Insolvenční správce se totiž účastní v podstatě „ruské rulety“ – i tam je pravděpodobnost „výhry“ 1 ku 6.

Pokud bychom však řízení s manželi, ve kterých byl jejich úpadek řešen oddlužením plněním splátkového kalendáře, ale která nebyla spojena, považovali za řízení, ve kterých byla měsíční paušální odměna insolvenčního správce navýšena o 100 %, výsledky by se zásadním způsobem změnily. Ke zvýšení by pak došlo v 27,5 % případů (v 148 řízeních z 538), tedy zhruba v 1,5 případů ze 6. Opět se tedy ukazuje, že tato nesprávná praxe soudů výstupy analýzy významně ovlivňuje.

Tabulka č. 4 ukazuje absolutní četnost jednotlivých hodnot navýšení měsíční paušální odměny ve zkoumaných řízeních (tj. řízeních z řádku „PSK*zvýšení paušálu“ z tabulky č. 3), a to pro každý insolvenční soud zvlášť i pro všechny soudy dohromady. Tím umožňuje odpovědět na druhou výzkumnou otázku, tedy jaké průměrné zvýšení odměny insolvenční soudy insolvenčním správcům přiznaly.

³¹⁹ Odůvodnění Vyhlášky č. 398/2013 Sb. *Knihovna připravované legislativy*. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK9AQJRWMW> [cit. 24. 3. 2021].

³²⁰ Ve většině případů v období od května do srpna 2013.

Tabulka 4 Navýšení paušální odměny insolvenčního správce za spojená oddlužení manželů povolená v období 1. – 31. 3. 2013

Zvý- šení	Sum	MSPH	KSPH	KSHK	KSPA	KSPL	KSCB	KSUL	KSLB	KSOS	KSOL	KSBR
20 %	3	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0
25 %	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
30 %	38	0	30	0	0	0	8	0	0	0	0	0
33 %	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
50 %	15	0	2	0	0	2	4	0	0	4	0	3
80 %	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0
100 %	17	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	8
Váž. prům.	51 %	0 %	46 %	0 %	0 %	50 %	32 %	0 %	0 %	50 %	80 %	86 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Legenda: „Zvýšení“ = procentuální zvýšení měsíční paušální odměny za spojená oddlužení manželů; „Sum“ = celková absolutní četnost příslušného procentuálního zvýšení paušální odměny na všech insolvenčních soudech dohromady; „Váž. prům.“ = vážený průměr procentuálních zvýšení měsíční paušální odměny za spojená oddlužení manželů (v %)

Vážený průměr³²¹ navýšení paušální odměny, které soudy insolvenčním správcům ve zkoumaném vzorku řízení přiznaly, činí 51,2 %. To považuje autorka za velmi pozitivní zjištění, neboť je to v podstatě stejné navýšení odměny, jaké insolvenčním správcům přiznala Vyhláška č. 398/2013 Sb. (50 %). Výše uvedená zjištění lze podle autorky zjednodušit do závěru, že mezi zákonodárcem a insolvenčními soudy nepanovala obecná shoda na tom, v jakém procentu případů náleží insolvenčnímu správci oprávněné navýšení měsíční paušální odměny, avšak pokud soudy k navýšení nakonec přistoupily, byla jejich představa o rozsahu zvýšení náročnosti práce insolvenčního správce téměř totožná jako zákonodárcova.

Je ovšem zřejmé, že tato hodnota je dána vysokým počtem (17, tedy 20 % všech případů) spojených oddlužení manželů, ve kterých byla insolvenčnímu správci měsíční paušální odměna navýšena o 100 %, tedy jako kdyby se řízení s manželi vedla odděleně. Takové navýšení je však v rozporu s ustálenou judikaturou vyšších soudů (srov. kap. 4. 3. 1. 3. 1 Výše měsíční paušální odměny).

Za problematickou považuje autorka i relativně vysokou variabilitu hodnot navýšení, která negativním způsobem ovlivňovala právní jistotu insolvenčních správců.

³²¹ Každé z řízení, ve kterých soud ke zvýšení odměny přistoupil, mělo buď váhu 1, pokud se ve zkoumaném vzorku objevilo řízení pouze s jedním z manželů (např. proto, že řízení byla spojena až po rozhodnutí o úpadku a povolení oddlužení, která byla v řízení s každým z manželů vydána zvlášť a v jiném časovém období), nebo 2, pokud se ve zkoumaném vzorku objevila řízení s oběma manželi.

I pokud měl totiž insolvenční správce štěstí a byl ustanoven do funkce insolvenčního správce ve spojeném oddlužení manželů, ve kterém soud ke zvýšení měsíční paušální odměny přistoupil, mohl získat navýšení od 20 % do 100 %. Rozdíl mezi těmito variantami v případě splátkového kalendáře trvajícího 60 měsíců činil 43 200 Kč bez DPH³²².

Opět platí, že pokud bychom řízení s manželi, ve kterých byl jejich úpadek řešen oddlužením plněním splátkového kalendáře, ale která nebyla spojena, považovali za řízení, ve kterých byla měsíční paušální odměna insolvenčního správce navýšena o 100 %, došlo by k zásadní změně výsledků – vážený průměr navýšení paušální odměny by činil 72,6 %. Podíl řízení se 100% navýšením odměny by se pak zvedl na více než polovinu (55,4 %). Nesprávným procesním postupem (nespojením řízení manželů ke společnému projednávání) tak prvostupňové soudy zásadním způsobem ovlivnily i hmotněprávní nároky účastníků a subjektů insolvenčních řízení.

Třetí výzkumná otázka se zaměřovala na srovnatelnost přístupů jednotlivých soudů. Tabulka č. 5 ukazuje, jakou procentuální část celkového počtu řízení (podle různých, výše zmíněných kategorií) tvoří řízení vedená u toho kterého soudu (relativní velikost soudu). První část tabulky ukazuje rozdíly mezi sociologickými charakteristikami jednotlivých soudů, druhá část pak již reflektuje rozdíly v jejich rozhodování.

Tabulka 5 Relativní velikost soudů

Relativní velikost soudu	MSPH	KSPH	KSHK	KSPA	KSPL	KSCB	KSUL	KSLB	KSOS	KSOL	KSBR
Podíl dlužníků	4,4 %	12,8 %	6,6 %	7,4 %	13,3 %	5,7 %	13,3 %	5,2 %	17,6 %	1,6 %	12,0 %
Podíl manželů	2,8 %	12,8 %	7,7 %	7,0 %	15,9 %	6,0 %	15,3 %	5,0 %	14,8 %	1,5 %	11,2 %
Podíl SJM	2,8 %	13,1 %	8,3 %	8,0 %	16,4 %	6,9 %	18,2 %	4,8 %	10,7 %	1,4 %	9,3 %
Podíl SJM-spojeno	3,2 %	14,1 %	8,5 %	9,3 %	15,5 %	7,8 %	21,1 %	5,6 %	3,2 %	1,2 %	10,5 %
Podíl PSK se zvýšeným paušálem I	0,0 %	49,4 %	0,0 %	0,0 %	2,4 %	22,9 %	0,0 %	0,0 %	4,8 %	7,2 %	13,3 %

Zdroj: *Vlastní zpracování*

Legenda: „Podíl dlužníků“ = podíl počtu vybraných řízení vedených u příslušného soudu na celkovém počtu vybraných řízení v ČR; „Podíl manželů“ = podíl počtu vybraných řízení vedených u příslušného soudu, ve kterých dlužník uvedl, že je vdáný/ženatý, na celkovém počtu takových vybraných řízení v ČR; „Podíl SJM“ = podíl vybraných řízení vedených u příslušného soudu, ve kterých dlužník uvedl, že je vdáný/ženatý, a zároveň bylo insolvenční řízení vedeno i se druhým z manželů (bez ohledu na to, zda byla řízení spojena, nespojena nebo rozpojena), na celkovém počtu takových vybraných řízení v ČR; „Podíl

³²² Při navýšení o 20 % by částka na odměnu a náhradu hotových výdajů insolvenčního správce činila měsíčně 1 080 Kč bez DPH (64 800 Kč bez DPH za 5 let), při navýšení o 100 % již 1 800 Kč (108 000 Kč bez DPH za 5 let).

SJM-spojeno“ = podíl vybraných řízení vedených u příslušného soudu, ve kterých dlužník uvedl, že je vdaný/ženatý a která byla spojena ke společnému projednávání s insolvenčním řízením druhého z manželů, na celkovém počtu takových řízení v ČR; „Podíl PSK se zvýšeným paušálem I“ = podíl spojených oddlužení manželů vedených u příslušného soudu, ve kterých soud přistoupil ke zvýšení měsíční paušální odměny insolvenčního správce, na celkovém počtu spojených oddlužení manželů v ČR

Pokud by sociální charakteristiky dlužníků a jejich chování bylo ve všech krajích stejné, měl by jeden krajský soud stejný podíl jak na celkovém počtu řízení, tak na množství vdaných/ženatých osob i na oddlužení manželů. Z tabulky č. 5 nepřekvapivě vyplývá, že mezi jednotlivými soudními kraji existovaly zřetelné rozdíly.

Největším soudem co do celkového počtu řízení byl KSOS, jehož podíl na celkovém počtu řízení činil 17,6 % (v součtu s pobočkou v Olomouci – KSOL – pak dokonce téměř jednu pětinu). Oddlužení manželů však KSOS vedl nepoměrně méně, než by odpovídalo jeho celkové velikosti (pouze 10,7 %). Druhý (KSUL, který má v součtu s pobočkou v Liberci také podíl téměř jednu pětinu), resp. třetí největší soud (KSPL) vykazovaly opačný trend – jejich podíl na celkovém počtu oddlužení manželů byl vyšší, než by odpovídalo jejich celkové velikosti. Stabilní podíl ve všech kategoriích si držel pouze KSPH.

V kategorii „Podíl SJM-spojeno“ se již na první pohled projevuje nesprávná praxe (nespojování řízení manželů ke společnému projednání) KSOS (a v malé míře i KSPL) – přestože podíl KSOS na celkovém počtu oddlužení manželů byl 10,7 %, jeho podíl na celkovém počtu spojených oddlužení manželů byl pouze 3,2 %. Tato disproporce pak vedla ke zvýšení relativního podílu spojených oddlužení manželů u ostatních soudů (nejmarkantněji u KSUL).

Tabulka č. 5 ukazuje i diametrální rozdíly mezi jednotlivými soudy v kategorii „Podíl PSK se zvýšeným paušálem I“. Bohužel tyto údaje znamenají, že na výši odměny insolvenčního správce měla extrémní vliv skutečnost, ke kterému soudu řízení napadlo (v obvodu kterého soudu byl ustanoven). Je zřejmé, že u MSPH, KSHK, KSPA, KSUL a KSLB vůbec nedocházelo ke zvyšování měsíční paušální odměny insolvenčního správce za spojená oddlužení manželů. Naopak KSPH k takovému kroku přistupoval tak často, že jeho případy tvoří téměř polovinu všech případů v této kategorii (přestože by se měl pohybovat okolo 14 %). Stejně tak KSCB odměnu zvyšoval pravidelně. Z relativního pohledu nezanedbatelný podíl má také KSOL (7,2 %). Jeho případ ovšem ukazuje určitou zrádnost relativních hodnot – 7,2 % totiž v absolutních číslech představuje pouhých 6 řízení.

V tabulce č. 6 jsou pak pro přehlednost shrnuty poznatky o rozhodování jednotlivých insolvenčních soudů v otázce (ne)spojování řízení manželů ke společnému projednání a (ne)zvyšování měsíční paušální odměny insolvenčního správce za spojená oddlužení manželů (resp. výše zvýšení).

Vzhledem k tomu, že judikatura vyšších soudů jednoznačně vyžadovala spojení řízení obou manželů ke společnému projednávání, je ideální hodnotou v prvním řádku („Podíl roz- a nespojených SJM“ 0 %. Takový soud všechna řízení spojil.

Za ideální hodnotu v druhém řádku („Podíl PSK se zvýšeným paušálem II“) pak autorka považuje 100 %. Jakkoliv soud neměl povinnost ve zkoumaném období měsíční paušální odměnu insolvenčního správce za spojená oddlužení manželů zvýšit (ani na základě právního předpisu, ani na základě ustálené judikatury), Vyhláškou č. 398/2013 Sb. zákonodárce podle názoru autorky jasně stvrdil, že administrovat jedno řízení s dvěma dlužníky³²³ je náročnější než administrovat jedno řízení s jedním dlužníkem.

Pokud jde o ideální hodnotu v posledním řádku („Vážený průměr zvýšení“), tou je podle názoru autorky 50 %. Taková hodnota odpovídá zvýšení podle Vyhlášky č. 398/2013 Sb. Čím blíže je hodnota 100 %, tím méně pak soud respektoval ustálenou judikaturu, podle které za spojené oddlužení manželů insolvenčnímu správci nenáležela měsíční paušální odměna v hodnotě dvojnásobku standardní odměny.

Ideální soud by tedy podle autorky vykazoval nulový podíl rozpojených a nespojených oddlužení manželů, 100% podíl řízení se zvýšenou měsíční paušální odměnou a průměrně 50% navýšení odměny. Tím by totiž soud nastolil v otázce odměny stejný režim pro řízení před účinností Vyhláška č. 398/2013 Sb. a po ní, což autorka považuje za spravedlivý stav, neboť o odměně ve vybraných řízeních bylo s konečnou platností rozhodováno standardně až v roce 2018, tedy za situace, kdy zvýšený nárok ve spojeném (společném) oddlužení manželů zakládal explicitně právní předpis již více než 4 roky.

³²³ *Stricto sensu* považuje InsZ v případě společného oddlužení manželů od 1. 1. 2014 oba manžele dohromady za 1 dlužníka. Formulací „s dvěma dlužníky“ autorka poukazuje na faktické množství fyzických osob (dlužníků) v takovém řízení.

Tabulka 6 Vnitřní koherence soudů

Vnitřní koherence soudu	MSPH	KSPH	KSHK	KSPA	KSPL	KSCB	KSUL	KSLB	KSOS	KSOL	KSBR
Podíl roz- a nespojených SJM	0,0 %	7,9 %	12,5 %	0,0 %	18,9 %	2,5 %	0,0 %	0,0 %	74,2 %	25,0 %	3,7 %
Podíl PSK se zvýšeným paušálem II	0,0 %	59,0 %	0,0 %	0,0 %	3,0 %	51,0 %	0,0 %	0,0 %	29,0 %	100,0 %	21,0 %
Vážený průměr zvýšení	0 %	46 %	0 %	0 %	50 %	32 %	0 %	0 %	50 %	80 %	86 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Legenda: „Podíl roz- a nespojených SJM“ = podíl součtu řízení z řádku „Manželé*nespojeno“ a „Manželé*rozpojeno“ na součtu řízení z řádků „Manželé*spojeno“, „Manželé*nespojeno“ a „Manželé*rozpojeno“ z tabulky č. 1; „Podíl PSK se zvýšeným paušálem“ = podíl řízení z řádku „*zvýšení paušálu“ z tabulky č. 3 na celkovém počtu řízení, ve kterých byl úpadek manželů projednáván společně a řešen oddlužením plněním splátkového kalendáře; „Vážený průměr zvýšení“ = vážený průměr procentuálních zvýšení měsíční paušální odměny za spojená oddlužení manželů (v %)

Údaje v tabulce č. 6 lze stručně shrnout tak, že neexistuje ideální soud. K tomuto závěru autorka dospěla důkladným prozkoumáním obsahů rozhodnutí. Pokud nějaký soud důsledně spojoval řízení manželů ke společnému projednávání, tak na druhou stranu vůbec nikdy nepřistoupil ke zvýšení měsíční paušální odměny insolvenčního správce v takovém řízení (MSPH, KSPA, KSUL a KSLB).

Tabulka č. 6 jen potvrzuje výše řečené, tedy že výši odměny insolvenčního správce zcela zásadně ovlivňovalo to, který soud řízení vede. Zároveň ale ukazuje, že i uvnitř soudů existovaly významné rozdíly – i u KSPH, který zvyšoval odměnu pravidelně, byl poměr řízení se zvýšenou odměnou vůči řízením s nezvýšenou odměnou jen 3:2. U druhého „nejaktivnějšího“ soudu, KSCB, byl tento poměr ještě o něco nižší, 1:1. Zvýšení odměny u KSCB přiznával pouze jediný senát³²⁴ – jak však ukazuje tabulka č. 4, přistupoval k řízením vysoce individuálně (navýšení odměny se pohybovalo od 20 % do 50 %). Pokud bylo řízení u KSPL, musel by insolvenční správce padnout v podstatě na statistickou chybu. Naopak u KSOL měl správce jistotu, že mu bude odměna zvýšena – pokud se ovšem jednalo o řízení, které bylo řádně spojeno.³²⁵ U KSBR měl zase

³²⁴ Senát 26 INS (s výjimkou 1 případu, ve kterém navýšení přiznal senát 28 INS). V postupu KSCB lze vysledovat obavu, že zvýšení odměny teoreticky zapříčiní pokles míry uspokojení nezajištěných věřitelů pod 30% hranici, což dostane dlužníky do nejistoty ohledně splnění podmínek přiznání osvobození.

³²⁵ Konkrétně u KSOL v roce 2013 působily pouze 2 insolvenční senáty – 10 a 16 INS. Ve zkoumaném období senát 10 INS řízení spojoval a zvyšoval odměnu a senát 16 INS řízení nespojoval (a tudíž o zvýšení odměny nerozhodoval). Je ovšem třeba opět připomenout, že se jedná nejmenší insolvenční soud v ČR (pobočku KSOS), a tedy velmi malý (z pohledu zákona velkých čísel až nerelevantní) vzorek.

insolvenční správce jen malou šanci na zvýšení odměny (1:5), ale pokud už k němu došlo, jednalo se o navýšení výrazné (86 %).

4. 3. 3. 2 Reorganizace

Normotvůrce pro účely reorganizace rovněž zvolil model paušálních měsíčních odměn. Za základní atribut vstupující do výpočtu slouží výše obratu dlužníka, která se odvíjí od dvanáctinásobku průměrného měsíčního obratu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu [§ 2 písm. a) Vyhlášky o odměně], respektive obratu za poslední účetní období předchozího roku trvání reorganizace [§ 2 písm. b) Vyhlášky o odměně]. Tento typ odměny náleží insolvenčnímu správci za každý započatý měsíc po rozhodnutí o povolení reorganizace, přičemž není nijak výkonnostně vázán, což znamená, že náleží bez ohledu na intenzitu vykonávaných činností nebo složitosti plněných úkolů. Rozsah úkolů je přitom vymezen zejména

Výše měsíční odměny se progresivně zvyšuje s rostoucím obratem, přičemž Vyhláška pracuje s šestistupňovou škálou různých pásem obratu pohybujících se v řádu stovek milionů Kč. Základní měsíční paušál u reorganizace dlužníka s ročním obratem do 100. mil. Kč činí 33 000 Kč, zatímco maximální měsíční odměna dosahuje 415 000 Kč při ročním obratu přesahujícím 1 mld. Kč.

Na daném místě stojí za zmínění, že otázkou odměňování insolvenčních správců v reorganizacích se autorka zvláště zabývala ve své dřívější výzkumné činnosti. Ve svém článku analyzovala vzorek 52 insolvenčních řízení³²⁶, ve kterých bylo vydáno rozhodnutí o odměně insolvenčního správce paralelně se vzetím na vědomí splnění reorganizačního plánu. Autorka zjistila, že průměrná výše odměny činila 3,11 mil. Kč v každé úspěšně skončené reorganizaci (medián 1,89 mil. Kč), což představuje průměrnou výši měsíční výši odměny 123,93 tis. Kč. Ve dvou třetinách zkoumaných případů dosažená měsíční odměna nicméně nedosahovala průměru, což odpovídá zjištěné mediánové hodnotě 59,50 tis. Kč.³²⁷

³²⁶ Tehdy stále veřejně dostupných insolvenčních spisů skončených v období od prosince 2016 do května 2021. Srov. VÍTKOVÁ, K. – ZEZULKA, O.: *Remuneration of insolvency practitioners in reorganization proceedings as a possible inspiration for preventive restructuring?* In ŠKRABKA, J. – GRMELOVÁ, N. (ed.): *Challenges in Law in Business and Finance. Conference proceedings 13th International Scientific Conference "Law in Business of Selected Member States of the European Union" November 4-5, 2021, Prague, Czech Republic, Bucharest, Paris, Calgary 2021*, s. 133-145.

³²⁷ Ibid, s. 139.

4. 3. 4 Odměna určená úvahou soudu

Ve scénářích, ve kterých nelze určit odměnu insolvenčního správce standardním způsobem podle § 1 až 4 Vyhlášky o odměně, existuje subsidiární mechanismus pro přiznání odměny insolvenčnímu správci za plnění úkoly. Z logiky věci zde hovoříme o výjimečném nástroji, neboť insolvenční soud rozhoduje o přiznání odměny bez pevného legislativního základu a mimo hypotézy § 1 až 4 Vyhlášky o odměně. Obecně platí, že výši odměny insolvenční soud určí zejména s ohledem na délku doby, rozsahu a náročnosti vykonávané činnosti insolvenčního správce (§ 5 Vyhlášky o odměně).

K výraznému rozšíření okruhu takových situací přispělo zavedení procesních odklonů novelou č. 64/2017 Sb. účinnou od 1. 7. 2019, které se nepromítly do Vyhlášky o odměně. Došlo k tomu, že se přeměna oddlužení v konkurs stala pouze fakultativním procesním postupem, přičemž u nemajetných dlužníků začalo být preferováno zastavování řízení (§ 396 odst. 2, 405 odst. 3 a 418 odst. 5 InsZ). V situaci takového odklonu například VSOL připustil odměnu dle úvahy insolvenčního soudu, když uvedl, že „(...) v přezkoumávané věci nelze odměnu insolvenční správce určit postupem podle § 1 až § 4 vyhlášky, neboť v dané věci bylo sice rozhodnuto o povolení oddlužení, avšak k jeho schválení (určení způsobu oddlužení dle ustanovení § 3 vyhlášky), ani k přeměně v konkurs nedošlo, takže při určení odměny insolvenční správce je třeba postupovat dle § 5 vyhlášky s tím, že vedle takto určené odměny má insolvenční správce nárok na odměnu za přezkum přihlášek pohledávek.“³²⁸

Za současného stavu textu právních předpisů nastávají tyto situace spíše ojediněle. VSOL se například zabýval případem úmrtí dlužníka před uplynutím lhůty k přihlašování pohledávek, tedy před okamžikem rozhodným alespoň pro přiznání odměny z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek. Za této situace VSOL uznal, že je v daném případě adekvátní aplikace § 5 Vyhlášky o odměně.³²⁹

V konkursu nebo v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty hovoříme o situacích, ve kterých se sice očekává provedení zpeněžení majetkové podstaty, ale toto zpeněžení je zmařeno faktem, že jeho výtěžek by nebylo možno distribuovat mezi přihlášené věřitele (např. proto, že nebyla osvědčena pluralita věřitelů a insolvenční návrh byl z tohoto důvodu zamítnut)³³⁰. Do zavedení institutu minimální garantované odměny v konkursu podle § 2a Vyhlášky o odměně (tj. do 31. 12. 2013) se NSČR vyslovil pro

³²⁸ Srov. usnesení VSOL ze dne 27. 8. 2020, sp. zn. 3 VSOL 269/2020.

³²⁹ Srov. usnesení VSOL ze dne 16. 4. 2021, sp. zn. 2 VSPH 247/2021.

³³⁰ § 143 odst. 2 InsZ.

příznání odměny výše zmiňovaným postupem, jestliže nemohl neexistovat žádný výtěžek zpeněžení.³³¹ Z teoretického hlediska je ovšem zajímavější případ, kdy insolvenční správce provedl bezplatný převod majetku náležícího do majetkové podstaty při respektování zvláštního druhu zákonného předkupního práva. VSPH v této věci konstatoval: „*Okolnost, že jde o převod bezplatný, v poměrech insolvenčního práva znamená, že ačkoli se tak děje v rámci zpeněžování majetkové podstaty, není tu výtěžek použitelný pro uspokojení pohledávek věřitelů.*“³³² Za této situace označil VSPH i bezúplatný převod za činnost správce při zpeněžování majetkové podstaty, přičemž jen pro absenci výtěžku nelze odměnu insolvenčnímu správci odepřít.³³³

4. 4 Odměna při změně způsobu řešení úpadku

Obecné pravidlo, ze kterého právní úprava vychází, zní, že při přeměně sanačního způsobu řešení úpadku v likvidační se odměna insolvenčního správce vypočítává podle konkursních pravidel. Ust. § 4 Vyhlášky o odměně předpokládá dva scénáře – přeměnu reorganizace v konkurs a zrušení schváleného oddlužení za současného prohlášení konkursu. V daném ohledu autorka nejprve poukazuje na skutečnost, že jde o značné zjednodušení procesních variant uvedených v insolvenčním zákoně.

U přeměny reorganizace i oddlužení existuje celá řada důvodů a variant postupu. Zatímco u reorganizace jde vždy alespoň o přeměnu povolené reorganizace (§ 363 InsZ), v případě oddlužení se hovoří pouze o zrušení schváleného oddlužení. Jenže s účinností novely č. 64/2017 Sb. lze prohlásit konkurs již po odmítnutí, zamítnutí či zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení (§ 396 InsZ), případně ve fázi po povolení a před schválením (§ 405 InsZ). Autorka tedy poukazuje na fakt, že na tyto scénáře Vyhláška o odměně fakticky nepamatuje, což je problematické zejména při postupu podle § 405 InsZ, kdy by insolvenčnímu správci měl vzniknout nárok na odměnu podle § 3 odst. 2 písm. b) Vyhlášky o odměně.

Významným problémem se historicky ukázalo nakládání s odměnou za přezkoumané pohledávky. V případě přeměny reorganizace v konkurs totiž je od účinnosti Vyhlášky č. 398/2013 Sb. explicitně uvedeno, že aplikace § 2a Vyhlášky o odměně není dotčena, avšak analogické pravidlo pro oddlužení dosud chybí. Soudy

³³¹ Srov. usnesení NSČR ze dne 29. 9. 2010, č. j. 29 NSČR 27/2010.

³³² Srov. usnesení VSPH ze dne 11. 4. 2011, sp. zn. MSPH 96 INS 714/2009 2 VSPH 91/2011-B-988.

³³³ Dlužno říci, že prvoinstanční soud odměnu insolvenčnímu správci neodepřel, pouze pro tyto účely zkoušel (dost zvláště) aplikovat advokátní tarif.

nicméně dospěly k závěru, že insolvenční správce má nárok na odměnu z přezkoumaných přihlášek podle 2a Vyhlášky o odměně i v případě, kdy k prohlášení konkursu došlo až v souvislosti se zrušením schváleného oddlužení (srov. např. usnesení VSPH ze dne 19. 2. 2016, sp. zn. 4 VSPH 2383/2015³³⁴). VSPH, vyvodil, že insolvenčnímu správci náleží odměna jako v konkursu, přičemž není rozhodné „zda k němu došlo primárně prohlášením konkursu na majetek dlužníka nebo zda se tak stalo až sekundárně přeměnou reorganizace v konkurs či zrušením oddlužení s následným prohlášením konkursu“. Proti tomu se ovšem následně vymezil VSOL, který odmítl postupovat podle § 2a Vyhlášky o odměně, neboť dal přednost speciální úpravě § 4 odst. 2 Vyhlášky o odměně a prohlásil, že „lze odměnu insolvenčního správce určit dle ustanovení § 2a vyhlášky pouze v případě, kdy je konkurs primárním způsobem řešení úpadku dlužníka“.³³⁵

Teprve gremiální porada VSPH a VSOL konaná v listopadu 2018 přijala společný závěr, že pro posouzení odměny je určující okamžik, kdy je o odměně insolvenčního správce rozhodováno (tj. příklon ke konkursnímu mechanismu).³³⁶ Tímto rozhodnutím se rovněž vyřešil i problém zda při přeměně oddlužení v konkurs náleží insolvenčnímu správci odměna v plné konkursní výši či redukované oddlužovací výši, který vznikl v důsledku zákonného rozštěpení výše odměny za přezkum přihlášek pohledávek novelou č. 64/2017 Sb.

4. 5 Minimální odměna

4. 5. 1 Konkurs

4. 5. 1. 1 Vyhláška o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013

O minimální odměně insolvenčního správce hovořila Vyhláška o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013 ve vztahu ke konkursu na jednom jediném místě, a to v § 1 odst. 5, podle kterého platilo, že „pokud je způsobem řešení dlužníkovy úpadku konkurs, činí odměna insolvenčního správce nejméně 45 000 Kč“. Zásadní otázkou však

³³⁴ VSPH uvedl, že „z toho, že do § 4 odst. 1 vyhlášky byla s účinností od 1. 1. 2014 vložena věta druhá, dle níž ustanovení § 2a tím není dotčeno, nelze dle názoru odvolacího soudu dovozovat, že by se § 2a vyhlášky neuplatil také v případech prohlášení konkursu po zrušení schváleného oddlužení, jen proto, že taková (toliko) deklaratorní věta nebyla vložena též do § 4 odst. 2 vyhlášky, neboť zde není žádného rozumného důvodu k tomu, aby v konkursech byly insolvenční správcové odměňováni odlišně“. VSPH dále zdůraznil, že Vyhláška o odměně je pouze podzákonný předpis, přičemž zákon (§ 38 odst. 1 InsZ) stanovuje pro případ konkursu insolvenčnímu správci odměnu počítanou vždy „z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek a z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi věřitele“. Tohoto závěru se v poměrech novely č. 64/2017 Sb. držel VSPH i později; srov. usnesení VSPH ze dne 31. 1. 2018, sp. zn. 2 VSPH 132/2018.

³³⁵ Srov. usnesení VSOL ze dne 19. 12. 2016, sp. zn. 3 VSOL 1325/2016.

³³⁶ Srov. usnesení VSOL ze dne 22. 1. 2019, sp. zn. 2 VSOL 698/2018.

bylo, respektive vzhledem k dosud nezměněné textaci ustanovení stále zůstává, zda je nárok na tuto odměnu něčím podmíněn.

Tato úvaha může být pro někoho překvapující, protože sám text příslušného odstavce se o žádné podmínce nezmiňuje. Při výkladu právních norem se však není možné omezit pouze na izolovaný jazykový výklad, ale třeba použít i další uznávané metody. Ve vztahu k § 1 odst. 5 Vyhlášky o odměně to znamená především systematický a teleologický výklad.

Především je třeba poukázat na skutečnost, že Vyhláška o odměně je podzákonný předpis, a jako takový upravuje materii pouze v mezích zákona (v daném případě zejm. § 38 InsZ) a v souladu s ním.

Základní (resp. do 31. 12. 2013 jedinou³³⁷) složkou odměny insolvenčního správce v konkursu je podle § 38 odst. 1 InsZ odměna „z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi věřitele“. Sám § 1 odst. 1 Vyhlášky o odměně tuto návaznost vždy reflektoval. Historicky došlo pouze ke změně jejího vyjádření – zatímco do 31. 12. 2013 uváděla Vyhláška o odměně tento vztah výslovně („*Pokud je způsobem řešení dlužníkovra úpadku konkurs, činí odměnu insolvenčního správce součet odměny určené z výtěžku zpeněžení připadajícího na zajištěného věřitele a odměny určené z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi nezajištěné věřitele*“), od 1. 1. 2014 tak činí zprostředkovaně odkazem na odst. 2 a 3 zkoumaného ustanovení („*Pokud je způsobem řešení dlužníkovra úpadku konkurs, činí odměnu insolvenčního správce součet odměny určené podle odstavce 2 a odstavce 3*“). I odst. 4 daného ustanovení se týká výtěžku zpeněžení (jeho definice).

Z hlediska teleologického je třeba vzít úvahu, že způsoby určení odměny insolvenčního správce byly podle zákonodárce zvoleny tak, aby „*byla zohledněna úloha insolvenčního správce [...] v jednotlivých druzích způsobu řešení úpadku, včetně závažnosti jednotlivých úkolů, které insolvenční správce v průběhu řízení vykonává, a jejich časové náročnosti*“³³⁸. Základním úkolem insolvenčního správce v konkursu je přitom bez pochyb zpeněžení majetkové podstaty (ostatně proto je osobou s dispozičními oprávněními k majetkové podstatě v konkursu insolvenční správce). Poněkud matoucí je v tomto kontextu tvrzení zákonodárce, že „*insolvenčnímu správci je však garantována*

³³⁷ S účinností od 1. 1. 2014 byla doplněna i odměna „z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek“.

³³⁸ KULHAVÝ, V. Správci pozor – připravuje se pro vás nová „dohoda“ *Bulletin Komory specialistů pro krizové řízení*, č. 2/2007, s. 19.

minimální výše odměny, a to i v případech tzv. „prázdných“ konkursů“ [§ 29 odst. 3 písm. c) InsZ]³³⁹.

Řešení problému nastíněného v úvodu se tak odvíjí od použité interpretační metody (resp. její míry). Příklon k jazykovému výkladu vede k závěru, že insolvenční správce má v konkursu nárok na minimální odměnu ve výši 45 000 Kč bez dalšího (jeden koncový bod osy). Naopak akcentace systematického a teleologického výkladu se projevuje v přístupu, že insolvenční správce takový nárok pouze tehdy, bude-li dosaženo nějakého výtěžku zpeněžení k vydání zajištěným nebo nezajištěným věřitelům (druhý koncový bod osy). Mezi těmito extrémy lze nalézt i další řešení: Nárok na minimální odměnu lze navázat např. na realizaci zpeněžení bez ohledu na dosažený výsledek či dokonce jen na učinění kroků ke zpeněžení.

Autorka poznamenává, že druhý koncový bod by bylo možné posunout ještě dále požadavkem na to, aby bylo dosaženo obou typů výtěžků. Takováto pozice by však podle autorky byla proti samotnému textu § 1 odst. 1 Vyhlášky o odměně do 31. 12. 2013 – nenulovou hodnotu součtu je možné získat jak za situace, kdy oba členy součtu mají nenulovou hodnotu, tak za situace, kdy některý z nich má nulovou hodnotu.

Důležitým aspektem je také skutečnost, že Vyhláška o odměně od počátku (a do dnešního dne v nezměněné podobě) v § 1 odst. 4 definuje pojem „výtěžek zpeněžení určeným k rozdělení mezi nezajištěné věřitele“ jako „výtěžek zpeněžení určený k rozdělení mezi nezajištěné věřitele zahrnuté do rozvrhu a výtěžek zpeněžení určený k uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů postavených na roveň pohledávkám za podstatou“. Přitom odměna a náhrada hotových výdajů insolvenčního správce a náklady na správu a zpeněžení majetkové podstaty patří mezi pohledávky za majetkovou podstatou [§ 168 odst. 2 písm. a) a b) InsZ], nikoliv mezi pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (§ 169 InsZ). To tedy podle autorky znamená, že pokud by příjem majetkové podstaty ze zpeněžení nezajištěného majetku postačoval pouze k úhradě nákladů s ním spojených, nejedná se o výtěžek zpeněžení určený k rozdělení mezi nezajištěné věřitele ve smyslu § 1 odst. 1 Vyhlášky.

Podle autorky proto není divu, že i tato otázka byla různými insolvenčními soudy řešena různě.

VSOL prosazoval prvně jmenovaný závěr, tedy že minimální odměna insolvenčnímu správci náleží bez ohledu na to, zda v průběhu konkursu došlo ke

³³⁹ Ibid, s. 20.

zpeněžení majetku z majetkové podstaty (srov. např. usnesení VSOL ze dne 19. 5. 2009, sp. zn. VSOL 2 VSOL 119/2009³⁴⁰).

Naopak VSPH se přikláněl k druhému extrému, tedy že pro vznik nároku na minimální odměnu musí být v řízení dosaženo výtěžku zpeněžení k rozdělení mezi věřitele, jinak lze odměnu určit pouze volnou úvahou soudu podle § 5 Vyhlášky o odměně ve znění do 31. 12. 2013 (srov. např. usnesení VSPH ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 3 VSPH 317/2010, ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 2 VSPH 348/2009³⁴¹, ze dne 5. 10. 2009, sp. zn. 2 VSPH 551/2009, ze dne 26. 8. 2010, sp. zn. 3 VSPH 542/2010, či ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 3 VSPH 681/2014³⁴²).

Rozhodovací praxi vrchních soudů sjednotil NSČR usnesením ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. 29 NSČR 27/2010, č. 64/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 64/2011“)³⁴³. NSČR zaujal jakési kompromisní stanovisko, podle kterého minimální odměna podle § 1 odst. 5 Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013 insolvenčnímu správci náleží pouze za situace, kdy došlo ke zpeněžení majetkové podstaty³⁴⁴ (tj. odlišně od názoru VSOL), avšak bez ohledu na dosaženou výši výtěžku³⁴⁵ (tj. odlišně i od názoru VSPH). Autorka považuje za nutné zdůraznit, že to neznamená, že by v případech, kdy ke zpeněžení majetku nedošlo, insolvenčnímu správci žádná odměna nenáležela – pouze to znamená, že mu náleží odměna určená podle § 5 Vyhlášky o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013, tj. podle volné úvahy soudu.

³⁴⁰ VSOL zastával tezi, že „odměna v uvedené výši [45 000 Kč] náleží insolvenčnímu správci při daném způsobu řešení úpadku dlužníka [konkursu] vždy, tj. jak tehdy, byl-li by součet odměny ze zpeněžení vypočtený podle § 1 odst. 2 a 3 vyhlášky [o odměně] nižší než částka 45.000,- Kč, tak i v situacích jako je tato, kdy vůbec nedošlo ke zpeněžení majetkové podstaty“.

³⁴¹ VSPH zdůraznil, že „pokud zákon váže výši odměny insolvenčního správce v případě řešení úpadku dlužníka konkursem na výtěžek zpeněžení určený k rozdělení mezi věřitele, je vyloučeno, aby mu odměna určená podle ust. § 1 vyhlášky náležela i v případě, že v konkursu žádného výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi věřitele dosaženo nebylo“.

³⁴² V majetkové podstatě dlužníka nebylo ničeho (ani zálohy na náklady insolvenčního řízení). Bylo proto nesporné, že „v průběhu konkursu k žádnému zpeněžení majetkové podstaty nedošlo a není tu výtěžek, který by bylo možno rozdělit mezi jednotlivé věřitele“. Za takové situace VSPH uzavřel, že odměna insolvenčního správce může být určena „toliko podle § 5 vyhlášky“.

³⁴³ Ústavní stížnost insolvenčního správce proti tomuto rozhodnutí byla odmítnuta usnesením ÚS ze dne 1. 3. 2011, sp. zn. IV. ÚS 3648/10. ÚS odmítl, že by bylo porušeno právo insolvenčního správce na legitimní očekávání nabytí majetku, protože „z napadeného rozhodnutí dovolacího soudu je totiž zřejmé, že důvodem přípustnosti dovolání byla skutečnost, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu řešilo otázku [...], která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena a která byla odvolacími soudy rozhodována rozdílně“.

³⁴⁴ Nebot podle NSČR „samozřejmým předpokladem pro výpočet odměny insolvenčního správce pro případ, že způsobem řešení dlužníkovy úpadku je konkurs, je vlastní proces zpeněžování majetkové podstaty (bez zpeněžení majetkové podstaty nebo její části nelze hovořit ani o výtěžku zpeněžení určeném k rozdělení mezi věřitele)“.

³⁴⁵ NSČR zohlednil, že se „může (výjimečně) stát, že proces zpeněžování majetkové podstaty dlužníka vyústí v nulový výtěžek zpeněžení určený k rozdělení mezi věřitele (že náklady spojené se zpeněžením spolu s náklady vynaloženými na udržování a správu posléze zpeněženého majetku spotřebují výtěžek zpeněžení)“.

V R 64/2011 NSČR argumentoval právě postavením Vyhlášky o odměně jako podzákonné normy, jejíž ustanovení je možné vyložit jen v mezích určených zákonnou úpravou (§ 38 odst. 1 InsZ), která hovoří o odměně z výtěžku zpeněžení určené k rozdělení mezi věřitele. Dále NSČR využil systematický výklad a uvedl, že „*jakkoli dikce § 1 odst. 5 vyhlášky sama o sobě nepodmiňuje přiznání minimální výše odměny insolvenčního správce v konkursu [...] zpeněžením [...], je zjevné, že odstavec 5 navazuje na předchozí odstavce daného paragrafu [...], jež se zpeněžováním počítají*“. Na R 64/2011 se NSČR odkazoval i v navazujících rozhodnutích (srov. např. usnesení ze dne 30. 9. 2010, sp. zn. 29 NSČR 31/2010³⁴⁶).

Po vydání R 64/2011 pak oba vrchní soudy respektovaly závěry v něm uvedené (srov. např. usnesení VSPH ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 2 VSPH 1004/2010³⁴⁷, usnesení VSPH ze dne 2. 3. 2012, sp. zn. 3 VSPH 1360/2011³⁴⁸, usnesení VSPH ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 2 VSPH 999/2012³⁴⁹, či usnesení VSOL ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 2 VSOL 281/2013³⁵⁰).

Pro úplnost považuje autorka za vhodné poznamenat, že jakkoliv VSPH v pozdějších rozhodnutích vyjádřil tezi, že jeho předchozí závěry odpovídaly závěrům vyjádřeným v R 64/2011 (srov. výše uvedené usnesení VSPH ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 2 VSPH 999/2012), není to podle názoru autorky tak docela pravda. VSPH totiž (na rozdíl od NSČR) považoval situaci, kdy byl celý výtěžek zpeněžení spotřebován na uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou (podle § 168 InsZ), za situaci, kdy nebylo dosaženo výtěžku zpeněžení (a tudíž není možné odměnu insolvenčního správce určit dle § 1 Vyhlášky o odměně ve znění do 31. 12. 2013). Podle NSČR v R 64/2011 má ale k určení

³⁴⁶ Ústavní stížnost insolvenčního správce proti tomuto rozhodnutí byla odmítnuta usnesením ÚS ze dne 4. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 3649/10 s odůvodněním, že „*výklad, který v daném případě provedl Nejvyšší soud, je logický a nelze mu z hlediska ústavnosti nic vytknout*“ a že nemohlo dojít k porušení základního práva na legitimní očekávání, neboť „*samotnou existencí vyhlášky nemohlo být vzbuzeno u stěžovatele očekávání, že bude uspokojen dle ust. § 1 vyhlášky*“.

³⁴⁷ Ve kterém VSPH odvolávajícího se insolvenčního správce upozornil na skutečnost, že „*rozhodovací praxe soudů týkající se výkladu ust. § 1 a 5 vyhlášky ve spojení s výkladem ust. § 38 IZ byla sjednocena usnesením Nejvyššího soudu sp.zn. MSPH 77 INS 8029/2009, 29 NSČR 27/2010-B ze dne 29.9.2010, v němž dovolací soud uzavřel, že v insolvenčním řízení, v němž byl dlužníkův úpadek řešen konkursem a ve kterém nebyl zpeněžen žádný majetek náležející do majetkové podstaty dlužníka, nelze odměnu insolvenčního správce určit podle ust. § 1 vyhlášky a je namístě postupovat podle ust. § 5 vyhlášky*“.

³⁴⁸ Insolvenční správce sice nedokázal získat prostředky pro nezajištěné věřitele, ale dosáhl výtěžku zpeněžení, který byl rozdělen mezi zajištěné věřitele. VSPH na základě toho uzavřel, že „*v daném případě lze určit odměnu insolvenční správce postupem dle § 1 Vyhlášky, neboť jakkoli zde není výtěžek rozhodný k určení odměny dle odstavce 3 a 4 [...], je tu rozhodný výtěžek dle odstavce 2*“.

³⁴⁹ VSPH konstatoval, že „*nemá důvod na [...] závěrech, jež jsou v souladu se závěry vyjádřenými v R 64/2011, cokoli měnit ani v této věci*“.

³⁵⁰ Kde soud právě s odkazem na sjednocující rozhodnutí NSČR uzavřel, že „*v přezkoumávané věci v insolvenčním řízení nebyl zpeněžován žádný majetek náležející do majetkové podstaty [...], a proto je nutno určit odměnu insolvenční správce podle ustanovení § 5 vyhlášky*“.

odměny podle § 1 Vyhlášky o odměně ve znění do 31. 12. 2013 dojít právě i ve chvíli, kdy „*proces zpeněžování majetkové podstaty dlužníka vyústí v nulový výtěžek zpeněžení určený k rozdělení mezi věřitele (že náklady spojené se zpeněžením spolu s náklady vynaloženými na udržování a správu posléze zpeněženého majetku spotřebují výtěžek zpeněžení)*“.

4. 5. 1. 2 Vyhláška o odměně ve znění účinném od 1. 1. 2014

Jakkoliv se podle autorky jeví logické, aby minimální odměna z výtěžku zpeněžení insolvenčnímu správci náležela pouze v případě skutečného zpeněžení majetkové podstaty (a závěr NSČR v R 64/2011 tak podle autorky odpovídal textu, systematické i účelu Vyhlášky o odměně ve znění do 31. 12. 2013), byla důsledkem R 64/2011 bohužel mimo jiné i praxe „zpeněžování pro zpeněžování“. Aby dosáhli na minimální odměnu ze zpeněžení majetku, zpeněžovali insolvenční správci i takové hodnoty, u kterých bylo předem zřejmé, že výtěžek z nich pokryje nejvýše náklady zpeněžení, ale již ho nebude dost k rozdělení mezi věřitele.³⁵¹

Tuto situaci nepovažoval zákonodárce za kýžený výsledek, proto přistoupil k legislativní úpravě. Koncepční novela a související Vyhláška č. 398/2013 Sb. tak měly novelizovat text právních předpisů tak, aby „*bylo patrné, že minimální odměna v konkursu náleží insolvenčnímu správci tehdy, je-li součet odměny ze zpeněžení vypočtený podle ustanovení § 1 odst. 2 a 3 vyhlášky č. 313/2007 Sb. nižší než částka 45.000,- Kč, jakož i tehdy, nedošlo-li ke zpeněžení majetkové podstaty vůbec*“³⁵².

Legislativně-technicky to zákonodárce vyřešil tak, že zavedl odměnu za přezkum přihlášek (§ 38 odst. 1 InsZ ve znění účinném od 1. 1. 2014 a § 2a Vyhlášky o odměně ve znění účinném od 1. 1. 2014) a ve vztahu k ní výslovně zakotvil, že „*pokud je způsobem řešení dlužníkovy úpadku konkurs a nedošlo-li ke zpeněžení, náleží insolvenčnímu správci odměna z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů nejméně 45 000 Kč*“ (§ 2a věta poslední Vyhlášky o odměně ve znění účinném od 1. 1. 2014).

Již jen z textu tohoto ustanovení je však zřejmé, že ani tato minimální odměna (stejně jako minimální odměna podle § 1 odst. 5 Vyhlášky o odměně) není bezpodmínečná. Vzhledem k tomu, že se jedná se o minimální odměnu z přezkoumaných

³⁵¹ Důvodová zpráva ke Koncepční novele, s. 75.

³⁵² *Ibid.*

příhlášek pohledávek, je ke vzniku nároku na ni přezkoumání alespoň jedné přihlášky pohledávky.

Zároveň platí, že znění § 1 odst. 5 Vyhlášky o odměně je po 1. 1. 2014 stejné jako do 31. 12. 2013. Nadále tak platí závěry NSČR vyjádřené v R 64/2011, tedy že pro vznik práva na minimální odměnu z výtěžku zpeněžení je třeba, aby se zpeněžení uskutečnilo (srov. usnesení NSČR ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 29 NSČR 129/2018³⁵³, či usnesení NSČR ze dne 28. 7. 2020, sen. zn. 29 NSČR 122/2018³⁵⁴, č. 30/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Lze tak shrnout, že (rozšířená) teze, že při řešení úpadku dlužníka konkursem má insolvenční správce *vždy* právo na minimální odměnu ve výši 45 000 Kč, byla mylná jak před 31. 12. 2013, tak po 1. 1. 2014.

Jakkoliv se tak může jevit, že § 5 Vyhlášky o odměně se po 1. 1. 2014 stal ve vztahu k odměně insolvenčního správce při řešení úpadku konkursem obsolentní, není to pravdou. Toto ustanovení se nadále aplikuje v případech (jakkoliv řídkých), kdy insolvenční správce v řízení nezpeněží žádnou část majetkové podstaty (a tedy nemá nárok na minimální odměnu podle § 1 odst. 5 Vyhlášky o odměně ve znění účinném od 1. 1. 2014) ani nepřezkoumá ani jednu přihlášku pohledávky (a tedy nemá nárok na minimální odměnu podle § 2a Vyhlášky o odměně ve znění účinném od 1. 1. 2014).

4. 5. 1. 3 Vztah minimální odměny ze zpeněžení majetku a za přezkoumané přihlášky

Ve znění účinném od 1. 1. 2014 už Vyhláška o minimální odměně insolvenčního správce při řešení úpadku dlužníka konkursem hovoří na dvou místech – v § 1 odst. 5 a v § 2a větě poslední. Je tak nutno prozkoumat jejich vzájemný vztah. Nabízí se dvě varianty – tyto minimální odměny se navzájem vylučují (je-li nárok na jednu, již není nárok na druhou), nebo je naopak možné je kumulovat (je-li nárok na jednu, může být, resp. je nárok i na druhou).

Podle názoru autorky na tuto otázku odpovídá již sám text Vyhlášky o odměně, a to tak, že se tyto nároky vylučují. Z výše uvedeného totiž vyplývá, že právo na minimální odměnu podle § 1 odst. 5 Vyhlášky o odměně je podmíněno zpeněžením majetku a náleží insolvenčnímu správci bez ohledu na výši výtěžku. Zároveň ale právo

³⁵³ NSČR konstatoval, že Vyhláška č. 398/2013 Sb. na východiscích rozhodnutí R 64/2011 nic nezměnila a že na něj zákonodárce naopak navázal.

³⁵⁴ NSČR s odkazem na R 64/2011 uzavřel, že „v těch případech, kdy ke zpeněžení majetku vůbec nedojde, nadále platí, že podle ustanovení § 1 vyhlášky nevznikla insolvenčnímu správci žádná odměna za zpeněžování“.

na minimální odměnu podle § 2a Vyhlášky o odměně je podmíněno (mimo jiné) tím, že k žádnému zpeněžení nedošlo. Akt zpeněžení majetku zde tedy podle autorky funguje jako „čínská zed“.

Tento závěr podporuje i systematika právní úpravy, kdy § 2a se ve Vyhlášce o odměně celý objevil v souvislosti se zavedením odměny za přezkoumané přihlášky Koncepční novelou a zabývá se cele touto problematikou (a do 30. 6. 2017 tak činil ve vztahu ke všem způsobům řešení úpadku).

Stejně tak odpovídá účelu právní úpravy, který autorka rozebrala výše. Cílem zákonodárce, vyjádřeným v důvodové zprávě ke Koncepční novele, bylo zamezit nepřínosnému zpeněžování majetkové podstaty, a přiznat tak insolvenčnímu správci odměnu v pevně stanovené minimální výši i pro případy nedostatečného (resp. nulového) výtěžku zpeněžení.

Nelogičnost opačného závěru hezky vystihl Jirmásek, který spočítal, že „*při průměrném počtu 15 přihlášek na jedno menší řízení by [v případě možnosti kumulace obou minimálních odměn] byl více odměněn insolvenční správce, který nezpeněžil vůbec žádný majetek (45 000 Kč + 45 000 Kč), než insolvenční správce, který zpeněžil a možno i věřitele částečně uspokojil (45 000 Kč + 15 000 Kč)*“³⁵⁵.

Podle autorky proto není překvapení, že stejný postoj k této problematice zaujala i soudní praxe (srov. např. usnesení VSPH ze dne 11. 6. 2018, sp. zn. 1 VSPH 752/2018³⁵⁶, a na něj navazující, již jednou zmíněné, usnesení NSČR ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 29 NSČR 129/2018³⁵⁷, či usnesení VSPH ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 3 VSPH 719/2018, a na něj navazující, již jednou zmíněné, usnesení NSČR ze dne 28. 7. 2020, sen. zn. 29 NSČR 122/2018³⁵⁸

³⁵⁵ JIRMÁSEK, T.: Odměna insolvenčního správce v konkursu, v němž nedošlo ke zpeněžení majetkové podstaty. *Insolvenční zóna* [online][30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/odmena-insolvenčního-spravce-v-konkursu-v-nemz-nedošlo-ke-zpeněžení-majetkové-podstaty/> [cit. 6. 8. 2021].

³⁵⁶ VSPH uvedl, že jakkoliv by možná bylo vhodné vztah mezi § 1 odst. 5 a § 2a Vyhlášky o odměně upravit, „*logický výklad těchto ustanovení vylučuje přiznání dvojnásobné minimální odměny za situace, kdy k žádnému zpeněžení v konkursu nedošlo*“.

³⁵⁷ NSČR rozhodnutí VSPH potvrdil s tím, že „*zjevným úmyslem zákonodárce tedy bylo, aby minimální odměna 45.000 Kč náležela insolvenčnímu správci jak v konkursu, v němž náklady konkursu zcela vyčerpaly výnos zpeněžení (§ 1 odst. 5 vyhlášky), tak v konkursu, ve kterém vůbec nedošlo ke zpeněžení (§ 2a věta třetí vyhlášky), a vyloučit tak nutnost určovat v posledně uvedeném případě odměnu postupem podle § 5 vyhlášky (jak do té doby plynulo z R 64/2011)*“.

³⁵⁸ NSČR konstatoval, že „*úprava obsažená v ustanovení § 2a poslední věty vyhlášky (však) není „doplněním“ odměny určené podle § 1 odst. 5 vyhlášky (jak se mylně domnívá dovolatel)*“ a to již jen proto, že „*§ 1 vyhlášky nelze při absenci zpeněžování vůbec použít*“.

4. 5. 2 Oddlužení

4. 5. 2. 1 Vyhláška o odměně ve znění účinném do 31. 5. 2019

Koncept minimální (zaručené) odměny se v oddlužení coby sanačním způsobu řešení úpadku, které je dobrovolně podstupováno motivovaným dlužníkem se zajištěnými pravidelnými příjmy či hodnotnějším majetkem, po dlouhou dobu neprosazoval. Logika takového řešení byla nabíledni – buď je dlužník po celou dobu trvání oddlužení (respektive přesněji oddlužení formou splátkového kalendáře) dostatečně solventní k úhradě veškerých nákladů řízení, nebo automaticky končí v konkursu, kde již existuje státem garantovaná minimální odměna i pro scénáře „prázdných“ konkursů (podrobněji viz kap. 4. 4 Odměna při změně způsobu řešení úpadku a kap. 4. 5. 1 Konkurs).

Praxe ovšem brzy zjistila, že k odlišné situaci dochází v případech, kdy se vyskytl neodstranitelný nedostatek podmínek řízení v duchu obecných pravidel civilního procesu (§ 104 OSŘ), se kterým insolvenční zákon nespojoval přeměnu oddlužení v konkurs. Zde hovoříme typicky o úmrtích dlužníka.³⁵⁹ K rozšíření okruhu věcí vyřizovaných zastavením řízení později přispělo zavedení procesních odklonů v oddlužení (podrobněji viz kap. 4. 3. 4 Odměna určená úvahou soudu). V žádném z těchto případů nicméně žádná minimální odměna zaručena nebyla.

4. 5. 2. 2 Vyhláška o odměně ve znění účinném od 1. 6. 2019

Účinností Vyhlášky č. 133/2019 Sb. došlo poprvé k doplnění určité formy minimální odměny insolvenčního správce do nového § 3 odst. 4 Vyhlášky o odměně. Dle příslušného ustanovení náleží insolvenčnímu správci za administraci oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty odměna z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty určené k distribuci mezi nezajištěné věřitele. Výše této minimální odměny je zafixována na 20 000 Kč. Nedosáhne-li insolvenční správce zpeněžením nedosáhne ani tohoto výtěžku, krátí se jeho odměna na úroveň čistého výtěžku (tj. po odečtení nákladů).

Zvolený mechanismus výpočtu patří mezi méně obvyklé. Úvodem je však třeba dát do kontextu, že bezprostředně doplňuje § 398 odst. 6 větu první InsZ, která byla do textu předpisu vložena zákonem č. 31/2019 Sb. Toto pravidlo obecně říká, že dlužník

³⁵⁹ V daném kontextu stojí za zmínku řešení VSPH vyplývající z usnesení NSČR ze dne 16. 12. 2020, sen. zn. 29 NSCR 4/2020, dle kterého zastavení řízení vůči jednomu z manželů nebránilo pokračování oddlužení druhému z manželů, přičemž soud po úmrtí manžela snížil i odměnu insolvenčního správce na úroveň, která odpovídá oddlužení jediné osoby. Srov. usnesení VSPH ze dne 6. 9. 2021, sp. zn. 1 VSPH 975/2021.

s nepatrným majetkem není povinen jej dát k dispozici insolvenčnímu správci, a to z toho důvodu, že by jeho zpeněžení nepokrylo ani náklady tohoto procesu (tj. tím méně sloužilo k uspokojení nezajištěných věřitelů).³⁶⁰ Vyhodnotí-li tedy insolvenční správce nesprávně tržní hodnotu majetkové podstaty, není sice automaticky penalizován na své odměně, ale rovněž mu nevzniká právo na její doplacení soudem.³⁶¹

S ohledem na relativní novost této úpravy existuje pouze omezené penzum rozhodnutí insolvenčních soudů. Rozsáhleji se této problematice již věnoval VSOL, který v odůvodnění svého rozhodnutí shrnul interpretační úvahy prvoinstančního soudu.³⁶² VSOL totiž vedl úvahu o různých alternativních přístupech. První varianta počítala s tím, že insolvenční správce bude mít za všech okolností nárok na minimální odměnu bez ohledu na uspokojení nezajištěných věřitelů (tj. i při nulovém výtěžku zpeněžení). Druhý výklad naznačoval, že minimální odměna by náležela až tehdy, pokud by tak jako tak vyplývala z § 3 odst. 2 písm. b) Vyhlášky o odměně (tj. při dosažení výtěžku zpeněžení zhruba 134 000 Kč). Třetí výklad stavěl na zásadě stejném uspokojení insolvenčního správce i věřitelů a poukazem na princip zákazu zvýhodnění některých věřitelů před jinými (tj. při dosažení výtěžku zpeněžení 2x 20 000 Kč plus DPH). VSOL při svých úvahách doplnil i otázku neaplikovatelnosti ustanovení z důvodu indikace rozporu s ústavním pořádkem.³⁶³ V závěru nicméně rezolutně utnul tuto polemiku konstatováním, že „na této úpravě není nic nejasného“ a jednoznačně stanovil výši odměny na její minimální garantované úrovni 20 000 Kč, ačkoliv by jinak podle § 3 odst. 2 písm. b) Vyhlášky o odměně za použití 15% sazby náležela odměna pouze 10 200 Kč.³⁶⁴

4. 5. 3 Reorganizace

Reorganizace zůstává jediným způsobem řešení úpadku, ve kterém insolvenční správce nemá garantovanou minimální odměnu. Žádné z pravidel Vyhlášky o odměně o ní výslovně nehovoří a s ohledem na předcházející kapitoly lze úspěšně pochybovat, že by takové pravidlo bylo možno analogicky dovodit. Na druhou stranu lze konstatovat, že

³⁶⁰ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 31/2019 Sb., s. 30 [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=133439> [cit. 20. 4. 2022].

³⁶¹ Srov. usnesení VSPH ze dne 5. 11. 2020, sp. zn. 1 VSPH 1332/2020.

³⁶² Srov. usnesení VSOL ze dne 26. 10. 2021, sp. zn. 2 VSOL 432/2021.

³⁶³ Tuto variantu zkoumal například ČECH. Srov. ČECH, J. Minimální odměna insolvenčního správce aneb konfiskace majetku dlužníka v oddlužení? *Epravo.cz* [online]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/minimalni-odmena-insolvencniho-spravce-aneb-konfiskace-majetku-dluznika-v-oddluzeni-114452.html#_ftnref6 [cit. 3. 5. 2022].

³⁶⁴ Srov. usnesení VSOL ze dne 26. 10. 2021, sp. zn. 2 VSOL 432/2021.

autorka ve svém dřívějším výzkumu odměn insolvenčních správců v reorganizacích³⁶⁵ nenarazila na žádný případ toho, že by insolvenčnímu správci nebyla přiznána odměna standardním způsobem.

4. 6 Odměna v případě více insolvenčních správců

V insolvenčním řízení může nastat situace, kdy je v jeho průběhu postupně či zároveň činných více insolvenčních správců: Může vyvstat potřeba ustanovení předběžného insolvenčního správce, který však následně nebude ustanoven řádným insolvenčním správcem (§ 27 InsZ). Relativně často dochází k tomu, že je insolvenční správce v průběhu řízení odvolán schůzí věřitelů (§ 29 InsZ) nebo insolvenčním soudem (§ 31 InsZ) nebo že je insolvenčním soudem dokonce zproštěn funkce pro porušování povinností (§ 32 InsZ). InsZ umožňuje i ustanovení zástupce insolvenčního správce (§ 33 InsZ).³⁶⁶ Stabilně využívanou možností je ustanovení odděleného insolvenčního správce (§ 34 InsZ).³⁶⁷ Konečně pak v případě, že je nutné v rámci insolvenčního řízení řešit speciální situace, která vyžaduje odborné znalosti, může soud i v běžném insolvenčním řízení ustanovit zvláštního insolvenčního správce (§ 35 InsZ).³⁶⁸

Tuto situaci řeší § 6 Vyhlášky o odměně, podle kterého „*bylo-li v insolvenčním řízení činných více insolvenčních správců, zástupce insolvenčního správce, oddělený insolvenční správce, zvláštní insolvenční správce nebo předběžný správce, náleží každému z nich podíl odměny odpovídající zejména délce doby, rozsahu a náročnosti jejich činnosti*“. Tato úprava se od počátku účinnosti InsZ i Vyhlášky o odměně nezměnila, pouze byla s účinností od 1. 1. 2014 doplněna o pravidla týkající se přezkumu přihlášek pohledávek.

³⁶⁵ VÍTKOVÁ, K. – ZEZULKA, O.: *Remuneration of insolvency practitioners in reorganization proceedings as a possible inspiration for preventive restructuring?* In ŠKRABKA, J. – GRMELOVÁ, N. (ed.): *Challenges in Law in Business and Finance. Conference proceedings 13th International Scientific Conference "Law in Business of Selected Member States of the European Union" November 4-5, 2021, Prague, Czech Republic, Bucharest, Paris, Calgary 2021*, s. 133-145.

³⁶⁶ Podle statistických údajů Ministerstva spravedlnosti se tak stalo v 228 případech.

³⁶⁷ Typicky k tomu dochází v případě koncernových úpadků, ve kterých je úpadek členů koncernu (či členů jejich statutárních orgánů) řešen konkursem. Podle § 25 odst. 4 InsZ má být insolvenčním správcem v řízeních s jednotlivými členy koncernu ustanovena jedna a tatáž osoba. Členové koncernu však do těchto řízení přihlašují své vzájemné pohledávky, a to prostřednictvím insolvenčního správce, na kterého v případě řešení úpadku konkursem přechází dispoziční oprávnění k majetkové podstatě [§ 229 odst. 3 písm. c) InsZ]. Pokud by soud neurčil pro přezkum pohledávky (a případně další kroky s ní související) odděleného insolvenčního správce, došlo by k tomu, že by řádný insolvenční správce přezkoumával jím přihlášenou pohledávku. Jako příklad lze zmínit řízení s dlužníkem Pilsen Steel vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 54 INS 793/2019 (usnesení o ustanovení odděleného insolvenčního správce se nachází na č. l. B-80). Podle statistických údajů Ministerstva spravedlnosti bylo za období let 2008 až 2021 v insolvenčním rejstříku zveřejněno 159 událostí „Usnesení o ustanovení odděleného správce“.

³⁶⁸ S tím se však autorka ve své praxi nikdy nesetkala.

V praxi ovšem vyvstává celá řada aplikačních otázek:

V první řadě je třeba vyřešit otázku, zda je možné odměnu jednotlivých správců určit ihned poté, co tito skončí svou funkci (tedy zda má každý ze správců nárok na samostatnou odměnu), nebo je třeba vyčkat konce řízení (tedy zda má každý správců nárok na podíl na celkové odměně).

NSČR se v usnesení³⁶⁹ ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 29 NSČR 54/2013, č. 82/2016 Soudní sbírky (dále jen „R 82/2016“), přiklonil k druhému názoru. NSČR pochválil odvolací soud (VSOL) s tím, že *„správně vystihl, že je-li v průběhu insolvenčního řízení činných více správců [...], je nezbytné v souladu s § 6 vyhlášky nejprve stanovit jedinou celkovou odměnu insolvenčních správců pro celé řízení (dle § 1 až 5 vyhlášky) a následně určit podíly jednotlivých správců na této odměně“*, neboť *„konstrukce vyhlášky [...] vychází z toho, že stanovená odměna insolvenčního správce bude vždy stejná, ať již v řízení tuto funkci vykonávala jedna osoba, anebo bylo v řízení činných více správců“*. Zároveň NSČR zdůraznil, že *„celkovou odměnu [...] proto nelze navyšovat [...] jen proto, že v řízení bylo činných více insolvenčních správců“*. Vrchní soudy pak tuto judikatury jednotně následovaly – srov. např. usnesení VSPH ze dne 27. 6. 2013, č. j. 3 VSPH 1682/2012-B-42³⁷⁰, usnesení VSPH ze dne 31. 3. 2016, č. j. 1 VSPH 471/2016-

³⁶⁹ V řízení, ve kterém byl úpadek dlužníka řešen reorganizací, byl ustanoven předběžný správce, který byl soudem následně potvrzen i do funkce řádného insolvenčního správce, avšak věřitelé jej později odvolali. Zároveň byl v řízení ustanoven i oddělený správce. Předběžný správce po dobu výkonu své funkce (necelé 4 měsíce) podal jednu zprávu o své činnosti, podle níž se zúčastnil dvou jednání se zástupci dlužníka, provedl prohlídku provozovny a sídla dlužníka a vyjádřil se k návrhu dlužníka na vydání předběžného opatření. Jako řádný správce pak předběžný správce vykonával funkci další 3 měsíce. Věřiteli ustanovený insolvenční správce vykonával svou funkci až do splnění reorganizačního plánu, což bylo v daném případě přibližně 33 měsíců. Oddělený správce vykonával funkci po dobu 26 měsíců, v jejichž průběhu sepsal dvě podání adresovaná insolvenčnímu správcovi, čtyři podání dlužníku a dvě podání insolvenčnímu soudu. Dále se zúčastnil jednoho jednání s insolvenčním správcem a dvou soudních jednání. Insolvenční soud přiznal předběžnému správcovi i věřiteli ustanovenému správcovi odměnu (ve výši 298 800 Kč měsíčně) striktně podle počtu měsíců, ve kterých vykonávali svou funkci řádného insolvenčního správce. Oddělenému správcovi přiznal částku 8 000 Kč plus DPH. Poté vydal insolvenční soud ještě další usnesení, ve kterém přiznal předběžnému správcovi stejným způsobem i odměnu za dobu, po kterou vykonával činnost předběžného insolvenčního správce. Odvolací soud však tato rozhodnutí zrušil s tím, že *„odměna jednotlivých správců v jednom insolvenčním řízení je vždy podílem na jediné odměně insolvenčního správce“*, že prvostupňový soud *„nepostupoval důsledně podle § 6 vyhlášky, když při [...] ručení poměru už vycházel pouze z kritéria délky doby výkonu funkce insolvenčního správce od povolení reorganizace“* a že *„v rozporu s § 6 vyhlášky určil zvlášť nad rámec vypočtené odměny insolvenčního správce odměnu [...] předběžné správkyně i odměnu odděleného správce, kterou navíc z hledisek tohoto ustanovení neposuzoval vůbec“* (usnesení VSOL ze dne 26. 3. 2013, č. j. 2 VSOL 887/2012-B-254). NSČR názor VSOL potvrdil.

³⁷⁰ VSPH označil za nesprávný postup prvostupňového soudu, který celkovou odměnu přiznal poslednímu insolvenčnímu správcovi činnému v řízení a vedle ní určil další odměnu předchozímu insolvenčnímu správcovi.

B-46³⁷¹, usnesení VSOL ze dne 20. 12. 2016, č. j. 3 VSOL 628/2016-B-275³⁷², usnesení VSOL ze dne 30. 4. 2019, č. j. 4 VSOL 174/2019-B-67³⁷³. U prvostupňových soudů se však i poté objevovaly případy, kdy tato judikatura nebyla respektována.³⁷⁴

V R 82/2016 NSČR také potvrdil aplikovatelnost judikatury k § 9 Konkursní vyhlášky. Základní konstrukce úpravy v § 9 Konkursní vyhlášky byla totiž téměř totožná s tou v § 6 Vyhlášky o odměně – každému z více činných správců náležel podíl na celkové odměně.

Aplikovatelnost judikatury k ZKV se týkala i otázky výkladu jednotlivých kritérií, která má soud vzít v úvahu při určování podílu tohoto kterého správce na celkové odměně. Kritéria podle § 9 Konkursní vyhlášky se totiž s těmi podle § 6 Vyhlášky o odměně z velké části kryjí: Podle Konkursní vyhlášky měl podíl každého ze správců odpovídat „*rozsahu a délce doby jejich činnosti*“. Tato dvě kritéria uvádí i Vyhláška o odměně, avšak přidává ještě atribut „*náročnosti činnosti*“. Právní předpisy vnímají tato kritéria jako rovnocenná (o čemž svědčí i využití souřadící spojky „a“) – pro upřednostnění některého z nich tak soud musí prezentovat rozumný důvod (srov. i níže podrobně rozebrané usnesení NSČR ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4135/2011).

Pro úplnost je třeba poukázat na to, že výčet kritérií v Konkursní vyhlášce byl taxativní, zatímco ve Vyhlášce o odměně je demonstrativní. Teoreticky má tedy insolvenční soud širší manévrovací prostor než konkursní soud, avšak v praxi se jejich přístup neliší – konkursní soudy využívaly toho, že § 9 Konkursní vyhlášky představuje normu s relativně neurčitou hypotézou a s různými okolnostmi případu, které by podle § 6 Vyhlášky o odměně mohly být i samostatným kritériem, jednoduše operovaly v rámci posuzování „*délky doby činnosti*“ a/nebo „*rozsahu činnosti*“ (vizte dále).

Výklad pojmů „*délka doby činnosti*“ a „*rozsah činnosti*“ podal NSČR již v (klíčovém a hojně citovaném)³⁷⁵ usnesení ke Konkursní vyhlášce ze dne 26. 1. 2012,

³⁷¹ VSPH (s odkazem na výše uvedené usnesení NSČR) pro předčasnost zrušil rozhodnutí prvostupňového soudu, kterým tento obratem po odvolání insolvenčního správce rozhodl také o jeho odměně (tj. nevyčkal podání konečné zprávy novým insolvenčním správcem v závěru řízení).

³⁷² VSOL potvrdil postup prvostupňového soudu spočívající ve stanovení jedné celkové odměny a jejím následném rozdělení mezi správce činné v řízení (byť změnil podíly jednotlivých správců na ní).

³⁷³ Odvolací soud potvrdil, že „*soud prvního stupně postupoval správně, když určil v konečné zprávě jedinou celkovou odměnu odvolaného a současného insolvenčního správce pro celé řízení*“.

³⁷⁴ Srov. např. usnesení KSLB ze dne 30. 8. 2016, č. j. KSLB 86 INS 21580/2015-B-15, či usnesení KSLP ze dne 19. 12. 2017, č. j. KSPL 54 INS 14972/2013-B-81.

³⁷⁵ Kromě dále uvedených usnesení také v usnesení NSČR ze dne 24. 6. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1933/2013, kde soud stvrdil právní posouzení odvolacího soudu (VSOL) s tím, že odpovídá závěrům vyjádřeným právě v usnesení 29 Cdo 4135/2011, usnesení VSPH ze dne 23. 11. 2015, 1 VSPH 2129/2015-B-59, ve kterém soud vycházel z výkladu pojmu „*rozsah činnosti*“ v tomto usnesení, usnesení VSOL ze dne 20. 12. 2016, č. j. 3 VSOL 628/2016-B-275, ve kterém soud z tohoto usnesení vycházel „*při hodnocení rozsahu a*

sp. zn. 29 Cdo 4135/2011, uveřejněném ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod číslem 13:

„Délku doby činnosti“ definoval jako „*dobu, po kterou osoba, jež se má podílet na konkursní odměně, vykonávala funkci správce konkursní podstaty úpadce*“ (s tím, že se nezapočítává „*doba, po kterou byl příslušný správce konkursní podstaty s plněním svých povinností v prodlení*“). To autorka považuje za logický dovětek, když právní předpisy stojí na tom, že správce (konkursní podstaty i insolvenční) vykonává svou činnost s odbornou péčí, jistě by tedy neměl být honorován za činnost, která tomuto standardu nedostojí, a naopak by mu nemělo být přiznáno navýšení odměny pouze za to, že svou činnost vykonává řádně, když to je jeho základní povinností (byť se tím správcem, jak bude ukázáno dále, snažili argumentovat).

„Rozsahem činnosti“ pak rozumí „*množství úkonů potřebných k naplnění účelu a cíle konkursu, které správce konkursní podstaty, jenž má mít podíl na konkursní odměně, vykonal v jednotlivých fázích konkursního řízení*“. NSČR zdůraznil, že „činnosti“ nejsou pouze úkony při zpeněžování majetkové podstaty, ale i další. Konkrétně NSČR akcentoval činnost při „*sepisování majetku konkursní podstaty, vedení účetnictví, práci s přihláškami, včetně jejich přezkumu, plnění daňových povinností dlužníka, komunikaci s věřiteli a s konkursním soudem, zpracování konečné zprávy, přípravě rozvrhu a jeho plnění*“ i činnost „*související se zrušením konkursu*“.

Prvostupňové soudy si s odůvodněním (ne)naplnění těchto kritérií poradily různě. Lze nalézt velmi hezká rozhodnutí, kde soud své úvahy podrobně a pečlivě vysvětlil³⁷⁶.

náročnosti činnosti insolvenčních správců“, usnesení NSČR ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 29 NSCR 79/2017, ve kterém soud doslova převzal celou část tohoto usnesení týkající se výkladu pojmů „délka doby činnosti“ a „rozsah činnosti“ i principů soudního přezkumu určení podílů správců na celkové odměně (ústavní stížnost proti tomuto usnesení NSČR odmítl ÚS usnesením ze dne 11. 2. 2020, sp. zn. IV. ÚS 2567/19, jako zjevně neopodstatněnou), usnesení NSČR ze dne 30. 4. 2020, sp. zn. 29 Cdo 459/2018, ve kterém NSČR označil odkaz odvolacího soudu právě na usnesení 29 Cdo 4135/2011 za přílehlavý.

³⁷⁶ Srov. např. usnesení KSPA ze dne 13. 9. 2018, č. j. KSPA 44 INS 18397/2014-B-115, kde se soud zabýval vzájemným vztahem výše uvedených kritérií v daném insolvenčním řízení, podrobně a pečlivě identifikoval jednotlivé úkony insolvenčních správců činných v řízení a vyjádřil se k jejich náročnosti (např. zohlednil, zda byl dokument standardizovaný, či byl připraven výlučně pro účely konkrétního insolvenčního řízení) a následně jim přiřadil určitou peněžní hodnotu. Nutno ovšem podotknout, že se jednalo již o druhé rozhodnutí soudu v dané věci, když jeho první pokus (usnesení ze dne 14. 3. 2018, č. j. KSPA 44 INS 18397/2014-106) VSPH usnesením ze dne 28. 8. 2018, č. j. 3 VSPH 598/2018-B-113, zrušil pro zcela nedostatečné odůvodnění. KSPA své první usnesení totiž odůvodnil pouze „*přihlednutím k délce a náročnosti vykonávaných činností*“, aniž by však své úvahy nějak konkretizoval. Dále lze poukázat na usnesení MSPH ze dne 27. 3. 2018, č. j. MSPH 99 INS 23459/2014-B-53, ve kterém soud pečlivě identifikoval úkony, které jednotliví insolvenční správci provedly, a jejich přínos pro majetkovou podstatu a vypořádal se i se skutečností, že druhý insolvenční správce (ze tří) byl v řízení zcela nečinný, či usnesení KSBR ze dne 24. 7. 2018, č. j. KSBR 53 INS 16330/2013-B-85, ve kterém soud vysvětlení rozdělení odměny mezi insolvenční správce věnoval 2/3 odůvodnění, přičemž činnost insolvenčních správců i porovnal mezi nimi navzájem.

Lze nalézt i o něco méně kvalitní, přesto však stále nadprůměrná rozhodnutí.³⁷⁷ Mnohem obvyklejší postup však je, že soud v podstatě bez jakéhokoliv kritického zkoumání převezme dohodu insolvenčních správců či údaje uvedené insolvenčním správcem v konečné zprávě³⁷⁸ nebo výši odměny jednotlivých insolvenčních správců (resp. jejich podíl na celkové odměně) určí arbitrárně³⁷⁹. Takové odůvodnění je však nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů (srov. např. usnesení VSPH ze dne 28. 8. 2019, č. j. 3 VSPH 598/2018-B-113).

V soudní praxi opakovaně řešila otázka, zda má být při určování podílů správců na celkové odměně brána do úvahy kvalita výkonu jejich činnosti, tedy zda má mít na výši odměny vliv to, že některý z více správců postupoval liknavě, či naopak s odbornou péčí. Autorka se v tomto ohledu plně ztotožňuje s konstantním postojem NSČR – odborná péče je standardem, který správci nezakládá nárok na zvýšení podílu na celkové odměně; oproti tomu postup neodpovídající standardu odborné péče je důvodem pro to, aby správce obdržel menší podíl na celkové odměně (srov. výše uvedená usnesení NSČR

³⁷⁷ Srov. např. usnesení KSBR ze dne 26. 11. 2018, č. j. KSBR 45 INS 9093/2016-B-74, ve kterém soud kriticky zhodnotil tvrzení insolvenčního správce uvedené ve vyúčtování, usnesení KSOS ze dne 5. 7. 2018, č. j. KSOS 33 INS 28708/2015-B-102, kde se soud ne zcela akceptoval dohodu insolvenčních správců o rozdělení odměny, či usnesení KSOS ze dne 4. 12. 2018, č. j. KSOS 31 INS 33145/2014-B-78, ve kterém soud sice stručně, ale přesto relativně výstižně popsal své úvahy o rozsahu činnosti jednotlivých insolvenčních správců.

³⁷⁸ Srov. např. usnesení KSPH ze dne 14. 11. 2018, č. j. KSPH 63 INS 9599/2013-B-65, kterým soud bez jakéhokoliv odůvodnění schválil insolvenčním správcem předloženou konečnou zprávu, usnesení KSPL ze dne 24. 4. 2019, č. j. KSPL 29 INS 16639/2012-B-161, ve kterém soud schválil insolvenčním správcům odměnu podle předložené konečné zprávy s odůvodněním, že proti konečné zprávě nebyly podány námitky a „soud ji shledal věcně správnou a odpovídající obsahu spisu“, usnesení KSHK ze dne 11. 3. 2019, č. j. KSHK 41 INS 2850/2009-B-112, kde se soud bez jakéhokoliv odůvodnění omezil na konstatování, že „odvolanému insolvenčnímu správci byla přiznána odměna v celkové výši 90.000 Kč“ (tj. přesně částka požadovaná pro odvolaného insolvenčního správce posledním insolvenčním správcem), usnesení KSOS ze dne 2. 6. 2018, č. j. KSOS 33 INS 3065/2016-B-28, které obsahovalo pouze výrok a poučení, žádné odůvodnění, usnesení KSOL ze dne 2. 5. 2018, č. j. KSOL 16 INS 3628/2016-B-38, ve kterém se soud § 6 Vyhlášky o odměně ani nezminil, usnesení MSPH ze dne 17. 7. 2018, č. j. MSPH 89 INS 11545/2014-B-94, ve kterém soud bez bližšího rozpracování uvedl, že „podíl odvolaného správce [...] a současného správce určil k návrhu současného správce s tím, že mezi těmito správci nebylo o způsobu rozdělení odměny sporu a takto určený podíl odpovídá rozsahu a náročnosti práce vykonané těmito správci“, usnesení MSPH ze dne 4. 6. 2018, č. j. MSPH 93 INS 21243/2013-B-77, ve kterém soud pouze uvedl, že se na rozdělení odměny insolvenční správci dohodli a že soud tuto dohodu „shledává v souladu se svými poznatky z průběhu řízení“, usnesení KSHK ze dne 1. 7. 2020, č. j. KSHK 41 INS 32214/2014-B-62, ve kterém soud bez jakéhokoliv odůvodnění celou odměnu za řízení přiznal poslednímu insolvenčnímu správci, který ji vyúčtoval ve zprávě o splnění oddlužení

³⁷⁹ Srov. např. usnesení KSLB ze dne 1. 7. 2019, č. j. KSLB 57 INS 17108/2017-B-50, kde se soud omezil na stručně konstatování, že „odvolané insolvenční správce náleží odměna za přezkum pohledávek ve výši 12 100 Kč včetně zákonné DPH a jako ocenění jeho podílu na přípravných pracích ke zpeněžení majetkové podstaty pak 20% podíl“, aniž by vysvětlil, jak k těmto závěrům dospěl, usnesení KSPH ze dne 27. 8. 2018, č. j. KSPH 62 INS 571/2017-B-25, ve kterém soud bez jakéhokoliv zdůvodnění uvedl, že odvolanému insolvenčnímu správci náleží „podíl na odměně ve výši 3 000 Kč + DPH“, usnesení KSPL ze dne 13. 8. 2018, č. j. KSPL 54 INS 14972/2013-B-94, ve kterém se soud zcela opomněl vyjádřit k nároku jednoho insolvenčního správce (ať již ve výroku nebo v odůvodnění).

R 82/2016 a sp. zn. 29 Cdo 4135/2011 a dále též usnesení NSČR ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 922/2013³⁸⁰, ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 29 Cdo 1407/2015³⁸¹, ze dne 24. 10. 2019, sp. zn. 29 Cdo 4947/2016³⁸², ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 29 Cdo 4294/2018³⁸³). Tyto závěry následují i odvolací soudy – srov. např. usnesení VSPH ze dne 6. 2. 2019, č. j. 3 VSPH 1423/2018-B-122³⁸⁴. K problematice se vyjádřil dokonce i ÚS v usnesení ze dne 22. 9. 2020, sp. zn. IV. ÚS 2147/20, podle kterého se odvolaný správce „nemohl od okamžiku, kdy byl pro hrubé porušení svých povinností odvolán a kdy byl ustanoven nový správce konkurzní podstaty, spoléhat na to, že jeho podíl na celkové odměně bude odpovídat výši odměny původně vyčíslené usnesením [...], které bylo vydáno před jeho odvoláním z funkce“. S poukazem na výše uvedené usnesení NSČR ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4135/2011, ÚS uzavřel, že si odvolaný správce „mohl a měl si být vědom, že jeho odměna bude tím nižší, čím více úkonů bude muset následný správce konkurzní podstaty učinit a čím déle bude jeho činnost trvat“.

4. 7 Moderační právo soudu

Úvaha o zvýšení nebo snížení konkursní odměny podle § 8 odst. 3 věty páté ZKV se přitom může odvíjet toliko od částky stanovené jako konkursní odměna podle příslušných ustanovení vyhlášky č. 476/1991 Sb. Srov. usnesení NSČR ze dne 14. 12. 2006, sp. zn. 29 Odo 1351/2006, uveřejněné pod číslem 103/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

³⁸⁰ Ve kterém NSČR s odkazem na § 9 Konkursní vyhlášky, který výslovně upravuje pouze kritéria rozsahu a délky doby činnosti, odmítl dovození dalšího kritéria – kritéria kvality činnosti správce. Zároveň však NSČR uvedl, že „z řečeného však nevyplývá, že by při rozdělení odměny nemělo hrát žádnou váhu to, zda je některý ze správců liknavý, v prodlení s plněním svých povinností nebo některé úkony, k nimž je z titulu své funkce povinen, vůbec neprovedl nebo je učinil do té míry vadně, že je druhý správce nucen zopakovat. To vše je možno zohlednit v rámci shora podrobně rozebraných kritérií [rozsahu a délky doby činnosti správce]“.

³⁸¹ NSČR potvrdil postup odvolacího soudu (VSPH), který snížil podíl správce na celkové odměně proto, že některé z činností, které měl vykonávat osobně (určitou část právních služeb), zadal třetím osobám. NSČR uvedl, že „míra, jakou se dovolatel [správce konkurzní podstaty] osobně podílel na plnění povinností správce konkurzní podstaty, je nepochybně tou [okolností], jež na zkoumání rozsahu činnosti správce konkurzní podstaty, v rámci určení jeho podílu na odměně, vliv má“ (a to při posuzování kritéria rozsahu činnosti).

³⁸² Ve kterém NSČR odmítl dovolání správce konkurzní podstaty, který se domáhal toho, že by měl dostat vyšší podíl na celkové odměně než druhý správce konkurzní podstaty, protože on podnik úpadek provozoval, zatímco druhý správce jej pouze zpeněžil.

³⁸³ Ve kterém NSČR odmítl dovolání správce konkurzní podstaty proti rozhodnutí VSPH, kterým tento potvrdil rozhodnutí MSPH, kterým tento jednomu z více správců konkurzní podstaty činných v řízení snížil jeho podíl na celkové odměně proto, že byl v řízení po přibližně rok nečinný.

³⁸⁴ Soud výslovně konstatoval, že „řádný výkon funkce a její řádné předání nově ustanovenému správcovi je třeba vnímat jako běžný standard a nelze jej vnímat jako důvod pro zvýšení podílu na celkové odměně“. Dovolání proti usnesení odvolacího soudu NSČR usnesením ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. 29 NSCR 53/2019, odmítl.

Důvody moderace mohou spočívat i v okolnostech týkajících se zpeněžení majetku podstaty, nicméně - a v tom nutno správci přitakat - nelze je jaksi mechanicky odvozovat jen od toho, zda zvoleným způsobem zpeněžení byl prodej mimo dražbu. Takovým důvodem nemůže být sama o sobě okolnost, který ze zákonem předvídaných způsobů zpeněžení majetkové podstaty správce zvolil, tj. kterým způsobem zpeněžení provedl – usnesení VSPH ze dne 20. 2. 2019, sp. zn. 2 VSPH 1645/2018

Na úvod je nutné uvést, že jakákoliv kvantitativní analýza využívání nástrojů, které InsZ a vyhláška o odměně dávají soudu k moderaci výše odměny insolvenčního správce, je velmi složitá. Ačkoliv je insolvenční rejstřík veřejný a obsahuje seznam dlužníků a insolvenční spisy (srov. § 419 odst. 2 a 3 InsZ), nelze v něm systematicky vyhledávat jinak než za pomoci standardizovaného číselníku událostí, pod kterými v něm insolvenční soudy jednotlivé dokumenty zveřejňují. Pro případy, kdy soud přistoupí ke zvýšení nebo snížení odměny podle § 38 odst. 3 InsZ nebo k určení odměny podle zásad přiměřenosti podle § 5 vyhlášky o odměně, však neexistuje specifická událost. Ani pro zjištění základních údajů (např. četnosti takových rozhodnutí) tak není možné využít jednoduché vyhledávání podle událostí, ale je nutno přímo v textu každého usnesení ručně ověřit, jaký je jeho obsah.

Z kap. 4 vyplývá, že judikaturní závěry byly promítnuty do textu příslušných právních předpisů (zejm. Vyhlášky o odměně) až postupem času. Důležitou otázkou tak je, jak prvostupňové soudy aplikovaly pravidla, která sice nebyla zakotvena v InsZ ani ve Vyhlášce o odměně, ale byla dovozena ustálenou judikaturou vyšších soudů.

Autorka ke kvantitativní analýze vybrala tři dlouhodobě neuralgické situace: (1) odměnu za oddlužení manželů před 1. 1. 2014, (2) odměnu za období od povolení do schválení oddlužení a (3) odměnu za rozdělení mimořádného příjmu spočívajícího v peněžních prostředcích před 1. 6. 2019.

4. 8 Plátce nároků správce

To, kdo hradí odměnu a náhradu hotových výdajů insolvenčního správce, upravuje § 38 odst. 2 InsZ. Ten taxativně vypočítává zdroje, které je možné k uspokojení nároků použít – majetkovou podstatu, zálohu na náklady insolvenčního řízení a prostředky státního rozpočtu. Neznamená to však, že by soud měl na výběr, který ze zákonem uvedených zdrojů si při rozhodování o nárocích správce zvolí – zákon stanovuje striktní pořadí. V prvé řadě se tak odměna a náhrada hotových výdajů hradí z majetkové podstaty. Pokud ta nestačí, uspokojí se (neuhrazená část) ze zálohy na insolvenční řízení. A konečně pokud

ani to nestačí, nastupuje jako plátce nároků správce stát (s limitem 50 000 Kč na odměnu a 50 000 Kč na náhradu hotových výdajů).

4. 8. 1 Úhrada z majetkové podstaty

Jako první v pořadí je k úhradě nároků správce na odměnu a náhradu hotových výdajů povinná majetková podstata (§ 38 odst. 2 věta první část první InsZ). Majetek tvořící majetkovou podstatu je formálně většinou³⁸⁵ ve vlastnictví dlužníka. To by mohlo vést k závěru, že primárním plátcem nároků insolvenčního správce je dlužník. Autorka má však za to, že takový závěr není přesný, resp. obecně platný (a vzhledem k současné skladbě dlužníků bude platný dokonce spíše výjimečně).

Je totiž třeba si uvědomit, že InsZ majetkovou podstatu definuje jako „*majetek určený k uspokojení dlužnickových věřitelů*“ [§ 2 písm. e) InsZ]. Odměna insolvenčního správce a jeho hotové výdaje³⁸⁶ patří podle § 168 odst. 2 písm. a) InsZ mezi pohledávky za majetkovou podstatou³⁸⁷. Jedná se tedy o pohledávku privilegovanou (resp. superprivilegovanou, neboť zaujímá výstavní postavení i mezi samotnými privilegovanými pohledávkami), která se uspokojuje před pohledávkami jiných (přihlášených) věřitelů. Zároveň platí, že k ustanovení insolvenčního správce (s výjimkou předběžného) dochází současně s rozhodnutím o úpadku. V tomto okamžiku, kdy řádný insolvenční správce začíná vykonávat funkci, již existuje rozhodnutí o tom, že dlužník není schopen plnit své závazky (tedy je v platební neschopnosti), nebo že souhrn jeho závazků převyšuje souhrnnou hodnotu jeho majetku (tedy je předlužen). V případě, že dlužník je předlužen, a tudíž by ani při nulových nákladech insolvenčního řízení nebylo možné věřitele zcela uspokojit, tak již podle autorky jde jakákoliv úhrada z majetkové podstaty fakticky na úkor věřitelů, neboť se jedná o prostředky, které by jinak náležely jim (na úhradu jejich pohledávek). Jakkoliv by tedy v takové situaci byl formálním plátcem nároků insolvenčního správce dlužník, materiálně by se jednalo o (budoucí) majetek věřitelů.

³⁸⁵ Většinou proto, že podle § 205 odst. 4 InsZ do majetkové podstaty náleží za určitých okolností i majetek jiných osob než dlužníka [typicky se jedná o plnění z relativně neúčinného právního jednání (srov. SEDLÁČEK, M.: § 205. In: SPRINZ, P. – JIRMÁSEK, T. – ŘEHÁČEK, O. – VRBA, M. – ZOUBEK, H. a kol.: *Insolvenční zákon* (op. cit.), s. 576].

³⁸⁶ Za určitých okolností i odměna a hotové výdaje předběžného správce [vizte § 168 odst. 1 písm. a) InsZ].

³⁸⁷ A byla i podle ZKV [vizte § 31 odst. 2 písm. a) ZKV].

Pokud se na situaci podíváme z ekonomického pohledu bez ohledu na limity právní aplikace úpadku předlužením³⁸⁸, je v ČR zdaleka nejčastější situace, že se dlužník nachází jak v platební neschopnosti, tak v předlužení. Naprostá většina dlužníků totiž byly a jsou fyzické osoby, jejichž úpadek je řešen oddlužením (který, jak níže ukazuje tabulka č. 7, v ČR jako způsob řešení úpadku dominantně převažuje). Ti nejenomže nejsou schopni hradit své splatné závazky, nýbrž zároveň nedisponují dostatečným (movitým či nemovitým) majetkem, jehož zpeněžení by k jejich uhrazení stačilo.³⁸⁹ O tom svědčí i to, že počet schválených oddlužení majetkové podstaty se každý rok pohybuje v řádku nižších stovek, zatímco počet schválených oddlužení plněním splátkového kalendáře (od 1. 6. 2019 v kombinaci se zpeněžením majetkové podstaty) se pohybuje mezi 20 a 25 000.³⁹⁰ Počet prohlášených konkursů (i jejich podíl na celkových úpadcích) oproti tomu setrvale klesá (opět srov. tabulku č. 7).

Tabulka č. 7 Srovnání četnosti jednotlivých způsobů řešení úpadků v letech 2008 až 2020

	Rozhodnutí o úpadku	Prohlášené konkursy	Povolená oddlužení	Podíl prohlášených konkursů	Podíl povolených oddlužení
2008	1 374	771	645	56 %	47 %
2009	3 943	1 808	2 164	46 %	55 %
2010	8 007	2 198	5 907	27 %	74 %
2011	14 105	2 657	11 608	19 %	82 %
2012	20 686	3 153	17 982	15 %	87 %
2013	25 022	4 051	22 055	16 %	88 %
2014	27 842	4 470	24 890	16 %	89 %
2015	25 691	4 383	23 414	17 %	91 %
2016	24 141	4 256	22 287	18 %	92 %
2017	20 251	3 070	19 333	15 %	95 %
2018	18 629	1 650	18 189	9 %	98 %
2019	27 124	1 284	26 155	5 %	96 %
2020	25 295	1 105	24 476	4 %	97 %
2021	22 565	1 173	21 660	5 %	96 %

³⁸⁸ Podle InsZ totiž předlužena může být pouze právnická osoba nebo fyzická osoba-podnikatel (§ 3 odst. 4 InsZ), nikoliv fyzická osoba-spotřebitel. Pro úvahy o tom, kde je primárním plátcem nároků správce, je ale významné ekonomické, nikoliv právní hodnocení situace dlužníků (tedy zda fakticky jsou v platební neschopnosti a/nebo předlužení).

³⁸⁹ VESELÁ, Jarmila et al. *Insolvence 2008-2020: data, názory, predikce*. Vydání první. Praha: Stálá konference českého práva, 2021.

³⁹⁰ Podle statistických údajů Ministerstva spravedlnosti bylo v roce 2021 schváleno 498 oddlužení plněním splátkového kalendáře (ještě relikty z před účinnosti Oddlužovací novely), 178 oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a 23 462 oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (tzv. kombinací). Nejvyšší počet schválených oddlužení zpeněžením majetkové podstaty byl v roce 2014 (777), od té doby číslo setrvale klesá.

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistických údajů Ministerstva spravedlnosti

Legenda: „Rozhodnutí o úpadku“ = počet usnesení, ve kterých byl zjištěn úpadek dlužníka, v daném roce; „Prohlášené konkursy“ = počet usnesení o prohlášení konkursu v daném roce; „Povolená oddlužení“ = počet usnesení o povolení oddlužení v daném roce; „Podíl prohlášených konkursů“ = poměr usnesení o prohlášení konkursu k usnesením o úpadku v daném roce; „Podíl povolených oddlužení“ = poměr usnesení o povolení oddlužení k usnesením o úpadku v daném roce

Vysvětlení: Skutečnost, že součet podílu prohlášených konkursů a podílu povolených oddlužení je vyšší než 100 %, není matematická chyba. Statistické údaje Ministerstva spravedlnosti jsou založeny na výskytu událostí v řízeních. V řízení se však může vyskytovat více stejných událostí (když např. nadřízený soud prvostupňové rozhodnutí zruší a vrátí k dalšímu řízení, takže je nutno rozhodnout znovu) či jejich kombinace (soud např. oddlužení povolí, ale v pozdější fázi řízení neschválí a na majetek dlužníka prohlásí konkurs). Zároveň může dojít k tomu, že soud v jednom roce zjistí úpadek dlužníka, ale o způsobu jeho řešení rozhodne až v dalším roce. S ohledem na to, že cílem této tabulky je ilustrace skutečnosti, že oddlužení jako způsob řešení úpadku v ČR masivně převažuje, nikoliv detailní analýza skladby dlužníků, resp. způsobů řešení úpadku, však nevyvstala potřeba dalšího očištění dat.

Jakkoliv v oddlužení existuje určitý podíl dlužníků, který své dluhy uhradí ze 100 %³⁹¹, a tudíž by bylo možné tvrdit, že v takovém případě je primárním plátcem odměny insolvenčního správce opravdu dlužník, není tento závěr podle autorky přesný. Je totiž třeba mít na paměti, že v insolvenčním řízení se neuspokojují úroky, úroky z prodlení ani poplatek z prodlení, které se staly splatné po rozhodnutí o úpadku [§ 170 písm. b) InsZ], a ani ty, které sice vznikly před rozhodnutím o úpadku, ale přirostly až v době po něm [§ 170 písm. a) InsZ]. Většina takových dlužníků je schopna dluhy uhradit plně jen proto, že jejich výše je po celou dobu trvání oddlužení „zakonzervovaná“³⁹². Pokud by insolvenční řízení neprobíhalo, i částka vynaložená na úhradu nároků správce by náležela věřitelům dlužníka (autorka zdůrazňuje, že nehodnotí vhodnost úpravy v § 170 InsZ či oprávněnost nároků věřitelů v jednotlivých případech, pouze upozorňuje na dopad „zastropování“ výše dluhu).

Situace, kdy je primárním plátcem opravdu dlužník, tak podle autorky nastane v zásadě pouze tehdy, pokud je ustanoven předběžný správce³⁹³ [jehož odměna je podle § 168 odst. 1 písm. a) InsZ také pohledávkou za majetkovou podstatou], ale nakonec není

³⁹¹ Podle Zezulky se tak stane v 28,9 % oddlužení. Srov. ZEZULKA, O. *Ekonomické aspekty institutu oddlužení* in VESELÁ, Jarmila et al. *Insolvence 2008-2020: data, názory, predikce*. Vydání první. Praha: Stálá konference českého práva, 2021, s. 136.

³⁹² Je totiž bohužel časté, že se dlužník dostane do tzv. dluhové spirály – přestože pravidelně splácí, není reálně schopen uspokojovat ani přirůstající příslušenství, natož aby dokázal plnit na jistinu. Zakonzervování výše dluhu je jedním z opatření, které dlužníkovi vymanění se z dluhové spirály umožní.

³⁹³ Podle statistických údajů Ministerstva spravedlnosti bylo v letech 2008 až 2021 v insolvenčním rejstříku zveřejněno 610 událostí „Usnesení o ustanovení předběžného správce“.

rozhodnuto o úpadku dlužníka, nebo za situace, kdy je sice původně rozhodnuto o úpadku dlužníka a je ustanoven insolvenční správce, ale později je podle § 158 odst. 1 InsZ rozhodnuto o tom, že v úpadku není³⁹⁴. Dále lze v praxi za primárního plátce označit též dlužníka v situaci, kdy hradí zálohy na odměnu insolvenčního správce za období od povolení do schválení oddlužení, a to fakticky buď ze svých disponibilních příjmů nepostižených exekuční deponací, nebo z nezabavitelné částky (tj. na každý pád z prostředků nenáležících do majetkové podstaty, když neboť v této fázi dosud neprobíhá realizace splátkového kalendáře).

Ve svém důsledku se zvolená koncepce dominantního zatížení majetkové podstaty náklady řízení opírá o přetrvávající společenský konsenzus, že transakční náklady procesu nesou racionální věřitelé dobrovolně, a to přiměřeným podílem z potenciálního výtěžku majetkové podstaty. Autorka považuje za víceméně nepochybné, že koordinovaný postup subjektů ve vzájemně konkurenčním postavení v kolektivních řízeních insolvenčního typu zvyšuje efektivitu výsledků. Vyloučení prvku konkurence totiž vylučuje i riziko vzniku klasického věžňova dilematu, a to důsledným trváním na principu rovnosti věřitelů a zákazu nespravedlivého poškozování nebo nedovoleného zvýhodňování nestrannou entitou [§ 5 písm. a) a b) InsZ]. Dochází k poměrnému rozložení transakčních nákladů³⁹⁵ mezi jednotlivé věřitele, kteří je při citlivém nastavení mechanismu odměňování insolvenčního správce s vysokou pravděpodobností budou považovat za přiměřenou cenu za rychlý a transparentní způsob administrace úpadku dlužníka.

Zbývající – níže podrobněji popisované – systémy úhrady fakticky vedou k tomu, že náklady insolvenčního řízení buď nese osoba, která ani potenciálně nemůže mít přímý majetkový zájem na výsledku insolvenčního řízení (tj. daňoví poplatníci financující fungování justice), nebo osoba nesoucí náklady na úkor jiných (tj. věřitel ze složené zálohy). Autorka předem uvádí, že i tato řešení lze považovat za legitimní, neboť sledují legitimní účel, pouze by neměla být bezcílně upřednostňována.

³⁹⁴ Takových rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti za období od roku 2008 do roku 2021 eviduje 26.

³⁹⁵ Česká advokátní komora v roce 2011 poukazovala na narušení tohoto principu mezi zajištěnými a nezajištěnými věřiteli, a to z důvodu vysoce rozdílné sazby odměny za zpeněžení majetku (tehdy 2 % proti 15 %). Srov. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Veřejná konzultace Ministerstva spravedlnosti ČR. Dosavadní zkušenosti s novým insolvenčním řízením. Dosavadní zkušenosti s novým insolvenčním řízením. Souhrnná tabulka ke dni 20. 7. 2011. [online] Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=79442> [cit. 5. 5. 2022].

4. 8. 2 Úhrada ze složené zálohy na náklady insolvenčního řízení

Pokud prostředky v majetkové podstatě nestačí, přichází ke slovu záloha na insolvenční řízení (§ 38 odst. 2 věta první část druhá InsZ), kterou skládá insolvenční navrhovatel (§ 108 odst. 1 InsZ). Jejím účelem je především „*umožnit insolvenčnímu správci výkon jeho funkce, předejít hrozbě nedostatku finančních prostředků bezprostředně po rozhodnutí o úpadku a poskytnout záruku úhrady alespoň minimálně předpokládaných nákladů insolvenčního řízení pro případ, že by je nebylo možno uhradit z majetkové podstaty*“³⁹⁶. Jakkoliv se jedná jeden ze zdrojů úhrady nároků insolvenčního správce, není samozřejmě možné, aby ji insolvenční správce k takovému účelu využil ze své vůle bez příslušného rozhodnutí soudu.³⁹⁷

Je třeba zdůraznit, že tuto zálohu nelze ztotožňovat se soudním poplatkem³⁹⁸, jakkoliv důsledkem nezaplacení obou je až na výjimky zastavení řízení (srov. § 108 odst. 4 InsZ a § 9 odst. 1 ZoSP). Jedná se o dva různé instituty; povinnost k jejich úhradě ve vztahu k insolvenčnímu řízení postihuje (zčásti) jiné subjekty a vzniká v jiném časovém okamžiku. Tento rozdíl hezky vystihl VSPH ve svém usnesení ze dne 1. 9. 2010, č. j. 1 VSPH 723/2010-A-12, podle kterého smyslem zálohy je „*vytvořit materiální předpoklady pro průběh insolvenčního řízení, v rámci kterého je třeba vždy hradit minimálně odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce*“, zatímco soudní poplatek má „*zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví*“.

Historicky (od 1. 1. 2008 od 31. 12. 2013) byla záloha na náklady insolvenčního řízení nastavená jako plně fakultativní. O tom, zda bude navrhovatelé (ať už se jednalo o dlužníka nebo o věřitele) uložena a v jaké výši (do zákonného limitu 50 000 Kč), rozhodoval insolvenční soud. Uložit povinnost složit zálohu soud mohl pouze za podmínku, že to bylo nutné ke krytí nákladů řízení a prostředky k tomu nebylo možné zajistit jinak. Povinnost k její úhradě tak nevznikala vždy a nebyla splatná s podáním insolvenčního návrhu. Zároveň existovaly i osobní výluky z této povinnosti – nemohla být uložena insolvenčnímu navrhovatelé- (bývalému)³⁹⁹ zaměstnanci dlužníka, který měl

³⁹⁶ Usnesení VSPH ze dne 24. 9. 2010, č. j. 2 VSPH 850/2010-A-13.

³⁹⁷ JIRMÁSEK, T.: § 108. In: SPRINZ, P. – JIRMÁSEK, T. – ŘEHÁČEK, O. – VRBA, M. – ZOUBEK, H. a kol.: *Insolvenční zákon* (op. cit.), s. 271.

³⁹⁸ Srov. i usnesení NSČR ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 29 NSCR 172/2017, ve kterém soud uvedl, že „*záloha na náklady řízení [...] svou povahou není ani soudním poplatkem ani jistotou (kaucí), jež by měla sloužit k případnému uspokojení škody nebo jiné újmy způsobené insolvenčnímu dlužníku, případně dalším osobám, nedůvodně zahájeným insolvenčním řízením a opatřeními přijatými v jeho průběhu*“.

³⁹⁹ Srov. usnesení VSPH ze dne 13. 10. 2010, č. j. 3 VSPH 411/2010-A-20, ve kterém soud trefně uzavřel, že „*zákonodárce nesledoval úmysl zbavit povinnosti platit zálohu na náklady insolvenčního řízení jen ty insolvenční navrhovatele s pracovněprávními nároky, jejichž pracovněprávní vztah k dlužníku (zaměstnavateli) dosud trvá (jsou jeho zaměstnanci), ale všechny navrhovatele, jejichž nároky uplatněné*

vůči dlužníkovi pouze pracovněprávní pohledávky. Mohla však být uložena dlužníkovi, který podal návrh na povolení oddlužení.⁴⁰⁰

Koncepční novela (s účinností od 1. 1. 2014) setrvala na principu fakultativní zálohy. Okruh osobních výluk rozšířila o žadatele o oddlužení, u kterých bylo možné s rozhodnutím o úpadku spojit rovnou rozhodnutí o povolení oddlužení. Na druhou stranu doplnila, že povinnost k úhradě zálohy může soud uložit i tehdy, je-li zřejmé, že dlužník nemá žádný majetek.

To byla poměrně zásadní, leč podle autorky zcela logická a správná změna, která cílí především na pozdě podávané dlužnické návrhy. Ekonomická data totiž ukazují, že korporátní dlužníci v ČR podávají insolvenční návrhy až několik let poté, co se dostanou do faktického úpadku⁴⁰¹, přestože tak mají podle § 98 InsZ učinit bez zbytečného odkladu poté, co zjistili (resp. měli zjistit), že se ocitli v úpadku. Majetková podstata takového dlužníka bude již při podání insolvenčního návrhu pravděpodobně vyprázdněná. Pokud by však soud neměl i takovému dlužníku možnost uložit povinnost k úhradě zálohy na náklady insolvenčního řízení (a v případě jejího nezaplacení řízení zastavit), došlo by k tomu, že by důsledky (tj. i nutnost hrazení odměny insolvenčního správce a jeho nákladů) dlužníkovy porušení povinností vždy sanoval stát.⁴⁰²

Tato změna ostatně odpovídala stálému postoji insolvenčních soudů, podle kterých pouhá nesolventnost dlužníka (v důsledku porušení jeho povinnosti podle § 98 InsZ) nemůže představovat skutečnost, pro kterou by bylo insolvenční řízení možné vést i bez uhrazení zálohy na náklady insolvenčního řízení (srov. zejm. klíčové usnesení NSČR ze dne 27. 9. 2013, sp. zn. 29 NSČR 39/2013, č. 103/2013 Sbírkou soudních

v insolvenčním návrhu vyplývají (pouze) z pracovněprávního vztahu k dlužníku, a to bez ohledu na to, zda tento jejich vztah nadále trvá, nebo již byl ukončen“.

⁴⁰⁰ Srov. usnesení VSOL ze dne 30. 9. 2008, č. j. 2 VSOL 119/2008-A-16, publikované pod č. 22/2008 SSRaS.

⁴⁰¹ KUDĚJ, Michal, SCHÖNFELD, Jaroslav, SMRČKA, Luboš. Finanční charakteristiky podniků před vyhlášením moratoria. *Politická ekonomie*, 67 č. 5, s. 509.

⁴⁰² Velmi hezky to vyjádřil MSPH v usnesení ze dne 29. 1. 2021, č. j. MSPH 78 INS 20981/2020-A-7. Podle MSPH „povinnost dlužníka a osob povinných podat za něj v případě úpadku bez zbytečného odkladu insolvenční návrh má zabránit tomu, aby probíhalo takové insolvenční řízení, ve kterém by nebyly k dispozici žádné hotové prostředky. Právo na řešení úpadku nebo hrozícího úpadku soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů, je tedy poskytováno takovému dlužníkovi, který skutečně splnil povinnost podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu v době, kdy měl alespoň takové prostředky, které umožní zaplacení zálohy na náklady insolvenčního řízení“. Lze samozřejmě kontrovat tím, že se ujedná o nepřiměřeně přísný požadavek např. v případech, kdy insolvenční návrh za dlužníka podává soudem ustanovený likvidátor, který na předchozí kroky dlužníka neměl vliv. To je ale podle autorky řešeno tím, že soud může, nikoliv musí povinnost k úhradě zálohy uložit.

rozhodnutí a stanovisek, usnesení VSPH ze dne 27. 1. 2014, sp. zn. 3 VSPH 667/2013⁴⁰³, usnesení VSPH ze dne 6. 1. 2015, sp. zn. 1 VSPH 2267/2014⁴⁰⁴, usnesení VSPH ze dne 12. 1. 2015, sp. zn. 3 VSPH 1710/2014⁴⁰⁵, či dále usnesení NSČR ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 29 NSCR 172/2017⁴⁰⁶, a ze dne 29. 11. 2019, sp. zn. 29 NSCR 7/2018⁴⁰⁷. Jak totiž NSČR konstatoval již v prvních letech účinnosti InsZ, „*účelem insolvenčního zákona není vytváření podmínek pro výmaz nefunkčních obchodních společností z obchodního rejstříku*“ (srov. usnesení NSČR ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. 29 NSČR 13/2011, a usnesení NSČR ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 29 NSČR 48/2011).

Akreditační novela (s účinností od 1. 7. 2017) pak tuto úpravu ponechala⁴⁰⁸, ale nadto zavedla i obligatorní zálohu pro věřitelské insolvenční návrhy (50 000 Kč pro případy, že je dlužník právnická osoba-podnikatel, a 10 000 Kč pro případy, že je dlužník právnická osoba-nepodnikatel nebo fyzická osoba). Výjimku z povinnosti hradit obligatorní zálohu dostali opět (bývalí) zaměstnanci dlužníka a dále spotřebitel, jeho pohledávka spočívá v nároku ze spotřebitelské smlouvy, a osoba přistupující k insolvenčnímu řízení (druhý a další insolvenční navrhovatel). Pro určité kategorie insolvenčních navrhovatelů (mezi něž však nepatří dlužník, ale pouze některé typy věřitelů) je tak v současnosti záloha splatná s podáním insolvenčního návrhu.

V souvislosti se výčtem plátců nároků správce vyvstává problém, a to zda záloha na náklady insolvenčního řízení je nebo není součástí majetkové podstaty (a tedy zda má rozlišování mezi úhradou nároků správce z majetkové podstaty a ze složené zálohy vůbec smysl). Ve zprávách insolvenčních správců je záloha (obvykle) řazena mezi příjmy majetkové podstaty.

Této otázce se autorka věnovala již v kap. 4. 3. 1. 2. 1, přičemž došla k závěru, že jak dlužnická, tak věřitelská záloha jsou součástí majetkové podstaty. Z tohoto pohledu se tak rozlišování majetkové podstaty a zálohy na náklady insolvenčního řízení jako zdrojů pro úhradu nároků správce v § 38 odst. 2 InsZ jeví jako nadbytečné.

⁴⁰³ VSPH dal jasně najevo, že „*pokud dlužník prostředky použil k jinému účelu a v důsledku toho nyní není schopen požadovanou zálohu na náklady tohoto řízení zaplatit, je nutno přičíst tuto okolnost k jeho tíži*“.

⁴⁰⁴ Kde soud výstižně uzavřel, že „*nelze spravedlivě požadovat, aby stát nesl náklady insolvenčního řízení (§ 8 vyhlášky) za dlužníka, jenž primárně nesplnil svoji základní povinnost stanovenou v § 98 IZ [v důsledku čehož nebyl s to složit zálohu na krytí minimálních nákladů insolvenčního řízení]*“.

⁴⁰⁵ Které soud odůvodnil stejně jako své usnesení ze dne 27. 1. 2014, sp. zn. 3 VSPH 667/2013.

⁴⁰⁶ Kde soud pregnančně poznamenal, že „*není úkolem státu (a zejména pak úkolem insolvenčního soudu v rámci zahájeného insolvenčního řízení) garantovat „majetku prosté“ právnické osobě, jež vstoupila do likvidace, na jejíž ukončení se jí nedostává prostředků, řešení jejího úpadku na náklady státu*“.

⁴⁰⁷ Kde NSČR odkázal právě na své předchozí usnesení ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 29 NSCR 172/2017.

⁴⁰⁸ Pouze celý text z odst. 1 přesunula do odst. 2 § 108 InsZ.

4. 8. 3 Úhrada z prostředků státu

Pokud prostředky účastníků insolvenčního řízení nestačí, nastupuje podle § 38 odst. 2 věty druhé InsZ stát. Jakkoliv postup, že když nejsou schopni náklady insolvenčního řízení uhradit účastníci, nastoupí jako sekundární plátce stát, může čtenáři dnes již připadat automatický, vedla k němu cesta až přes Ústavní soud.

4. 8. 3. 1 Vývoj právní úpravy úhrady nároků správce státem

První znění ZKV totiž obsahovalo pouze lakonické konstatování, že „*správce má nárok na náhradu výdajů a na odměnu*“ (§ 8 odst. 3 věta první ZKV ve znění účinném do 31. 5. 1996). S účinností od 1. 6. 1996 byla doplněna identifikace zdrojů pro úhradu těchto nároků správce, které se uspokojovaly „*z konkursní podstaty, a pokud k tomu nestačí, ze zálohy na náklady konkursu složené navrhovatelem*“ (§ 8 odst. 3 věta druhá ZKV ve znění účinném od 1. 6. 1996). ZKV tedy neumožňoval (resp. problematiku zcela opomíjel) uhrazení nároků správce ve chvíli, kdy jím taxativně vypočtené zdroje neposkytovaly dostatečné krytí. Takové situace však nastávaly a pochybnosti o ústavnosti úpravy v ZKV vzrůstaly. Problém rozčísil ÚS ve svém nálezu Pl. ÚS 36/01 (zmiňovaným již v kap. 3. 1 Postavení insolvenčního správce), kterým dotčené ustanovení ZKV ke dni 31. 3. 2003 zrušil.

ÚS odmítl tezi, že by výkon funkce správce konkursní podstaty v takové situaci bylo možné označit za nucenou práci nebo službu, neboť zapsat osobu do seznamu správců konkursních podstaty, z něhož soud vybíral konkrétní správce pro jednotlivá řízení, bylo možné pouze s jejím souhlasem. Stejně tak ÚS odmítl aplikaci čl. 26 LZPS (právo na svobodnou volbu povolání) s tím, že „*výkon funkce správce konkursní podstaty není součástí zaměstnaneckého vztahu [...] podnikáním ani provozováním jiné hospodářské činnosti*“; podle názoru ÚS představoval správce konkursní podstaty zvláštní veřejnoprávní orgán.

Přesto však ÚS § 8 odst. 3 větu druhou ZKV ve znění účinném od 1. 6. 1996 zrušil, neboť umožnění proběhnutí konkursu i v případě, kdy v jeho průběhu není zpeněžen žádný majetek ani není složena zálohy na jeho náklady, porušilo ve vztahu k úhradě odměny a náhrady hotových výdajů správce princip neakcesorické rovnosti. ÚS konstatoval, že „*takto vytvořená nerovnost v odměňování a úhradě nákladů, spjatých s výkonem veřejné funkce* [tj. nerovnost mezi situací, kdy majetková podstata (příp. záloha na náklady insolvenčního řízení) poskytují dostatek prostředků k úhradě nároků

správce, a situací, kdy zákonem taxativně vypočtené zdroje potřebné výše nedosahují], je nerovností jednak extrémní (jelikož pro jednu skupinu správců připouští neuhrazení odměny a náhrady hotových výdajů) a jednak nerovností, jíž schází jakýkoli účel a smysl“.

Je však důležité zdůraznit, že ÚS nestanovil, jak má být výše popsaná nerovnost řešena (tedy kdo má nároky správce uspokojit v případě, že majetková podstata a/nebo záloha na náklady insolvenčního řízení je nekryjí dostatečně). *Obiter dictum*⁴⁰⁹ nicméně za adekvátní označil úhradu nároků správce ze strany státu (a právě proto, aby „zákonodárci umožnil stávající protiústavnost odstranit“, zrušil ustanovení až ke dni 31. 3. 2003).

Zákonodárce však na tento apel ÚS při změnách ZKV až do konce jeho účinnosti nijak nereagoval.⁴¹⁰ Řešení tak musela nalézt soudní praxe. Ta se postupem času ustálila v jednoznačném závěru, že pokud nelze nároky správce uhradit z majetkové podstaty a/nebo zálohy na náklady insolvenčního řízení, je k jejich uspokojení povinen stát.

Jakkoliv klíčové rozhodnutí NSČR k této věci pochází až z roku 2009, už před ním se výše uvedená teze prosadila v judikatuře vrchních soudů – srov. usnesení VSPH z 25. 4. 2003, sp. zn. 1 Ko 257/2001⁴¹¹, či rozsudek VSOL ze dne 17. 4. 2008 č. j. 9 Cmo 380/2007-66⁴¹².

Klíčovým rozhodnutím v této otázce je usnesení NSČR ze dne 22. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 65/2007⁴¹³, č. 78/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen

⁴⁰⁹ S odkazem na § 23 ZoA, podle kterého odměnu ustanoveného advokáta hradí stát.

⁴¹⁰ Explicitní úprava, že sekundárním plátcem nároků správce je stát, se objevila až v InsZ.

⁴¹¹ Ve kterém VSPH s odkazem na Pl. ÚS 36/01 případně uzavřel, že „je nepřijatelné zcela odepřít správci právo na úhradu hotových výdajů a odměny“ a že „při absenci výslovné zákonné úpravy, jež by vzniklou situaci řešila, přichází zásadně v úvahu úhrada těchto pohledávek správce ze strany státu, jenž odvolatele do funkce správce ustavil“.

⁴¹² Konkursní soud v usnesení o zrušení konkursu přiznal správci konkursní podstaty odměnu a náhradu hotových výdajů, avšak (pouze) v odůvodnění vyslovil, že tyto nároky správce nemohou být uspokojeny, neboť k jejich úhradě nejsou v majetkové podstatě dostatečné finanční prostředky. Po skončení konkursního řízení se správce domáhal úhrady těchto nároků prostřednictvím civilní žaloby proti České republice. Prvostupňový soud mu vyhověl, avšak odvolací soud žalobu zamítl s tím, že zaplacení se správce nemůže domáhat samostatnou žalobou, ale pouze v rámci konkursního řízení. ÚS rozsudek VSOL jako přehnaně formalistický zrušil. Důležité však je, že oba nalézací soudy i ÚS se shodovaly v názoru, že při nedostatku prostředků v majetkové podstatě je k úhradě nároků správce povinen stát.

⁴¹³ Jednalo se o poměrně komplikovaný případ: Na majetek dlužníka byl prohlášen konkurs, avšak toto rozhodnutí bylo později odvolacím soudem zrušeno. Navrhující věřitelé poté vzali své návrhy zpět a prvostupňový soud konkursní řízení zastavil. Podle zprávy o dosavadních výsledcích konkursu činily příjmy majetkové podstaty 129 000 000 Kč, odměna předběžného správce 28 000 Kč, odměna řádného správce 6 500 000 Kč (po zvýšení konkursním soudem dokonce 9 000 000 Kč) a odměna zvláštního správce 2 500 000 Kč. Odměnu předběžného správce bylo možné uspokojit ze složené zálohy na náklady insolvenčního řízení. K úhradě odměny řádného a zvláštního správce zavázal prvostupňový soud dlužníka, což odvolací soud (VSPH) potvrdil. NSČR však tento postup nižších soudů odmítl s přílehlavým odůvodněním, že „při absenci výslovné úpravy v dotčeném směru nelze dlužníka, jehož úpadek nebyl

„R 78/2011“), ve kterém NSČR právě s odkazem na Pl. ÚS 36/01 uzavřel, že (ačkoliv tak ZKV výslovně nestanoví) „*není-li možné pokrýt určenou, leč dosud neuspokojenou, odměnu a hotové výdaje správce konkursní podstaty ze zálohy na náklady konkursu, pak je [...] k úhradě těchto částek takovému správci povinen stát*“⁴¹⁴. Tuto tezi NSČR prosazoval i v dalších rozhodnutích – srov. např. usnesení NSČR ze dne 23. 2. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3638/2008⁴¹⁵, ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1348/2009⁴¹⁶. V nálezu ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. II. ÚS 2972/10⁴¹⁷, pak ÚS označil s odkazem na Pl. ÚS 36/01 otázku sekundárního plátce nároků správce za vyřešenou s tím, že podle konstantní judikatury „[neuhrazené] nároky správce konkursní podstaty mají být uspokojeny z prostředků státu“.

Explicitní zakotvení povinnosti státu uhradit neuspokojenou pohledávku správce na odměnu a náhradu hotových výdajů přinesl až InsZ v § 38 odst. 2 (tj. s účinností od 1. 1. 2008). Zákonodárce uvedl, že „*toto řešení je nutné pro případy, kdy řešení úpadku určitého subjektu je nezbytné nebo obecně žádoucí, ale neexistují k tomu finanční prostředky*“⁴¹⁸, a odkázal se právě na výše uvedený náleze ÚS Pl. 36/01 a dosavadní soudní praxi⁴¹⁹. Za celou dobu účinnosti InsZ nedoznala tato úprava změn.

Podle autorky je taková forma „státní záruky“ nezbytně nutná pro to, aby insolvenční řízení mohlo plnit svou funkci. K získání povolení k výkonu činnosti insolvenčního správce je třeba vysokoškolské vzdělání, několikaletá praxe a odborná

osvědčen prohlášením konkursu na jeho majetek [...] a ohledně kterého bylo konkursní řízení ukončeno, aniž k takovému prohlášení konkursu (znovu) došlo, zavázat k úhradě odměny a hotových výdajů osoby, která mu byla (jako správce jeho majetku) vnučena soudním rozhodnutím, jež v mezích dalšího instančního přezkumu neobstalo“

⁴¹⁴ Pro úplnost autorka poznamenává, že NSČR zároveň připustil, že ve výjimečných případech může být povinnost uhradit některé hotové výdaje správce konkursní podstaty uložena dlužníka – pokud dlužník zavinil jejich vznik.

⁴¹⁵ Nižší soudy zavázaly k úhradě nároků správce dlužníka, ačkoliv rozhodnutí o prohlášení konkursu bylo odvolacím soudem zrušeno a prvostupňový soud návrh na prohlášení konkursu poté zamítl. NSČR tento postup s odkazem na R 78/2011 odmítl.

⁴¹⁶ I v tomto případě zavázaly nižší soudy k úhradě nároků správce dlužníka, ačkoliv rozhodnutí o prohlášení konkursu bylo odvolacím soudem změněno tak, že se návrh na prohlášení konkursu zamítá, což NSČR opět s odkazem na R 78/2011 (a také na již zmíněné usnesení sp. zn. 29 Cdo 3638/2008) odmítl.

⁴¹⁷ V daném případě příjmy majetkové podstaty o několik desítek tisíc korun přesahovaly výdaje majetkové podstaty (odměnu a hotové výdaje správce). Konkursní soud v usnesení o zrušení konkursu pro nedostatek majetku však neurčil, kdo má nároky správce uspokojit. Separátní žádost správce o to, aby byly uhrazeny ze státního rozpočtu, prvostupňový soud zamítl s poukazem na neexistenci prováděcího předpisu, který by umožnil přenést zátěž nedostatku konkursní podstaty na úhradu nákladů konkursu na státní rozpočet. Odvolací soud (VSPH) sice korigoval názor prvostupňového soudu o nedostatku právního podkladu pro úhradu nároků státem, avšak stejně potvrdil zamítnutí žádosti správce s odůvodněním, že tak bylo možno rozhodnout pouze v rámci konkursního řízení. ÚS považoval postup obecných soudů za příliš formalistický.

⁴¹⁸ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu InsZ (op. cit.), s. 168, <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>.

⁴¹⁹ Tamtéž, s. 151 a 168.

profesní zkouška. Přitom si však insolvenční správce nemůže sám zvolit, do jakého řízení bude ustanoven – o tom rozhoduje stát (reprezentovaný insolvenčním soudem). Zároveň po něm stát požaduje stejný standard odborné péče ve všech řízeních bez ohledu na jejich výtežnost. Ekonomická data ukazují, že korporátní dlužníci v ČR podávají insolvenční návrhy až několik let poté, co se dostanou do faktického úpadku.⁴²⁰ Transformace či (v případě nutnosti) eliminace ekonomicky nerentabilních a nečinných subjektů je přitom i zájmem státu.⁴²¹ Stát zároveň výslovně předpokládá, že ne ve všech případech bude zahájení insolvenčního řízení podmíněno složením určité částky (zálohy na náklady insolvenčního řízení)⁴²², a tedy to, že budou existovat zcela prázdné majetkové podstaty. Za takových okolností je podle autorky logické, aby stát uhradil nároky správce, které vyvstaly v souvislosti s výkonem jeho funkce v řízení (resp. alespoň jejich část), pokud samotné řízení nevyprodukovalo dostatek finančních prostředků k jejich pokrytí.

Výše uvedené musí podle autorky samozřejmě platit pouze za předpokladu, že správce svou funkci vykonával řádně a s požadovanou odbornou péčí. Při zkoumání nároků správce tedy podle autorky není možné opominout, z jakého důvodu nemohly být (ačkoliv se jedná o nejprivilegovanější pohledávky) uhrazeny již v průběhu insolvenčního řízení – pokud takový stav totiž správce sám zavinil (např. uhradil pohledávky s horším pořadím), tedy jednal v rozporu se standardem odborné péče, nemůže se domáhat úhrady neuspokojené části odměny po státu (srov. usnesení NSČR ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5268/2015⁴²³)

4. 8. 3. 2 Limity úhrady nároků insolvenčního správce státem

V poměrech ZKV se soudy vůbec nezabývaly otázkou, zda má být úhrada neuspokojeného nároku správce na odměnu a náhradu hotových výdajů co do výše nějak

⁴²⁰ KUDĚJ, Michal, SCHÖNFELD, Jaroslav, SMRČKA, Luboš. Finanční charakteristiky podniků před vyhlášením moratoria. *Politická ekonomie*, 67 č. 5, s. 509.

⁴²¹ Což zákonodárce výslovně reflektoval na s. 168 Důvodové zprávy k vládnímu návrhu InsZ (op. cit.).

⁴²² Od počátku účinnosti InsZ byli této povinnosti zproštěni věřitelé-zaměstnanci dlužníka, kteří vůči němu měli pouze pracovněprávní pohledávky (§ 108 odst. 1 věta druhá ve znění účinném od 1. 1. 2008). Tuto výjimku zákonodárce odůvodnil sociálními důvody (nutností ochrany zaměstnanců, kterým zaměstnavatel nevyplatil či již delší dobu nevyplácí mzdu). Srov. důvodovou zprávu k InsZ, s. 184. Stejně tak za účinnosti InsZ nikdy nedopadala povinnost složit zálohu na náklady insolvenčního řízení na orgány dozoru v případě úpadku finančních institucí (tuto výlukou však zákonodárce neodůvodnil). Později (od 1. 7. 2017) k těmto osobám přibyli věřitelé-spotřebitelé, jejichž pohledávky spočívaly v nároku vyplývajícím ze spotřebitelské smlouvy (ani toto doplnění zákonodárce nijak nezdůvodnil).

⁴²³ NSČR jednání správce, který „uhradil pohledávky s horším pořadím uspokojení, než je jeho odměna, vycházející z předpokladu, že mu bude jeho neuhrazená odměna vyplacena státem, ačkoli se v konkursní podstatě nacházelo dostatečné množství finančních prostředků na úhradu jeho odměny“, označil za „zcela nepřijatelné“.

omezena (stát tak byl nucen hradit i statisícové částky). InsZ (resp. původně pouze Vyhláška o odměně)⁴²⁴ na to reagoval tak, že sice výslovně ustanovil stát sekundárním plátcem neuspokojených nároků insolvenčního správce, ale zároveň omezil rozsah dopadů na státní rozpočet tím, že stanovil maximální výši takové úhrady – 50 000 Kč (separátně pro odměnu a pro náhradu hotových výdajů). Podle důvodové zprávy k InsZ tuto částku zákonodárce zvolil proto, že odpovídá maximální výši zálohy na insolvenční řízení (podle § 108 InsZ).⁴²⁵

Obecně považuje autorka omezení výše, kterou na odměnu a náhradu nákladů insolvenčního správce uhradí stát, za správné řešení. Opačný přístup by podle autorky nutně vedl k tomu, že by v řízeních docházelo k umělému navyšování nároků správce (zejm. hotových výdajů)⁴²⁶, které by neodpovídaly skutečné náročnosti výkonu jeho funkce. Takové pokusy nejsou insolvenčnímu prostředí neznámé: Pravidelně se stává, že insolvenční správce uplatňuje náklady spojené se správou a zpeněžením předmětu zajištění v maximální zákonné výši (podle § 298 odst. 4 věty první InsZ 4 %, resp. 5 %), aniž by je řádně vyúčtoval (což je jeho povinností). Stejně tak není neobvyklé, že se insolvenční správce pokusí odečíst náklady vyšší, aniž by k tomu měl zákonem požadovaný souhlas zajištěného věřitele (§ 298 odst. 4 věta druhá InsZ). Opakovaně se také děje, že insolvenční správci požadují odměnu za činnosti, za které jim odměna nenáleží (srov. případy popsané v kap. 4. 3. 1. 2. 4). Autorka se setkala též s případy, kdy insolvenční správce vyúčtoval vyšší nároky, než jaké měl pokryté zálohovými platbami v průběhu insolvenčního řízení⁴²⁷, avšak neponechal v majetkové podstatě dostatečnou rezervu na její uhrazení.

⁴²⁴ Původně byl tento limit zakotven (pouze) ve Vyhlášce o odměně (§ 8), avšak Koncepční novela jej s účinností od 1. 1. 2014 vtělila přímo do zákona (§ 38 odst. 2 věta druhá InsZ). Důvodová zpráva ke Koncepční novele však akcentovala, že tato úprava „není změnou právní úpravy, nýbrž výrazem pochybností, zda nastavení těchto limitů (jen) prostřednictvím dosavadního odkazu [...] na ustanovení § 8 odst. 1 a 2 vyhlášky [...] o odměně [...] je z hlediska legislativně technického v pořádku“ [Důvodová zpráva ke Koncepční novele (op. cit.), s. 115, <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=929&ct1=0>].

⁴²⁵ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu InsZ (op. cit.), s. 168.

⁴²⁶ To je trend, který se v insolvenčním prostředí podle autorky objevuje při zpeněžování zajištěného majetku. Podle §

⁴²⁷ To sám o sobě problém není – přiznání zálohy nutně vyžaduje její pozdější zúčtování, které může vést jak k existenci přeplatku (který musí insolvenční správce vrátit), tak k existenci nedoplatku (který musí být insolvenčnímu správci uhrazen). Podle autorky postup s odbornou péčí vyžaduje, aby si těchto eventualit byl insolvenční správce vědom a byl na ně připraven (v této souvislosti autorka připomíná, že pohledávka správce na odměnu a náhradu hotových výdajů má superprivilegované postavení). Problém tedy nastává až v případě, kdy insolvenční správce nenechá v majetkové podstatě dostatečnou rezervu na úhradu nedoplatku na odměně a náhradě hotových výdajů.

Je však otázkou, zda je správně nastavená výše limitu. Podle důvodové zprávy bylo 50 000 Kč zvoleno jako limit proto, že se jedná o částku „*odpovídající maximální výši zálohy na náklady insolvenčního řízení*“⁴²⁸. Z tohoto úhlu pohledu však podle autorky nedává smysl omezení na max. 50 000 Kč pro odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce odděleně – když záloha na náklady insolvenčního řízení (§ 108 InsZ) je poskytována na náklady insolvenčního řízení souhrnně. Této logice by tak lépe odpovídal limit 25 000 Kč pro odměnu insolvenčního správce a tentýž pro jeho hotové výdaje.

Zároveň je třeba připomenout, že do 1. 7. 2017 bylo stanovení povinnosti navrhovateli složit zálohu na náklady insolvenčního řízení cele na úvaze soudu, ať se jednalo o dlužnický, nebo věřitelský insolvenční návrh. Až Akreditační novela zavedla institut obligatorní zálohy (a to pouze pro věřitelské insolvenční návrhy).

Limit 50 000 Kč neodpovídá ani výši minimální odměny insolvenčního správce, která po celou dobu účinnosti InsZ a Vyhlášky o odměně činí (v zásadě) 45 000 Kč. Stejně tak neodpovídá ani výši minimální odměny spolu s příslušnou DPH (53 550 Kč v letech 2008 až 2009⁴²⁹, 54 000 Kč v letech 2010 až 2013⁴³⁰ ani 54 450 Kč od roku 2014 dosud⁴³¹).

Na tomto místě považuje autorka za důležité zdůraznit, že otázka, zda je limitována pouze „čistá“ výše odměny insolvenčního správce (tj. odměna bez DPH), nebo celková výše odměny insolvenčního správce (tj. odměna s DPH), byla soudy vyřešena jednoznačně ve prospěch první varianty s tím, že opačný závěr by zvýhodňoval insolvenční správce, kteří plátcí DPH nejsou (srov. usnesení VSPH ze dne 19. 1. 2016, č. j. 3 VSPH 381/2015-B-17⁴³², usnesení VSOL ze dne 14. 6. 2016, č. j. 2 VSOL

⁴²⁸ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu InsZ (op. cit.), s. 168.

⁴²⁹ Kdy byla základní sazba DPH 19 %.

⁴³⁰ Kdy byla základní sazba DPH 20 %.

⁴³¹ Kdy je základní sazba DPH 21 %.

⁴³² VSPH poukázal na to, že v opačném případě by insolvenční správce, který je plátcem DPH, byl znevýhodněn (fakticky by byl „potrestán“ za to, že je plátcem DPH) – jeho minimální odměna by činila nikoliv 45 000 Kč (srov. § 1, 2 a 3 Vyhlášky o odměně), ale pouze něco málo přes 41 000 Kč. Zároveň VSPH zohlednil, že částku určenou na DPH insolvenční správce státu obratem zaplatí zpět.

485/2016-B-33⁴³³, usnesení VSPH ze dne 11. 10. 2016, č. j. 3 VSPH 938/2016-B-32⁴³⁴, usnesení VSPH ze dne 16. 2. 2017, č. j. 4 VSPH 113/2017-B-15⁴³⁵, usnesení VSPH ze dne 23. 2. 2017, č. j. 3 VSPH 199/2017-B-21⁴³⁶, či usnesení VSOL ze dne 7. 4. 2017, č. j. 1 VSOL 1627/2016-B-51⁴³⁷). Pokud tedy odměna insolvenčního správce v důsledku připočtení DPH překročí hranici 50 000 Kč, hradí ji stát i nad tuto hranici. Maximální částka, kterou stát insolvenčnímu správci na odměně uhradí, je tedy v podstatě 60 500 Kč, přičemž je tvořena částkou 50 000 Kč na samotnou odměnu a částkou 10 500 Kč na příslušnou DPH (jejíž sazba dosahuje od roku 2014 výše 21 %). Takové řešení autorka považuje za správné a logické, přičemž plně souzní s odůvodněními uvedených usnesení insolvenčních soudů – opačný přístup by ostatně fakticky zavedl různé výše minimální odměny insolvenčního správce (pro správce, který by nebyl plátcem DPH, by byla 45 000 Kč, ale pro správce, který by plátce DPH byl, by byla jen 41 322 Kč).

Jakkoliv by výše uvedené mohlo vést k závěru, že by logičtější bylo stanovit maximální limit pro státní úhradu ve stejné výši jako minimální odměnu insolvenční správce, tento závěr podle autorky neobstojí v kontextu dalšího vývoje InsZ.

Postupem času byla totiž do samostatného základu vyčleněna odměna insolvenčního správce za přezkoumané přihlášky pohledávky – pro konkurs a reorganizaci s účinností Koncepční novely do 1. 1. 2014⁴³⁸, pro oddlužení s účinností Akreditační novely do 1. 7. 2017⁴³⁹ (v podrobnostech vizte kap. 4. 3. 2). Podle § 2a Vyhlášky o odměně ve znění účinném od 1. 1. 2014 pak platí, že „*pokud je způsobem řešení dlužníkovu úpadku konkurs a nedošlo-li ke zpeněžení, náleží insolvenčnímu správci odměna z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů nejméně 45 000 Kč*“. Tato odměna tak správci náleží bez ohledu na to, zda přezkoumal méně než 45 přihlášek (resp.

⁴³³ VSOL poukázal na to, že podle § 38 odst. 1 InsZ DPH náleží „*k odměně a k náhradě hotových výdajů*“ a podle § 38 odst. 2 InsZ jsou samy odměna a náhrada hotových výdajů uspokojovány (každá) do výše nejvýše 50 000 Kč. Gramatickým výkladem VSOL došel k závěru, že limit pro úhradu státem se týká „*pouze výše odměny insolvenčního správce bez ohledu na daň z přidané hodnoty*“. I VSOL akcentoval i důsledky opačného výkladu (zvýhodnění insolvenčních správců, kteří nejsou plátcí DPH) a skutečnost, že částku vyčleněnou na DPH insolvenční správce státu zase odvede.

⁴³⁴ Ve kterém soud výslovně uvedl, že „*k limitu 50.000,-Kč [...] je třeba uvést, že se jedná o částku nezahrnující DPH (nyní ve výši 21 %)*“. I VSPH poukázal na zvýhodnění insolvenčních správců-neplátců DPH při opačném výkladu.

⁴³⁵ VSPH své rozhodnutí odůvodnil stejně jako VSOL své usnesení ze dne 14. 6. 2016, č. j. 2 VSOL 485/2016-B-33.

⁴³⁶ Ve kterém soud taktéž uzavřel, že „*limit ve smyslu § 38 odst. 1 IZ se týká jen náhrady odměny insolvenčního správce a nezahrnuje DPH*“.

⁴³⁷ Ve kterém se soud odkázal na (i autorkou citované) usnesení VSPH ze dne 19. 1. 2016, č. j. 3 VSPH 381/2015-B-17.

⁴³⁸ § 38 odst. 1 věta druhá InsZ ve znění účinném od 1. 1. 2014 ve spojení s § 2a Vyhlášky o odměně ve znění účinném od 1. 1. 2014.

⁴³⁹ § 38 odst. 1 věta třetí InsZ ve znění účinném od 1. 7. 2017.

příhlášek 45 věřitelů)⁴⁴⁰. Pokud však přezkoumal více, náleží mu vyšší odměna – avšak pokud bude přihlášek (resp. věřitelů) více než 50, bude insolvenční správce (nebudou-li v majetkové podstatě potřebné prostředky) s ohledem na limit úhrady jeho nároků státem pracovat v podstatě zadarmo. Autorka však podotýká, že takové případy nebudou podle jejího názoru časté⁴⁴¹ – ostatně v letech 2008 až 2021 bylo ve skončených řízeních, ve kterých byl úpadek dlužníka řešen konkursem, evidováno v průměru 19 přihlášek pohledávek.⁴⁴²

Další důvod, pro který považuje autorka za vhodné, aby byl limit pro státní úhradu o něco vyšší než minimální odměna, je pravomoc soudu odměnu určenou podle Vyhlášky o odměně přiměřeně zvýšit nebo snížit (§ 38 odst. 3 InsZ). Tuto možnost má soud bez ohledu na absolutní výši odměny a stav majetkové podstaty (srov. usnesení NSČR ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 738/2007⁴⁴³). Pokud by však stát hradil insolvenčnímu správci pouze minimální odměnu, bylo by toto ustanovení ve vztahu k řízením s nemajetnými dlužníky *de facto* obsolentní (část převyšující minimální odměnu by v takovém případě fungovala maximálně jako naturální obligace).

Obecně tedy autorka považuje vztah minimální odměny a maximální úhrady ze strany státu (tj. existenci určité mezery mezi nimi) za správně nastavený.

4. 8. 4 Dopady do státního rozpočtu

Tabulka č. 8 ukazuje, jaké prostředky musel stát v letech 2008 až 2019 vynaložit na úhradu nároků insolvenčních správců a také správců konkursní podstaty⁴⁴⁴.

⁴⁴⁰ K dlouhotrvajícímu sporu, zda se odměna počítá z počtu přihlášek, nebo z počtu věřitelů, vizte kap. 4. 3. 2.

⁴⁴¹ Autorka našla pouze několik málo řízení. Za všechny např. řízení vedené u MSPH pod sp. zn. MSPH 89 INS 6426/2015, kde správci náležela jak minimální odměna ze zpeněžení 45 000 Kč (+ DPH), tak odměna 87 000 Kč (+ DPH) za přezkum přihlášek. Ze zálohy na náklady insolvenčního řízení a finančních prostředků však mohlo být uspokojeno cca. 75 000 Kč. Přestože byla správci státní úhrada přiznána v maximální výši (50 000 Kč + DPH), nepokryla zbytek odměny za přezkum přihlášek.

⁴⁴² Zdroj: statistická data Ministerstva spravedlnosti.

⁴⁴³ NSČR odvolacímu soudu (VSPH) vytkl „*dílčí pochybení při formulaci závěru, že zvýšení odměny vylučuje skutečnost, že v konkursní podstatě se nenacházejí prostředky pro úhradu této zvýšené odměny*“. NSČR konstatoval, že „*takové zvýšení tu nemusí být vyloučeno bez dalšího, jakkoli z označené skutečnosti lze zpravidla usuzovat, že úsilí správce konkursní podstaty nepřineslo kýžený výsledek zasluhující další (zvýšenou) odměnu*“. Byť se uvedené rozhodnutí vztahuje k ZKV, není podle názoru autorky žádný důvod k tomu, aby nebylo aplikováno i v poměrech InsZ.

⁴⁴⁴ Neboť stále existuje určité množství řízení dobíhajících podle ZKV.

Tabulka č. 8 Úhrada odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčních správců státem v letech 2008-2019

	Celková státní úhrada na odměnu SKP (v Kč)	Celková státní úhrada na odměnu IS (v Kč)	Počet skončených IŘ	Státní úhrada na 1 skončené IŘ (v Kč)
2005	4 000 000	--	--	--
2006	9 677 000	--	--	--
2007	12 406 810	--	--	--
2008	16 324 280	1 770 960	3 162	560
2009	10 521 140	6 517 260	5 214	1 250
2010	15 816 210	11 931 280	7 920	1 506
2011	5 228 840	9 223 200	9 516	969
2012	3 079 630	10 452 020	11 382	918
2013	1 960 420	17 068 510	14 920	1 144
2014	7 284 030	26 942 690	15 556	1 732
2015	1 101 590	41 262 850	17 047	2 421
2016	1 596 180	52 538 630	20 998	2 502
2017	595 250	67 924 370	25 782	2 635
2018	841 110	55 085 030	28 436	1 937
2019	942 530	40 478 010	30 248	1 338
Průměr	5 440 934	28 432 901	15 848	1 794

Zdroj: Vlastní zpracování dle závěrečných účtů⁴⁴⁵ a výročních statistických zpráv⁴⁴⁶ Ministerstva spravedlnosti

Legenda: „Celková státní úhrada na odměnu SKP (v Kč)“ = celková částka vydaná státem v daném roce na rozpočtovou položku 519260 Odměny poskytnuté správcí konkurzní podstaty v Kč; „Celková státní úhrada na odměnu IS (v Kč)“ = celková částka vydaná státem v daném roce na rozpočtovou položku 519261 Odměny insolvenčnímu správcí v Kč; „Počet skončených IŘ“ = počet vyřízených věcí z rejstříku INS v daném roce; „Státní úhrada na 1 skončené IŘ (v Kč)“ = průměrná výše úhrady nároků insolvenčních správců na 1 vyřízenou věc z rejstříku INS v daném roce v Kč

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že mezi lety 2008 až 2019 (tedy za 12 let účinnosti InsZ) vynaložil stát ze své pozice sekundárního plátce na uhrazení odměn a náhrad hotových výdajů insolvenčních správců 341 194 810 Kč. Průměrná roční úhrada činila 28 432 901 Kč.

Autorka nicméně poznamenává, že jakkoliv se tato částka může zdát ohromná, v kontextu ostatních mandatorních výdajů Ministerstva spravedlnosti na právnické profese je jedna z nejnižších⁴⁴⁷. Průměrný podíl výdajů na profesi insolvenčních správců

⁴⁴⁵ Ministerstvo spravedlnosti. Závěrečný účet kapitoly – Ministerstvo spravedlnosti ČR. 2001-2020. [online]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/statni-zaverecny-ucet> [cit. 15. 8. 2021].

⁴⁴⁶ Ministerstvo spravedlnosti. Statistiky z oblasti justice. [online] Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/statisticke-udaje-z-oblasti-justice> [cit. 15. 8. 2021].

⁴⁴⁷ Ministerstvo spravedlnosti. Závěrečný účet kapitoly 336 – Ministerstvo spravedlnosti ČR za rok 2019, s. 15 [online]. Dostupné

a správců konkursních podstat činil mezi lety 2015 až 2019 toliko 4,43 % z celkových výdajů (průměry v jednotlivých letech se pohybovaly mezi hodnotami 3,41 % a 5,77 %).⁴⁴⁸ Roční výdaje na odměny advokátů ustanovených v civilních věcech jsou v průměru 3x až 4x větší. Na odměny advokátů ustanovených v trestních věcech to v roce 2019 bylo dokonce řádově více (ca. 400 mil. Kč vůči ca. 40 mil. Kč). Více než odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčních správců stojí stát i odměny znalců (ca. 3 - 5x více) a tlumočnicků (1,5x až 2x více). Odměny notářům se pak pohybují na přibližně stejné úrovni jako odměny insolvenčním správcům. Co se týče výdajů na odměny likvidátorů, ty se v roce 2015 pohybovaly pod úrovní výdajů na odměny insolvenčních správců (o ca. 25 %), avšak v roce 2019 již byly ca. 3,5x vyšší.

Tabulka č. 8 však jasně ukazuje, že se zákonodárce mýlil, když v důvodové zprávě uvedl, že „*ve srovnání se stávající právní úpravou tím však nedojde ke zvýšení výdajů ze státního rozpočtu, jelikož stejným způsobem soudní praxe již dnes postupuje*“⁴⁴⁹. V letech 2005 až 2019 (tj. za 15 let, z toho 12 již po skončení účinnosti ZKV) uhradil stát na odměnách a náhradách hotových výdajů správců konkursní podstaty 91 375 020 Kč, což je o zhruba čtvrt miliardy méně, než uhradil na stejné pohledávky insolvenčních správců.

Z tabulky č. 8 také vyplývá, že každé insolvenční řízení skončené v letech 2008 až 2019 vyžadovalo po státu finanční prostředky na do-úhradu nároků insolvenčního správce (tj. výdaj) v průměru ve výši 1 794 Kč.

Na druhou stranu je třeba zohlednit příjmy, které insolvenční řízení přináší státnímu rozpočtu. Zahájení insolvenčního řízení totiž může po navrhovateli vyžadovat nejen složení zálohy, ale také zaplacení soudního poplatku ve výši 2 000 Kč [položka 4 odst. 1 písm. c) Sazebníku poplatků], který je, na rozdíl od zálohy, příjmem státního rozpočtu.

Co do dopadů na státní rozpočet je však problém v tom, že tato povinnost (na rozdíl od povinnosti složit zálohu na náklady insolvenčního řízení) nestíhá (a od začátku účinnosti InsZ nikdy nestíhala) dlužníka.⁴⁵⁰ Jak ukazuje tabulka č. 9, naprostá většina

z: https://justice.cz/documents/12681/719282/FIN%C3%81LN%C3%8D+336+Z%C3%9A+2019_verze+k+10.3.2020.pdf/e13ffb3f-602d-4c80-beac-399ff55161a0 [cit. 18. 5. 2021].

⁴⁴⁸ *Ibid.*

⁴⁴⁹ Důvodová zpráva k InsZ (op. cit.), s. 151.

⁴⁵⁰ Osvobození od povinnosti hradit soudní poplatek za zahájení insolvenčního řízení mělo od do 30. 8. 2011 charakter věcného osvobození [podle § 11 odst. 1 písm. j) ZoSP ve znění účinném od 1. 1. 2008 – 30. 8. 2011 bylo od poplatku osvobozeno insolvenční řízení jako takové] – osvobození byli tedy i navrhující věřitelé. S účinností od 1. 9. 2011 se z něho stalo osvobození osobní, které se (pokud jde o insolvenční návrh) vztahuje pouze na dlužníka [srov. § 11 odst. 2 písm. r) ZoSP ve znění účinném od 1. 9. 2011 do 31. 12. 2013, resp. § 11 odst. 2 písm. o) ZoSP ve znění účinném od 1. 1. 2014] a (od 1. 10. 2018) na orgán

insolvenčních návrhů (cca 91 % z celkového počtu) je přitom podávána dlužníkem (tj. bez nutnosti uhradit soudní poplatek), navíc valnou většinou (cca 82 % z celkového počtu insolvenčních návrhů) spolu s návrhem na povolení oddlužení (tj. i bez nutnosti uhradit zálohu na náklady insolvenčního řízení).

Tabulka 9 Struktura insolvenčních návrhů podle navrhovatele v letech 2008 až 2019

	Věřitelské návrhy		Dlužnické návrhy			
			Celkem		Z toho NNPO	
	Počet	Podíl	Počet	Podíl	Počet	Podíl
2008	958	19,8 %	3 887	80,2 %	1 687	34,8 %
2009	1 967	21,0 %	7 382	79,0 %	3 721	39,8 %
2010	2 438	15,2 %	13 620	84,8 %	9 979	62,1 %
2011	2 814	11,6 %	21 546	88,4 %	17 926	73,6 %
2012	3 037	9,3 %	29 558	90,7 %	25 731	78,9 %
2013	3 715	9,9 %	33 827	90,1 %	30 148	80,3 %
2014	2 931	8,4 %	32 058	91,6 %	30 366	86,8 %
2015	2 423	7,5 %	29 859	92,5 %	28 418	88,0 %
2016	1 759	6,0 %	27 693	94,0 %	26 441	89,8 %
2017	1 204	5,4 %	21 235	94,6 %	20 255	90,3 %
2018	940	4,7 %	19 207	95,3 %	18 508	91,9 %
2019	852	2,8 %	29 355	97,2 %	28 683	95,0 %
Průměr	2 087	8,5 %	22 436	91,5 %	20 155	82,2 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistických informací Ministerstva spravedlnosti

Legenda: „Věřitelské návrhy/Počet“ = počet insolvenčních návrhů podaných věřiteli v daném roce; „Věřitelské návrhy/Podíl“ = podíl insolvenčních návrhů podaných věřiteli na celkovém počtu insolvenčních návrhů v daném roce; „Dlužnické návrhy/Celkem/Počet“ = počet insolvenčních návrhů podaných dlužníky v daném roce; „Dlužnické návrhy/Celkem/Podíl“ = podíl insolvenčních návrhů podaných dlužníky na celkovém počtu insolvenčních návrhů v daném roce; „Dlužnické návrhy/Z toho NNPO/Počet“ = počet insolvenčních návrhů spojených s návrhy na povolení oddlužení podaných dlužníky v daném roce; „Dlužnické návrhy/Z toho NNPO/Podíl“ = podíl insolvenčních návrhů spojených s návrhy na povolení oddlužení podaných dlužníky na celkovém počtu insolvenčních návrhů v daném roce;

Výše uvedená tabulka názorně ukazuje na poměr mezi věřitelskými a dlužnickými insolvenčními návrhy mezi lety 2008 až 2019, z čehož lze odvodit podíl insolvenčních řízení, která s sebou přináší příjem státního rozpočtu ve formě soudních poplatků. Jednoduchou aritmetikou lze vypočítat, že zhruba 25 000 věřitelských

příslušný k řešení krize podle zákona upravujícího ozdravné postupy a řešení krize na finančním trhu, tj. ČNB [srov. § 11 odst. 2 písm. o) ZoSP ve znění účinném od 1. 10. 2018].

insolvenčních návrhů pravděpodobně vygenerovalo příjem státního rozpočtu ve výši 50 mil. Kč.⁴⁵¹

Tabulka č. 10 však staví tuto relativně vysokou sumu do širšího kontextu. Po zprůměrování této hodnoty počtem všech podaných návrhů totiž docházíme k částce přibližně 170 Kč za 1 insolvenční návrh (teoreticky lze též vypočítat, že se průměrnou jedná o 227 Kč za každé insolvenční řízení, ve kterém došlo po zjištění úpadku k ustanovení insolvenčního správce)⁴⁵². S ohledem na průměrnou délku trvání insolvenčního řízení, typický počet přihlášených věřitelů a personální nároky na obsazenost soudních oddělení se autorka jednoznačně přiklání k závěru, že nastavení výše soudního poplatku nijak nekoresponduje s náročností této agendy a reálně nepokrývá ani zlomek nákladů justičního systému. V souhrnu jde spíše o drobné přílepení příjmové stránce státního rozpočtu.

Pro účely interpretace tabulky č. 10 si tedy určíme dílčí tezi k ověření. Výchozí předpoklad zní, že účelem soudního poplatku skládaného při zahájení insolvenčního řízení je krytí specifické náklady insolvenčního řízení placené přímo ze státního rozpočtu, které nejsou v průběhu řízení zcela či zčásti uhrazeny z majetkové podstaty či složené zálohy, což v daném případě představuje náklady na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce. Jiné soudní poplatky skládané v insolvenčním řízení (např. soudní poplatek za odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu) zanedbejme zejména proto, že z povahy věci slouží spíše ke krytí nákladů odvolacího řízení.

Dílčí teze je tedy formulována následujícím způsobem: soudní poplatek vybíraný při zahájení insolvenčního řízení kompenzuje povinnost státu hradit odměnu a náhradu hotových výdajů ze svého rozpočtu. Autorka se tedy ve výsledku zaměří na zjištění salda čistých příjmů a čistých výdajů identifikovaných v tabulkách výše.

⁴⁵¹ Autorka vnímá, že ne všichni věřitelé podléhají poplatkové povinnosti, kdy někteří mohou být

⁴⁵² V letech 2008 až 2019 došlo k vydání usnesení o úpadku v 220 728 případech. Zdroj: statistická data Ministerstva spravedlnosti.

Tabulka 10 Dopady úhrady odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčních správců státem na státní rozpočet v letech 2008-2019

	Celková max. výše SP (v Kč)	Prům. max. výše SP na 1 zahájené IŘ (v Kč)	Prům. max. výše SP na 1 skončené IŘ (v Kč)	Celková státní úhrada na odměnu IS	Státní úhrada na 1 skončené IŘ (v Kč)	Celkový min. dopad na státní rozpočet	Min. dopad na státní rozpočet na 1 skončené IŘ (v Kč)
2008	1 916 000	366	606	1 770 960	560	+145 040	+46
2009	3 934 000	419	755	6 517 260	1 250	-2 583 260	-495
2010	4 876 000	303	616	11 931 280	1 506	-7 055 280	-891
2011	5 628 000	230	591	9 223 200	969	-3 595 200	-378
2012	6 074 000	186	534	10 452 020	918	-4 378 020	-385
2013	7 430 000	198	498	17 068 510	1 144	-9 638 510	-646
2014	5 862 000	167	377	26 942 690	1 732	-21 080 690	-1 355
2015	4 846 000	150	284	41 262 850	2 421	-36 416 850	-2 136
2016	3 518 000	119	168	52 538 630	2 502	-49 020 630	-2 335
2017	2 408 000	104	93	67 924 370	2 635	-65 516 370	-2 541
2018	1 880 000	91	66	55 085 030	1 937	-53 205 030	-1 871
2019	1 704 000	56	56	40 478 010	1 338	-38 774 010	-1 282
Průměr	4 173 000	169	263	28 432 901	1 794	-24 259 901	-1 525

Zdroj: Vlastní zpracování dle informací získaných od Ministerstva spravedlnosti

Legenda: „Celková max. výše SP (v Kč)“ = maximální výše příjmu státního rozpočtu ze soudních poplatků za zahájení insolvenčního řízení v Kč za daný rok (zjištěná jako součin výše soudního poplatku za zahájení insolvenčního řízení a počtu věřitelských insolvenčních návrhů z tabulky č. 9 v daném roce); „Průměrná max. výše SP na 1 zahájené IŘ (v Kč)“ = maximální výše příjmu státního rozpočtu ze soudních poplatků za zahájení insolvenčního řízení na 1 zahájené insolvenční řízení v Kč za daný rok (zjištěná jako podíl „celkové max. výše SP (v Kč)“ a celkového počtu insolvenčních návrhů z tabulky č. 9 v daném roce); „Průměrná max. výše SP na 1 skončené IŘ (v Kč)“ = maximální výše příjmu státního rozpočtu ze soudních poplatků za zahájení insolvenčního řízení na 1 skončené insolvenční řízení v Kč za daný rok (zjištěná jako podíl „celkové max. výše SP (v Kč)“ a celkového počtu skončených insolvenčních řízení z tabulky č. 8 v daném roce); „Celková státní úhrada na odměnu IS“ = celková částka vydaná státem v daném roce na rozpočtovou položku 519261 Odměny insolvenčnímu správci v Kč (z tabulky č. 8); „Státní úhrada na 1 skončené IŘ (v Kč)“ = průměrná výše úhrady nároků insolvenčních správců na 1 vyřízenou věc z rejstříku INS v daném roce v Kč (z tabulky č. 8); „Celkový min. dopad na státní rozpočet (v Kč)“ = výše celkového minimálního nákladu (-)/maximálního výnosu (+) státního rozpočtu z insolvenčních řízení (zjištěná jako rozdíl „celkové max. výše SP (v Kč)“ a „celkové státní úhrady na odměnu IS“); „Min. dopad na státní rozpočet na 1 skončené IŘ (v Kč)“ = průměrná výše minimálního nákladu (-)/maximálního výnosu (+) státního rozpočtu z insolvenčních řízení (zjištěná jako podíl „celkového min. dopadu na státní rozpočet (v Kč)“ a celkového počtu skončených insolvenčních řízení z tabulky č. 8 v daném roce

Tabulka č. 10 porovnává výši čistých nákladů státu (resp. rozpočtové kapitoly insolvenčních soudů) vyplývajících z existence insolvenčních správců a čistých výnosů

ze soudního poplatku za zahájení insolvenčního řízení. Zatímco celkový příjem státního rozpočtu ze soudních poplatků za zahájení insolvenčních řízení činil v letech 2008 až 2019 (maximálně) 50,1 mil. Kč, objem finančních prostředků vynaložených pro účely § 8 Vyhlášky o odměně činil 341,2 mil. Kč. Zjištěné saldo ve výši -291,1 mil. Kč ukazuje, že tento systém financování insolvenčních řízení je výrazně ztrátový. Pro dosažení vyrovnané bilance by při zachování stávajícího rozsahu osob povinných platit soudní poplatek s použitím jednoduché aritmetiky bylo potřeba, aby výše soudního poplatku dosahovala částky přibližně 13 650 Kč.

Důvody negativní bilance státního rozpočtu dle autorky primárně spočívají v kombinaci dvou faktorů. Prvním je v porovnání s jinými položkami sazební relativně nízký soudní poplatek, který by mohl být aktuálně vyšší s ohledem na typický počet přihlášených věřitelů a objem přihlášených pohledávek, typicky v řádu vyšších stovek tisíc či nižších milionů korun českých (například vycházíme-li z analogie „hodnoty sporu“, případně z mezitímního růstu cenové hladiny). Druhým je vysoký podíl řízení, ve kterých je navrhovatel osobně osvobozen od soudního poplatku. Autorka nijak neprosazuje zvýšení vstupní bariéry osobám aspirujícím na sanační způsob řešení úpadku (tj. zhusta fyzickým osobám na hranici minimální splátky v oddlužení). Na druhou stranu 9,8 % všech dlužnických insolvenčních návrhů v období let 2008 až 2019 (25 896 případů) nebylo podáno spolu s návrhem na povolení oddlužení, což vedle jiného zvyšuje pravděpodobnost, že se jedná o úpadek obchodních korporací směřujících ke konkursu. Zúžení osvobození od poplatkové povinnosti pouze na fyzické osoby by tedy mělo potenciál zhruba zdvojnásobit počet dlužníků, kteří hradí soudní poplatek. V takovém případě by pro dosažení vyrovnané bilance státního rozpočtu mohla výše soudního poplatku dosahovat pouze 6 340 Kč.

Závěrem lze tedy potvrdit, že výše položená teze nebyla potvrzena a že příjem státu ze soudních poplatků nepostačuje ke kompenzaci nákladů státu na úhradu minimální odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce.

5 KOMPARATIVNÍ ANALÝZA VYBRANÝCH ZAHRANIČNÍCH MODELŮ ODMĚŇOVÁNÍ

5. 1 Německo

5. 1. 1 Základní principy

Německá právní úprava stejně jako česká staví na kombinaci úpravy v zákoně a v podzákoných předpisech. Základním ustanovením je přitom § 63 InsO.

Podle § 63 odst. 1 InsO „*Insolvenční správce má nárok na odměnu za svou činnost a náhradu přiměřených nákladů. Standardní odměna se počítá z hodnoty majetkové podstaty k okamžiku skončení insolvenčního řízení. Rozsah a náročnost činnosti insolvenčního správce se zohlední prostřednictvím odchylek od standardní sazby odměny*“⁴⁵³. Konkrétní pravidla pro výpočet výše odměny insolvenčního správce jsou pak stanovena InsVV.⁴⁵⁴

Nárok na odměnu vzniká insolvenčnímu správci tím, že vyvine nějakou (i zcela nepatrnou činnost).⁴⁵⁵ Určení výše odměny insolvenčního správce ze strany insolvenčního soudu představuje pouze konkretizaci nároku insolvenčního správce (a je tedy – na rozdíl od ČR – deklaratorního charakteru, byť výši nároku insolvenčního správce určuje závazně).⁴⁵⁶ Splatným se nárok insolvenčního správce stane realizací honorovaných činností⁴⁵⁷, což reálně nastane teprve skončením insolvenčního řízení.⁴⁵⁸

Z teoretického pohledu však dosud nebyla jednoznačně vyřešena otázka, zda odměna insolvenčního správce představuje odměnu čistě za činnost⁴⁵⁹, nebo zda se jedná o odměnu závislou (také) na výsledku⁴⁶⁰. Vzhledem k tomu, že odměna insolvenčního správce je (zásadně) představována procentuálním podílem na hodnotě majetkové podstaty, však tato nejasnost podle autorky do značné míry bezpředmětná, neboť

⁴⁵³ V originále: „*Der Insolvenzverwalter hat Anspruch auf Vergütung für seine Geschäftsführung und auf Erstattung angemessener Auslagen. Der Regelsatz der Vergütung wird nach dem Wert der Insolvenzmasse zur Zeit der Beendigung des Insolvenzverfahrens berechnet. Dem Umfang und der Schwierigkeit der Geschäftsführung des Verwalters wird durch Abweichungen vom Regelsatz Rechnung getragen.*“

⁴⁵⁴ Na základě zmocnění podle § 65 InsO.

⁴⁵⁵ Usnesení BGH ze dne 5. 12. 1991, sp. zn. IX ZR 275/90.

⁴⁵⁶ Ibid.

⁴⁵⁷ Srov. usnesení BGH ze dne 17. 11. 2005, sp. zn. IX ZR 179/04.

⁴⁵⁸ KELLER, U.: § 63. In: KAYSER, G. - THOLE, CH.: *Insolvenzordnung. Heidelberger Kommentar*. 9. vyd. Heidelberg: C. F. Müller, 2018, s. 693, m. 8.

⁴⁵⁹ Srov. usnesení BGH ze dne 20. 1. 2005, sp. zn. IX ZB 134/04

⁴⁶⁰ K čemuž se přiklání doktrína, srov. např. KELLER, U.: § 63. In: KAYSER, G. - THOLE, CH.: *Insolvenzordnung. Heidelberger Kommentar*. 9. vyd. Heidelberg: C. F. Müller, 2018, s. 694, m. 13.

insolvenční správce má přímý zájem na co nejvyšším zhodnocení majetkové podstaty.⁴⁶¹ Podle názoru autorky ji tak lze označit za odměnu za činnost s určitým zásluhovým parametrem.⁴⁶² Na rozdíl od Nizozemí (vizte dále) a stejně jako v ČR není odměna insolvenčního správce odvislá od času, který výkonem funkce strávil (srov. usnesení BGH ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. IX ZB 118/08).

Protože podstatou úkolů insolvenčního správce je zásadně činnost jako taková, nikoliv výsledek této činnosti, není nárok na odměnu insolvenčního správce obecně závislý na tom, zda insolvenční správce poskytne (bez)vadné plnění.⁴⁶³ To se na první pohled jeví jako výrazný rozdíl oproti české právní úpravě, která v § 38 odst. 3 větě druhé InsZ porušení povinností insolvenčním správcem výslovně označuje za důvod, pro který může insolvenční soud přistoupit ke snížení odměny insolvenčního správce (byť tak soudy v praxi nečiní, vizte kap. 4. 7 Moderační právo soudu).

V praxi se však tento rozdíl podle autorky z několika důvodů neprojevuje.

V první řadě je třeba zdůraznit, že německé soudy výše uvedenou premisu poměrně dost korigovaly. Výše uvedené tak neplatí v případě závažného, úmyslného nebo alespoň nedbalého porušení povinností⁴⁶⁴, zejména pokud se insolvenční správce dopustil zvláště závažného zaviněného porušení svých povinností trestným jednáním (např. zpronevěrou) v neprospěch majetkové podstaty.⁴⁶⁵ I pokud však taková situace nenastala, neznamená to, že by podle německé právní úpravy mohl své povinnosti porušovat bez následků – v úvahu přichází např. nárok na náhradu škody způsobené insolvenčním správcem.⁴⁶⁶

Dále je třeba zohlednit, že české insolvenční soudy možnost snížení odměny prakticky vůbec nevyužívají, a to ani v případech (i závažného) porušení povinností ze strany insolvenčního správce.

⁴⁶¹ Výstižně LISSNER, S.: Der verwirkte Vergütungsanspruch. Zeitschrift für das gesamte Insolvenzrecht. Č. 15-16/2017, s. 754.

⁴⁶² Stejně i KELLER, U.: § 63. In: KAYSER, G. - THOLE, CH.: *Insolvenzordnung. Heidelberger Kommentar*. 9. vyd. Heidelberg: C. F. Müller, 2018, s. 694, m. 13.

⁴⁶³ HAARMAYER, H. – MOCK, S.: *Insolvenzrechtliche Vergütung (InsVV)*. 5. přep. vyd. Freiburg: C. H. Beck, 2014, s. 49, m. 87.

⁴⁶⁴ Srov. usnesení BGH ze dne 14. 12. 2000, sp. zn. IX ZB 105/00. Stejně tak platí, že pokud byl insolvenční správce do funkce ustanoven díky tomu, že prokázal splnění kvalifikačních požadavků na insolvenčního správce padělaným diplomem, nemá nárok na odměnu insolvenčního správce podle § 63 odst. 1 InsO ani vydání bezdůvodného obohacení podle § 64 InsO (srov. usnesení BGH ze dne 6. 5. 2004, sp. zn. IX ZB 349/02).

⁴⁶⁵ Srov. např. rozhodnutí Vrchního zemského soudu v Karlsruhe ze dne 6. 4. 2000, sp. zn. 9 W 87/99, či Zemského soudu v Kostnici ze dne 15. 9. 1999, sp. zn. 6 T 38/99 We. V této souvislosti je však třeba dodat, že pouhé podezření ze spáchání trestného činu k odepření odměny nestačí [HAARMAYER, H. – MOCK, S.: *Insolvenzrechtliche Vergütung (InsVV)*, s. 49, m. 88].

⁴⁶⁶ Ibid.

5. 1. 2 Způsob určení odměny

5. 1. 2. 1 Procentuální odměna ze získaných hodnot – odměna podle hodnoty majetkové podstaty

Podle § 1 odst. 1 InsVV „odměna insolvenčního správce se určí podle hodnoty majetkové podstaty zjištěné na základě konečné zprávy“⁴⁶⁷, kterou je insolvenční správce, stejně jako v ČR, povinen předložit při skončení výkonu své funkce (§ 66 odst. 1 InsO).

Stejně jako v ČR je odměna tvořena určitým procentuálním podílem na této hodnotě (§ 2 odst. 1 InsVV). Stejně jako v ČR je výše tohoto podílu odstupňována degresivně, aby se eliminovala extrémně (neproporčně) vysoká odměna.⁴⁶⁸

Stejně jako v ČR existuje několik variant tohoto odstupňování. Zatímco v ČR se varianty liší primárně podle toho, zpeněžením jakého majetku (zda zajištěného nebo nezajištěného) byly finanční prostředky získány, a ve vztahu k nezajištěným hodnotám sekundárně podle toho, jakým způsobem je úpadek dlužníka řešen (zda konkursem nebo oddlužením), v SRN se první kritérium vůbec neuplatní. Neznamená to však, že by otázka, zda je příslušná majetková hodnota předmětem zajištění⁴⁶⁹ nebo ne, nebyla významná – jen je relevantní při výpočtu základu odměny, nikoliv ve vztahu k procentuálním variantám.

Podle § 1 odst. 2 písm. a) InsVV platí, že majetkové hodnoty, u nichž má věřitel právo na oddělení uspokojení, se zohledňují pouze tehdy, pokud je insolvenční správce zpeněží s tím, že dodatečný základ odměny, který připadá na tyto hodnoty, nesmí překročit 50 % nákladů na ně vynaložených. Ve zbytku se tyto hodnoty do výpočtu hodnoty majetkové podstaty zahrnou pouze tehdy, pokud z nich plyne nějaký přebytek zpeněžení.

Výchozí právní úpravu procentuální odměny z hodnoty majetkové podstaty obsahuje § 2 odst. 1 InsVV, podle kterého insolvenční správce ve standardním případě obdrží:

z částky 0 až 35 000 EUR	40 %
z částky 35 001 až 70 000 EUR	26 %
z částky 70 001 až 350 000 EUR	7,5 %
z částky 350 001 až 700 000 EUR	3,3 %
z částky 700 001 až 35 000 000 EUR	2,2 %
z částky 35 000 001 až 70 000 000 EUR	1,1 %

⁴⁶⁷ V originále: „Die Vergütung des Insolvenzverwalters wird nach dem Wert der Insolvenzmasse berechnet, auf die sich die Schlußrechnung bezieht.“

⁴⁶⁸ MOCK, S.: § 63. In: HIRTE, H. – VALLENDER, H.: *Insolvenzordnung. Kommentar*. 15. zcela přep. vyd. Mnichov: Nakladatelství Franz Vahlen, 2019, s. 1014, m. 26.

⁴⁶⁹ Přesněji řečeno zda má věřitel právo na oddělení uspokojení (*Absonderungsrecht*) z jejího zpeněžení.

z částky 70 000 001 až 350 000 000 EUR	0,5 %
z částky 350 000 001 až 700 000 000 EUR	0,4 %
z částky nad 700 000 001 EUR	0,2 %

Speciální úpravu pro oddlužení (*Restschuldbefreiung*) pak obsahuje § 13 odst. 2 InsVV, podle kterého v takovém případě insolvenční správce (který se označuje jako *Treuhänder*) obdrží:

z částky 0 až 35 000 EUR	5 %
z částky 35 001 až 70 000 EUR	3 %
z částky nad 70 001 EUR	1 %

5. 1. 2. 2 Moderační právo soudu

Stejně jako česká právní úprava i německá umožňuje zvýšení a snížení odměny insolvenčního správce určené podle standardních výpočtových pravidel.

InsZ je ohledně pravidel takového kroku soudu značně stručný – § 38 odst. 3 InsZ uvádí pouze obecnou floskuli, že insolvenční soud k takovému kroku může přistoupit „podle okolností případu“, a příkladmo vypočítává dva důvody pro snížení odměny (porušení povinností insolvenčního správce a nenavrnutí provedení částečného rozvrhu). Německá úprava (§ 3 InsVV) je oproti české výrazně podrobnější – uvádí pět konkrétních okolností, které představují důvod pro zvýšení odměny insolvenčního správce, a dokonce šest důvodů pro její snížení. Pokud jde čistě o text zákona, obě právní úpravy se v demonstrativním výčtu důvodů nijak nepřekrývají (tj. okolnosti, které uvádí § 38 odst. 3 InsZ, § 3 InsVV vůbec nezná). V praxi však mají mnoho styčných prvků.

V obou zemích soudy dovodily, že délka insolvenčního řízení sama o sobě není důvodem pro zvýšení odměny⁴⁷⁰. Pokud však insolvenční správce musí v důsledku toho vyvíjet zvýšenou činnost, to již zvýšení odměny odůvodňovat může.⁴⁷¹

V této souvislosti je třeba poukázat na skutečnost, že podle konstantní judikatury BGH⁴⁷² se možnost zvýšení a snížení odměny vztahuje i na minimální odměnu určenou podle § 2 odst. 2 InsVV.

⁴⁷⁰ Rozhodnutí BGH ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. IX ZB 154/09 a XX.

⁴⁷¹ Ibid.

⁴⁷² Srov. např. usnesení BGH ze dne 15. 1. 2004, sp. zn. IX ZB 96/03, nebo ze dne 13. 3. 2008, sp. zn. IX ZB 63/05.

5. 1. 3 Výše odměny

5. 1. 3. 1 Minimální garantovaná odměna

InsVV (v § 2 odst. 2) od počátku své účinnosti zaručuje insolvenčním správcům alespoň minimální odměnu. Její výše, resp. způsob jejího určení se však v čase významně měnil.

Zcela původně (s účinností od 1. 1. 1999)⁴⁷³ byla stanovena pevnou částkou, která činila ve standardním insolvenčním řízení 1 000 německých marek, resp. poté, co se oficiální měnou SRN stalo euro, s účinností od 1. 1. 2002 500 EUR⁴⁷⁴ (a ve zjednodušeném insolvenčním řízení 250 EUR). Ve dvou usneseních ze dne 15. 1. 2004, a to sp. zn. IX ZB 96/03 (pro standardní insolvenční řízení) a sp. zn. IX ZB 46/03 (pro zjednodušená insolvenční řízení), však BGH tuto úpravu označil za protiústavní s tím, že taková výše odměny je zcela nedostatečná, a zrušil ji.⁴⁷⁵ Německý zákonodárce na to reagoval v říjnu 2004⁴⁷⁶ tak, že výši minimální odměny navázal na počet věřitelů a zvýšil její absolutní hodnotu. Podle § 2 odst. 2 InsVV ve znění vyhlášky ze dne 4. 10. 2004 tak platilo, že pokud se do řízení nepřihlásilo více než 10 věřitelů, činila minimální odměna insolvenčního správce ve standardním případě⁴⁷⁷ 1 000 EUR. Pokud se přihlásilo 11 až 30 věřitelů, zvýšila se minimální garantovaná odměna o 150 EUR za každých započatých 5 věřitelů. Pokud se přihlásilo 31 a více věřitelů, byla odměna zvýšena o 100 EUR za každých započatých 5 věřitelů. I tato úprava byla předmětem přezkumu z hlediska ústavní konformity, ale na rozdíl od předchozího znění InsVV obstála (srov. usnesení BGH ze dne 13. 3. 2008, sp. zn. IX ZB 63/05)⁴⁷⁸.

Tento způsob určení minimální odměny zůstal v SRN zachován dosud, avšak v souvislosti s reformou sanačních procesů⁴⁷⁹ s účinností od 1. 1. 2021 však došlo

⁴⁷³ Vyhláška ze dne 19. 8. 1998, BGBl. I S. 2205.

⁴⁷⁴ Zákon ze dne 13. 12. 2001, BGBl. I S. 3574.

⁴⁷⁵ BGH poukázal na to, že porovnáním s odměňováním nucených správců insolvenční soudy vypočetly, že 500 EUR pokryje asi 9 hodin práce insolvenčního správce, resp. jeho zaměstnanců. Zkušenosti se správou řízení s prázdnou majetkovou podstatou ovšem ukázaly, že rozsah činností, kterou musí insolvenční správce vykonat, se ani při využití veškerých možností úspory času a optimalizace fungování kanceláře 9 hodinám neblíží. Insolvenční soudy dospěly k závěru, že výkon funkce insolvenčního správce v takovém řízení zabere zpravidla nejméně 20 hodin. BGH vzal dále v úvahu, že se počet řízení s prázdnou majetkovou podstatou (a tedy dopady právní úpravy minimální odměny v InsVV) významně navýšil poté, co nabytí účinnosti zákon ze dne 26. 10. 2001, který zpřístupnil oddlužení i dlužníkům bez prostředků a zavedl možnost odložení povinnosti hradit náklady řízení.

⁴⁷⁶ Čl. 1 bod 1 vyhlášky ke změně InsVV ze dne 4. 10. 2004, BGBl. I 2569. Toto znění se však použije až na řízení, která byla zahájena po 1. 1. 2004.

⁴⁷⁷ Tj. v případě, který neodůvodňoval zvýšení či snížení standardní odměny podle § 3 InsVV.

⁴⁷⁸ BGH mj. zdůraznil, že není nutné, aby pro byla stanovena stejná minimální odměna pro všechna řízení. Podle jeho názoru je přípustné, aby ji zákonodárce odstupňoval podle typické náročnosti výkonu funkce insolvenčního správce. Kritérium počtu věřitelů přitom považoval za vhodné.

⁴⁷⁹ Gesetz zur Modernisierung des Personengesellschaftsrechts (Personengesellschaftsrechtsmodernisierungsgesetz – MoPeg). Bundesgesetzblatt Jahrgang 2021 Teil I Nr. 53, ausgegeben zu Bonn am 17. August 2021,

k dalšímu navýšení absolutních hodnot – minimální odměna tak dnes činí 1 400 EUR a navýšení za věřitele 210 EUR, resp. 140 EUR.

5. 1. 3. 2 Úhrada nároků z prostředků státu

I německý InsO obsahuje možnost sanace neuhrazené odměny insolvenčního správcem státem. Podle § 63 odst. 2 InsO platí, že pokud byla povinnost dlužníka uhradit náklady řízení podle § 4a InsO odložena⁴⁸⁰, má insolvenční správce nárok úhradu odměny a náhrady výdajů ze strany státu, pokud k tomu majetková podstata nepostačuje.⁴⁸¹ Přestože se na první pohled může jevit, že česká a německá právní úprava jsou v tomto ohledu totožné, není tomu tak.

Toto ustanovení bylo do InsO vloženo až zákonem ze dne 26. 10. 2001, kterým se změnil InsO a další zákony⁴⁸². Cílem tohoto zákona bylo mimo jiné zpřístupnění institutu oddlužení i dlužníkům bez prostředků, kterým by jinak přístup k novému ekonomickému začátku zůstal uzavřen, neboť nebyli schopni nést náklady řízení (a mezi insolvenčními soudy nepanoval jednotný názor, zda lze připustit odložení povinnosti tyto náklady uhradit na základě analogické aplikace jiných ustanovení InsO, resp. obecné procesní úpravy v občanském soudním řádu).⁴⁸³

Z toho vyplývá první rozdíl mezi českou a německou právní úpravou: § 63 odst. 2 InsO nepředstavuje univerzální eventualitu – stát sanuje nároky insolvenčního správce pouze v oddluženích. Klíčový je v tomto ohledu odkaz na § 4a InsO, podle kterého je odložení povinnosti uhradit náklady řízení možné pouze u dlužníků-fyzických osob, které podaly návrh na povolení oddlužení. V jiných případech (tj. zejména u dlužníků-právnických osob) se § 63 odst. 2 InsZ zásadně neuplatní a stát neručí za ztrátu insolvenčního správce v případě, že v majetkové podstatě není dostatek prostředků pro úhradu jeho nároků (srov. usnesení BGH ze dne 22. 1. 2004, sp. zn. IX ZB 123/03).

Druhým (a také zásadním) rozdílem je samotná povaha institutu. Německý stát (resp. spolková země) vystupuje v pozici ručitele, který má co do uhrazené částky

⁴⁸⁰ To se děje usnesením insolvenčního soudu. Insolvenční správce však svůj nárok vůči státu neztrácí ani za situace, kdy bylo odložení povinnosti uhradit náklady později zrušeno, pokud se jedná o činnost, která byla vykonána před tímto okamžikem (srov. usnesení BGH ze dne 15. 11. 2007, sp. zn. IX ZB 74/07).

⁴⁸¹ V originále: „Sind die Kosten des Verfahrens nach § 4a gestundet, steht dem Insolvenzverwalter für seine Vergütung und seine Auslagen ein Anspruch gegen die Staatskasse zu, soweit die Insolvenzmasse dafür nicht ausreicht.“

⁴⁸² Gesetz zur Änderung der Insolvenzordnung und anderer Gesetze, Bundesgesetzblatt Jahrgang 2001 Teil I Nr. 54, ausgegeben am 31. 10. 2001, Seite 2710.

⁴⁸³ Důvodová zpráva k Gesetz zur Änderung der Insolvenzordnung und anderer Gesetze, s. 19 [online]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/brd/2001/D14+01.pdf> [cit. 1. 6. 2022].

regresní nárok vůči dlužníkovi (po uplynutí doby, po kterou byla povinnost dlužníka uhradit náklady řízení odložena).⁴⁸⁴

Obdobné však je, že pokud je možné nároky insolvenčního správce uspokojit z majetkové podstaty alespoň zčásti, nastupuje úhrada ze strany státu pouze co do neuhrazené části. Otevřenou nicméně v německém prostředí zůstává otázka, zda právní úprava výši doplatku ze strany státu omezuje. BGH v usnesení ze dne 7. 2. 2013, sp. zn. IX ZB 245/11, dospěl (odlišně od tehdejší praxe nižších soudů)⁴⁸⁵ k závěru, že se nárok insolvenčního správce podle § 63 odst. 2 InsO proti státu omezuje na výši minimální odměny (podle § 2 odst. 2 InsVV). BGH argumentoval, že „*přestože se toto nepodává z textu zákona, vyplývá to ze smyslu a účelu právní úpravy, historii jejího vzniku a regulačního kontextu*“. V komentářové literatuře je však toto rozhodnutí předmětem kritiky.⁴⁸⁶

5. 1. 4 Výhody a nevýhody ve srovnání s českým systémem

Český a německý systém vykazují v zásadě srovnatelné charakteristiky, kdy v důsledku kombinace zákonné a podzákonné úpravy dle autorky existuje vcelku vyvážená rovnováha stability a flexibility právní úpravy⁴⁸⁷, a proto se lze jen omezeně vyslovit ke specifickým výhodám a nevýhodám.

Například odlišné parametrické nastavení procentuálních sazeb vnímá autorka neutrálně, třebaže zejména u nižších výtěžků vychází výrazně ve prospěch německých insolvenčních správců. Pro představu v případě, že by hodnota majetkové podstaty činila např. 40 000 EUR (tj. 1 000 000 Kč), obdržel by insolvenční správce podle § 2 odst. 1 InsV odměnu ve výši 15 300 EUR. Podle české úpravy by obdržel ekvivalent 9 000 EUR. Za pozitivum pro německé řešení nicméně považuje flexibilní odstupňování minimální garantované odměny, která se odvíjí od presumované náročnosti insolvenčního řízení, když bere do úvahy počet přihlášených věřitelů.

⁴⁸⁴ Ibid, s. 55

⁴⁸⁵ Srov. např. rozhodnutí Zemského soudu v Geře ze dne 15. 8. 2012, sp. zn. 5 T 136/12, Zemského soudu v Bückeburgu ze dne 30. 5. 2012, sp. zn. 4 T 97/11, Zemského soudu v Erfurtu ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. 1 T 447/11, který uvedl, že „*restriktivní výklad § 63 odst. 2 InsO nepodporuje ani účel zákona ani mezera v zákoně*“.

⁴⁸⁶ Srov. např. KELLER, U.: § 63. In: KAYSER, G. - THOLE, CH.: *Insolvenzordnung. Heidelberger Kommentar*. 9. vyd. Heidelberg: C. F. Müller, 2018, s. 702, m. 57.

⁴⁸⁷ VÍTKOVÁ, K., ZEŽULKA, O.: *The flexibility of regulatory approaches to remuneration of insolvency practitioners from the Czech and German perspective*. in ŠKRABKA, J. - VACUŠKA, L. (ed.): *Právo v podnikání vybraných členských států Evropské unie – sborník příspěvků k XI. ročníku mezinárodní vědecké konference*, 1. vydání. Praha: TROAS, s.r.o., 2020.

Výrazně ve prospěch německé praxe nicméně hovoří propracovaná právní úprava a ji reflektující úprava moderace výše odměny insolvenčním soudem (§ 3 InsVV).

5. 2 Nizozemí

5. 2. 1 Základní principy

Nizozemská právní úprava se vydává odlišnou cestou než česká nebo německá. Pravidla zakládající nárok na odměnu insolvenčního správce (nizozemsky „*het salaris van de curator*“) vyplývají přímo z textu nizozemského insolvenčního zákona (dále jen „DInsA“)⁴⁸⁸, který nicméně neobsahuje žádná zmocňovací ustanovení k vydání prováděcího právního předpisu. Na druhou stranu existuje oficiální justiční směrnice ze dne 15. dubna 2021 publikovaná a pravidelně aktualizovaná národním poradním orgánem Recofa pro účely sjednocení insolvenční praxe v Nizozemí. Ta obsahuje rovněž podpůrná pravidla fungování insolvenčních správců, a to včetně praktických otázek odměňování.⁴⁸⁹

Struktura nizozemského insolvenčního práva je totiž postavena na značné variabilitě procesních scénářů, kdy zákon nabízí konání standardního nebo zjednodušeného insolvenčního řízení po formálním zjištění úpadku, ale také různé formy vyrovnání („*akkord*“ podle čl. 138 an. DInsA, resp. nový restrukturalizační mechanismus „*WHOA*“ odvozený ze slov „*(Wet) Homologatie onderhands akkoord*“⁴⁹⁰, který je upraven v čl. 369 an. DInsA). Pouze pro doplnění lze uvést, že vybrané části DInsA obsahují specifická pravidla řešení úpadku konkrétních typů dlužníků (bank, investičních společností, pojišťoven či pozůstalostí).

Podle typu řízení se rovněž odvíjí i procesní postavení insolvenčního správce. Dominantní postavení má pochopitelně v konkursním řízení, kde spravuje a zpeněžuje majetkovou podstatu dlužníka, informuje o svém postupu soudního komisaře a vyžádává si od něj souhlas s různými právními jednáními (čl. 68 odst. 1 DInsA). V případě oddlužení fyzických osob plněním splátkového kalendáře (čl. 284 DInsA) insolvenční správce dílem překvapivě nevystupuje, neboť tuto agendu vyřizuje soudní komisař (čl. 290 odst. 2 DInsA), respektive jeho jménem pověřený úředník soudu (čl. 293 DInsA).

⁴⁸⁸ Wet van 30 september 1893, op het faillissement en de surséance van betaling (Faillissementswet) – v překladu „*Zákon z 30. září 1893 o úpadku a zastavení plateb (Insolvenční zákon)*“.

⁴⁸⁹ DE RECHTSPRAAK: Recofa-richtlijnen voor faillissementen en suseances van betaling. Portál rechtspraak.nl. [online] Dostupné z: <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/recofa-richtlijnen-voor-faillissementen-en-surseances-van-betaling-2021.pdf> [cit. 28. 4. 2022].

⁴⁹⁰ V překladu: „(Zákon o) schvalování soukromoprávních dohod“ implementovaný v souvislosti se směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 o restrukturalizaci a insolvenční.

Osoba insolvenčního správce se v těchto scénářích vyskytuje až tehdy, je-li splátkový kalendář zrušen (čl. 312 odst. 2 DInsA).

Obecně lze říci, že o odměně insolvenčního správce a její výši vždy rozhoduje insolvenční soud. Ve scénáři meritorně řešené věci slouží za základní pravidlo čl. 71 odst. 1 DInsA, které stanoví, že „(...) odměnu insolvenčního správce určuje v každém insolvenčním řízení soud“⁴⁹¹ Totéž platí, je-li insolvenční řízení skončeno v důsledku úspěšné obrany dlužníka proti insolvenčnímu návrhu (čl. 15 odst. 3 DInsA). Směrnice Recofa upřesňuje, že výplata odměny proběhne až na konci insolvenčního řízení, třebaže lze kdykoliv po dobu trvání řízení požádat na základě zveřejněného formuláře o poskytnutí zálohy (nejvíce ovšem jednou ročně a současně s podáním zprávy o průběhu insolvenčního řízení obsahující průběžné vyúčtování).⁴⁹²

Mezi výše uvedenými případy existuje rozdíl, který vyplývá především ze skutečnosti, že v prvním případě nedochází ke správě a zpeněžení majetkové podstaty. V prvním případě tedy logicky nese náklady odměny insolvenčního správce majetková podstata. Insolvenční správce vypracuje distribuční schémata, které předloží soudnímu komisaři ke schválení, přičemž v něm vedle všech příjmů a výdajů vyčíslí i své vlastní nároky (čl. 180 odst. 1 DInsA).⁴⁹³ Ve druhém případě insolvenční soud odměnu insolvenčního správce hraď insolvenční navrhovatel, dlužník nebo dokonce oba subjekty v poměru, který stanoví insolvenční soud (čl. 15 odst. 3 DInsA). V případě zrušení konkursu pro nemajetnost dlužníka, jehož příjmy nepostačují ani ke krytí nákladů řízení, uloží insolvenční soud povinnost k úhradě odměny insolvenčního správce právě dlužníku (čl. 16 odst. 2 DInsA).

5. 2. 2 Způsob určení odměny

Odměna insolvenčního správce se odvíjí od předloženého vyúčtování (čl. 180 odst. 1 DInsA). Kapitola 6 směrnice Recofa⁴⁹⁴ stanoví pro tyto účely detailní požadavky vypracování.

⁴⁹¹ V originále: „(...) wordt het salaris van de curator in elk faillissement door de rechtbank vastgesteld“.

⁴⁹² Čl. 6.2 a čl. 6.2.b) směrnice Recofa.

⁴⁹³ Rozhodnutí nizozemského nejvyššího soudu (Hoge Raad) ve věci *De Ranitz q.q. / Ontvanger* (HR 28 september 1990, ECLI:NL:HR:1990:AD1243) dovodilo prioritní postavení nároků insolvenčního správce a jejich přednostní uspokojování z (nepostačujícího) výtěžku majetkové podstaty.

⁴⁹⁴ DE RECHTSPRAAK: *Recofa-richtlijnen voor faillissementen en suseances van betaling*. Portál rechtspraak.nl, s. 13 [online]. Dostupné z: <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/recofa-richtlijnen-voor-faillissementen-en-surseances-van-betaling-2021.pdf> [cit. 28. 4. 2022].

V první řadě je vyžadováno předložení položkového seznamu provedených úkonů se skutečně stráveným časem (maximální časovou jednotkou je 6 min). Každý úkon musí být přesně specifikován co do druhu činnosti, data provedení a označení osob, které tuto činnost přímo vykonávaly nebo se kterými byly konzultovány [čl. 6.1.d) směrnice Recofa]. Druh činnosti musí být zařazen minimálně do jedné z vymezených kategorií (korespondence, telefonování, studium, konzultace, právní jednání atd.).

Výše komerční hodinové sazby se odvíjí od dvou základních atributů – tzv. základní hodinové sazby vyhlášené národním poradním orgánem Recofa pro příslušný kalendářní rok [čl. 6.5. směrnice Recofa] a koeficientem zohledňujícím délku praxe insolvenčního správce [čl. 6.4 směrnice Recofa]. Hodinová sazba byla pro rok 2022 stanovena na 229,60 EUR.⁴⁹⁵ Koeficient zohledňující délku praxe naproti tomu staví na pětistupňové škále, která se vzrůstajícími zkušenostmi zvyšuje odměnu až o 100 %.⁴⁹⁶ Je-li činnost insolvenčního správce zajišťována zaměstnancem, použije se pro výčet odměny nižší koeficient.⁴⁹⁷ S tím souvisí specifická povinnost insolvenčního správce distribuovat úkoly mezi sebe, své spolupracovníky a své zaměstnance tak, aby byly tyto činnosti vykonávány za co nejnižší hodinovou sazbu [čl. 6.4.g) směrnice Recofa].

Vedle výše uvedeného základního modelu se připouští stanovení jiné výše odměny, a to ve zvláštních případech na žádost insolvenčního správce, která musí být odůvodněna například velikostí dlužníka, složitostí nebo sociálními dopady insolvenčního řízení [čl. 6.4.c) směrnice Recofa].

Pro úplnost je vhodné uvést, že nespécifikované a zvláště neuplatněné náklady insolvenčního správce jsou refundovány paušální náhradovou hotových výdajů ve výši 4 % odměny insolvenčního správce [čl. 6.6.b) směrnice Recofa].

Obecně lze tedy shrnout, že insolvenční správce precizně vyúčtovává jednotlivé úkony v řízení podle reálně stráveného času. Pro tyto účely používá svou individuální hodinovou sazbu, která je odvozena od statutárních sazeb stanovených pro daný kalendářní rok a od délky své praxe v oboru. Výsledkem je v praxi systém volatelného odměňování (v podrobnostech viz kap. 5. 2. 2.).

⁴⁹⁵ INSOLAD: Basisuurtarief Curatoren en Bewindvoerders 2022. Portál Insolad.nl. [online] Dostupné z: <https://www.insolad.nl/nieuws/basisuurtarief-curatoren-en-bewindvoerders-2022/> [cit. 28. 4. 2022].

⁴⁹⁶ Dle čl. 6.4.b) směrnice Recofa náleží juniorním správcům s méně než 3 lety praxe koeficient 0,8, zatímco seniorní správci s více než 11 lety praxe jsou honorováni koeficientem 1,6. V segmentu 3-5 let praxe je koeficient 1,1, v segmentu 5-8 let je koeficient 1,2 a v segmentu 8-11 let je koeficient 1,4.

⁴⁹⁷ Dle čl. 6.4.d) směrnice Recofa se u zaměstnanců s praxí 0-5 let použije koeficient 0,4, u zaměstnanců s praxí 5-10 let koeficient 0,5 a u zaměstnanců s praxí nad 10 let koeficient 0,6.

5. 2. 3 Výše odměny

Na rozdíl od českého či německého modelu odměňování insolvenčních správců, nizozemský model závisí výhradně na individuálním posuzování vyúčtování insolvenčními soudy. Jak již bylo uvedeno výše, insolvenční správci uplatňují individuální sazby hodinových odměn.

Statistickým zkoumáním této otázky se nicméně v minulosti zabýval Dufour, který porovnal výše odměn nizozemských insolvenčních správců na vzorku 4 295 případů korporátních insolvenčních řízení skončených v období od 1. července 2019 do 1. července 2020⁴⁹⁸ (pro roky 2019 i 2020 byla základní hodinová sazba stanovena shodně na 219 EUR).⁴⁹⁹ V daném vzorku bylo hodinové vyúčtování předloženo v 3 347 případech, přičemž průměrný počet opracovaných hodin činil 65 (medián 30,2). Dufour zjistil, že standardní a v roce 2020 nejčastěji účtovaná hodinová sazba nizozemského insolvenčního správce činí 230 EUR (bez DPH). Na druhou stranu Dufour uvádí, že standardní hodinová sazba zkušenějších insolvenčních správců s více než 11letou praxí dosahovala výše 365 EUR (tj. o 4,1 % více než je maximální tarifní hodnota).

Průměrně dosažená výše odměny za každé konkursní řízení pak činila 12 475 EUR (medián činil pouze 4 500 EUR, což i podle Dufoura ukazuje na větší výskyt konkursů s minimální výtěžností).

5. 2. 4 Výhody a nevýhody ve srovnání s českým systémem

Základním aspektem nizozemského systému odměňování insolvenčních správců je precizní vyúčtování provedených úkonů. Z toho dle autorky současně vyplývají výhody i kritické nevýhody. Za výhodu lze označit fakt, že teoreticky by mělo docházet výhradně k honorování skutečně odvedené práce, která navíc musí být pečlivě vyúčtována a účelně a hospodárně rozdělována mezi seniorní a juniorní členy týmu insolvenčního správce. Za této situace by nemělo docházet k účtování úkonů s nízkou přidanou hodnotou tarifní sazbou insolvenčního správce. Ve svém důsledku jej tedy lze označit za objektivně spravedlivější.

Ve zbývajících ohledech je autorka spíše kritická. Výzkum totiž prokázal, že ve značném množství případů se insolvenční správci dopouští pochybení při výkonu funkce,

⁴⁹⁸ DUFOUR, R. *Door de curator c.s. gewerkte uren en salaris*. Portál dufouradvocatuur.nl. [online] Dostupné z: <https://dufouradvocatuur.nl/blog-post/door-de-curator-c-s-gewerkte-uren-en-salaris/> [cit. 27. 4. 2022].

⁴⁹⁹ INSOLAD: *Basisuurtarief Curatoren en Bewindvoerders 2020*. Portál Insolad.nl. [online] Dostupné z: <https://www.insolad.nl/nieuws/basisuurtarief-curatoren-en-bewindvoerders-2020/> [cit. 27. 4. 2022].

kteřá nejsou následně odstraněna. Sama skutečnost, že dochází k důslednému „fakturování“ tedy neřiká nic o kvalitě práce.⁵⁰⁰ Autorka rovněž předpokládá, že takový systém nevyhnutelně klade mimořádné nároky na insolvenční soudy z hlediska kontroly správnosti vyúčtování. Český systém kombinuje prvky paušálního modelu (tj. odměna za časový úsek) a zásluhového modelu (tj. podíl na dosaženém výsledku), který oproti nizozemskému modelu výrazně snižuje rozsah kontrolovaných skutečností, čímž redukuje administrativní zátěž soudů.

Za další nevýhodu autorka dále vnímá fakt, že nizozemský systém přenáší riziko výkonu profese na insolvenční správce tím, že negarantuje žádnou minimální odměnu, respektive neumožňuje ani částečnou úhradu nároků z veřejných rozpočtů. Je tedy čistě obchodním rizikem insolvenčních správců, že jim bude přidělena k vyřízení kauza, ve které nebude výtěžek majetkové podstaty postačovat zcela na úhradu jejich vlastních nároků (což nastává zhruba v 20 % případů).⁵⁰¹ Za této situace totiž i přes řádný výkon funkce a skutečně odvedenou práci insolvenčnímu správcovi nenáleží žádná reálná odměna, což je i přes aspekt podnikatelského rizika v prostředí veřejného práva snad až příliš přísné.

5. 3 Rakousko

5. 3. 1 Základní principy

Rakouská právní úprava odlišně od české i nizozemské právní úpravy spoléhá výhradně na zákonnou úpravu, která je postavena na řadě specifických pravidel obsažených v § 82 až § 82d AInsO. To současně znamená, že rakouský zákonodárce pro specifikaci sazebníku odměn nezvolil cestu prováděcích právních předpisů (oproti ČR i Německu), ani nepověřil jeho vytvořením veřejnoprávní autoritu (oproti Nizozemí).

AInsO obecně podmiňuje vznik nároku insolvenčního správce rozhodnutím soudů.⁵⁰² K tomu dochází po dosažení určitého finančního výtěžku ve prospěch věřitelů, a to buď ve formě výtěžku zpeněžení majetkové podstaty (§ 82 AInsO), splátek získaných

⁵⁰⁰ Ve 45,2 % zkoumaných případů byly zjištěny nedostatky vzniklé při výkonu funkce insolvenčního správce, u kterých v 21,1 % případů nedošlo k nápravě. POOL, J. – PLUUT, H. – VRIESENDOR, P, R.: Belemmeringen bij de aanpak van onregelmatigheden door de curator. *Recht der Werkelijkheid* 42(1), s. 17.

⁵⁰¹ POOL, J. – PLUUT, H. – VRIESENDOR, P, R.: Belemmeringen bij de aanpak van onregelmatigheden door de curator. *Recht der Werkelijkheid* 42(1), s. 13.

⁵⁰² HOENIG, Ch. - HAMMERL, Ch.: Austria in HOENIG, Ch. - HAMMERL, Ch.: *Insolvency and Restructuring Law in Central & Eastern Europe*. Wien : Linde Verlag GmbH, 2014, s. 28.

v důsledku plnění sanačního plánu (§ 82a AInsO), nebo výtěžku správy či zpeněžení tzv. zvláštní podstaty⁵⁰³ (§ 82d AInsO).

5.3.2 Způsob určení odměny

Výchozí právní úpravu procentuální odměny z hodnoty majetkové podstaty obsahuje § 82 odst. 1 AInsO, podle kterého insolvenční správce v případě konkursu obdrží základní odměnu 3000 EUR plus podíl na vyměřovacím základu, který představuje hrubý výtěžek zpeněžení získaný insolvenčním správcem (včetně výtěžku zpeněžení ze zvláštních podstat, pokud přejdou do společné majetkové podstaty po úplném uspokojení privilegovaných věřitelů ve smyslu § 48 odst. 2 AInsO):

z výtěžku od 0 do 22 000 EUR	20 %
z převyšujícího výtěžku do částky 100 000 EUR	15 %
z převyšujícího výtěžku do částky 500 000 EUR	10 %
z převyšujícího výtěžku do částky 1 000 000 EUR	8 %
z převyšujícího výtěžku do částky 2 000 000 EUR	6 %
z převyšujícího výtěžku do částky 3 000 000 EUR	4 %
z převyšujícího výtěžku do částky 6 000 000 EUR	2 %
z výtěžku převyšujícího 6 000 000 EUR	1 %

V případě redistribuce finančních prostředků po schválení sanačního plánu náleží insolvenčnímu správci rovněž základní odměna 3 000 EUR plus podíl na splátkách určených k uspokojení věřitelů (§ 82a AInsO):

z finančních prostředků od 0 do 50 000 EUR	4 %
z převyšujících splátek do výše 500 000 EUR	3 %
z převyšujících splátek do výše 1 500 000 EUR	2 %
z nadlimitně převyšujících splátek	1 %

A konečně za správu zvláštní podstaty, její zpeněžení a distribuci výtěžku náleží insolvenčnímu správci zvláštní odměna. Ta je diversifikována podle zvoleného způsobu zpeněžení. Jde-li o soudní prodej majetku ve prospěch výhradně privilegovaných věřitelů zvláštní podstaty (§ § 82d odst. 1 AInsO):

z výtěžku 0 do 250 000 EUR	3 %
z převyšujícího výtěžku do výše 1 000 000 EUR	2 %
z nadlimitně převyšujícího výtěžku	1 %

⁵⁰³ Koncept zvláštní (majetkové) podstaty představuje zvlášť vyčleněný majetek, který slouží k přednostnímu uspokojení vybraných věřitelů (§ 48 odst. 1 AInsO). V porovnání s ČR jej lze připodobnit k režimu věcí, které jsou předmětem zajištění.

zatímco v případě jiného než soudního způsobu zpeněžení ve prospěch privilegovaných věřitelů (§ 82d odst. 2 AInsO):

z výtěžku 0 do 250 000 EUR	4 %
z převyšujícího výtěžku do výše 1 000 000 EUR	2,75 %
z nadlimitně převyšujícího výtěžku	1,5 %

V případě řešení úpadku formou splátkového kalendáře (ekvivalentu českého oddlužení plněním splátkového kalendáře) se odměna insolvenčního správce určí z částky redistribuované věřitelům (§ 204 AInsO):

z vyplacených splátek od 0 do 44 000 EUR	6 %
z dalších vyplacených částek do 100 000 EUR	4 %
z dalších vyplacených částek nad 100 000 EUR	2 %

Zajímavostí je, že při (obecně spotřebitelských) insolvenčních řízeních rakouský zákon zakotvuje i nárok na minimální odměnu, která činí 15 EUR měsíčně (§ 204 odst. 1 AInsO)⁵⁰⁴.

Rakouské insolvenční soudy rovněž disponují moderačním právem, které umožňuje zvýšit či snížit odměnu insolvenčního správce. Ke zvýšení lze přistoupit tehdy, lze-li to odůvodnit mimořádnými okolnostmi, zejména obtížností postupu, vynaložením zvláštního úsilí spojeného s administrací pracovněprávních poměrů zaměstnanců dlužníka nebo dosažení konkrétního úspěch ve vztahu k uspokojení věřitelů (§ 82b AInsO). Snížit odměnu lze naopak s poukazem na nenáročnost postupu v insolvenčním řízení, nízkým počtem zaměstnanců dlužníka či situací, kdy insolvenční správce nepřispěl k uspokojení věřitelů, neboť tento kredit lze připsat spíše dlužníku nebo třetí osobě (§ 82c AInsO).

5. 3. 3 Výhody a nevýhody ve srovnání s českým systémem

V porovnání s českým systémem (respektive i německým či nizozemským) rakouská právní úprava spoléhá výlučně na pravidla obsažená na úrovni zákona, ve kterých jednoznačně dominuje zásluhový mechanismus podílu na výtěžku získaného ve prospěch věřitelů. To vcelku překvapivě platí i v sanačních scénářích, ve kterých historicky český systém přešel na model paušálních měsíčních odměn (tj. v oddlužení i reorganizaci).

K tomu víceméně směřují výhrady autorky – ocenit lze zejména jednoduchý způsob výpočtu odměny, který je dán triviálním podílem na celkové částce výnosu

⁵⁰⁴ V nedávné době valorizováno z 10 EUR na 15 EUR zákonem Restrukturierungs- und Insolvenz-Richtlinie-Umsetzungsgesetz – RIRUG ([BGBl. I Nr. 147/2021](#)).

majetkové podstaty, proti čemuž lze ovšem současně namítat fakt, že v řadě případů se insolvenční správce na dosažení takového výtěžku nemohl ani objektivně podílet. Případně lze zejména v sanačních (a z povahy věci často spíše sociálně nastavených) scénářích pochybovat, zda insolvenční správce efektivně přispěl ke zvýšení výnosu. Dle názoru autorky si toho musel být rakouský zákonodárce vědom, protože právě ve spotřebitelských řízeních zavedl (a později výrazně valorizoval) minimální garantovanou měsíční odměnu, která u dlužníků s nízkými příjmy paradoxně může sloužit jako paušální měsíční odměna.

Znovu lze vyhodnotit odlišné parametrické nastavení procentuálních sazeb. Výše odměny rakouského insolvenčního správce u nižších výtěžků vychází v neprospěch vůči českým insolvenčním správcům. Znovu zvolme případ, že hodnota majetkové podstaty činí 40 000 EUR (tj. 1 000 000 Kč). Rakouský insolvenční správce by obdržel podle § 48 odst. 2 AInsO odměnu ve výši 7 100 EUR. Podle české úpravy by obdržel ekvivalent 9 000 EUR. Tato disproporce se nemění ani v případě prodeje hodnotného majetku, kdy tarifní pásma zvýhodňují české insolvenčního správce v řádech desítek procent.⁵⁰⁵ Totéž lze v zásadě říci i o odměně za administraci spotřebitelských úpadků, kde minimální paušální výše odměny činí 15 EUR měsíčně (tj. 375 Kč) oproti českému měsíčnímu paušálu 750 Kč. Aby došlo k vyrovnání výše odměny rakouského insolvenčního správce za administraci oddlužení, musela by měsíční splátka dlužníka činit 500 EUR (tj. 12 500 Kč). Pro představu – to je přibližně třikrát více, než činí průměrná měsíční splátka českého dlužníka v oddlužení.⁵⁰⁶

⁵⁰⁵ V případě konkursního prodeje nezajištěných věcí v hodnotě 2 000 000 EUR (tj. 50 000 000 Kč) bude náležet českému insolvenčnímu správci odměna ve výši 219 000 EUR (tj. 5 475 000 Kč), zatímco rakouskému insolvenčnímu správci pouze odměna 156 100 EUR (tj. 3 902 500 Kč). To představuje rozdíl 40 %.

⁵⁰⁶ Průměrnou výši měsíční splátky lze odvodit od průměrného měsíčního příjmu dlužníků a počtu vyživovaných osob. Srov. ZEZULKA, O. *Ekonomické aspekty institutu oddlužení* in VESELÁ, Jarmila et al. *Insolvenční řízení 2008-2020: data, názory, predikce*. Vydání první. Praha: Stálá konference českého práva, 2021, s. 132-137.

6 DOPORUČENÍ *DE LEGE FERENDA*

Optimální nastavení systému odměňování insolvenčních správců coby tradiční profese působící v justici představuje pro legislativní útvary veřejné moci výzvu. Z pohledu insolvenčních správců se jedná o komplexní problém, který bezprostředně souvisí s ekonomikou a rentabilitou výkonu jejich činnosti. Insolvenční soudy pravděpodobně spíše ocení technický um předložené legislativy, která pamatuje na maximálně rozsah procesních scénářů vývoje insolvenčního řízení. Vysoká úroveň sofistikovanosti – nikoliv nutně prosté složitosti – příslušné právní úpravy umožňuje jednoznačným a předvídatelným způsobem určovat konkrétní výši odměn, a to eventuálně dokonce s přihlédnutím ke specifickým dané insolvenční věci.

Existující pravidla odměňování jsou výsledkem dlouhodobého vývoje právní úpravy. Právě zde spatřuje autorka problém obecné povahy, který spočívá v často nedůsledné adaptaci Vyhlášky o odměně na průběžné novelizace insolvenčního zákona, respektive adaptaci na nové koncepty vyvinuté praxí insolvenčních soudů (např. koncept spojeného oddlužení manželů předcházejícího institut společného oddlužení manželů podrobněji analyzovaný v kap. 4. 3. 3. 1. 3 Odměna za spojené oddlužení manželů). Ve výsledku také docházelo a stále dochází k situacím, že novelizací insolvenčního zákona dojde k vytvoření dosud neznámého procesního scénáře, v němž je sice insolvenční správce povinen vykonávat svou funkci svědomitě a s odbornou péčí, ale tato aktivita není kvůli chybějícím explicitním pravidlům v sekundární normotvorbě honorována (např. zpeněžování majetku vydaného dlužníka v průběhu oddlužení plněním splátkového kalendáře v režimu právní úpravy účinné do 31. 5. 2019).

Na druhou stranu lze připustit, že se na vzniku řady interpretačních problémů podílí i insolvenční soudy, když na základě totožného textu právních předpisů vytváří rozporuplné výkladové přístupy, které často až s odstupem řady let sjednocuje NSČR. Tyto situace naneštěstí nezřídka vznikají nepředvídatelně a mohou být i výsledky individuálních excesů. V ČR nicméně existují diskusní a koordinační platformy zahrnující zástupce insolvenčních soudů, které přispívají k faktickému sjednocování postupu různých soudů, a dokonce odstraňování rozdílů v judikатурní praxi VSOL a VSPH. Žel takový postup není *stricto sensu* závazný a vyvolává efekt spíše silou své argumentační přesvědčivosti nebo dobrovolným ustoupením převažujícímu právnímu názoru komunity.

V daném ohledu si autorka dovoluje spíše obecněji konstatovat, aby pro účely budoucích novelizací insolvenčního zákona byla příslušnými legislativci věnována zvláštní pozornost vyhodnocení, zda navrhované změny v lepším případě nerozšiřují okruh věcí spadajících pod reziduální kategorii § 5 Vyhlášky o odměně, v horším případě efektivně zcela nebo zčásti nebrání rozhodnutí o odměně za výkon funkce. Z hlediska vylepšení existující právní úpravy nicméně nabízí autorka konkrétní legislativní náměty, ke kterým dospěla v průběhu přípravy této disertační práce a které místy reflektují vybrané problémy zjištěné při studiu rozhodovací praxe insolvenčních soudů.

Co autorka vůbec nehodnotí, je otázka adekvátnosti nastavení výše odměn insolvenčních správců. Účelem této disertační práce nebylo hodnotit ekonomickou rentabilitu výkonu této profese, ani ji srovnávat s jinými právníckými povoláními v justici. Koneckonců k fenoménům zvyšování indexu spotřebitelských cen v průběhu času (inlace), zvyšování míry standardizace a automatizace insolvenčních procesů (např. zavedením jednotných elektronických formulářů) nebo rušení některých nákladových položek (např. rušením provozoven v důsledku opuštění rotačního mechanismu přidělování věcí na bázi obvodů okresních soudů), které ovlivňují převážně výdajovou stranu podnikání insolvenčního správce, lze zastávat různé postoje.

Bez detailní analýzy si tedy autorka netroufá se kvalifikovaně vyslovit k otázce kompenzace či valorizace odměn insolvenčních správců. Kumulované důsledky inflace okamžiku nabytí účinnosti insolvenčního zákona však nelze přehlédnout. A třebaže se může na první pohled zdát, že procentuální sazby odměn určené podílem na výtěžku zpeněžení jsou vůči ní zcela imunní, hierarchie pásem oddělujících různé procentuální sazby postupně degradují. Důsledkem degresivně nastaveného systému odměňování tedy je, že postupně dochází stále více k využívání nižších procentuálních sazeb, čímž efektivně dochází k „ředění“ podílu insolvenčního správce na výtěžku zpeněžení.

6. 1 Úkolový model odměňování insolvenčních správců

Analýzou různých modelů odměňování insolvenčních správců existujících v českém právním řádu autorka došla k závěru, že zejména ve scénářích sanačního řešení úpadku dlužníka vykonává insolvenční celou řadu dílčích úkolů, které jsou kryty paušálními měsíčními odměnami. Judikatura vyšších soudů přitom dlouhodobě vychází z premisy, že všechny provedené úkony jsou kryty právě touto paušální částkou, a to v zásadě nezávisle na rozsahu nebo časové náročnosti plněných úkolů. V daném ohledu tedy nevyhnutelně dochází k situaci, kdy insolvenčnímu správci náleží stejná odměna za různá

řízení, ve kterých činí odlišný počet procesních úkonů, případně kde je z povahy dlužníka administrace takového insolvenčního řízení složitější a klade vyšší nároky na personální a materiální vybavení insolvenčního správce.

V případě reorganizace lze alespoň připustit, že výše odměny se odvíjí od normativně (spíše uměle) nastaveného kritéria výše obratu dlužníka, který by měl reflektovat předpokládanou složitost insolvenční věci. Tento předpoklad je neúměrně zjednodušující, neboť i dlužníci s relativně vysokým ročním obratem nemusí čelit adekvátně komplexním ekonomickým problémům. Ani délka trvání reorganizace a doba plnění reorganizace zhusta neodvisí od složitosti věci, nýbrž od řešení procesních otázek a schopnosti dlužníka a věřitelů dosáhnout určitého konsenzu. Role insolvenčního správce přitom zejména ve fázi po potvrzení reorganizačního plánu podle autorky převážně spočívá ve výkonu dohledu (§ 354 InsZ) a vedení incidenčních sporů. V případě oddlužení sice neplatí výše uvedený argument doby trvání oddlužení, neboť tato je pevně určena zákonem, ale v otázce incidenčních sporů lze vysledovat zjevnou podobnost. Počet případných incidenčních sporů a jejich složitost totiž výrazně ovlivňuje sám insolvenční správce prostřednictvím výkonu popěrného práva. Dílem paradoxně mu však za tuto činnost nenáleží zvláštní odměna, neboť je implicitně zahrnuta v paušální měsíční odměně. Logickým výsledkem je, že insolvenční správce není pozitivně ekonomicky motivován k aktivnímu výkonu funkce, neboť převažuje motivace negativní (obava z případných procesních postihů a sankcí ukládaných orgánem dohledu).

Nehledě na určitá pozitiva paušálního modelu (jednoduchost, předvídatelnost) jej tedy autorka považuje za problematický a ve své podstatě za nespravedlivý vůči insolvenčnímu správci i věřitelům. V daném ohledu a po vyhodnocení modelů vyskytujících se v zahraničních právních úpravách, které spočívají v precizním vyúčtování stráveného času (Nizozemí, Německo), jako příliš náročných a administrativně zatěžujících insolvenční soudy (zejména u statisticky zcela převažujících úpadků fyzických osob), by autorka považovala v podmínkách českého insolvenčního práva za optimální, kdyby byl nahrazen úkolovým modelem odměňování.

Úkolová odměna dle autorky obecně lépe reflektuje množství reálně odvedené práce a počet splněných úkolů. Z pohledu insolvenčního správce takový mechanismus znamená, že bude honorován ekvivalentně intenzitě jeho zapojení do insolvenčního řízení. Pro tento mechanismus je podstatné, že tuto intenzitu a jednotlivé úkoly neurčuje insolvenční správce sám, nýbrž nezávisle na jeho vůli vyplývají ze zákona, z rozhodnutí insolvenčního soudu nebo z usnesení věřitelských orgánů. Pochopitelnou výjimkou je

jeho oprávnění a povinností zahájit a vést incidenční spor; zde by se však teoreticky mohla uplatnit určitá forma úkolové odměny nikoliv nepodobná mimosmluvní odměně advokáta.

Na výše uvedené navazuje logická otázka, která spočívá v přesném vymezení typových úkolů, za jejichž splnění má insolvenčnímu správci náležet odměna. Autorka je přesvědčena, že tento seznam lze odvodit z textu insolvenčního zákona, ve kterém jsou procesní úkony insolvenčního správce v jednotlivých fázích insolvenčního řízení a u jednotlivých způsobů řešení úpadku podrobně popsány. Příslušný přehled typových úkonů insolvenčního správce již dříve zpracoval znalecký ústav TPA Valuation & Advisory s.r.o. Ve svém stanovisku⁵⁰⁷ identifikuje 21 druhů typově nejčasnějších úkonů insolvenčního správce v oddlužení ve fázi od povolení oddlužení do schválení oddlužení, dalších 26 typových procesních úkonů ve fázi od schválení oddlužení do skončení insolvenčního řízení a 11-14 úkonů prováděných v rámci různých druhů incidenčních sporů. U jednotlivých typů procesních úkonů stanovisko uvádí relativní četnost v oddlužení a průměrnou časovou náročnost vyřízení.

Autorka v daném kontextu považuje za nepochybné, že diverzifikace paušální měsíční odměny na úkolovou odměnu by nebyla nemožná, ani příliš komplikovaná. To platí zejména za podmínky, že by se legislativně podařilo rozřadit tyto procesní úkony na základě podobných charakteristik a objektivní náročnosti do společných kategorií. Plnění úkolů z různých kategorií by mohlo být honorováno normativně stanovenou fixní částkou (s výhradou případného moderačního zásahu insolvenčního soudu popisovaného níže v kapitole 6.2 Rozpracování atributů moderačního práva soudu). Tento přístup by částečně řešil i problém těch procesních scénářů, ve kterých insolvenčnímu správci za výkonu funkce nakonec nevzniká nárok na přiměřenou odměnu (v podrobnostech vizte kapitolu 6.3 Revize procesních scénářů nepřipouštějících vznik nároku na odměnu).

Benefitem výše popisovaného modelu je ekonomická motivace insolvenčního správce splnit příslušné úkoly v co nejkratším čase. To jej odlišuje od modelů založených na vyúčtování skutečně stráveného času, kde naopak vzniká logické riziko účelového nadsazování počtu hodin, což insolvenční soud a věřitelské orgány nemusí být schopny

⁵⁰⁷ TPA Valuation & Advisory s.r.o.: *Stanovisko č. 69/2020/TPA. Posouzení odměny insolvenčního správce v oddlužení řešeném splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty (aktualizace stanoviska č. 66/2020/TPA)*, s. 32-33, 38, 41, 46-54, 58 [online]. Dostupné z: https://www.asis.cz/wp-content/uploads/2020/12/Stanovisko-odmena-IS-pri-oddluzeni_aktualizace_TPA_KOMPLET_podpisy_FINAL_30_4_2020.pdf [cit. 29. 4. 2020].

v rozumném čase zkontrolovat (resp. vyúčtování může zadržovat příčinu dalším sporům o legitimitu končeného účtu).

Koncept úkolové odměny koneckonců není českému insolvenčnímu právu neznámý, neboť se využívá při výpočtu odměny za počet přezkoumaných přihlášek pohledávek. Autorka jej považuje za plně kompatibilní se stávajícím procesním postavením insolvenčního správce (v podrobnostech vizte kapitolu 3. 1 Postavení insolvenčního správce). V zásadě se tedy přiklání k jeho výraznému rozšíření na další typové úkoly a agendy insolvenčního správce. Benefitem takového řešení by bylo přiznání adekvátní odměny nezávisle na délce trvání insolvenčního řízení (zejm. po zkrácení doby oddlužení po transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 o restrukturalizaci a insolventci).

6. 2 Rozpracování atributů moderačního práva soudu

Následující legislativní doporučení ob stojí podle autorky vcelku nezávisle na tom, zda by došlo k případným změnám modelů odměňování, zavedení souhrnných odměn za různé fáze insolvenčního řízení nebo za zvláštních odměn za plnění dílčích úkolů. Autorka totiž navrhuje podrobněji rozpracovat mechanismus moderačního práva insolvenčního soudu snižovat nebo zvyšovat odměnu insolvenčního správce, který je zakotven v § 38 odst. 3 InsZ. V daném ohledu je vhodné připomenout, že insolvenční soud může podle okolností případu a po projednání s věřitelským výborem přiměřeně zvýšit nebo snížit odměnu insolvenčního správce. Text § 38 odst. 3 věty druhé InsZ tyto okolnosti nijak nedefinuje, ale následně alespoň nabízí ilustrativní výčet dvou důvodů pro eventuální snížení odměny (v podrobnostech vizte kapitolu 4. 7 Moderační právo soudu).

Autorka považuje tuto úpravu za nepřiměřeně stručnou a vcelku neprakticky situovanou do textu zákona. Zákonodárce v pravděpodobné snaze o zachování flexibility právní úpravy nedal insolvenčním soudům žádná přesnější vodítka pro úvahu, zda lze v případech nepředvídaných § 38 odst. 3 InsZ odměnu legitimně zvýšit či snížit. Důsledky takového přístupu lze názorně ukázat na výše analyzované otázce odměn za spojená oddlužení manželů (v podrobnostech vizte kap. 4. 3. 3. 1. 3 Odměna za spojené oddlužení manželů). Lze připomenout, že zejména u judikturní praxe soudů v různých regionech došlo k výraznému rozštěpení. To vedlo k paradoxu, že totožní insolvenční správci působící za administraci typově totožných insolvenčních řízení dostávali v obvodech různých krajských soudů diametrálně odlišné odměny. S ohledem na existenci zákonného zmocnění k vydání prováděcího právního předpisu ke způsobu

určení odměny insolvenčního správce v § 431 písm. b) InsZ je tedy vhodnější výše popisovaný neúplný demonstrativní výčet z textu § 38 odst. 3 InsZ vypustit a přijmout podrobnější úpravu přímo na úrovni Vyhlášky o odměně (maximálně v textu zákona ponechat základní limity, například maximální výši bonusu či malusu odměny).

Obecně by důvody zvýšení odměny dle názoru autorky vycházet z porovnání, zda insolvenční správce vykonává funkci kvalitněji (subjektivní hledisko) nebo za ztížených podmínek (objektivní hledisko) oproti etalonu průměrného insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční správce vykonává funkci svědomitě a s odbornou péčí. Takový etalon lze do značné míry odvodit z obsahu vyhlášky č. 121/2019 Sb., o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce, byť nevyklučuje možnost insolvenčního správce postupovat odchylně, odůvodní-li takový postup (tzv. princip „*comply or explain*“ zakotvený v § 6 vyhlášky č. 121/2019 Sb.).

Dělení na subjektivní a objektivní kategorie prvků sleduje za cíl odlišit od sebe situace, jejichž průběh a výsledek je insolvenční správce schopen reálně ovlivnit od těch, které nezávisí na jeho vůli a do kterých ani při nejlepší snaze není schopen zasáhnout. Tento přístup současně posílí motivační a zásluhové prvky odměňování a zároveň ochrání insolvenčního správce od negativních dopadů externích vlivů. Koneckonců podobnou otázkou se zabýval v minulosti NSČR, když dovedl, že mezi takové atributy nemohou patřit majetkové poměry dlužníka (tj. jednoduše schopnost nést vyšší náklady řízení).⁵⁰⁸

Mezi objektivní důvody pro zvýšení odměny insolvenčního správce lze jistě v první řadě uvést velikost dlužníka, a to jak s přihlédnutím k výši jeho ročního obratu (tj. částečné převzetí ideje segmentů paušálních měsíčních odměn v reorganizaci), tak zároveň i k počtu zaměstnanců nebo složitosti vnitřní struktury podniku (např. počtu odštěpných závodů nebo počet poboček). Všechny tyto atributy totiž indikují míru komplexnosti podnikání dlužníka, a tím bezprostředně určují rozsah problémů, kterým se insolvenčním správcem bude muset věnovat. Za zajímavou inspiraci považuje autorka atribut závažnosti dopadů insolvenčního řízení v nizozemské⁵⁰⁹ úpravě. Tento prvek totiž přesahuje hranice vlastního soudního řízení a bere na vědomí makroekonomické (či regionální) dopady úpadku dlužníka, které mohou spustit lavinu sekundárních úpadků. Z historické zkušenosti lze poukázat například na úpadek OKD, a.s., kde insolvenčního správce vedle prosté administrace reorganizace nepochybně tížila i povinnost vyjednávat

⁵⁰⁸ Srov. usnesení NSČR ze dne 24. 7. 2014, sen. zn. 29 NSČR 53/2012.

⁵⁰⁹ Čl. 6.4.c) směrnice Recofa.

s místními úřady a ústředními orgány státní správy, aby došlo k minimalizaci sociálních dopadů na moravskoslezský region.

Otázka subjektivních důvodů pro zvýšení odměny insolvenčního správce se týká těch záležitostí, které je insolvenční správce schopen přímo ovlivnit. Autorka se domnívá, že nejvíce přirozeným motivačním schématem je tzv. *success fee*. Odměna insolvenčního správce by byla navýšena o mimořádně či neočekávaně získané hodnoty určené k uspokojení pohledávek věřitelů. Například tehdy, podaří-li se insolvenčnímu správci prokazatelně díky jeho zásahu zpeněžit majetek náležící do majetkové podstaty za výrazně vyšší výtěžek, než na jaký bylo možno z ocenění majetkové podstaty původně usuzovat. V tomto ohledu autorka nepochybuje, že jde o řešení ekonomicky přijatelné pro všechny strany, neboť z něj profitují i věřitelé. Druhý důvod pro zvýšení odměny se sice neopírá o zvýšení výtěžku majetkové podstaty, není však proto pro věřitele méně důležitý. Plní-li insolvenční správce své úkoly v insolvenčním řízení s maximálním nasazením, pečlivostí a důsledností, aniž by mu bylo možno vytknout neúčelnost takového přístupu, nelze mu klást za vinu, že se tato snaha nepromítla do zvýšení uspokojení věřitelů (např. nebyl-li nakonec zjištěn další majetek, neupěl-li s odpůřčí žalobou či nenalezl-li vhodného zájemce o koupi specifické věci). Je nabíledni, že i racionální věřitel by spíše souhlasil se zvýšením odměny insolvenčního správce výměnou za přiměřenou šanci benefitovat z výsledků. A závěrem by autorka považovala za legitimní, kdyby se do úvah o zvýšení odměny promítal i objem úkolů uložených insolvenčnímu správci přímo věřitelskými orgány. Jinými slovy, rozhodnout-li se věřitelé ve větší míře využívat práce a kapacit insolvenčního správce, měli by být srozuměni s tím, že mu tuto činnost musí určitým způsobem kompenzovat.

Jinak na rozdíl od nizozemské úpravy autorka nespátřuje v délce praxe výkonu činnosti insolvenčního správce legitimní důvod ovlivňující výši odměny, považuje za důležitější odbornou erudici a obecně profesionální a svědomitý přístup k výkonu profese. Koneckonců příslušníkem profese se může stát pouze osoba s tříletou odbornou praxí v příbuzném oboru [§ 6 odst. 1 písm. e) ZIS], takže se jím nezřídka stávají zkušení advokáti se znalostí korporátních a insolvenčních postupů.

Naopak důvody pro snížení odměny insolvenčního správce by dle názoru autorky měly spočívat spíše v následcích zaviněného porušení povinností při výkonu funkce v insolvenčním řízení. Za základ lze vzít existující skutkové podstaty v § 38 odst. 3 InsZ, a tedy porušení povinnosti nebo neprovedení částečného rozvrhu, ačkoliv to stav zpeněžení majetkové podstaty umožňoval (tj. faktické upírání uspokojení věřitelům).

Dalším východiskem by mohlo být vyhodnocení postupu insolvenčního správce jako odporujícího zásadám insolvenčního řízení v § 5 InsZ; zde by mohlo docházet zejména k penalizaci liknavého přístupu k plnění povinností, nedůvodného protahování insolvenčního řízení (například nedůvodným otálením se zpeněžováním věcí náležících do majetkové podstaty, případně kvůli prodloužení doby postihu průběžných příjmů dlužníka) nebo oddalování vydání výtěžku po zpeněžení předmětu zajištění. A obecně nejširší paletu typových jednání insolvenčního správce vyhodnocených jako vyhovujících standardu řádného výkonu funkce insolvenčního správce nabízí výše zmiňovaná vyhláška č. 121/2019 Sb. Porušení těch nejdůležitějších povinností by rovněž mohlo založit důvod snížení odměny insolvenčního správce (z pohledu autorky například zanedbání dohledu nad dlužníkem podle § 15 nebo nedůvodné porušení pravidel výplaty splátek v § 16).

7 ZÁVĚR

Autorka si ve své disertační práci vytyčila za hlavní cíl vypracovat komplexní pojednání o teorii i praxi odměňování insolvenčních správců v ČR a detailně analyzovat historickou i existující právní úpravu. Přínos předkládaného textu spatřuje tedy ve skutečnosti, že představuje první ucelenou odbornou práci na daný námět, což dokládá též extensivní rešerší dostupné literatury.

Proč přikládá autorka dané problematice takový význam? V České republice představuje otázka odměňování insolvenčních správců dlouhodobě aktuální téma. Prakticky každá novelizace insolvenčního zákona (nebo každý avizovaný legislativní záměr zasahující do libovolného právního předpisu v oblasti insolvenčního práva) vyvolává intenzivní diskusi, zda je výkon funkce insolvenčního správce adekvátně ohodnocen.

První novodobé problémy s odměňováním nastaly ihned po obnově tržní ekonomiky po roce 1989. V této době došlo ke znovuzrození svobodných povolání. U správců konkursní podstaty zpočátku u zákonodárce zvítězila až příliš rezervovaná představa o férovém nastavení procentuálních sazeb, která neobstála v pozdějším prudkém růstu cenové hladiny (inflace) a důsledcích progresivní měnové a investiční politiky. V dnešní době se spíše ozývají hlasy, které upozorňují na důsledky kumulované inflace (dosahující v roce 2022 bezprecedentních čísel), která efektivně snižuje hodnotu fixních paušálních měsíčních odměn nastavených v roce 2008. Jiní připomínají, že legislativním vývojem zase došlo k přesunu celé řady procesních povinností z insolvenčních soudů na insolvenční správce, aniž by zvýšení administrativního zatížení bylo adekvátně kompenzováno. Výše uvedenému nasazuje korunu ambice vlády zkrátit standardní dobu oddlužení pro všechny fyzické osoby na 3 roky⁵¹⁰, což bude mít za současného nastavení Vyhlášky o odměně za následek kritický propad celkové odměny za administraci oddlužení.

Kombinace výše uvedených faktorů a zvyšující se intenzita diskuse začíná dávat tušit, že stávající nastavení systému odměňování insolvenčních správců je dlouhodobě neudržitelné.

Autorka nejprve skrze historický výklad veřejnosti stručně předkládá klíčové vývojové milníky vedoucí až ke vzniku moderní profese insolvenčního správce, a to se

⁵¹⁰ VLÁDA ČR: *Programové prohlášení vlády ze 7. 1. 2022*. *Vlada.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/programove-prohlaseni-vlady-193547/> [cit. 12. 6. 2022].

zvláštním zaměřením právě na téma odměňování. Kvůli vybudování solidního základu pro další analýzu nabízí následující text též úvod do procesního postavení insolvenčního správce v insolvenčním řízení a jeho úkolů plněných při administraci jednotlivých způsobů řešení úpadku. Účel této části disertační práce spočívá zejména v přesném vymezení předmětu výzkumu. Autorka se snažila charakterizovat tuto tradiční justiční profesi do té míry, aby předešla pochybnostem o tom, za co konkrétně jsou insolvenční správci odměňováni, a zároveň vyjasnila, že se zabývají netriviálními úkoly.

Ústřední část disertační práce se zabývá analýzou právní úpravy odměňování insolvenčních správců. Příslušná kapitola záměrně nebyla strukturována podle jednotlivých způsobů řešení úpadku (konkurs, reorganizace, oddlužení); řadu aspektů totiž jednotlivé způsoby řešení úpadku sdílejí. Strukturování primárně podle dílčích aspektů odměny umožnil přehledně popsat a do vysoké míry detailu analyzovat všechny klíčové problémy, se kterými se aplikační praxe potýká. Je nabíledni, že právě tato kapitola přinesla většinu odpovědí na vytyčené otázky.

Pro účely svého výzkumu si autorka v úvodu disertační práce vytyčila čtyři hypotézy specifikované dílčími výzkumnými otázkami, jejichž potvrzení či vyvrácení se v následujícím textu věnuje. Stojí za zmínku, že pro dosažení statisticky relevantních výsledků autorka manuálně prošla téměř 1 700 insolvenčních řízení, na kterých zkoumala jednotnost rozhodovací praxe insolvenčních soudů. Zvláště se přitom zaměřila na judikaturou vyvinutý koncept spojeného oddlužení manželů, který se v aplikační praxi později osvědčil do té míry, že zákonodárce přistoupil k jeho formální kodifikaci. Vedle toho autorka pro ověření rozhodovací praxe různých úrovní insolvenčních soudů podrobně prozkoumala řádově vyšší stovky rozhodnutí s precedenčním potenciálem, z nichž ty nejvýznamnější či argumentačně nepřesvědčivější okomentovala a zahrнула do svých výstupů.

Hypotéza č. 1 se zabývala otázkou, zda právní úprava odměňování insolvenčních správců vyvolává v aplikační praxi systémové problémy. Autorka tuto hypotézu vyhodnotila za potvrzenou. Aktuální stav insolvenční legislativy totiž skutečně trpí řadou problémů – existencí právních mezer vytvářejících procesní scénáře vylučujících vznik nároku na odměnu insolvenčního správce⁵¹¹, nedostatečnými kritérii pro uplatnění

⁵¹¹ Například nulová odměna za „zpeněžení“ mimořádného příjmu v oddlužení popisovaná v kap. 4. 3. 1. 2. 4 Mimořádný příjem v oddlužení nebo v případě procesních odklonů zavedených novelou č. 64/2017 Sb. v kap. 4. 3. 4 Odměna určená úvahou soudu.

diskrece insolvenčního soudu při stanovování odměny⁵¹², neschopností vypořádat se shodným způsobem s judikatorní vyvinutými insolvenčními koncepty (spojené oddlužení manželů), nespolehlivostí ocenění majetku dlužníka v soupisu majetkové podstaty a celkově vysokou mírou roztržitého přístupu obou vrchních soudů k rozhodovací praxi⁵¹³, která je pouze obtížně a se značným zpožděním překonávána NSČR.

Autorka si v této souvislosti položila řadu dílčích výzkumných otázek. Stručně řečeno lze shrnout, že v soudní praxi zjistila výskyt všech vymezených případů sporů. Na obecné úrovni lze říci, že tyto rozpory většinou pramenily právě z odlišného přístupu obou vrchních soudů ke konkrétním otázkám. Týkaly se přitom i výkladu zcela základních stavebních prvků systému odměňování insolvenčních správců. Zejména u základu pro výpočet odměny soudy dlouho tápaly zejména v otázce, zda odměna náleží z čistého nebo hrubého výtěžku zpeněžení⁵¹⁴, který paradoxně zcela nevyřešila ani pozdější novelizace Vyhlášky o odměně; podobný problém se vyskytl u problému základu výpočtu za přezkum přihlášek pohledávek.⁵¹⁵

Na otázku doby potřebné pro vyřešení všech těchto sporů nelze kvůli kombinaci různých faktorů odpovědět univerzálně. V první řadě nelze odhlédnout od skutečnosti, že k rozhodování o odměně insolvenčního správce dochází až v závěrečné fázi insolvenčního řízení. I přes nabytí účinnosti insolvenčního zákona už v lednu 2008 se první rozhodnutí odvolacích soudů začaly objevovat až na sklonku roku 2010. Rovněž každá další legislativní změna kvůli využívání standardních přechodných ustanovení způsobila, že novou úpravu začaly insolvenční soudy kvůli procesní setrvačnosti řešit až se značným časovým odstupem, a to z povahy věci až později na úrovni vrchních soudů, které – jak víme z předcházejícího výkladu – v řadě případů zaujaly diametrálně rozdílná stanoviska. Autorka přesto z odstupu mezi prvními rozhodnutími prvoinstančních soudů a definitivním autoritativním řešením publikovaným NSČR odhaduje, že průměrná doba potřebná ke sjednocování judikatury v těchto poměrech stabilně trvá přibližně 2-3 roky.

U pochybnosti, zda postupné novelizace právní úpravy odměňování insolvenčních správců vedou k odstraňování detekovaných nedostatků či nikoliv, se autorka přiklání spíše ke kladné odpovědi. Zejména Vyhláška č. 398/2013 Sb. přinesla vyhovující řešení

⁵¹² Autorka zde odkazuje zejména na kap. 4. 3. 4 Odměna určená úvahou soudu a 4. 7 Moderační právo soudu.

⁵¹³ Například u odměny za přezkum přihlášek pohledávek v kap. 4. 3. 2 Odměna za přezkum přihlášek.

⁵¹⁴ Srov. kap. 4. 3. 1. 1 Základ pro výpočet odměny, která podrobněji popisuje i problémy s hyperochou a daní z přidané hodnoty.

⁵¹⁵ Dlouho nebylo zřejmé, zda jde zjednodušeně o odměnu za počet přihlášek, nebo za počet věřitelů; srov. kap. 4. 3. 2 Odměna za přezkum přihlášek.

řady někdejších problémů aplikační praxe, zejména klíčové otázky určení základu pro výpočet odměny před aplikováním procentuální sazby nebo explicitní zavedení odměny za společné oddlužení manželů. Vyhláška č. 133/2019 Sb. dále zavedla odměnu za zpeněžení mimořádného příjmu v oddlužení, zatímco do té doby se k této věci přistupovalo způsobem, že odměnu za tuto činnost zcela kryje paušální měsíční odměna. Některé problémy vyřešily přímo novelizace insolvenčního zákona (např. tzv. koncepční novela č. 294/2013 Sb. institucionalizující někdejší koncept spojeného oddlužení manželů). Na druhou stranu byly naopak vytvořeny nové problémy v důsledku opomenutí při zavádění nových institutů novelizacemi insolvenčního zákona (např. zavedením procesních odklonů tzv. akreditační novelou č. 64/2017 Sb.). Výsledkem je, že třebaže se okruh nejpalcivějších problémů při odměňování insolvenčních správců postupně zužuje, jejich seznam průběžně doplňují nově identifikovaná témata.

Hypotéza č. 2 se zabývala otázkou, zda jsou systémové problémy v aplikační praxi řešeny judikaturou insolvenčních soudů jednotně. Autorka již na danou otázku částečně odpověděla výše uvedeným výkladem. Pro účely formálního vyhodnocení nicméně konstatuje, že nikoliv. Ani prvoinstanční soudy, ani odvolací soudy nepřistupují k výkladu právní úpravy odměňování jednotně.⁵¹⁶ Na tyto výzkumné otázky odpovídá v zásadě celá kapitola 4, která se věnovala analýze právní úpravy a analýze aplikační praxe.

Lze shrnout, že víceméně ve všech zkoumaných teoretických problémech docházelo ke vzniku dvou či více výkladových přístupů. Nelze přitom jednoznačně potvrdit, že by se nejvíce rozporuplné judikatury objevovalo těsně po nabytí účinnosti insolvenčního zákona, neboť rozpory nadále vznikají i v současnosti (autorka to přičítá setrvačnosti aplikace právní úpravy a využívání standardních přechodných ustanovení, které umožňují pokračovat v aplikaci historických verzí právních norem ještě řadu let po novelizaci v dříve zahájených insolvenčních řízeních). Typicky se tyto rozpory projeví v plné míře v odlišných postojích VSPH a VSOL, což následně logicky vedlo k vytvoření dvou frakcí krajských soudů vymezených místní příslušností obou vrchních soudů. Nicméně autorka dochází k závěru, že judikaturu NSČR soudy nižších stupňů obecně

⁵¹⁶ Opět lze citovat glosu Jirmásky, který ve své monografii uvedl následující: „*Lze s lítostí konstatovat, že po více než dvaceti letech je sporné ještě spornějším, a co problémem nebylo (výpočet absolutní výše odměny), problémem se stalo.*“ Srov. JIRMÁSEK, T. Odměna insolvenčního správce. 1. vyd, Praha : C. H. Beck, 2021, s. 5.

následují, neboť se na ni ve své rozhodovací praxi mnohdy přímo odkazují a rozhodují (až na excesy⁵¹⁷) v souladu s ní.

Hypotéza č. 3 se dále věnovala tomu, zda lze způsob odměny na základě způsobu řešení úpadku považovat za vhodný přístup. Autorka dochází k závěru, že nikoliv, a že uplatňovaný paušální model lze ve své podstatě považovat nespravedlivý vůči insolvenčnímu správci i věřitelům. Insolvenčnímu správci totiž náleží stejná odměna za různá insolvenční řízení, která se od sebe mohou diametrálně odlišovat náročností administrace i počtem prováděných procesních úkonů. Hlavní výtky autorky směřovala zejména k situaci, že daný mechanismus fakticky motivuje insolvenčního správce nikoliv maximalizovat kvalitu výkonu profese a činit účelné kroky pro zvýšení uspokojení věřitelů, nýbrž spíše optimalizovat (minimalizovat) své náklady a zvýšit tím svůj zisk.

Vedle toho vnímá autorka kriticky specifické (příliš komplikované) řešení odměňování při řešení úpadku oddlužením, které se výrazně liší od konkursních či reorganizačních pravidel. To vytváří celou řadu výkladových problémů, které se do dnešního dne nepodařilo bezezbytku vyřešit. Například lze vyzdvihnout přetrvávající problém s procesními scénáři, kdy dochází ke skončení oddlužení a uplatnění některého z procesních odklonů bez úhrady ekvivalentu odvedené práce. Stávající řešení svědčí o značné nekonceptnosti a postupnému legislativnímu nabobtnávání textu Vyhlášky o odměně, kdy si sice předkladatelé byli vědomi existujících slepých míst, ale vždy sáhli pouze k dílčímu, minimalistickému řešení. Lze dodat, že takto diverzifikovaná pravidla nemají srovnatelný ekvivalent v žádné z porovnávaných jurisdikcí.

Pro tyto účely koneckonců autorka prezentuje v kapitole 6 svá legislativní doporučení směřující vstříc posílení prvků úkolového systému odměňování a faktického přechodu na kombinovaný model odměňování. Úkolový systém by optimálně měl doplnit tradiční výkonnostní model založený na podílu na výtěžku zpeněžení v situacích, kdy insolvenční správce plní úkoly, které se bezprostředně nepromítají do uspokojení pohledávek věřitelů. Výsledkem bude spravedlivější kompenzace úsilí insolvenčního správce a nepřímo potenciálně zvýšení kvality výkonu funkce v insolvenčním řízení.

Na druhou stranu si autorka dovoluje připustit, že její doporučení o přechodu na úkolový model by představoval značnou diskontinuitu a novotu z pohledu historického vývoje právní úpravy. Analýzou legislativy účinné na území českých zemí od roku 1918⁵¹⁸ bylo totiž zjištěno, že v období První republiky byl dominantní výkonnostní

⁵¹⁷ Zmiňováno například v kap. 4. 3. 3. 1. 3 Odměna za spojené oddlužení manželů.

⁵¹⁸ Srov. kap. 2 Historický vývoj právní úpravy odměňování insolvenčních správců v České republice.

model (pro konkurs i vyrovnání), v období let 1950 až 1991 převažoval model paušálních odměn a později se právní úprava ustálila na určitém hybridním přístupu (zejména v důsledku přijetí moderního insolvenčního kodexu po roce 2008). Přesto autorka došla zejména ve svém výzkumu promítnutém do obsahu kapitoly 4, že stávající model není optimální. Obecně se totiž nekriticky setrvává na historických řešeních, nebo dokonce kompletně rezignuje na přesvědčivé odůvodnění průběžně zaváděných změn.

Na výzkumnou otázku zkoumající, zda jsou stejné úkony insolvenčního správce honorovány stejně ve všech způsobech řešení úpadku, autorka odpovídá záporně. V daném ohledu je nutné nejprve říci, že tyto rozdíly se týkají pouze konkursu a oddlužení, neboť v reorganizaci insolvenční správce vykonává diametrálně odlišné úkony. Nicméně u konkursu a oddlužení se je tento rozdíl významný a týká se jak odměny za přezkum přihlášek pohledávek, tak procentuální sazeb za zpeněžování majetku dlužníka.⁵¹⁹ U odměny za přezkum přihlášek pohledávek považuje autorka tento rozdíl za v zásadě neospravedlnitelný.⁵²⁰ U rozdílných procentuálních sazeb uznává, že v konkursu jde o jediný zdroj odměny. Oproti tomu v oddlužení se představuje zpeněžování v praxi spíše doplňkovou činnost, přičemž nároky insolvenčního správce za výkon totožných procesních úkonů (např. výkon dohledu nad činností dlužníka) jsou dle názoru insolvenčních soudů kryty paušálními měsíčními odměnami.

U zahraničních právních úprav bylo zjištěno, že každá ze zkoumaných jurisdikcí přistupuje k odměňování insolvenčních správců v různých způsobech řešení úpadku odlišně. V Nizozemí odměna nijak nezávisí na způsobu řešení úpadku (pouze na vyúčtování časové dotace dané kauze), zatímco v Německu i Rakousku existují pro sanační způsoby řešení úpadku odlišné sazebníky, které zakládají nárok na odměnu z podílu na částkách vyplacených věřitelům (a v podstatně nižší procentuální výši než v konkurech).

A konečně hypotéza č. 4 porovnávala odměnu insolvenčního správce v České republice a vybraných jurisdikcích. V první řadě je nutné říci, že toto porovnání je nutné brát s určitou rezervou, neboť byla srovnávána výhradně pravidla regulující odměnu, nikoliv však rozsah procesních povinností a úkolů vyžadovaných při vedení

⁵¹⁹ Rozdíl u sazeb za přezkum přihlášek pohledávek v oddlužení a konkursu je 400 % (srov. kap. 4. 3. 2 Odměna za přezkum přihlášek), zatímco například procentuální sazby odměny za zpeněžení majetku nízké hodnoty, který není předmětem zajištění, činí v konkursu 25 %, zatímco v oddlužení kombinací způsobů oddlužení 15 %, případně jen 4 %, jde-li o mimořádný příjem dlužníka (srov. kap. 4. 3. 1. 3 Procentuální výše odměny).

⁵²⁰ Srov. kap. 4. 3. 2 Odměna za přezkum přihlášek.

insolvenčního řízení. A navíc se ukázalo, že model fixních paušálních měsíčních odměn v zahraničí není obvyklý (určitou výjimkou je minimální garantovaná měsíční odměna rakouského insolvenčního správce v oddlužení, která je zhruba o polovinu nižší než standardní měsíční odměna v českém oddlužení)⁵²¹; v Nizozemí zase žádné procentuální sazby neexistují.⁵²² Autorka tedy ve výsledku přistoupila pouze k porovnání odměny za zpeněžení majetku v likvidačních konkurech, která je shodně dána procentuálními podíly na výtěžku zpeněžení majetku – a to ještě pouze u Německa a Rakouska. Co se týče německé úpravy, odlišné nastavení pásem odměn způsobuje, že za zpeněžení (bagatelního) majetku náleží německým správcům vyšší odměna než českým insolvenčním správcům, která je ovšem stále vyšší než odměna rakouských insolvenčních správců.

Na základě ověřování platnosti stanovených hypotéz autorka kriticky vyhodnotila efektivitu a vhodnost existující právní úpravy. Ve svých legislativních úvahách *de lege ferenda* následně došla k závěru, že stávající model odměňování insolvenčních správců v ČR není zcela optimální. To platí nikoliv pouze kvůli přetrvávajícím výkladovým problémům, nýbrž převážně kvůli relativně vysoké míře paušalizace odměny v sanačních způsobech řešení úpadku. Proto se autorka přiklání k částečnému přechodu na model úkolových odměn, který lépe reflektuje objem reálně odvedené práce v příslušném insolvenčním řízení, umožňuje kompenzaci procesních úkonů primárně nepřispívajících ke zvýšení hodnoty majetkové podstaty nebo zvýšení uspokojení věřitelů a vykazuje dobrý potenciál doplnit praxí osvědčený zásluhový model využívaný při zpeněžování majetkové podstaty. Dle autorky by bylo dosaženo optimálních výsledků tehdy, pokud by současně došlo k posílení mechanismů moderačního práva insolvenčních soudů zohledňovat složitost administrace daného řízení a projevenou kvalitu výkonu funkce.

Autorka věří, že přesvědčivě prokázala, že zavádění nových důvodů odměny insolvenčního správce historicky prakticky vždy provázela řada interpretačních nejasností a aplikačních rozporů, zhusta z důvodu neúplného nebo nedokonalého domyšlení zvoleného řešení. Ve výsledku tedy nabádá ke zdrženlivému a uvážlivému přístupu, aby byl model úkolových odměn nasazen do aplikační praxe až poté, co bude důkladně prozkoumán zástupci insolvenční odborné veřejnosti.

Závěrem autorka důrazně varuje před jednoduchým – veskrze mylným - předpokladem, že novelizace Vyhlášky o odměně obecně představuje pouhou

⁵²¹ Srov. kap. 5. 3. 2 Způsob a určení odměny.

⁵²² Srov. kap. 5. 2. 2 Způsob a určení odměny.

parametrickou změnu nákladů insolvenčního řízení bez výraznějších dopadů do celého insolvenčního systému. Prvek odměny lze totiž připodobnit k převodovému poměru v jemném hodinářském stroji – změnou velikosti i jediného ozubeného kolečka dojde ke změně otáčení celého stroje. Dokonce i na první pohled triviální valorizace fixních paušálních měsíčních odměn v oddlužení má bezprostřední dopady na zvýšení vstupní bariéry vstupu do oddlužení, a tedy i na snížení okruhu poctivých dlužníků, kteří hodlají dosáhnout na řešení své negativní finanční situace. Bylo by tedy velkou chybou vnímat problematiku odměňování insolvenčních správců za izolovaný prvek systému.

8. LITERATURA

8.1 Monografie a jiné knižní publikace

1. BÍLEK, P. – JINDŘICH, M. – RYŠÁNEK, Z. - BERNARD, P. a kol.: *Notářský řád a řízení o dědictví*. 5 vyd. Praha: C. H. Beck, 2018.
2. GERLOCH, A.: *Teorie práva*. 5. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2009.
3. HAARMAYER, H. – MOCK, S.: *Insolvenzrechtliche Vergütung (InsVV)*. 5. přep. vyd. Freiburg: C. H. Beck, 2014.
4. HÁSOVÁ, J. – MORAVEC, T. a kol.: *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018.
5. HÁSOVÁ, J. – MORAVEC, T. – VALENTA, P.: *Vybrané instituty insolvenčního zákona v rozhodnutích Nejvyššího soudu*. Praha: C. H. Beck, 2019.
6. HIRTE, H. – VALLENDER, H.: *Insolvenzordnung. Kommentar*. 15. zcela přep. vyd. Mnichov: Nakladatelství Franz Vahlen, 2019.
7. HOENIG, Ch., HAMMERL, Ch. et all. *Insolvency and Restructuring Law in Central & Eastern Europe*. Wien : Linde Verlag GmbH, 2014.
8. JIRMÁSEK, T. *Odměna insolvenčního správce*. 1. vyd, Praha : C. H. Beck, 2021.
9. KAYSER, G. - THOLE, CH.: *Insolvenzordnung. Heidelberger Kommentar*. 9. vyd. Heidelberg: C. F. Müller, 2018.
10. KISLINGEROVÁ, E. a kol. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013.
11. KNAPP, V.: *Vědecká propedeutika pro právníky*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003.
12. KOTOUČOVÁ, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002.
13. KOZÁK, J. – DADAM, A. – PACHL, L. – BUDÍN, P.: *Insolvenční zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019.
14. KOZEL, R.: *Problémy konkursního řízení a jejich řešení. Praktická příručka*. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2003, s. 74-75
15. KRČMÁŘ, Z.: *Přehled judikatury ve věcech konkursu a vyrovnání*. Praha: ASPI, 2005. Rozhodnutí k odměně konkursního správce lze nalézt na s. 546, 570-571 a 625-627

16. KÜHN, Z. – BOBEK, M. – POLČÁK, R. (eds.): *Judikatura a právní argumentace. Teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2006.
17. MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon: ve znění zákona č. 64/2017 Sb. s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy*. Praha: Leges, 2018.
18. McCONVILLE, M. – CHUI, W. H.: *Research Methods for Law*. Edinburgh: Edinburgh University Press 2007.
19. PACHL, L.: *Insolvenční zákon s judikaturou*. Praha: Wolters Kluwer, 2011.
20. PRÁVNICKÁ FALKUTA UK 1348–1998, jubilejní sborník. Praha. Karolinum, 1998.
21. RICHTER, M. – BENÝŠEK, J. – ČUJAN, R.: *Zákon o insolvenčních správcích a předpisy související. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018.
22. SCHELLEOVÁ, I.: *Insolvenční zákon. Poznámky, prováděcí předpisy, související předpisy*. Praha: EUROUNION, 2006.
23. SCHÖNFELD, J. – KUDĚJ, M. – HAVEL, B. – SPRINZ, P. a kol.: *Insolvenční praxe. Problémy a výzvy pro léta dvacátá*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020.
24. SMOLÍK, P.: *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016.
25. SPRINZ, P. – JIRMÁSEK, T. – ŘEHÁČEK, O. – VRBA, M. – ZOUBEK, H. a kol.: *Insolvenční zákon*. 1. vyd. (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2020.
26. STEINER, V.: *Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář k zákonu*. Praha: Linde Praha, 1995.
27. ŠKRABKA, J. - VACUŠKA, L. (ed.): *Právo v podnikání vybraných členských států Evropské Unie – sborník příspěvků k XII. ročníku mezinárodní vědecké konference*. 1st ed. Praha: TROAS, s.r.o., 2020.
28. ŠKRABKA, J. – GRMELOVÁ, N (ed.): *Challenges in Law in Business and Finance. Conference proceedings 13th International Scientific Conference "Law in Business of Selected Member States of the European Union" November 4-5, 2021, Prague, Czech Republic, Bucharest, Paris, Calgary 2021*.
29. URFUS, V.: *Vznik a počátky konkursního práva v Čechách*. Praha: ČSAV, 1960.
30. VOJTEK, P. – BIČÁK, J.: *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2017.

31. ZELENKA, J. a kol.: *Insolvenční zákon (zákon č. 182/2006 Sb.). Poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2008.
32. ZELENKA, J. – MARŠÍKOVÁ, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy souvisící. Komentář*. 2. podstatně přepracované a doplněné vydání podle stavu k 1. 2. 2002. Praha: Linde Praha, 2002.
33. ZOULÍK, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 1998.

8. 2 Články

34. BROULÍK, J.: Různé role ekonomie v tvorbě a aplikaci práva. *Jurisprudence*, č. 2/2015, s. 16-22.
35. BROŽEK, T. – BUCHTA, M.: Specifika nabývání závodu z majetkové podstaty v konkursu. *Bulletin advokacie*, č. 10/2020, s. 64-69.
36. EBERLE, E.: The Methodology of Comparative Law. *Roger Williams University Law Review*, č. 1/2011, s. 1-60.
37. EPSTEIN, L. – KING, G.: The Rules of Inference. *The University of Chicago Law Review*, č. 1/2002, s. 1-133.
38. FABIAN, P. – CERGELOVÁ, E.: Náleží insolvenčnímu správci odměna podle počtu přezkoumaných přihlášek, nebo podle počtu přihlášených věřitelů? *Konkursní noviny*, č. 11/2020.
39. GOERTZEN, M. J.: Introduction to Quantitative Research and Data. *Library Technology Reports*, č. 3/2017, s. 12-18.
40. HARVÁNEK, J. – ONDRÝSEK, R.: Justiciální tvorba práva. *Časopis pro právní vědu a praxi*, č. 1/2014, s. 6-12.
41. HAVEL, B.: Oddlužení – zbraň, nebo hrozba? *Právní rozhledy*, č. 2/2007, s. 50-55.
42. HEPPEROVÁ, E.: Insolvenční poradna. *Konkursní noviny*, č. 6/2014, s. 18-19.
43. HSIEH, H.-F. – SHANNON, S. E.: Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, č. 9/2005, s. 1277 an.
44. JÍCHA, L.: Srovnání odměňování soudních exekutorů a insolvenčních správců. *Komorní listy*, č. 3/2016, s. 9-14.

45. JIRMÁSEK, T. – PĽAVJANIKOVÁ, K.: Práva a povinnost insolvenčního správce k bytu tvořícímu majetkovou podstatu dlužníka. *Soukromé právo*, č. 7-8/2018, s. 10-25.
46. KACHRAMANOVÁ, L.: Předpoklady odpovědnosti státu za činnost způsobenou insolvenčním správcem. *Obchodněprávní revue*, č. 10/2017, s. 273-278.
47. KOUTNÝ, J.: Insolvenční poradna: *Konkursní noviny*, č. 5/2021, s. 20.
48. KRĽUT, R.: Insolvenční poradna. *Konkursní noviny*, č. 8/2013, s. 17.
49. KSKŘI: Stanovisko Komory specialistů pro krizové řízení a insolvenční v ČR k návrhu vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 465/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů. *Bulletin Komory specialistů pro krizové řízení*, č. 2/2000, s. 6-8.
50. KUDĚJ, Michal, SCHÖNFELD, Jaroslav, SMRČKA, Luboš. Finanční charakteristiky podniků před vyhlášením moratoria. *Politická ekonomie*, 67 č. 5, s. 490-510.
51. KULHAVÝ, V. Správci pozor – připravuje se pro vás nová „dohoda“. *Bulletin Komory specialistů pro krizové řízení*, č. 2/2007, s. 12-25.
52. LANDA, M. – SCHELLE, K.: Náklady konkursu a náklady správce podstaty (z pohledu advokáta). *Bulletin advokacie*, č. 10/2003, s. 17-25.
53. LISSNER, S.: Der verwirkte Vergütungsanspruch. *Zeitschrift für das gesamte Insolvenzrecht*. Č. 15-16/2017, s. 754 an.
54. MAŠEK, J.: Povolení oddlužení. *Bulletin advokacie*, č. 5/2019, s. 28-30.
55. MATES, P.: Jiné prameny práva. *Jurisprudence*, č. 1/2013, s. 22-27.
56. NASSAJI, H.: Qualitative and descriptive research: Data type versus data analysis. *Language Teaching Research*, č. 2/2015, s. 129-132.
57. PAVLIŠ, M.: Je insolvenční správce podnikatelem? *Konkursní noviny*, 3/2017, s. 20-22.
58. PETRÁŇ, O.: Zaměřeno na odměňování správců konkursní podstaty. *Bulletin Komory specialistů pro krizové řízení*, č. 3/1998, s. 1-3.
59. POOL, J. – PLUUT, H. – VRIESENDOR. P, R.: Belemmeringen bij de aanpak van onregelmatigheden door de curator. *Recht der Werkelijkheid* 42(1), s. 10-36.
60. PŘÍKOPA, V.: Odpovědnost státu za nezákonné rozhodnutí soudního exekutora. *Komorní listy*, č. 1/2015 s. 23-29.
61. RABAN, P.: Moderní pojetí konkursu a jeho obraz v některých světových insolvenčních systémech. *Právní rozhledy*, č. 9/2002, s. 429-436.

62. RICHTER, M. – VÍTKOVÁ, K.: Vybrané problémy oceňování v reorganizaci v kontextu nového zákona o znalcích. *Bulletin advokacie*, č. 12/2020, s. 36-40.
63. ŘEHÁČEK, O.: Splnění oddlužení. *Bulletin advokacie*, č. 5/2019, s. 30-33.
64. SACCO, R.: Legal Formants: A Dynamic Approach to Comparative Law (Installment II of II). *American Journal of Comparative Law*, č. 2/1991, s. 1-34.
65. SBARAINI, A. – CARTER, S. M. – EVANS, R. W. – BLINKHORN, A.: How to do a grounded theory study: a worked example of a study of dental practices. *BMC Medical Research Methodology*, č. 11/2011, s. 1-10.
66. SCHELLEOVÁ, I: Správce konkursní podstaty *Bulletin advokacie*, č. 4/1995, s. 23-32.
67. SIGMUND, A.: Specifika oceňování podniku v insolvenční. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 40-42.
68. SMEJKAL, H. – ŠIPULOVÁ, K.: Empirický výzkum v právu. *Jurisprudence*, č. 6/2016, s. 31-38.
69. SOJKA, D.: Odměna správce konkursní podstaty. *Právní rozhledy*, č. 8/1997, s. 416-418.
70. SOJKA, D.: Odměna správce konkursní podstaty. *Bulletin Komory specialistů pro krizové řízení*, č. 3/1997, s. 4-6.
71. SOJKA, D.: Správce konkursní podstaty a náhrada nákladů sporu. *Bulletin Komory specialistů pro krizové řízení*, č. 3/1998, s. 6-8.
72. STRNAD, Z.: Bariéry vstupu do oddlužení po 1. 6. 2019. *Bulletin advokacie*, č. 5/2019, s. 17-19.
73. ŠEVČÍK, D. – ŠEBESTA, J.: Majetková podstata a její zpeněžení. *Bulletin advokacie*, č. 9/2012, s. 33-36.
74. VAN HOECKE, M.: Methodology of Comparative Legal Research. *Law and Method*, č. 12/2015, s. 1-35.
75. VELJANOVSKI, C. G. The Economic Approach to Law: A Critical Introduction. *British Journal of Law and Society*, č. 2/1980, s. 158-193.
76. ZEZULKA, O.: O postavení insolvenčního správce. *Právní rozhledy*, č. 21/2019, s. 748-757.
77. ZOULÍK, František. *Vývoj insolvenčních řízení*. Právní fórum, 2009, roč. 6, č. 4, s. 153-160.

78. ŽIŽLA VSKÝ, M.: Kvadratura kruhu – společný zájem věřitelů a pokyny zajištěného věřitele při provozu podniku dlužníka v insolvenční. *Bulletin advokacie*, č. 7-8/2013, s. 41-45.

8.3 Elektronické zdroje

79. ČECH, J. Minimální odměna insolvenčního správce aneb konfiskace majetku dlužníka v oddlužení? *Epravo.cz* [31. 3. 2022][online]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/minimalni-odmena-insolvenčního-spravce-aneb-konfiskace-majetku-dlužníka-v-oddlužení-114452.html#_ftnref6 [cit. 3. 5. 2022].
80. GREWAL, A. – KATARIA, H. – DHAWAN, I.: Literature search for research planning and identification of research problem. *Indian Journal of Anaesthesia*, č. 9/2016. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5037943/>.
81. ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), ve znění pozdějších předpisů [online]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/1997-1-eticky-kodex.pdf>.
82. DE RECHTSPRAAK: Recofa-richtlijnen voor faillissementen en suseances van betailng. Portál rechtspraak.nl [online]. Dostupné z: <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/recofa-richtlijnen-voor-faillissementen-en-surseances-van-betaling-2021.pdf> [cit. 28. 4. 2022].
83. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 182/2006 Sb., s. 212-213 (celkem s. 226), [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=14719> [cit. 20. 4. 2022].
84. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 64/2017 Sb., s. 168, [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=126110> [cit. 20. 3. 2022].
85. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 31/2019 Sb., [online]. Dostupné z: 2022<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=133439> [cit. 20. 4. 2022].

86. Důvodová zpráva k Gesetz zur Änderung der Insolvenzordnung und anderer Gesetze [online]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/brd/2001/D14+01.pdf> [cit. 1. 6. 2022].
87. Odůvodnění návrhu vyhlášky č. 488/2012 Sb. *Elektronická knihovna připravované legislativy*. [online]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK8ZLHRCYR> [cit. 20. 3. 2022].
88. Odůvodnění návrhu vyhlášky č. 398/2013 Sb. *Elektronická knihovna připravované legislativy*. [online]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK9AQJRWMMW> [cit. 20. 3. 2022].
89. Odůvodnění návrhu vyhlášky č. 133/2019 Sb. *Elektronická knihovna připravované legislativy*. [online]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBA9D2E21> [cit. 20. 3. 2022].
90. INSOLAD: Basisuurtarief Curatoren en Bewindvoerders 2020. Portál Insolad.nl. [online] Dostupné z: <https://www.insolad.nl/nieuws/basisuurtarief-curatoren-en-bewindvoerders-2020/> [cit. 28. 4. 2022].
91. INSOLAD: Basisuurtarief Curatoren en Bewindvoerders 2022. Portál Insolad.nl. [online] Dostupné z: <https://www.insolad.nl/nieuws/basisuurtarief-curatoren-en-bewindvoerders-2022/> [cit. 28. 4. 2022].
92. JIRMÁSEK, T.: Odměna insolvenčního správce z počtu věřitelů nebo přezkoumaných přihlášek? K jednotě soudního rozhodování. *Insolvenční zóna* [24. 9.2020]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/odmena-insolvencni-spravce-z-poctu-veritelu-nebo-prezkoumany-prihlasek-k-jednote-soudniho-rozhodovani/>
93. JIRMÁSEK, T.: K výši odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce při úmrtí jednoho ze spoluodlužujících se dlužníků (manželů). *Insolvenční zóna* [5. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/k-vysi-odmeny-a-nahrady-hotovych-vydaju-insol-vencniho-spravce-po-umrti-jednoho-ze-spoluodlu-zujicich-se-dluzniku-manzelu/>
94. JIRMÁSEK, T.: NBZ: Podruhé a jinak k výši odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce po úmrtí jednoho ze spoluodlužujících se dlužníků (manželů). *Insolvenční zóna* [10. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/podruhe-a-jinak-k-vysi-odmeny-a>

[nahrady-hotovych-vydaju-insolvencniho-spravce-po-umrti-jednoho-ze-spoluoddluzijicich-se-dluzniku-manzelu/](#)

95. JIRMÁSEK, T.: NBZ: Odměna insolvenčního správce v konkursu, v němž nedošlo ke zpeněžení majetkové podstaty. *Insolvenční zóna* [30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/odmena-insolvencniho-spravce-v-konkursu-v-nemz-nedoslo-ke-zpenezeni-majetkove-podstaty/>
96. JIRMÁSEK, T.: NBZ: Neuspokojení odměny insolvenčního správce v důsledku porušení pořadí uspokojení přednostních pohledávek. *Insolvenční zóna* [5. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/nbz-neuspokojeni-odmeny-insolvencniho-spravce-v-dusledku-poruseni-poradi-uspokojeni-prednostnich-pohledavek/>,
97. JIRMÁSEK, T.: NBZ: Určení odměny insolvenčního správce za zpeněžení mimořádného příjmu v oddlužení plněním splátkového kalendáře. *Insolvenční zóna* [25. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/nbz-urceni-odmeny-insolvencniho-spravce-za-zpenezeni-mimoradneho-prijmu-v-oddluzeni-plnenim-splatkoveho-kalendare/>
98. JIRMÁSEK, T.: Přiznání zálohy na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce. *Insolvenční zóna* [1. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/priznani-zalohy-na-odmenu-a-hotove-vydaje-insolvencniho-spravce/>
99. JIRMÁSEK, T.: NBZ: Odměna insolvenčního správce v oddlužení, nedojde-li ke zpeněžení předmětu zajištění. *Insolvenční zóna* [24. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/nbz-odmena-insolvencniho-spravce-v-oddluzeni-nedojde-li-ke-zpenezeni-predmetu-zajisteni/>
100. JIRMÁSEK, T.: Důsledky zaplacení fakultativní zálohy na náklady insolvenčního řízení třetí osobou. [online] *Insolvency 2008. Insolvenční zóna* [22. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/dusledky-zaplaceni-fakultni-zalohy-na-naklady-insolvencniho-rizeni-treti-osobou/> [cit. 9. 5. 2021]
101. KONFERENCE INSOLVENCE 2021, 8. ročník odborné konference zaměřené na insolvenční právo. Sborník. Praha : Insolvency 2008 a.s., 2021, s.119.
102. MLEJNKOVÁ, I. a kol.: *Praktický průvodce insolvenčním řízením. Insolvenční zákon. Komentář.* [online] Praha : Verlag Dashöfer, 2021. Dostupné z: www.insolvencni-zakon-komentar.cz [cit. 15. 4. 2022].

103. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Statistiky z oblasti justice. [online]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/statisticke-udaje-z-oblasti-justice> [cit. 15. 8. 2021].
104. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Otevřená data české justice. Insolvence. Dostupné z: <https://data.justice.cz/Insolvency/Forms/AllItems.aspx> [cit. 27. 7. 2022].
105. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Závěrečný účet kapitoly – Ministerstvo spravedlnosti ČR. 2001-2020. [online]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/statni-zaverecny-ucet> [cit. 15. 8. 2021].
106. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Závěrečný účet kapitoly 336 – Ministerstvo spravedlnosti ČR za rok 2019. [online]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/719282/FIN%C3%81LN%C3%8D+336+Z%C3%9A+2019_verze+k+10.3.2020.pdf/e13ffb3f-602d-4c80-beac-399ff55161a0 [cit. 15. 8. 2021].
107. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Veřejná konzultace Ministerstva spravedlnosti ČR. Dosavadní zkušenosti s novým insolvenčním řízením. Dosavadní zkušenosti s novým insolvenčním řízením. Souhrnná tabulka ke dni 20. 7. 2011. [online]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=79442> [cit. 15. 5. 2022].
108. MOLNÁR, Petr. *Vývoj úpadkového práva v Českých zemích v letech 1627 až 1991*. Diplomová práce: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta. [online]. Dostupný z: <https://theses.cz/id/qqt8c?lang=cs> [cit. 9. 2. 2022].
109. KONKURNÍ NOVINY: REDAKCE. Ohodnocení insolvenčních správců. Anketa. *Konkursní noviny*, č. 2/2021, s. 17-20
110. KONKURNÍ NOVINY: REDAKCE. Uživí insolvence insolvenčního správce? Rozhovor. *Konkursní noviny*, č. 9/2015, s. 18-21.
111. KONKURNÍ NOVINY: REDAKCE. Je odměna insolvenčních správců již dostatečná? *Konkursní noviny*, č. 2/2013, s. 20-21.
112. SEDLÁČKOVÁ, H.: Insolvenční správce by měl dlužníka osobně znát a vědět, jaký má potenciál. *Česká justice* [16. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2020/10/insolvenzni-spravce-by-mel-dluznika-osobne-znat-vedet-jaky-ma-potencial/> [cit. 16. 8. 2021].

113. *Stejnopis sbírky zákonů a nařízení státu československého. Ročník 1924.* [online]. Informační systém ASPI.cz. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1924/077-1924.pdf> [cit. 18. 3. 2022].
114. *Stejnopis sbírky zákonů a nařízení státu československého. Ročník 1931.* [online]. Informační systém ASPI.cz. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1931/053-1931.pdf> [cit. 18. 3. 2022].
115. *Stejnopis sbírky zákonů a nařízení státu československého. Ročník 1936.* [online]. Informační systém ASPI.cz. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1936/050-1936.pdf> [cit. 18. 3. 2022].
116. TOMÁŠ, M.: Výpočet odměny insolvenčního správce v konkursu. *Epravo.cz* [6. 11. 2014]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vypocet-odmeny-insolvenčního-spravce-v-konkursu-95710.html?mail> [cit. 3. 8. 2021].
117. TPA Valuation & Advisory s.r.o.: *Odpověď na otázku* [17. 4. 2018]. Dostupné z: <http://www.zizlavsky.cz/storage/attachment/76668fac21dd8e9642f6c55ec90826d6.pdf>
118. TPA Valuation & Advisory s.r.o.: *Stanovisko č. 69/2020/TPA. Posouzení odměny insolvenčního správce v oddlužení řešeném splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty (aktualizace stanoviska č. 66/2020/TPA).* [online] Dostupné z: https://www.asis.cz/wp-content/uploads/2020/12/Stanovisko-odmena-IS-pri-oddluzeni_aktualizace_TPA_KOMPLET_podpisy_FINAL_30_4_2020.pdf [cit. 29. 4. 2020].
119. VESELÝ, P.: Prohlídka obydlí dlužníka v oddlužení. *Epravo.cz* [5. 6. 2018], 2018 Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prohlidka-obydli-dlužníka-v-oddlužení-107660.html> [cit. 16. 8. 2021].
120. VLÁDA ČR: *Programové prohlášení vlády ze 7. 1. 2022.* *Vlada.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/programove-prohlaseni-vlady-193547/> [cit. 12. 6. 2022].
121. ZEZULKA, O.: *Postavení insolvenčního správce v insolvenčním řízení a dohlédací činnost soudu.* Praha, 2020, s. 36. Disertační práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Vedoucí práce: Prof. JUDr. Alena Winterová, CSc. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/121513> [cit. 16. 8. 2021].

8. 4 Judikatura

122. Nález Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16

- 123.Nález Ústavního soudu ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. III. ÚS 1731/16
- 124.Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01
- 125.Nález Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10
- 126.Nález Ústavního soudu ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. II. ÚS 2972/10
- 127.Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2016, sp. zn. Pl. ÚS. 17/15
- 128.Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 3089/11
- 129.Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2011, sp. zn. IV. ÚS 3648/10
- 130.Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 3649/10
- 131.Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 9. 2020, sp. zn. IV. ÚS 2147/20
- 132.Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 2. 2020, sp. zn. IV. ÚS 2567/19
- 133.Rozsudek NSČR ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4749/2010
- 134.Rozsudek NSČR ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 ICdo 26/2013
- 135.Rozhodnutí NSČR ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 29 NSCR 27/2017
- 136.Rozhodnutí NSČR ze dne 29. 7. 2019, sp. zn. 29 NSČR 180/2017
- 137.Usnesení NSČR ze dne 29. 9. 2010, č. j. 29 NSČR 27/2010
- 138.Usnesení NSČR ze dne 16. 12. 2020, sen. zn. 29 NSCR 4/2020
- 139.Usnesení NSČR ze dne 24. 7. 2014, sen. zn. 29 NSČR 53/2012
- 140.Usnesení NSČR ze dne 29. 7. 2019, sp. zn. 29 NSCR 180/2017
- 141.Usnesení NSČR ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3202/2019
- 142.Usnesení NSČR ze dne 28. 11. 2019, sp. zn. 29 NSCR 44/2019
- 143.Usnesení NSČR ze dne 29. 7. 2020, sp. zn. 29 NSCR 7/2019
- 144.Usnesení NSČR ze dne 20. 5. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1712/2008
- 145.Usnesení NSČR ze dne 31. 1. 2017, sp. zn. 29 NSČR 7/2015
- 146.Usnesení NSČR ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 197/2003
- 147.Usnesení NSČR ze dne 31. 10. 2018, sp. zn. 29 NSČR 11/2014
- 148.Usnesení NSČR ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 29 NSCR 179/2016
- 149.Usnesení NSČR ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 29 NSČR 32/2011
- 150.Usnesení NSČR ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 27/2010
- 151.Usnesení NSČR ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 29 NSCR 97/2016
- 152.Usnesení NSČR ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 29 NSCR 79/2018
- 153.Usnesení NSČR ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 NSCR 28/2011
- 154.Usnesení NSČR ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 29 NSCR 22/2015
- 155.Usnesení NSČR ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014
- 156.Usnesení NSČR ze dne 23. 4. 2015, sp. zn. 26 Cdo 1179/2015

157. Usnesení NSČR ze dne 9. 3. 2016, sp. zn. 20 Cdo 197/2016
158. Usnesení NSČR ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 29 NSČR 27/2017
159. Usnesení NSČR ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 NSČR 12/2013
160. Usnesení NSČR ze dne 29. 2. 2012, sp. zn. 29 NSČR 54/2011
161. Usnesení NSČR ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 29 NSČR 39/2011
162. Usnesení NSČR ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. 29 NSČR 27/2010
163. Usnesení NSČR ze dne 30. 9. 2010, sp. zn. 29 NSČR 31/2010
164. Usnesení NSČR ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 29 NSČR 129/2018
165. Usnesení NSČR ze dne 28. 7. 2020, sen. zn. 29 NSČR 122/2018
166. Usnesení NSČR ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 29 NSČR 54/2013
167. Usnesení NSČR ze dne 24. 6. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1933/2013
168. Usnesení NSČR ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 29 NSCR 79/2017
169. Usnesení NSČR ze dne 30. 4. 2020, sp. zn. 29 Cdo 459/2018
170. Usnesení NSČR ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 922/2013
171. Usnesení NSČR ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 29 Cdo 1407/2015
172. Usnesení NSČR ze dne 24. 10. 2019, sp. zn. 29 Cdo 4947/2016
173. Usnesení NSČR ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 29 Cdo 4294/2018
174. Usnesení NSČR ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. 29 NSCR 53/2019
175. Usnesení NSČR ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4135/2011
176. Usnesení NSČR ze dne 14. 12. 2006, sp. zn. 29 Odo 1351/2006
177. Usnesení NSČR ze dne 27. 9. 2013, sp. zn. 29 NSČR 39/2013
178. Usnesení NSČR ze dne 29. 11. 2019, sp. zn. 29 NSCR 7/2018
179. Usnesení NSČR ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. 29 NSČR 13/2011
180. Usnesení NSČR ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 29 NSČR 48/2011
181. Usnesení NSČR ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 29 NSCR 172/2017
182. Usnesení NSČR ze dne 22. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 65/2007
183. Usnesení NSČR ze dne 23. 2. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3638/2008
184. Usnesení NSČR ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1348/2009
185. Usnesení NSČR ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5268/2015
186. Usnesení NSČR ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 738/2007
187. Usnesení NSČR ze dne 29. 6. 2020, sp. zn. 29 NSČR 130/2019
188. Usnesení VSOL ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 3 VSOL 262/2015
189. Usnesení VSOL ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. 1 VSOL 1317/2016
190. Usnesení VSPH ze dne 31. 1. 2018, sp. zn. 2 VSPH 132/2018

191. Usnesení VSOL ze dne 19. 12. 2016, sp. zn. 3 VSOL 1325/2016
192. usnesení VSOL ze dne 22. 1. 2019, sp. zn. 2 VSOL 698/2018
193. usnesení VSPH ze dne 6. 9. 2021, sp. zn. 1 VSPH 975/2021
194. usnesení VSOL ze dne 27. 8. 2020, sp. zn. 3 VSOL 269/2020
195. usnesení VSOL ze dne 26. 10. 2021, sp. zn. 2 VSOL 432/2021
196. usnesení VSPH ze dne 16. 4. 2021, sp. zn. 2 VSPH 247/2021
197. usnesení VSPH ze dne 5. 11. 2020, sp. zn. 1 VSPH 1332/2020
198. Usnesení VSPH ze dne 19. 4. 2017, sp. zn. 2 VSPH 1410/2016
199. Usnesení VSPH ze dne 25. 5. 2017, sp. zn. 2 VSPH 896/2017
200. Usnesení VSOL ze dne 23. 2. 2016, sp. zn. 1 VSOL 1355/2015
201. Usnesení VSOL ze dne 21. 9. 2017, sp. zn. 4 VSOL 869/2017
202. Usnesení VSPH ze dne 14. 5. 2020, sp. zn. 2 VSPH 505/2020
203. Usnesení VSPH ze dne 16. 11. 2017, sp. zn. 1 VSPH 1301/2017
204. Usnesení VSPH ze dne 22. 6. 2010, sp. zn. 1 VSPH 464/2010
205. Usnesení VSPH ze dne 25. 8. 2010, 1 VSPH 620/2010
206. Usnesení VSPH ze dne 11. 3. 2011, sp. zn. 3 VSPH 161/2011
207. Usnesení VSPH ze dne 19. 5. 2011, sp. zn. 3 VSPH 1239/2010
208. Usnesení VSPH ze dne 5. 8. 2015, sp. zn. 1 VSPH 748/2015
209. Usnesení VSPH ze dne 1. 12. 2014, sp. zn. 2 VSPH 806/2014
210. Usnesení VSPH ze dne 7. 8. 2015, sp. zn. 4 VSPH 1519/2015
211. Usnesení VSPH ze dne 17. 8. 2016, sp. zn. 2 VSPH 1087/2015
212. Usnesení VSPH ze dne 20. 10. 2016, sp. zn. 4 VSPH 1750/2016
213. Usnesení VSPH ze dne 2. 2. 2017, sp. zn. 1 VSPH 1652/2016
214. Usnesení VSPH ze dne 19. 4. 2017, sp. zn. 3 VSPH 2367/2016
215. Usnesení VSPH ze dne 20. 7. 2017, č. j. 3 VSPH 1238/2017
216. Usnesení VSPH ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. 3 VSPH 1220/2017
217. Usnesení VSPH ze dne 10. 8. 2017, sp. zn. 3 VSPH 1129/2017
218. Usnesení VSPH ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 1 VSPH 1925/2017
219. Usnesení VSPH ze dne 5. 1. 2021, sp. zn. 4 VSPH 1515/2020
220. Usnesení VSOL ze dne 15. 12. 2016, sp. zn. 1 VSOL 1200/2016-B-36
221. Usnesení VSOL ze dne 20. 10. 2015, sp. zn. 1 VSOL 1071/2015-B-13
222. Usnesení VSPH ze dne 14. 12. 2015, sp. zn. 4 VSPH 1139/2015-B-36
223. usnesení VSPH ze dne 13. 6. 2015, sp. zn. 1 VPSH 2264/2016-B-33
224. Usnesení VSOL ze dne 21. 9. 2012, sp. zn. 3 VSOL 482/2012

225. Usnesení VSOL ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 1 VSOL 518/2013
226. Usnesení VSOL ze dne 8. 11. 2013, sp. zn. 3 VSOL 866/2013
227. Usnesení VSOL ze dne 30. 10. 2015, sp. zn. 2 VSOL 544/2015
228. Usnesení VSOL ze dne 28. 1. 2016, sp. zn. 1 VSOL 756/2015
229. Usnesení VSOL ze dne 10. 5. 2017, sp. zn. 2 VSOL 394/2017
230. Usnesení VSOL ze dne 10. 5. 2017, sp. zn. 2 VSOL 437/2017
231. Usnesení VSPH ze dne 27. 7. 2017, sp. zn. 2 VSPH 693/2017
232. Usnesení VSOL ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 2 VSOL 904/2017
233. Usnesení VSOL ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. 2 VSOL 1235/2017
234. Usnesení VSOL ze dne 18. 9. 2018, sp. zn. 2 VSOL 542/2018
235. Usnesení VSOL ze dne 18. 9. 2018, sp. zn. 2 VSOL 559/2018
236. Usnesení VSOL ze dne 28. 6. 2019, sp. zn. 2 VSOL 270/2019
237. Usnesení VSOL ze dne 26. 6. 2014, sp. zn. 2 VSOL 292/2014
238. Usnesení VSOL ze dne 19. 5. 2017, sp. zn. 4 VSOL 419/2017
239. Usnesení VSPH ze dne 5. 11. 2019, sp. zn. 3 VSPH 1467/2017
240. Usnesení VSPH ze dne 25. 10. 2001, sp. zn. 1 Ko 57/2001
241. Usnesení VSOL ze dne 24. 3. 2015, sp. zn. 3 VSOL 1293/2014
242. Usnesení VSPH ze dne 8. 6. 2017, sp. zn. 1 VSPH 2073/2016
243. Usnesení VSPH ze dne 27. 9. 2018, sp. zn. 2 VSPH 1164/2018
244. Usnesení VSOL ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 2 VSOL 776/2017
245. Usnesení VSPH ze dne 14. 8. 2012, sp. zn. 3 VSPH 88/2012
246. Usnesení VSPH ze dne 10. 12. 2012, sp. zn. 2 VSPH 576/2012
247. Usnesení VSPH ze dne 27. 5. 2013, sp. zn. 2 VSPH 1535/2012
248. Usnesení VSOL ze dne 25. 7. 2012, sp. zn. 2 VSOL 348/2012
249. Usnesení VSOL ze dne 20. 6. 2012, sp. zn. 3 VSOL 160/2012
250. Usnesení VSPH ze dne 6. 1. 2012, sp. zn. 1 VSPH 1374/2011
251. Usnesení VSPH ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. 1 VSPH 314/2012
252. Usnesení VSOL ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 2 VSOL 432/2013
253. Usnesení VSPH ze dne 15. 9. 2014, sp. zn. 1 VSPH 1798/2014
254. Usnesení VSPH ze dne 16. 9. 2014, sp. zn. 1 VSPH 1353/2014
255. Usnesení VSPH ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 4 VSPH 159/2016
256. Usnesení VSPH ze dne 18. 1. 2017, sp. zn. 2 VSPH 2459/2014
257. Usnesení VSOL ze dne 30. 11. 2015, sp. zn. 3 VSOL 681/2015
258. Usnesení VSPH ze dne 6. 6. 2016, sp. zn. 3 VSPH 2452/2015

259. Usnesení VSPH ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. 3 VSPH 1704/2016
260. Usnesení VSOL ze dne 26. 6. 2018, sp. zn. 1 VSOL 381/2018
261. Usnesení VSOL ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 3 VSOL 1177/2016
262. Usnesení VSPH ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 1 VSPH 1715/2014
263. Usnesení VSPH ze dne 3. 12. 2015, sp. zn. 4 VSPH 2226/2015
264. Usnesení VSPH ze dne 20. 10. 2010, sp. zn. 3 VSPH 834/2010
265. Usnesení VSPH ze dne 17. 12. 2010, sp. zn. 2 VSPH 663/2010
266. Usnesení VSPH ze dne 9. 4. 2013, sp. zn. 2 VSPH 1613/2012
267. Usnesení VSPH ze dne 10. 2. 2015, sp. zn. 3 VSPH 2368/2014
268. Usnesení VSPH ze dne 3. 7. 2013, č. j. 3 VSPH 1681/2012-B-37
269. Usnesení VSPH ze dne 23. 5. 2011, sp. zn. 1 VSPH 456/2011
270. Usnesení VSOL ze dne 29. 1. 2013, sp. zn. 2 VSOL 728/2012
271. Usnesení VSPH ze dne 14. 5. 2014, sp. zn. 3 VSPH 56/2013
272. Usnesení VSOL ze dne 30. 9. 2011, sp. zn. 3 VSOL 304/2011
273. Usnesení VSPH ze dne 6. 2. 2020, sp. zn. 2 VSPH 1085/2018
274. Usnesení VSPH ze dne 21. 12. 2017, sp. zn. 2 VSPH 2073/2017
275. Usnesení VSPH ze dne 26. 1. 2021, sp. zn. 2 VSPH 294/2019
276. Usnesení VSPH ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 1 VSPH 620/2010
277. Usnesení VSOL ze dne 26. 5. 2015, sp. zn. 3 VSOL 1326/2014
278. Usnesení VSOL ze dne 27. 3. 2017, sp. zn. 1 VSOL 188/2017
279. Usnesení VSPH ze dne 28. 4. 2014, sp. zn. 3 VSPH 1987/2013
280. Usnesení VSPH ze dne 16. 7. 2010, sp. zn. 1 VSPH 373/2010
281. Usnesení VSPH ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. 3 VSPH 325/2011
282. Usnesení VSPH ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 3 VSPH 514/2010
283. Usnesení VSPH ze dne 19. 2. 2016, sp. zn. 4 VSPH 2383/2015
284. Usnesení VSPH ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 3 VSPH 317/2010
285. Usnesení VSPH ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 2 VSPH 348/2009
286. Usnesení VSPH ze dne 5. 10. 2009, sp. zn. 2 VSPH 551/2009
287. Usnesení VSPH ze dne 26. 8. 2010, sp. zn. 3 VSPH 542/2010
288. Usnesení VSPH ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 3 VSPH 681/2014
289. Usnesení VSPH ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 2 VSPH 1004/2010
290. Usnesení VSPH ze dne 2. 3. 2012, sp. zn. 3 VSPH 1360/2011
291. Usnesení VSOL ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 2 VSOL 281/2013
292. Usnesení VSPH ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 2 VSPH 999/2012

293. Usnesení VSPH ze dne 11. 6. 2018, sp. zn. 1 VSPH 752/2018
294. Usnesení VSPH ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 3 VSPH 719/2018
295. Usnesení VSOL ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 2 VSOL 166/2021
296. Usnesení VSPH ze dne 27. 6. 2013, č. j. 3 VSPH 1682/2012-B-42
297. Usnesení VSPH ze dne 31. 3. 2016, č. j. 1 VSPH 471/2016-B-46
298. Usnesení VSOL ze dne 30. 4. 2019, č. j. 4 VSOL 174/2019-B-67
299. Usnesení VSOL ze dne 26. 3. 2013, č. j. 2 VSOL 887/2012-B-254
300. Usnesení VSPH ze dne 23. 11. 2015, 1 VSPH 2129/2015-B-59
301. Usnesení VSOL ze dne 20. 12. 2016, č. j. 3 VSOL 628/2016-B-275
302. Usnesení VSPH ze dne 28. 8. 2018, č. j. 3 VSPH 598/2018-B-113
303. Usnesení VSPH ze dne 28. 8. 2019, č. j. 3 VSPH 598/2018-B-113
304. Usnesení VSPH ze dne 6. 2. 2019, č. j. 3 VSPH 1423/2018-B-122
305. Usnesení VSOL ze dne 12. 6. 2020, sp. zn. 4 VSOL 241/2020
306. Usnesení VSPH ze dne 20. 2. 2019, sp. zn. 2 VSPH 1645/2018
307. Usnesení VSPH ze dne 11. 4. 2011, sp. zn. 2 VSPH 91/2011-B-988
308. Usnesení VSPH ze dne 24. 9. 2010, č. j. 2 VSPH 850/2010-A-13
309. Usnesení VSPH ze dne 1. 9. 2010, č. j. 1 VSPH 723/2010-A-12
310. Usnesení VSPH ze dne 13. 10. 2010, č. j. 3 VSPH 411/2010-A-20
311. Usnesení VSOL ze dne 30. 9. 2008, č. j. 2 VSOL 119/2008-A-16
312. Usnesení VSPH ze dne 6. 1. 2015, sp. zn. 1 VSPH 2267/2014
313. Usnesení VSPH ze dne 12. 1. 2015, sp. zn. 3 VSPH 1710/2014
314. Usnesení VSPH ze dne 27. 1. 2014, sp. zn. 3 VSPH 667/2013
315. Usnesení VSPH z 25. 4. 2003, sp. zn. 1 Ko 257/2001
316. Rozsudek VSOL ze dne 17. 4. 2008 č. j. 9 Cmo 380/2007-66
317. Usnesení VSPH ze dne 19. 1. 2016, č. j. 3 VSPH 381/2015-B-17
318. Usnesení VSPH ze dne 11. 10. 2016, č. j. 3 VSPH 938/2016-B-32
319. Usnesení VSPH ze dne 16. 2. 2017, č. j. 4 VSPH 113/2017-B-15
320. Usnesení VSPH ze dne 23. 2. 2017, č. j. 3 VSPH 199/2017-B-21
321. Usnesení VSOL ze dne 7. 4. 2017, č. j. 1 VSOL 1627/2016-B-51
322. Usnesení VSOL ze dne 14. 6. 2016, č. j. 2 VSOL 485/2016-B-33
323. Usnesení VSPH ze dne 19. 1. 2016, č. j. 3 VSPH 381/2015-B-17
324. Usnesení KSBR ze dne 11. 6. 2015, č. j. KSBR 31 INS 25461/2013-B-21
325. Usnesení KSUL ze dne 16. 9. 2015, č. j. KSUL 70 INS 17156/2014-B-16
326. Usnesení KSBR ze dne 2. 10. 2015, č. j. KSBR 29 INS 29653/2014-B-10

327. Usnesení KSCB ze dne 29. 10. 2015, č. j. KSCB 25 INS 19630/2014-B-15
328. Usnesení KSUL ze dne 4. 1. 2017, č. j. KSUL 74 INS 20646/2014-B-22
329. Usnesení KSPH ze dne 27. 12. 2017, č. j. KSPH 68 INS 26136/2016-B-30
330. Usnesení KSBR ze dne 18. 5. 2018, č. j. KSBR 32 INS 29156/2016-B-13
331. Usnesení KSPH ze dne 18. 6. 2018, č. j. KSPH 64 INS 810/2017-B-12
332. Usnesení KSPL ze dne 6. 3. 2019, č. j. KSPL 65 INS 3074/2018-B-15
333. Usnesení KSHK ze dne 12. 7. 2018, č. j. KSHK 33 INS 21416/2016-B-19
334. Usnesení KSBR ze dne 22. 7. 2016, č. j. KSBR 29 INS 24406/2014-B-26
335. Usnesení MSPH ze dne 9. 3. 2017, č. j. MSPH 96 INS 3276/2015-B-32
336. Usnesení KSBR ze dne 28. 7. 2017, č. j. KSBR 44 INS 18143/2016-B-10
337. Usnesení MSPH ze dne 20. 2. 2020, č. j. MSPH 98 INS 19069/2018-B-19
338. Usnesení KSHK ze dne 3. 2. 2020, č. j. KSHK 41 INS 1425/2019-B-21
339. Usnesení KSHK ze dne 4. 2. 2020, č. j. KSHK 42 INS 2405/2015-B-72
340. Usnesení KSLB ze dne 30. 8. 2016, č. j. KSLB 86 INS 21580/2015-B-15
341. Usnesení KSLP ze dne 19. 12. 2017, č. j. KSPL 54 INS 14972/2013-B-81
342. Usnesení KSPA ze dne 13. 9. 2018, č. j. KSPA 44 INS 18397/2014-B-115
343. Usnesení KSPA ze dne 14. 3. 2018, č. j. KSPA 44 INS 18397/2014-106
344. Usnesení MSPH ze dne 27. 3. 2018, č. j. MSPH 99 INS 23459/2014-B-53
345. Usnesení KSBR ze dne 24. 7. 2018, č. j. KSBR 53 INS 16330/2013-B-85
346. Usnesení KSBR ze dne 26. 11. 2018, č. j. KSBR 45 INS 9093/2016-B-74
347. Usnesení KSOS ze dne 5. 7. 2018, č. j. KSOS 33 INS 28708/2015-B-102
348. Usnesení KSOS ze dne 4. 12. 2018, č. j. KSOS 31 INS 33145/2014-B-78
349. Usnesení KSPH ze dne 14. 11. 2018, č. j. KSPH 63 INS 9599/2013-B-65
350. Usnesení KSPL ze dne 24. 4. 2019, č. j. KSPL 29 INS 16639/2012-B-161
351. Usnesení KSHK ze dne 11. 3. 2019, č. j. KSHK 41 INS 2850/2009-B-112
352. Usnesení KSOS ze dne 2. 6. 2018, č. j. KSOS 33 INS 3065/2016-B-28
353. Usnesení KSOL ze dne 2. 5. 2018, č. j. KSOL 16 INS 3628/2016-B-38
354. Usnesení MSPH ze dne 17. 7. 2018, č. j. MSPH 89 INS 11545/2014-B-94
355. Usnesení MSPH ze dne 4. 6. 2018, č. j. MSPH 93 INS 21243/2013-B-77
356. Usnesení KSHK ze dne 1. 7. 2020, č. j. KSHK 41 INS 32214/2014-B-62
357. Usnesení KSLB ze dne 1. 7. 2019, č. j. KSLB 57 INS 17108/2017-B-50
358. Usnesení KSPH ze dne 27. 8. 2018, č. j. KSPH 62 INS 571/2017-B-25
359. Usnesení KSPL ze dne 13. 8. 2018, č. j. KSPL 54 INS 14972/2013-B-94
360. Usnesení MSPH ze dne 29. 1. 2021, č. j. MSPH 78 INS 20981/2020-A-7

361. Usnesení KSPL ze dne 23. 8. 2012, č. j. KSPL 27 INS 4080/2010-B-12
362. Usnesení KSHK ze dne 18. 3. 2013, č. j. KSHK 45 INS 3502/2011-B-36
363. Usnesení KSHK ze dne 18. 3. 2013, č. j. KSHK 40 INS 15753/2012-B-9
364. Usnesení BGH ze dne 5. 12. 1991, sp. zn. IX ZR 275/90
365. Usnesení BGH ze dne 17. 11. 2005, sp. zn. IX ZR 179/04
366. Usnesení BGH ze dne 20. 1. 2005, sp. zn. IX ZB 134/04
367. Usnesení BGH ze dne 14. 12. 2000, sp. zn. IX ZB 105/00
368. Usnesení BGH ze dne 6. 5. 2004, sp. zn. IX ZB 349/02
369. Usnesení BGH ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. IX ZB 154/09
370. Usnesení BGH ze dne 15. 1. 2004, sp. zn. IX ZB 96/03
371. Usnesení BGH ze dne 13. 3. 2008, sp. zn. IX ZB 63/05
372. Usnesení BGH ze dne 15. 11. 2007, sp. zn. IX ZB 74/07
373. Usnesení BGH ze dne 7. 2. 2013, sp. zn. IX ZB 245/11
374. Usnesení BGH ze dne 22. 1. 2004, sp. zn. IX ZB 123/03
375. Usnesení BGH ze dne 13. 3. 2008, sp. zn. IX ZB 63/05
376. Usnesení BGH ze dne 15. 1. 2004, a to sp. zn. IX ZB 96/03
377. Usnesení BGH ze dne 15. 1. 2004 sp. zn. IX ZB 46/03
378. Usnesení BGH ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. IX ZB 118/08
379. Rozhodnutí Vrchního zemského soudu v Karlsruhe ze dne 6. 4. 2000, sp. zn. 9
W 87/99
380. Rozhodnutí Zemského soudu v Kostnici ze dne 15. 9. 1999, sp. zn. 6 T 38/99
We
381. Rozhodnutí Zemského soudu v Geře ze dne 15. 8. 2012, sp. zn. 5 T 136/12
382. Rozhodnutí Zemského soudu v Bückebergu ze dne 30. 5. 2012, sp. zn. 4 T 97/11
383. Rozhodnutí Zemského soudu v Erfurtu ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. 1 T 447/11
384. Rozhodnutí Hohe Raad ve věci De Ranitz q.q. / Ontvanger (HR 28 september
1990, ECLI:NL:HR:1990:AD1243)

8. 5 Právní předpisy

385. Císařské nařízení č. 337/1914 ř.z., jímž se zavádí řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůrcí.
386. Zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého.
387. Zákon č. 64/1931 Sb. z. a n., kterým se vydávají řady konkursní, vyrovnací a odpůrcí.

- 388.Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád).
- 389.Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.
- 390.Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání.
- 391.Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu.
- 392.Zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
- 393.Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- 394.Výnos ministerstva práv č. 90 z 18. 12. 1914 věstníku ministerstva práv.
- 395.Vládní nařízení č. 152/1924 Sb. z. a n., o výběru a úhrnné odměně vyrovnávacích správců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.
- 396.Vládní nařízení č. 115/1931 Sb. z. a n., o výběru a úhrnné odměně správců konkursní podstaty, vyrovnacích správců a znalců v řízení konkursním a vyrovnacím.
- 397.Vládní nařízení č. 171/1932 Sb. z. a n., o dávce za jmenování správcem konkursní podstaty (vyrovnacím správcem).
- 398.Vládní nařízení č. 191/1936 Sb., o výběru a úhrnné odměně vyrovnacích správců v zemědělském vyrovnacím řízení.
- 399.Nařízení ministra spravedlnosti č. 95/1952 Sb., kterým se vydává jednacím řád pro soudy.
- 400.Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 476/1991 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání.
- 401.Vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)
- 402.Vyhláška č. 277/1996 Sb., kterou se mění a doplňuje vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 476/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů
- 403.Vyhláška č. 229/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 476/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů,
- 404.Vyhláška č. 196/2001 Sb. o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)

405. Vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem
406. Vyhláška č. 278/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání
407. Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů
408. Vyhláška č. 488/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů
409. Vyhláška č. 398/2013 Sb., kterou se mění vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění vyhlášky č. 488/2012 Sb.
410. Vyhláška č. 133/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů
411. Bundesministerium der Justiz. *Insolvenzrechtliche Vergütungsverordnung*. [online] Dostupný z: <https://www.gesetze-im-internet.de/insvv/BJNR220500998.html> [cit. 15. 4. 2022].
412. Rechtsinformationssystem des Bundes. Bundesgesetz über das Insolvenzverfahren (Insolvenzordnung – IO) [online]. Dostupný z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001736> [cit. 27. 4. 2022].
413. Gesetz zur Modernisierung des Personengesellschaftsrechts (Personengesellschaftsrechtsmodernisierungsgesetz – MoPeg). Bundesgesetzblatt Jahrgang 2021 Teil I Nr. 53, ausgegeben zu Bonn am 17. August 2021.
414. Wet van 30 september 1893, op het faillissement en de surséance van betaling (Faillissementswet) [online] Dostupný z: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001860/2022-03-03> [cit. 28. 4. 2022].
415. Restrukturierungs- und Insolvenz-Richtlinie-Umsetzungsgesetz – RIRUG (BGBl. I Nr. 147/2021)

416. Vyhláška ze dne 19. 8. 1998, BGBl. I S. 2205

417. Zákon ze dne 13. 12. 2001, BGBl. I S. 3574

418. Vyhlášky ke změně InsVV ze dne 4. 10. 2004, BGBl. I 2569